

637

I. 5. ванр. в.

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ПЕТО ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ

ВЕЋА НАРОДА И САВЕЗНОГ ВЕЋА

20—21 јануара 1950

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

БЕОГРАД

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

**ПЕТО
ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ
ВЕЋА НАРОДА И САВЕЗНОГ ВЕЋА**

20—21 јануара 1950

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

БЕОГРАД

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ПЕТО
ВАРВЕДНО ЗАСЕДАЊЕ

637

БЕЉАГРАД

20 - 21 Junij 1950

№ 14. VI. 1950 / 332

СТЕНОГРАФСКИ РЕШЕЊИ

ИЗДАЊЕ
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ
БЕЉАГРАД

ВЕЋЕ НАРОДА

Прва седница

(20 јануара 1950)

Почетак у 17,15 часова.

Претседавао председник **Јосип Видмар** (НР Словенија).

Председник: Отварам прву седницу V ванредног заседања Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије.

Записник данашње седнице водиће секретар **Михаило Грбић**.

Молим да саслушате Указ Президијума о сазивању Народне скупштине у V ванредно заседање:

На основу чл. 74 Устава ФНРЈ Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије доноси

У К А З

О САЗИВАЊУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У V ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ

Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије сазива се у V ванредно заседање на дан 20 јануара 1950 године.

У. Бр. 33

13 јануара 1950 године

Београд

Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Заступа Секретара

Потпредседник

М. Пијаде, с. р.

Претседник

др **Иван Рибар**, с. р.

Саопштавам да је Влада ФНРЈ поднела Већу народа на решавање: 1) Предлог закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица; 2) Предлог закона о избору народ-

них посланика за Народну скупшину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа); 3) Предлог закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима; 4) Предлог закона о изменама и допунама Закона о војним судовима; 5) Предлог закона о установљењу заставе трговачке морнарице и бродарства унутрашње пловидбе ФНРЈ; 6) Предлог општег закона о морском риболову; 7) Предлог закона о опојним дрогама; 8) Предлог закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима; 9) Предлог закона о изменама и допунама Основног закона о прекршајима; 10) Предлог закона о поштанско-телеграфско-телефонској тарифи; 11) Предлог општег закона о државним архивама.

Сви ови законски предлози, у смислу Пословника Већа народа, били су упућени на проучавање Законодавном одбору, а Одбор је о њима поднео Већу своје извештаје. Сви су извештаји отштампани и са законским предлозима раздељени народним посланицима а ставиће се на дневни ред кад Веће о томе донесе одлуку.

Влада ФНРЈ поднела је Већу народа Предлог закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ. По чл. 72 Устава Веће треба претходно да одлучи да ли ће се приступити решавању овог предлога. Иако је овај законски предлог отштампан и раздељен народним посланицима, ја ћу вам га прочитати. (Чита текст Предлога закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ. — Видети прилог на крају књиге).

Питам Веће да ли пристаје да се приступи решавању овог предлога који је поднела Влада ФНРЈ у смислу поменутог члана Устава?

Ко је за то да се приступи решавању овог законског предлога, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема).

Објављујем да је Веће народа једногласно, у смислу става 3 члана 72 Устава, одлучило да приступи решавању овог законског предлога.

Предлажем да се овај законски предлог упути Законодавном одбору на претрес и молим чланове Законодавног одбора да се одмах састану, проуче предлог и поднесу Већу извештај. Прима ли Веће овај предлог? (Прима).

Саопштавам акт Президијума Народне скупштине ФНРЈ:

ПРЕТСЕДНИШТВО
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

С. Бр. 48/50
20 јануара 1950 год.
Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

У времењу између VIII редовног и V ванредног заседања Народне скупштине ФНРЈ, Президијум Народне скупштине ФНРЈ, на предлог Претседника Владе ФНРЈ, а на основу чл. 74 тач. 13 Устава ФНРЈ, донео је Указ о разрешењу од дужности Министра-Претседника Комитета за водопривреду Владе ФНРЈ У. бр. 48 од 19 јануара 1950 године.

Сагласно чл. 74 тач. 13 Устава ФНРЈ, Президијум доставља поменути указ на накнадну потврду Народној скупштини ФНРЈ.

Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Потпретседник

Моша Пијаде, с. р.

Потврда овог указа, у смислу пословника, ставиће се на дневни ред заједничке седнице Већа народа и Савезног већа. Прелазимо на отсуства народних посланика. Народни посланици: Анто Бабић, Јоца Рајковић, Керима Муча, Михаило Апостолски, Хивзи Сулејмани, Живојин Ђурчић, Петар Маснић, Стане Кавчић, Едвард Коцбек и Добривоје Радосављевић моле по четири дана отсуства.

Предлажем Већу народа да одобри овим посланицима по 4 дана отсуства. Прихвата ли Веће овај предлог? (Прихвата). Објављујем да су отсуства народних посланика одобрена.

Прелазимо на дневни ред: утврђивање дневног реда.

Предлажем Већу да се претрес Предлога закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица и претрес Предлога закона о избору народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа) обави на заједничкој седници оба дома Народне скупштине ФНРЈ. Прима ли Веће овај предлог? (Прима). Пошто је предлог примљен, саопштавам да ће се заједничка седница Савезног већа и Већа народа одржати данас у 18 часова са усвојеним дневним редом.

Предлажем за дневни ред идуће седнице Већа народа:

1) гласање о Предлогу закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица;

2) претрес Предлога закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 54 Устава ФНРЈ;

3) гласање о Предлогу закона о изборима народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа);

4) претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима;

5) претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о војним судовима;

6) претрес Предлога закона о установљењу заставе трговачке морнарице и бродарства унутрашње пловидбе ФНРЈ;

7) претрес Предлога општег закона о морском риболову;

8) претрес Предлога закона о опојним дрогама;

9) претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима;

10) претрес Предлога закона о изменама и допунама Општег закона о прекршајима;

11) претрес Предлога закона о поштанско-телеграфско-телефонској тарифи;

12) претрес Предлога општег закона о државним архивама.

Прима ли Веће народа овај дневни ред? (Прима). Пошто Веће прима предложени дневни ред, ову седницу закључујем, а идућа седница Већа народа одржаће се у суботу 21 овог месеца у 17 часова.

(Седница је закључена у 17,30 часова).

SAVEZNO VEĆE

Prva sednica

(20 januara 1950)

Početak u 17,15 časova.

Pretsedavao predsednik **Vladimir Simić** (Izborni srez Beograd III).

Pretsednik: Otvaram prvu sednicu V vanrednog zasedanja Saveznog veća Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Zapisnik ove sednice vodiće sekretar Veća drugarica **Vida Tomšić**.

Izvolite čuti ukaz o sazivanju ovog zasedanja:

Na osnovu čl. 74 Ustava FNRJ Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije donosi

U K A Z

O SAZIVANJU NARODNE SKUPŠTINE FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE U V VANREDNO ZASEDANJE

Narodna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije saziva se u V vanredno zasedanje na dan 20 januara 1950. godine.

U. Br. 33
13 januara 1950 godine
Beograd

**Prezidijum Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije**

Zastupa Sekretara
Potpredsednik
M. Pijade, s. r.

Pretsednik
dr I. Ribar, s. r.

Vlada FNRJ podnela je Saveznom veću na rešavanje sledeće zakonske predloge: 1) Predlog zakona o socijalnom osiguranju

radnika i službenika i njihovih porodica; 2) Predlog zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda); 3) Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima; 4) Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima; 5) Predlog zakona o ustanovljenju zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ; 6) Predlog opšteg zakona o morskome ribolovu; 7) Predlog zakona o opojnim drogama; 8) Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima; 9) Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima; 10) Predlog zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi; i 11) Predlog opšteg zakona o državnim arhivama.

Svi ovi zakonski predlozi, u smislu poslovnika, bili su upućeni Zakonodavnom odboru i Zakonodavni odbor je po svim ovim zakonskim predlozima podneo svoje izveštaje koji su štampani i razdeljeni narodnim poslanicima. Pretres ovih zakonskih predloga biće stavljen na dnevni red kad Veće o tome donese odluku.

Pored toga, Vlada FNRJ podnela je Saveznom veću na rešavanje Predlog zakona o izmeni broja stanovnika na koji se bira jedan poslanik Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ po čl. 53 Ustava FNRJ. Taj predlog je takode razdeljen i, pošto se, saglasno čl. 72 Ustava FNRJ, otvara specijalan postupak, to ću taj kratak zakonski predlog pročitati. (Čita tekst Predloga zakona o izmeni broja stanovnika na koji se bira jedan poslanik Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ po čl. 53 Ustava FNRJ. — Videti prilog na kraju knjige).

Kao što sam već rekao, o ovom zakonskom predlogu otvara se specijalan postupak predviden u čl. 72 Ustava FNRJ. Taj postupak počinje izjašnjavanjem Veća o tome da li hoće da pristupi rešavanju ovog zakonskog predloga. Ova odluka u Veću donosi se običnom većinom glasova. Pristupajući tom postupku, pozivam Veće i pitam da li hoće da pristupi rešavanju ovog zakonskog predloga koji sam pročitao?

Ko je za to, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Savezno veće jednoglasno, saglasno stavu 3 čl. 72 Ustava FNRJ, odlučilo da se u Veću rešava o Predlogu zakona o izmeni broja stanovnika na koji se bira jedan poslanik Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ po čl. 53 Ustava FNRJ, dakle o zakonskom predlogu koji sam pročitao.

Pošto je Veće donelo ovu odluku, predlažem da se ovaj zakonski predlog uputi Zakonodavnom odboru Saveznog veća Na-

rodne skupštine FNRJ na proučavanje. Prima li Veće ovaj predlog? (Prima). Pošto je predlog primljen, ovaj će se zakonski predlog poslati Zakonodavnom odboru na rešavanje. Molim članove Zakonodavnog odbora da se odmah posle ove sednice sastanu radi pretresa ovog zakonskog predloga.

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ poslao je na potvrdu Ukaz o razrešenju od dužnosti Ministra-Pretsednika Komiteta za vodoprivredu Vlade FNRJ Bana Andrejeva. U smislu Poslovnika Saveznog veća, ova će se potvrda izneti na zajedničku sednicu oba veća Narodne skupštine FNRJ.

Prelazimo na odsustva narodnih poslanika. Sledeći narodni poslanici mole odsustvo sa V vanrednog zasedanja zbog bolesti ili hitnih službenih poslova: Živan Vasiljević, Lovro Kuhar, Miloje Antić, Leši Akif Mustafa, Mirko Krdžić, Stevo Zečević, Antun Babić, Ivan Granda, Momčilo Marković i Božidarka Damjanović.

Predlažem Veću da se svima odobri po 3 dana odsustva. Prima li Veće ovaj predlog? (Prima). Objavljujem da su odsustva narodnih poslanika odobrena.

Prelazimo na dnevni red: utvrđivanje dnevnog reda.

Predlažem kao dnevni red Saveznog veća za ovo zasedanje:

1) pretres Predloga zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica;

2) pretres Predloga zakona o izmeni broja stanovnika na koji se bira jedan poslanik Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ po čl. 53 Ustava FNRJ;

3) pretres Predloga zakona o izborima narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda);

4) pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima;

5) pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima;

6) pretres Predloga zakona o ustanovljenju zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ;

7) pretres Predloga opšteg zakona o morskome ribolovu;

8) pretres Predloga zakona o opojnim drogama;

9) pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima;

10) pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima;

11) pretres Predloga zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi; i

12) pretres Predloga opšteg zakona o državnim arhivama.

Da li Veće prima predloženi dnevni red? (Prima). Objavljujem da je predloženi dnevni red primljen.

Pošto je Veće utvrdilo dnevni red, a u saglasnosti sa Predsednikom Veća naroda, koji će isti takav predlog uputiti i Veću naroda, predlažem Saveznom veću da se opšti pretres Predloga zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, kao i pretres Predloga zakona o izborima narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda) obavi na zajedničkoj sednici.

Prima li Veće ovaj predlog? (Prima). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da će se opšti pretres Predloga zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica i pretres Predloga zakona o izborima narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda) obaviti na zajedničkoj sednici.

Ovim smo iscrpli dnevni red današnje sednice Saveznog veća te zaključujem ovu sednicu.

Iduća sednica Saveznog veća održaće se, sa utvrđenim dnevnim redom, sutra, 21 januara u 17 časova, a zajednička sednica o kojoj je sada Savezno veće donelo odluku održaće se u 18 časova.

(Sednica je zaključena u 17,30 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Прва седница

(20 јануара 1950)

Почетак у 18,00 часова.

Претседавао Претседник Већа народа Јосип Видмар.

Претседавајући: Отварам прву заједничку седницу V ванредног заседања Савезног већа и Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије.

Записник данашње седнице водиће секретар Већа народа Михаило Грбић.

Президијум Народне скупштине ФНРЈ предложио је за дневни ред: претрес Предлога закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица. Прима ли Народна скупштина предложени дневни ред? (Прима).

Пошто Народна скупштина прима предложени дневни ред, прелазимо на дневни ред. Молим известиоца Законодавног одбора Савезног већа др Јерка Радмиловића да поднесе одборски извештај.

Извештач др Јерко Радмиловић (*Изборни срез Хвар-Брач-Вис, НР Хрватска*) чита извештај Законодавног одбора Савезног већа. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Молим известиоца Законодавног одбора Већа народа др Бранка Чубриловића да поднесе извештај Законодавног одбора Већа народа.

Извештач др Бранко Чубриловић (*НР Босна и Херцеговина*) чита извештај Законодавног одбора Већа народа. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Има реч Министар рада ФНРЈ Љубчо Арсов. (Аплауз).

Министар рада ФНРЈ Љубчо Арсов (*Изборни срез штипски, НР Македонија*): Другови посланици, стављање на дневни ред предлога новог закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица омогућено је у првом реду брзим и свестраним порастом економске снаге наше земље. Разматрање овог законског предлога у Народној скупштини значи још један доказ о великим постигнућима наших радних људи у изградњи социјализма, јер без претходно створених материјалних услова не би ни било могућно доношење овако напредног, по својим основама, ширини и демократичности јединственог закона о социјалном осигурању. Штавише, чињеница да ми прилазимо социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица без одговарајућих терета на примањима осигураника, што је једна од главних карактеристика овога предлога, показује не само величину наших досадашњих успеха у економској изградњи земље већ и сигурну перспективу нашег будућег сталног и незадрживог напретка.

У новој, социјалистичкој Југославији даље унапређење социјалног осигурања нов је доказ правилности пута којим нас воде Комунистичка партија и друг Тито, а истовремено и још један нови, наших радних људи достојан одговор на контрареволуционарне нападе руководиоца СССР-а и осталих земаља Информбирео против наше земље, Партије и народа. Поред тога, пројекат новог закона о социјалном осигурању доказ је сталне брига нашег партиског и државног руководства за што потпуније обезбеђење радног човека, обезбеђење које је у толиком обиму могуће само у држави која изграђује социјализам.

У капиталистичким земљама социјално осигурање радника претставља дугом и тешком борбом радничке класе извојевани уступак владајуће капиталистичке клике.

Властодршци, када ни најгрубљим ни најсуровијим средствима не могу да разбију и униште револуционарну снагу радничког покрета, приморани су на уступке. Међутим, капиталисти такве уступке редовно користе у циљу разбијања јединства радничке класе. Уступци су обично праћени корумпирањем опортунистичких и издајничких елемената унутар радничког покрета, које буржоазија привлачи на своју страну и, користећи поверење које су уживали међу радницима, употребљава их као пропагаторе класног мира, са задатком да власт буржоазије прикажу као власт која се брине о радницима и штити њихове интересе, како се бољи живот радничке класе може постићи реформама и како је, према томе, револуционарна борба непотребна. На тај начин, владајућа буржоазија користи и институцију социјалног осигурања.

Осигурање радника у Југославији има такође своју историју која почиње још у времену када њени поједини крајеви нису били уједињени у заједничку државу. Најстарије је и најпотпуније осигурање рудара, које је на територији Словеније, Хрватске и Далмације спроведено 1854, на територији Босне и Херцеговине 1885, а на територији Србије, и то само за случај болести, 1904, док је идуће — 1905 протегнуто и за случај несреће, изнемоглости, старости и смрти.

За остале раднике осигурање се установљава такође најпре на територији Словеније и Далмације — 1888, а доцније и на територији Хрватске, Војводине и Босне и Херцеговине, али само за случај болести и несреће, док је за случај изнемоглости, старости и смрти осигурање уведено само за приватне намештенике и то на територији Словеније и Далмације, 1907 године. У Србији је 1912 установљено социјално осигурање за случај несреће, али није спроведено.

Такво је стање у погледу социјалног осигурања било у појединим земљама садашње Југославије у периоду пред Први светски рат.

После Првог светског рата, створена је версајска Југославија. Дани стварања нове државе били су веома бурни. Власт буржоазије била је слаба и неконсолидована. Рат је проузроковао огромну беду. Старе државе су се распале. Привредни живот је био разорен. Радници су били без посла и зараде. Обнова земље слабо је напредовала, а наднице су биле мизерне и недовољне за одржавање радника и њихових породица. У земљи је растао револуционарни полет, развијао се брзо класни раднички покрет, множили су се штрајкови. Под тим сталним револуционарним налетом буржоаски властодршци, слаби и неконсолидовани, морали су пуштати и правити уступке радницима — подизати наднице, признати класни синдикални покрет, обећавати осигурање радника и слично. Али, када револуционарно вођство, услед својих слабости и грешака, није правилно и довољно искористило ту ситуацију у борби против капиталистичких властодржаца, ови су добили у времену да се учврсте на власти и да уз помоћ победничких држава Антанте пређу у противнапад и за тај период савладају набујали револуционарни покрет радника. Најсуровијим средствима угушени су штрајкови радника, а већ 1920 године Обзнаном и 1921 Законом о заштити државе задали су тежак ударац КПЈ и класном синдикалном покрету. (Тито — Реферат на V конгресу КПЈ).

Међутим, противнародни режим версајске Југославије знао је да своје учвршћење не може постићи само мерама насиља. Због тога је он прешао и на извесне уступке, међу које спада и доно-

шење закона о осигурању радника. При доношењу овог закона, који, без сумње, претставља тековину револуционарне борбе радничке класе старе Југославије у првим данима њеног стварања, владајућа буржоазија руководила се и својим специјалним политичким циљевима. Овим уступком она покушава да завара раднике и да буржоаску државу прикаже као државу која се брине и за интересе радника. Она тежи да разједини редове радничког покрета, при чему јој обилну помоћ пружају опортунисти и издајници типа Кораћа, Букшека, Музикравића, Топаловића и других.

Закон о осигурању радника од 14 маја 1922 године усваја углавном тадашњи средњоевропски систем осигурања и у то време спада међу најнапредније законе о осигурању радника. Али, све одредбе тога закона нису одмах ступиле на снагу, већ само оне које се односе на случај болести и несреће. Са опадањем снаге револуционарног покрета, капиталистички властодршци могли су да одлажу примену његових најважнијих одредаба — осигурање за случај изнемоглости, старости и смрти — све до 1 септембра 1937 године.

Иако је поменути закон предвидео самоуправне органе за руковођење пословима социјалног осигурања, у пракси су те самоуправе биле само формалне. Раднички претставници, осим неколико незнатних изузетака, нису били уопште бирани, већ постављани од стране владајуће клике. Читав апарат социјалног осигурања на тај начин брзо се бирократизирао и постао само извршни орган државне власти, на који радници нису имали никаквог утицаја.

Учвршћењем својих позиција, после стављања ван закона КПП и привремених успеха у разбијању јединства радничке класе, тадашњи режими почели су да смањују ионако мала права осигураника и да разбијају јединствени систем осигурања, стварањем многобројних других самосталних носилаца осигурања радника и намештеника, што је у великој мери смањило, а према томе и ослабило ризичну заједницу осигурања. Тако је на крају било, поред Средишњег уреда за осигурање радника, братинских благајни за осигурање рудара, хуманитарних фондова саобраћајног особља и пензионских фондова за осигурање приватних намештеника, још око 100 јавних фондова и око 170 приватних пензионих фондова. Сви су ти фондови радили по посебним прописима, којима се обезбеђивала различита заштита из осигурања одређеној групи осигураника. Осигураници су, пак, при прелазу од једног послодавца другом, по правилу, губили своја права, јер сви ти различити носиоци осигурања нису међу собом били повезани. Поред тога, иако је било тако много носилаца осигурања, ипак нису осигурањем

биле обухваћене све категорије радника, као, на пример, пољопривредни радници, обалско-транспортни радници и др.

Финансирање осигурања вршило се на основу доприноса које су плаћали послодавци и радници и од којих је образовано капитално покриће за настале обавезе и премиска резерва за обавезе које ће убудуће настати. Међутим, радници су сносили терет највећим делом сами, јер су послодавци разним смицалицама знали да избегну плаћање својих обавеза. Услед тога је од стране осигурања вршен притисак на осигуранике у циљу смањења коришћења њихових права, под изговором штедње и немања довољног покрића. С обзиром да су и саме наднице биле врло мале и недовољне, давања на основу социјалног осигурања, која су се израчунавала на основу таквих надница, била су заиста мизерна. Хранарина се, на пример, кретала од 4 до 32 динара дневно, а просечно је у 1939 години износила 11,20 динара. Право из осигурања за случај болести трајало је редовно највише 6 месеци, а његово евентуално продужење зависило је од конкретне финансиске ситуације надлежног окружног уреда. Још слабије је било осигурање за случај изнемоглости, старости и смрти, које је ступило на снагу тек 1 септембра 1937. С обзиром на дужину стажа који је текао од ступања на снагу овога осигурања, тј. од 1 септембра 1937, као и на мали основ, удовичке потпоре износиле су 1939 године у просеку 39 динара, а личне пензије у 1941 години од 40 до 322 динара месечно. Исто је случај и са рентама чији износ у просеку износи 185 динара месечно. Нешто су веће биле пензије рудара — у просеку 305 динара месечно и приватних намештеника — 685 динара.

Посебним прописима била је установљена помоћ за случај незапослености, на име које је у 1939 години исплаћено 188 динара по незапосленом раднику.

Питање осигурања државних службеника за случај болести, изнемоглости и смрти било је у старој Југославији постављено на сасвим другу основу него што је то случај са радницима и приватним намештеницима. Државни службеници у случају болести примали су плату, а пензије су им биле исплаћиване на терет државног буџета и биле су знатно веће него пензије радника. На овај начин, положај државних службеника био је у том погледу повољнији. То је последица специјалног односа буржоаске државе према чиновничком кадру, из кога она тежи да изгради чврсти државни апарат као најјачи ослонац своје власти. Међутим, то не сме да нас завара и да створи утисак о неком повољном материјалном положају државних службеника у старој Југославији уопште. Положаје, велике плате, па према томе и веће пензије, стицале су само верне слуге режима, док је велика већина државних службе-

ника, управо основна маса, тешко животарила са мизерним платама. Не треба заборавити да је у старој Југославији било чиновника са платом не већом од 600 динара месечно.

Из овога што сам изнео види се развојни стадиј и организационо стање социјалног осигурања у старој Југославији.

Окупатори су 1941 године поделом територије разбили осигурање радника, а његову имовину разделили и упропастили. На појединим подручјима били су заведени страни прописи о социјалном осигурању и осигурање укључено у установе окупатора Немаца, Италијана, Мађара, Бугара.

Са победом у Народноослободилачком рату и брзим развојем Народне револуције у нашој земљи, настале су и основне друштвено-економске промене. Срушена је власт капиталистичке класе. Створена је нова народно-демократска држава у којој су радне масе на челу са радничком класом, а под руководством Комунистичке партије Југославије, носилац власти и економског живота у земљи. Овим и оваквим променама из основа се изменио однос радничке класе и радних људи уопште према власти и држави. Тај нови однос потиче из осећаја и уверења да радни човек код нас ради за себе, а не за капиталистичког експлоататора, да ће са даљним победама у обнови и изградњи земље морати да нестане сваке експлоатације човека и да је, према томе, после победоносног рата и Народне револуције, наша земља могла и морала поћи само једним путем, путем изградње социјализма. Такво уверење дало је нашим радним људима огромну снагу, снагу која се испојила у невиђеном залагању на обнови и изградњи земље. Зато је наше државно и партиско руководство, на челу са другом Титом, могло упоредо са обновом разорене земље и њеном изградњом спроводити на широком плану мере за побољшање радних и животних услова трудбеника. Једна од првих мера на томе подручју јесте сређивање питања социјалног осигурања радника и службеника. Упоредо са тим пришло се решавању питања заштите радника на раду и осталих питања са подручја радних односа. У циљу илустровања бриге нашег државног и партиског руководства за радне и животне услове наших трудбеника, неће бити сувишно да овде поменемо када су била регулисана поједина најважнија питања са подручја радних односа.

Питање надница и плата регулисано је већ априла 1945, дакле, још пре потпуног ослобођења земље. Плаћени годишњи одмор установљен је јуна 1946, а истовремено и право на плаћено отсуство жена пре и после порођаја. Закон о државним службеницима донесен је 23 јула, а Закон о социјалном осигурању радника, намештеника и службеника 26 јула 1946. Закон о инспекцији рада

донесен је 12 децембра исте године. Дакле, главна питања из радног односа регулисана су још у току 1946 године. То значи да су основна питања која интересују радне људе у погледу регулисања радног односа била већ решена кад су они пошли у борбу за остварење првог Петогодишњег плана. Ове чињенице треба имати у виду. Оне показују на каквој је чврстој подлози наша привреда стајала већ у непосредном периоду после ослобођења и какву је перспективу наш економски и општи друштвени развитак већ тада имао. О политичкој снази наше земље, која лежи у основици свих тих наших остварења, не треба на овом месту говорити, јер је већ тада свима нама било потпуно јасно да од заокрета који су на своме путу народи Југославије учинили у почетним данима устанка није било ниједног тренутка повлачења или колебања од главног правца који је показивала наша Партија, а то је правац ка потпуном ослобођењу радног човека — ка социјализму.

Осигурање радника и службеника затечено је у ослобођеној земљи расцепкано и са упропашћеним фондовима. Непосредни задатак био је: установити јединствени надзор над свим институцијама осигурања и прикупити и евидентирати њихову имовину, а затим прићи темељитијем решавању питања осигурања у новим условима. Зато је најпре, одлуком Националног комитета ослобођења Југославије од 30 јануара 1945, установљен државни надзор над свим установама радничког осигурања, а Законом о спровођењу социјалног осигурања од 5 маја исте године створен је јединствени носилац социјалног осигурања — Средишњи завод за социјално осигурање. Овде је израз „социјално осигурање” усвојен да обележи друштвени карактер радничког осигурања у новој, народној држави. Овим законом уведено је јединствено руковођење и надзор над службом социјалног осигурања и извршено његово обједињавање у том смислу, да се време проведено у осигурању код једне од установа признаје и код свих осталих које су ушле у склоп Средишњег завода за социјално осигурање.

Ово организационо обједињавање није изменило прописе нити давања разних дотада посебних установа радничког осигурања. Исто тако, читаво социјално осигурање задржало је и даље карактер самоуправне институције и није било подржављено, али је држава већ тада, у циљу санирања прилика социјалног осигурања, притекла у помоћ његовим установама дотацијом од 100,000.000 динара.

Међутим, сви ти различити основи и прописи, по којима је сада требало да послује нова јединствена организација социјалног осигурања, претстављали су велике тешкоће па је Влада својим уредбама о јединственим доприносима и јединственим надничним

разредима (27 јула 1945), као и о минималним рентама и пензијама (4 септембра 1945) настојала да да извесне јединствене основе за решавање насталих питања, јер у том периоду обнове земље није још било могућно установити нови јединствени систем социјалног осигурања.

Наслеђено несређено стање у систему социјалног осигурања није ипак могло дуго да траје. Развој наше земље и прелаз на планску привреду захтевали су необично брзо повећање броја запослених у привреди, а истовремено условили и решење питања социјалног осигурања према насталим новим условима и могућностима у нашој земљи. Те задатке решио је углавном Закон о социјалном осигурању радника, намештеника и службеника од 26 јула 1946. Овај закон претставља значајан напредак у развоју социјалног осигурања код нас.

Основна начела закона о социјалном осигурању од 26 јула 1946 године јесу:

Социјално осигурање постаје државно и држава га спроводи преко јединственог органа — Државног завода за социјално осигурање.

Држава јемчи осигураницима сва права предвиђена законом.

Укинут је дотадашњи самоуправни карактер социјалног осигурања, јер у новим политичким и економско-друштвеним односима, када су радне масе, на челу са радничком класом, а под руководством КПЈ, носиоци власти и читавог привредног живота земље, самоуправни карактер социјалног осигурања губи смисао свог постојања, пошто супротних и антагонистичких интереса између народне власти и органа социјалистичких предузећа, са једне стране, и радних маса, са друге стране, не може бити, као што је то случај у капиталистичкој држави.

Социјално осигурање се финансира преко државног буџета, одређивањем у делу расхода потребних средстава за покриће текућих издатака у остваривању права из социјалног осигурања у току једног буџетског периода. Међутим, закон ипак предвиђа да се за осигурање обавеза према осигураницима убире посебни допринос за социјално осигурање, како од послодавца, тако и од радника, намештеника и службеника.

Социјално осигурање је постало јединствено како у погледу осигураничких права, тако и у погледу организације спровођења.

Права и давања из социјалног осигурања одмеравају се на основу осигураног времена и стварне зараде, а по начелу: за више рада и за тежи рад више права из социјалног осигурања;

Уведена је здравствена заштита рентника и пензионера социјалног осигурања, која раније није била спроведена.

По овом закону преузео је Државни завод за социјално осигурање све обавезе према осигураницима ранијих носилаца радничког и намештеничког осигурања, као и свих јавних и приватних фондова и изједначио све осигуранике у правима из социјалног осигурања.

Овде треба напоменути да је законом социјално осигурање протегнуто и на државне службенике у погледу здравствене заштите, а пензионо осигурање државних службеника регулисано је посебним законом од 16 новембра 1946 године. Овакво решавање овог питања последица је несрећеног стања пензија, које је затечено, и тешкоће да се постојећи систем пензија државних службеника усклади са прописима Закона о социјалном осигурању радника, немештеника и службеника.

За три године примене новог закона о социјалном осигурању увелико се повећао број осигураника, а у вези с тим и издаци за остваривање њихових права. Социјалним осигурањем данас је обухваћено преко једне трећине нашег становништва, рачунајући ту осигуранике и чланове њихових породица. Овако велико проширење броја осигураника је директна последица проширења и брзог развоја наше привреде извршавањем првог Титовог Петогодишњег плана индустријализације и електрификације. Повећање издатака за социјално осигурање радника и намештеника види се најбоље из следећих података:

ОСИГУРАЊЕ ЗА СЛУЧАЈ НЕСРЕЋЕ, ПЕНЗИОНО И ДОДАЦИ ЗА ДЕЦУ РАДНИКА И НАМЕШТЕНИКА

Табела I

Врста расхода	1939	1946	1947	1948	1949
Грана неср. у послу	70,303.000	180,347.900	273,245.000	353,410.000	457,367.654,98
Грана за пензије	95,909.000	470,003.000	1,106,297.000	1,649,074.000	1.789,266.899,70
Додатак на децу	—	849,665.000	1.658,030.000	2.074,559.000	2.311,930.048,37

Напомена: Предвидиви расходи за 1949 израчунати су на тај начин што је за време од I-I до 30-XI 1949 г. узет стварни утрошак по билансу, а за XII 1949 г. дато предвиђање у односу на учињене расходе и план за IV квартал 1949 г.

У остваривању права из социјалног осигурања осигураници су највише тешкоћа имали и још их имају у остваривању права на здравствену заштиту. Овоме основни разлог лежи у томе што се упоредо са огромно проширеним потребама није могао у истој мери развијати капацитет наших здравствених установа нити расти

ОСИГУРАЊЕ ЗА СЛУЧАЈ БОЛЕСТИ, ТРУДНОЋЕ И ПОРОЂАЈА

— Општи преглед —

Табела II

Врста расхода	1939	1945/46	1947	1948	1949
У новцу:					
Хранарина	120,096.000	549,806.000	901,787.000	1.390.616.000	1.938,746.880,99
Дав. за сл. порођ.	18,177.000	25,880.000	117,126.000	174,126.000	239,642.015,07
Погребнина	5,000.000	7,982.000	23,860.000	39,472.000	57,823.472,35
Потпора за издр. пор.	—	—	54,177.000	80,872.000	104,485.744,68
Путни трошк. осигуран.	—	—	46,158.000	93,938.000	206,739.452,40
Укуп. у нов.	143,273.000	583,676.000	1.143,108.000	1.779,190.000	2.549,437.555,49
У натури:					
Лекови и лек. трошкови	136,142.000	182,366.000	317,300.000	648,473.000	757,032.000 *)
Трошк. болн. и бањ. и клинич. леч.	85,995.000	157,499.000	392,157.000	823,538.000	961,151.000 *)
Осталих давања	29,542.000	52,888.000	113,483.000	81,460.000	55,959.826,31
Укупно у натури	251,679.000	392,753.000	822,940.000	1.553,471.000	1.774,142.826,31
Свега у новцу и натури	394,952.000	976,429.000	1.966,048.000	3.332,861.000	4.323,580.381,80

Напомена: Расходи за 1949 г. израчунати су на тај начин што су за време од I. I. до 30-XI-1949 г. узети остварени расходи по билансу, а за XII-1949 г. предвиђени расходи у односу на већ остварене расходе и тромесечни план за IV квартал 1949 г.

Расходи за лекове, лекарске трошкове, бзње и климатска лечења за 1949 г. планирани су у предрачунима мин. народног здравља НР док се болнице финансирају изравно из републичких односно савезног буџета, према томе каквог су карактера.

*) Узети су показатељи из 1948 г.

ОСИГУРАЊЕ ЗА СЛУЧАЈ БОЛЕСТИ, ТРУДНОЋЕ И ПОРОЂАЈА
— Преглед по осигуранику —

Табела III

ВРСТА РАСХОДА	1939		1945/46		1947		1948		1949	
	на 1 осигуран.		на 1 осигуран.		на 1 осигуран.		на 1 осигуран.		на 1 осигуран.	
	Дни.	% пов.	Дни.	% пов.	Дни.	% пов.	Дни.	% пов.	Дни.	% пов.
Хранарина	136,72	100	843,95	617,28	899,34	657,80	1189,37	869,95	1384,82	1012,89
Давања за случај порођаја	20,69	100	39,74	192,07	116,81	364,57	148,93	719,82	171,17	827,31
Погребина	5,69	100	12,25	215,29	23,80	418,28	33,75	593,32	41,30	725,83
Потпора за издржа- вање породице	—	—	—	—	54,03	—	69,17	—	74,03	—
Путни трошкови осигураника	—	—	—	—	46,03	—	80,34	—	149,10	—
Лекови и лекарски трошкови	154,98	100	279,93	180,62	316,44	204,18	554,80	357,98	541,29*)	349,26*)
Трошкови болница бања и к.л. лечења	97,90	100	241,76	246,95	391,09	399,48	704,62	719,73	687,43*)	702,18*)
Остала давања	33,63	100	81,18	241,39	113,27	336,51	69,67	207,17	39,97	118,85
Просечно	449,61	100	1498,82	333,36	1960,71	437,51	2850,38	634,73	3088,27	666,88

Број осигураника:

1930	878.440	(укључиво рудари и железничари)
1947	651.464	(са рударима без железничара)
1947	1.002.722	(са рударима са железничарима али без државних службеника)
1948	1.169.199	{
1949	1.400.000	{

Расходи за лекове, лекарске трошкове, бање и климат ка лечења за 1949 г. планирани су у предрачуна миш. народног здравља НР, док се болнице финансирају изравно из републичких односно савезног буџета.

*) узети су показатељи из 1948 год.

број здравствених кадрова, а нарочито лекара. Ми ћемо ове године, а још више следећих година, моћи да осетно поправимо ту несразмеру. Ми смо у решавању тога питања, које има својих објективних тешкоћа, учинили корак напред уједињавањем посебне здравствене службе социјалног осигурања са општом здравственом службом и усмеравањем појединих здравствених установа у правцу да служе потребама осигураника одређене привредне гране или појединих предузећа, односно једне групе предузећа.

Уједињење здравствене службе социјалног осигурања са општом здравственом службом у земљи створило је боље могућности за правилнији развој и рационалније коришћење, како капацитета здравствених установа, тако и лекарског и здравственог помоћног кадра. Али, овде треба и отворено рећи да је то спајање било извршено без довољно потребних припрема и да је због тога, нарочито у прво време, дошло до опадања квалитета и брзине пружања здравствене помоћи нашим радним људима. Међутим, ти се недостаци све више савлађују.

И поред тога што је за три године примене Закона о социјалном осигурању радника, намештеника и службеника постигнут знатан напредак у развоју социјалног осигурања у нашој земљи, ми данас ипак подносимо на решавање овом високом дому предлог новог закона о социјалном осигурању. С правом се поставља питање: зашто? По нашем мишљењу главни разлози за то су следећи:

1) Социјално осигурање данас још није јединствено. Оно не обухвата све људе у радном односу. Пензионо осигурање државних службеника одвојено је и регулисано на други начин. У нашим условима, међутим, нема разлога за такво различито третирање пензионог осигурања. Истина, постојећи Закон о социјалном осигурању предвиђа проширење пензионог осигурања и на државне службенике, из чега произилази да би се изједначење статуса пензионера могло извршити и на бази постојећег закона. Међутим, услови пензионог осигурања радника према садашњем стању мање су повољни од услова под којима се врши пензионисање државних службеника (урачунавање година службе, проценат најниже и највише пензије). Према томе, проширење социјалног осигурања по постојећем закону и на државне службенике значило би извесно смањење њихових права, док ми данас имамо могућности да ово изједначење извршимо на бази која је повољнија и за раднике и за службенике.

2) Стицање права радника на пензију као и висина пензије по садашњем закону везани су за критеријум „осигураног времена“. Овим су нарочито погођени стари радници, који у капиталистичкој Југославији нису могли бити пензионо осигурани пре 1

септембра 1937 године. Критеријум „осигураног времена” непосредно је повезан са плаћањем доприноса за социјално осигурање. Оба ова елемента осигурања претстављају капиталистички остатак у данашњем систему социјалног осигурања код нас. Они су међусобно повезани, и по својој суштини значе да држава треба да се специјалним наметом, изван својих редовних прихода, обезбеди за случај ако редовни приходи не буду довољни за покриће обавеза из социјалног осигурања, као и да се време на основу кога се одређују права из осигурања сведе само на период у коме је уплаћиван одређени допринос. Уношење ових капиталистичких елемената осигурања у наш систем социјалног осигурања захтевао је приликом доношења Закона о социјалном осигурању радника, намештеника и службеника од 26 јула 1946 године тадашњи министар финансија Жујовић који у времену завршетка периода обнове и прелаза на планску привреду није веровао у снаге наше земље и у брз развој наше привреде. На тај начин он је хтео да већ тада прошири на радне људе своје неверовање у снагу и могућности наше привреде у погледу остваривања права из социјалног осигурања и да убије њихову веру у светле перспективе социјалистичке изградње у нашој земљи.

Међутим, задржавање доприноса за социјално осигурање код нас, кад је највећи део привреде обухваћен социјалистичким сектором, нема никаквог оправдања. Социјално осигурање је код нас државно осигурање људи у радном односу. Потребна средства за покривање текућих издатака по основу социјалног осигурања одређивана су и до данас државним буџетом и нису зависила од убране суме доприноса. Сам допринос се, уствари, претворио у посебан облик пореза који су у највећем делу плаћала наша социјалистичка предузећа, што је имало за последицу знатна повећања администрације. Зато је укидање доприноса за социјално осигурање неопходно и у складу са социјалистичким системом привреде. Средства за остваривање права из социјалног осигурања треба обезбедити социјалистичком расподелом друштвеног дохотка за сваки одређени плански период. Укидањем доприноса нужно се намеће и укидање критеријума „осигураног времена” као елемента осигурања.

3) Централистичка организација социјалног осигурања, компликовани поступак и техника остваривања права осигураника у нашим условима брзог развоја привреде, као и система све шире децентрализације у организацији њеног руковођења, показали су се као прекрути. Према томе, нужно се поставља задатак темељних измена у правцу њиховог поједностављења и омогућавања остваривања права — нарочито оних краткорочних — у самоме предузећу.

4) Закон о социјалном осигурању радника, намештеника и службеника од 1946 године у одређивању права осигураника полазио је углавном од тадашњих могућности наше привреде и није водио довољно рачуна о перспективи нашег будућег привредног развитака. Међутим, данас, после три године успешног извршавања Титовог Петогодишњег плана и брзог пораста економске моћи наше земље, о чему најречитије говоре објављени подаци о извршењу плана у 1949 години, све више се стварају предуслови да се нашим радним људима, који са тако невиђеним еланом улажу своје снаге у социјалистичкој изградњи земље, осигура, за случај болести, несреће, изнемоглости и старости, а у случају смрти њиховим породицама, пуновредно обезбеђење достојно слободног и одважног градитеља социјализма.

Ето, то су основни разлози због којих ми данас претресамо нов предлог закона о социјалном осигурању.

Основна начела овог законског предлога јесу:

1) Јединствено и свеобухватно социјално осигурање за људе у радном односу, уз овлашћење да се оно може постепено, под одређеним условима, проширити и на друге категорије радних људи чија су занимања односно делатности друштвено корисни.

2) Социјално осигурање је бесплатно за раднике и службенике. Држава обезбеђује сва потребна финансиска средства за социјално осигурање.

3) Стицање и обим права из социјалног осигурања зависе од трајања радног односа и висине плате, а у појединим случајевима и од тежине рада.

4) Синдикати имају права да учествују у спровођењу социјалног осигурања и да врше контролу над правилним остваривањем права осигураника, као и над радом органа надлежних за послове социјалног осигурања.

5) Послове социјалног осигурања врше непосредно органи државне управе, а остваривање извесних права из социјалног осигурања преноси се на државна, задружна и друштвена предузећа и установе.

Послови социјалног осигурања стоје под општим руководством Комитета за социјално старање Владе ФНРЈ.

На овај начин, у социјалном осигурању код нас настају квалитетне промене. Оно губи остатке старога, под капиталистичким условима извојеванаога осигурања радника и намештеника. Наше социјално осигурање претвара се у непосредну бригу социјалистичке државе за људе у радном односу за случај болести, губитка радне способности, изнемоглости и старости, а у случају смрти, за чланове њихове породице који нису у стању да раде и стичу средства за своје издржавање.

Поставља се питање, зашто овај закон непосредно не регулише и питање социјалног осигурања занатлија и сељака и њихових породица, кад то питање већ решава за неке друге категорије трудбеника који нису у радном односу.

Прво, ми то питање у овом моменту нисмо могли решити из разлога што наша државна заједница још нема могућности да прими на себе обавезу овако пуновредног социјалног осигурања према сваком грађанину наше земље. Са сваким даљим успехом у извршавању привредног плана, повећаваће се могућност за проширење круга осигураника.

Друго, Влада ФНРЈ по чл. 5 овог законског предлога има овлашћење да осигурање проширује и на друга лица која нису у радном односу, а чија су занимања, односно делатности, друштвено корисни, и да за њих одреди услове за стицање права на основу социјалног осигурања. Ово значи да ће Влада ФНРЈ моћи, према могућностима које ће пружити даљи развој наше привреде, да постепено решава и питање осигурања занатлија и радних сељака, као и њихових породица.

У овом законском предлогу постављено је начело:

„Држава обезбеђује финансиска средства за социјално осигурање.

Плате радника и службеника не могу се оптеретити доприносом за социјално осигурање ни у ком виду”.

Овим је јасно одређено да је социјално осигурање за раднике и службенике бесплатно и да ће држава за сваки одређени плански период издвајати из опште акумулације средства која су потребна за покриће стварних потреба за остваривање права осигурања из социјалног осигурања.

Истовремено са укидањем доприноса за социјално осигурање, Влада ФНРЈ донела је одлуку да се укине и порез на доходак радника, намештеника и службеника, који је уствари у нашим условима развоја социјалистичке привреде и све већег сужавања приватног сектора у привреди постао сувишна форма учешћа радних људи у остваривању државних прихода.

Према томе, радници и службеници неће убудуће плаћати ни допринос за социјално осигурање ни порез на доходак од својих плата. Поставља се, међутим, питање да ли ми садашње плате можемо претворити у нето примања. То не можемо. Допринос за социјално осигурање износи 6,8%, а просечна стопа пореза на доходак 4,7% од плате, што укупно чини 11,5%. Ако би ми сада за читав тај износ повећали нето износ плата радника и службеника, ми би нарушили планом одређени однос између куповних и робних фондова, што би онда ишло више на штету радних људи него у њихову корист, јер би се вишак куповних средстава нужно

преливао у руке спекулантских елемената на слободном тржишту и деловао на повишење цена. Али, ми већ данас можемо да нето примања радника и службеника повећамо просечно за 2,4%, што ће укупни платни фонд у 1950 години повећати за око 2.600.000.000 динара. Ако овоме додамо да је Влада ФНРЈ крајем прошле године, доношењем Уредбе о материјалној помоћи за децу, повећала укупна примања лица у радном односу за 1,250.000.000 динара, онда значи да ће се већ у овој години њихова куповна моћ повећати за око 4,000.000.000 динара, а за тај износ су обезбеђени и одговарајући фондови робе.

Пошто се новим прописима укида допринос за социјално осигурање уопште, то јест, како део који плаћа осигураник, тако и део који терети послодавца, то ће послодавци износ који одговара досадашњем укупном доприносу, по одбитку оног дела који иде на повећање нето износа садашње плате, уплаћивати у општедржавни буџет у виду акумулације. На исти начин уплаћиваће се износ који одговара досадашњем порезу на доходак.

Поводом укидања пореза на доходак било је мишљења, па и сада се појављују, да ће се у нашој земљи створити категорија људи који се ослобађају једне од дужности према држави и да се на тај начин ствара извесна разлика између њих и осталих категорија трудбеника: занатлија, сељака, људи слободних професија и др. Међутим, то је само привидна разлика. Радник ни у социјалистичкој заједници не добива као еквивалент за свој рад сву количину створених производа, него само један њихов део, јер остало, по принципима социјалистичке расподеле вишка производа, иде на репродукцију и проширену репродукцију, у резервни фонд, односно фонд осигурања за случај несреће, елементарних непогода и сл., за опште културно-здравствене потребе, за потребе обезбеђења трудбеника у случају неспособности за рад, за потребе општих трошкова управе који се не односе на производњу, и за одбрану земље. На основу овакве расподеле јасно је да су људи у радном односу својим радом у производњи дали свој део у виду вишка производње. Међутим, друкчији је случај са приватним произвођачима у граду и на селу, који сами располажу целокупном количином производа, као и са другим лицима која самостално обављају разне привредне делатности, од којих је народна држава дужна да посебним путем, у облику пореза на доходак, изузме део за опште потребе социјалистичке заједнице.

Ето, то говори да је сасвим правилно и оправдано да плате лица у радном односу у социјалистичкој земљи не треба опорезовати.

У упоређењу са садашњим Законом о социјалном осигурању радника, намештеника и службеника, предлог новог закона пред-

виђа проширење заштите како у погледу круга осигураника, тако и у погледу обима права из социјалног осигурања.

Тако је, проширујући круг осигураника на сва лица у радном односу, по предлогу новог закона решено питање социјалног осигурања државних службеника. Предвиђеним укључењем службеника у систем социјалног осигурања уклања се досадашња разлика која је у погледу социјалног осигурања постојала између радника и службеника. При томе треба нагласити да се увођењем јединственог материјалног обезбеђења за раднике и службенике ниуколико не снижава ниво оног обезбеђења које су по посебним прописима уживали службеници, већ је јединствена основа материјалног обезбеђења постигнута подизањем нивоа оних права која су по досадашњим прописима о социјалном осигурању била обезбеђена радницима и намештеницима.

Предлог новог закона омогућује да се социјално осигурање потпуно или делимично прошири и на лица која нису у радном односу, а чије је занимање, односно делатност, друштвено корисна, као што су, на пример, припадници слободних професија, културни радници и други трудбеници.

Права која се осигураницима обезбеђују новим законом о социјалном осигурању јесу:

право на здравствену заштиту; право на материјално обезбеђење за време привремене неспособности за рад услед болести; право на материјално обезбеђење за време отсуства због трудноће и порођаја; право на материјалну потпору за децу; право на материјално обезбеђење у случају смањења способности за рад (инвалидна); право на други посао и право на оспособљење за посао друге струке (преквалификација) у случају смањења способности за рад; право на инвалидску, старосну и породичну пензију; и право на погребнину.

Право на здравствену заштиту обезбеђује нови закон у пуном обиму и у неограниченом трајању за све осигуранике и њихове породице, без обзира на трајање и карактер радног односа. По досадашњим прописима у погледу трајања коришћења здравствене заштите, ово право било је ограничено за све осигуранике (највише годину дана), а за чланове породица и за уживаоце пензија било је ограничено како у погледу трајања (највише шест месеци за чланове породица, а највише три месеца за уживаоце пензија), тако и у погледу врсте лечења (чланови породице и пензионери нису имали уопште право на санаториска, бањска и климатска лечења).

Материјално обезбеђење за време привремене неспособности за рад, односно боловања, повишено је у предлогу новог закона

на износ пуне редовне плате за све оне осигуранике који испуњавају прописани минимални стаж, а за осигуранике који не испуњавају прописани стаж, предвиђено је материјално обезбеђење у границама од 50% до 75% редовне плате, као што је по досадашњим прописима било предвиђено за све осигуранике — ударнике, ова пуна накнада повећава се још за 10% односно 20% према трајању периода у коме је осигураник задржао почасно звање ударника.

Овде треба посебно нагласити да осигураник задржава право на несмањено материјално обезбеђење социјалног осигурања и за време док се налази на лечењу у здравственој установи у којој ужива о трошку државе пуну опскрбу, док је по досадашњим прописима осигураник за то време губио право на материјално обезбеђење и уместо тога примао само знатно смањену потпору за издржавање породице односно потпору за ситне дневне трошкове.

Право на материјално обезбеђење за случај привремене неспособности за рад по досадашњим прописа било је ограничено редовно на годину дана, а продужење за највише пола године било је шаблонски условљено искључиво дужином трајања радног стажа.

Предлог новог закона омогућује продужење плаћеног боловања до две године за све осигуранике кад постоји вероватност оспособљења за рад у том продуженом року, а изузетно омогућује продужење плаћеног боловања и преко две године, ако за то постоји нарочита потреба. Према томе, продужење зависи од стања болесника а не од трајања радног стажа.

Материјално обезбеђење за време отсуства због трудноће и порођаја продужено је на укупно 90 дана, а повећано од досадашњих 80%, односно 88% просечне плате на износ пуне редовне плате. Поред тога, обезбеђено је трудної жени која је без трудноће била премештена на други посао са нижом платом, да за време отсуства због трудноће и порођаја ужива материјално обезбеђење у висини раније веће плате.

Осигуранику — жени која је пре почетка отсуства носила почасно звање ударника, припада материјално обезбеђење повећано за 10%, односно 20%.

Право на материјално обезбеђење због трудноће и порођаја било је по досадашњим прописима круто одређено са шест недеља пре и шест недеља после порођаја, тако да трудна жена која није искористила своје право пре порођаја није могла ни у ком случају користити то право после порођаја. По предлогу новог закона у сваком случају породица има могућности да користи своје право у пуном обиму.

Материјална потпора за децу по предлогу новог закона знатно је проширена увођењем нових врста и повећањем досадашњих врста потпора по начелу прогресивног пораста њиховог износа према броју деце коју осигураник издржава.

У сагласности са начелима овог законског предлога, Влада ФНРЈ већ је повећала износе материјалне потпоре за децу тако да се, наиме, потпора за опрему детета данас исплаћује у износу од 2.000 динара уместо ранијих 800 динара; потпора за појачану исхрану мајке и новорођеног детета у износу од укупно 3.600 динара за шест месеци уместо ранијих укупно 720 динара за 12 недеља; стални додатак за децу исплаћује се у износима од 175 до 500 динара за свако дете (према броју деце) уместо ранијих 175 динара по детету, без обзира на број деце; исто тако већ се исплаћују и посебне једнократне потпоре у висини од 3.000 до 10.000 динара приликом рођења трећег и сваког даљег детета.

Материјално обезбеђење инвалида рада регулише се на потпуно новим основама. Досадашњи систем рента за случај несреће у послу, који је носио сва обележја капиталистичког осигурања новчане штете за изгубљени део тела, — напуштен је и, уместо тога, обезбеђено је инвалидима рада право на пуну инвалидску пензију ако им је способност за рад смањена за више од $\frac{3}{4}$, а право на одговарајућу инвалиднину ако им је радна способност у мањем степену смањена. Овде треба нагласити да је с тим у вези напуштен и критеријум оцене у смислу само опште радне способности по коме се степен инвалидности одмерава без обзира на професију осигураника и уведен критеријум професионалне и опште радне способности за рад при оцењивању степена инвалидности.

Предлог новог закона свестрано обухвата проблем заштите инвалида рада, обезбеђујући им право на други одговарајући посао, а стручним радницима право на преквалификацију. Према томе, материјално обезбеђење које је по досадашњим прописима претстављало главни и у пракси једини вид друштвене заштите инвалида рада, биће убудуће само један од видова те заштите, а њено тежиште биће пребачено на старање око успостављања изгубљене радне способности и оспособљавања инвалида рада за поновно укључивање у привреду односно у друштвено користан рад.

Потребно је нагласити да осигураник за време преквалификације задржава право на инвалиднину односно инвалидску пензију, поред плате коју за то време добива, а кад се потпуно преквалификује задржава и даље половину инвалиднине односно инвалидске пензије, без обзира на то колико му износи плата на новом послу за који се преквалификовао, док је по досадашњим

прописима у таквом случају инвалид рада потпуно губио право на стечено материјално обезбеђење.

Право на инвалиднину обезбеђује се не само оним осигураницима који су делимично изгубили способност за рад услед несреће у послу, већ и осигураницима којима је способност за рад делимично смањена услед болести или несреће ван посла. По досадашњим прописима они нису имали никаква права из социјалног осигурања.

Право премештаја на други рад односно на преквалификацију обезбеђује се и оним осигураницима код којих још није наступило смањење или губитак способности за рад, ако постоји опасност у том погледу уколико би осигураник продужио са радом на пословима које је редовно обављао.

У пензионом осигурању, по предлогу новог закона, потпуно је остварено начело пуновредности. Пензионо осигурање у целини знатно је повољније за осигуранике како у погледу услова за стицање права на пензију, тако и у погледу висине пензије и услова за њено уживање.

Најнижа лична пензија, по предлогу новог закона, износи 50%, а пуна пензија 100% од пензиског основа, док је по досадашњим прописима о социјалном осигурању најнижи износ био одређен са 30% а пуна пензија са 90% од основа. Повишење од најнижег процента према износу пуне пензије предвиђено је по новом систему пензионог осигурања за сваку навршену годину радног стажа, док је по досадашњим прописима о социјалном осигурању повишење пензионог процента било предвиђено редовно после сваких навршених 5 година радног стажа.

Стаж за стицање инвалидске пензије предвиђен је у новом систему са 5 година за све осигуранике млађе од 50 година, док је по досадашњим прописима стаж за те осигуранике износио од 5 до 10 година.

Предлог новог закона предвиђа посебну, повољнију скалу пензиских процената за инвалидске пензије, док је по досадашњим прописима инвалидска и старосна пензија била одмеравана по истој скали.

И код инвалидске и код старосне пензије пензиски проценти расту прогресивно према трајању радног стажа, док је по ранијим прописима њихов пораст био равномеран у почетним и завршним годинама радног стажа. Једна од најважнијих одредаба у предлогу новог закона је начело да се све време проведено у радном односу урачунава у пензиски стаж, без обзира да ли је осигураник био по ранијим прописима пензионо осигуран и да ли је плаћао или не улоге за пензионо осигурање. Спровођењем у

живот овог начела обезбеђује се, према томе, сваком раднику и службенику да навршетком прописаних година радног стажа оствари своје право на пуну старосну пензију у висини одговарајуће редовне плате по времену.

Осигураник који стекне право на пензију по прописима новог закона задржава право на уживање несмањене пензије и у случају кад после пензионисања продужи да ради односно доцније поново ступи у радни однос.

Предлог новог закона напушта досадашњи систем категорија осигураника на три категорије по критеријуму тежине рада, јер је тај критеријум сувише крут и једностран с обзиром на стварне потребе диференцирања осигураника у погледу услова за стицање права на пензију. Уместо тога, предлог новог закона даје овлашћење Влади ФНРЈ да може прописати да осигураници који су стално упослени на одређеним пословима, односно делатностима и специјалностима, могу стицати право на старосну пензију и са нижим годинама старости односно са краћим радним стажом него што је то иначе прописано за све осигуранике. Исто тако моћи ће Влада ФНРЈ да пропише и посебне повољније услове за стицање инвалидске пензије за осигуранике који су стално упослени на нарочито тешким и опасним пословима.

Новим регулисањем личних пензија уједно се побољшавају и породичне пензије, јер се породичне пензије одмеравају према пензиском праву осигураника.

Треба нарочито нагласити да благодети новог пензионог и инвалидског осигурања неће бити ограничене само на оне осигуранике који ће у будућности стицати право на пензију односно инвалиднину по прописима новог закона, већ се оне могу, у одређеном обиму, протегнути на оне осигуранике који су по досадашњим прописима о социјалном осигурању стекли право на пензију односно ренту или сталну помоћ уместо пензије. У том циљу предлог новог закона садржи у својим прелазним одредбама овлашћења Влади ФНРЈ за регулисање питања досадашњих пензија и рента. На основу ових овлашћења моћи ће Влада ФНРЈ одредити у којим случајевима и под којим условима могу стећи право на пензију односно инвалиднину она лица која по досадашњим прописима нису могла стећи право на материјално обезбеђење, ако испуњавају услове које поставља нови закон.

Права која се обезбеђују радницима и службеницима и њиховим породицама по предлогу новог закона дају новом систему социјалног осигурања код нас такву садржину и вредност, да се може са пуном објективности утврдити да се наше социјално осигурање по свеобухватности и пуновредности заштите осигураника

нарочито истиче у поређењу са постојећим системима социјалног осигурања других земаља. Иако, с обзиром на разлике које постоје у друштвено-политичкој и економској структури појединих земаља, није могућно извршити потпуно и адекватно упоређење система социјалног осигурања у разним земљама, овде ипак треба да упоредимо нека основна и карактеристична начела и институције у систему социјалног осигурања по предлогу новог закона са одговарајућим елементима у системима социјалног осигурања других земаља.

Начело бесплатног осигурања за раднике и службенике, које спроводи у живот нови закон, остварено је још и у неким другим земљама народне демократије (на пр. у СССР-у и Чехословачкој), као и у неким од капиталистичких земаља (на пр. у Италији). У осталим државама народне демократије, као и у већини капиталистичких земаља, ово начело није спроведено у живот, већ и осигураници и послодавци плаћају доприносе за социјално осигурање у различитим сразмерама.

Наш нови систем одликује се у том погледу од свих осталих и тиме што се допринос уопште укида као извор и облик финансирања социјалног осигурања, док, на пример, у СССР-у, као и у свим осталим земљама, сва предузећа односно послодавци плаћају посебан допринос за социјално осигурање својих радника и службеника.

Начело пуновредности материјалног обезбеђења осигураника у нашем систему доследно је спроведено у свим случајевима привремене и трајне неспособности за рад: накнаде и пензије обезбеђене су у пуном износу редовне плате уз нормалне услове.

Ово начело у социјалном осигурању осталих земаља или уопште није уведено или је спроведено само делимично и то уз знатно теже услове. На пример, накнада за неостварену зараду за време боловања даје се по нашем систему у висини пуне редовне плате уз услов стажа од 6 месеци непрекидног упослења, док по праву СССР-а, које је преузето и у Румунији, таква накнада припада тек уз услов дванаест пута дужег непрекидног стажа (6 година). У осталим државама народне демократије не постоји уопште начело пуне накнаде, већ само делимична накнада у висини од 50—70% осигуране плате која је редовно нижа од стварне плате, или потпора у паушалном износу (на пр. у Чехословачкој Републици). Слична ситуација је у том погледу и у капиталистичким државама. Тако, на пример, ова накнада по француском систему социјалног осигурања износи половину основне плате осигураника, а повећава се на две трећине зараде после навршених месец дана боловања ако осигураник издржава најмање троје деце. У енглеском осигурању постоји само паушална накнада, то

јест потпора за време боловања, одређена посебно за мушкарце, а посебно за жене (у смањеном износу).

Начело бесплатности здравствене заштите у нашем систему доследно је спроведено тако да осигураник задржава своје право на материјално обезбеђење и за време док се лечи у здравственој установи у којој бесплатно ужива пуну опскрбу.

Ово начело спроведено је још у осигурањима СССР-а и ЧСР, док у осигурањима осталих држава народне демократије као и у капиталистичким земљама, осигураник за то време губи право на материјално обезбеђење а прима само потпору за издржавање породице у висини од 45% до 75% редовног материјалног обезбеђења.

Материјално обезбеђење за случај делимичног губитка способности за рад по нашем систему је у пуном смислу свеобухватно; обезбеђена је инвалиднина у свим случајима, без обзира да ли је инвалидност наступила као последица несреће у послу или несреће ван посла или као последица болести.

По систему осигурања СССР-а и Румуније уопште не постоји инвалиднина за делимично смањену способност, ни у случају кад је инвалидност наступила као последица несреће у послу. Постоји само инвалидска пензија у случају потпуног губитка способности за рад док остали инвалиди имају само право, односно дужност, да буду упућени на други рад или, под извесним условима, на преквалификацију. У осталим државама народне демократије постоји осигурање рента за случај несреће у послу, слично нашем досадашњем осигурању рента, с том разликом што се ренте не одмеравају од пуног износа редовне плате већ у проценту од једног дела осигуране плате (на пример ЧСР, Мађарска, Бугарска 2/3). У капиталистичким земљама постоји осигурање инвалиднине (ренте) за случај делимичног губитка способности за рад услед несреће у послу, али не постоји инвалиднина за случај смањене способности за рад услед несреће ван посла или услед болести, већ само инвалидске пензије кад наступи потпуна неспособност за рад.

Инвалидска пензија по нашем систему предвиђена је као пуна (100%) пензија, ако је инвалидност наступила као последица несреће у послу, а у осталим случајевима та пензија износи од 50% до 100% према трајању радног стажа, с тим што је стаж за пуну инвалидску пензију краћи од стажа за пуну старосну пензију. Као стаж за стицање инвалидске пензије тражи се 5 година упослења за осигуранике млађе од 50 година а 10 година упослења за старије осигуранике. За осигуранике млађе од 25 година стаж је свега 6 месеци непрекидног запослења.

У систему осигурања СССР-а и Румуније, стаж за стицање инвалидске пензије износи од 2 до 20 година, према старости, полу и професији осигураника, а висина инвалидске пензије креће се од 33% до 35% пензиског основа у случају професионалне изнемоглости, од 47% до 49% од основе у случају опште изнемоглости. За осигуранике који имају вишегодишњи непрекидни стаж у истом предузећу повећавају се ове пензије од 10 до 25%. Ако је потпуна неспособност за рад наступила услед несреће на послу, инвалидска пензија износи 50% (професионална неспособност) односно 75% (општа неспособност). Међутим, и тако непотпуне пензије ограничене су посебном одредбом која забрањује исплату дела пензије који прелази 300 рубаља месечно, односно код рударских радника 450 рубаља.

У осталим државама народне демократије стаж за стицање инвалидске пензије нешто је краћи (од 3 до 7 година) а основни износ пензије је 30% пензионе основе (на пр. у Бугарској) са извесним повећањем процента према трајању стажа, или је основни износ паушално одређен за све осигуранике (на пр. у ЧСР), или је пак сама пензија паушално одређена према професији осигураника (на пр. у Мађарској) или паушално у једном износу за све осигуранике (на пр. у Пољској). Ни у ком случају ове пензије не достижу пуни износ редовне плате.

У капиталистичким земљама обим права још је мањи. Тако, на пример, по француском општем осигурању радника инвалидска пензија износи 30% од осигуране плате у случају професионалне неспособности, а 40% у случају опште неспособности за рад, док су у рударском осигурању те пензије нешто више.

Пуна старосна пензија после навршених 35 година (за мушкарце) односно 30 година рада (за жене) износи по нашем систему 100% одговарајуће редовне плате по времену, а најнижа старосна пензија за навршених 15 година рада износи 50% од основа.

По систему социјалног осигурања у СССР најмањи стаж за старосну пензију је 25 година за мушкарце, а 20 година за жене и за раднике (мушкарце) на најтежим пословима. Старосна пензија износи за већину радника и службеника 50% од плате у последњој години, за раднике уполнене у најважнијим привредним делатностима износи 55%, а за раднике на најтежим радовима (подземни радови и штетни по здравље) износи 60% од пензиске основе. И те пензије ограничене су највишим дозвољеним износом од 300 рубаља месечно, односно 450 рубаља за рударске раднике.

У осталим државама народне демократије крећу се ове пензије од 50% до 80% пензиског основа (на пример у Бугарској и у Румунији) или су дате у истим паушалним износима као и инвалидске пензије (на пример у Чехословачкој, Мађарској и Пољској).

У капиталистичким земљама систем старосних пензија налази се на још нижем нивоу, тако да највеће пензије не достижу ни износ најнижих пензија предвиђених у нашем систему. Тако, на пример, по француском систему осигурања пуна старосна пензија износи 20% просечне плате, а непотпуна сразмерно још мање. Само осигураник који не искористи своје стечено право на пуну старосну пензију већ продужи да ради још 5 година, може после да постигне старосну пензију у висини од 40% просечне зараде. У Енглеској не постоји систем старосне пензије у техничком смислу, већ паушална старосна потпора у једнаком износу за све осигуранике. По навршетку 70 година живота, ова потпора социјалног осигурања престаје, а почиње исплата државне потпоре за старост која је, по правилу, мања од ове. У Сједињеним Америчким Државама старосна пензија износи 40% просечне плате са извесним мањим додацима уз ограничење на највише 85 долара месечно, а по извесним посебним прописима о допунском осигурању исплаћује се у паушалном износу од 100 долара месечно.

Материјално обезбеђење трудних жена и породиља регулисано је у нашем систему такође по начелу пуне накнаде за неостварену зараду. Постоји само пуна накнада за коју је услов 6-месечни непрекидни стаж или 10-месечни са прекидима. Исто тако, широко је развијен систем материјалне потпоре за децу, о чему сам већ говорио.

По систему социјалног осигурања СССР-а, постоји за случај трудноће и порођаја пуна и непотпуна накнада, што зависи од трајања и карактера радног стажа који је диференциран од најмање 3 месеца непрекидног упослења код истог предузећа до 3 године општег радног стажа. Највиши стаж даје право на пуну накнаду, а нижи стаж даје право на смањену накнаду од $\frac{2}{3}$ плате. У осталим државама народне демократије ова накнада или је изједначена са болесничком накнадом (на пример, у Чехословачкој и у Мађарској) или је регулисана као пуна накнада у висини осигуране (категорисане) плате као, на пример, у Бугарској, Пољској и Румунији.

У капиталистичким земљама ова накнада регулисана је углавном по начелима која важе за болесничко осигурање. Тако, на пример, по француском законодавству ова накнада једнака је болесничкој накнади (50% плате) а припада за време од 6 недеља

пре и 8 недеља после порођаја, уз услов претходног стажа од 10 месеци.

У погледу материјалних потпора за децу постоје одговарајуће институције и у системима социјалног осигурања СССР и осталих држава народне демократије, али су услови за уживање тих права доста отежани. Тако, на пример, по совјетском праву сталан додаток за децу постоји само за породице које имају више од троје деце и исплаћује се само после навршене прве године па до навршене пете године живота детета. Само ванбрачне мајке имају право на тај додаток за једно, односно двоје деце. У Чехословачкој тај додаток је регулисан на сличан начин као код нас, по прогресивној скали за сву децу од 150 до 600 круна месечно за поједино дете. У Пољској постоји додаток и за жену поред додатка за сву децу. Од капиталистичких држава Француска има најразвијенији систем осигурања потпора за децу (ван система социјалног осигурања, а у оквиру опште социјалне заштите), и то у више видова: као додаци за децу, као додаци за породицу која живи искључиво од једног дохотка и као потпору за трошкове потреба већег стана. Све ове потпоре одмеравају се у процентима од редовне плате, тако, на пример, осигураник за троје деце може добити 50% плате, на име самог додатка за децу. У многим капиталистичким земљама ови додаци уопште не постоје у систему социјалног обезбеђења, као, на пример, у Швајцарској, Грчкој и неким другим државама.

Да би се спровођењу социјалног осигурања могла посветити сва потребна брига, предложени закон предвиђа преношење општег руковођења социјалног осигурања са Министарства рада ФНРЈ на Комитет за социјално старање Владе ФНРЈ. Ово је потребно, с једне стране, из разлога што Министарство рада ФНРЈ по својим главним функцијама треба да концентрише сав свој рад на лица у радном односу, то јест док су у процесу рада (регулација радних односа, мобилизација и расподела радне снаге). С друге стране, Комитет за социјално старање и иначе има задатак да води бригу о лицима која нису у радном односу, а којима је потребна друштвена заштита. Тако, на пример, Комитет се стара о ратним инвалидима, њиховом оспособљавању и преквалификацији за рад, па је природно да се таква брига повери Комитету и у погледу лица која испадну из процеса рада услед разних ризика који прате радни однос људи. Зато се, према предлогу закона, и преноси задатак спровођења социјалног осигурања у целини на Комитет за социјално старање Владе ФНРЈ.

Међутим, од много већег је значаја нова организација спровођења социјалног осигурања. Карактеристика те нове органи-

зације спровођења социјалног осигурања састоји се у потпуној децентрализацији руковођења и надлежности уопште; у демократизацији поступка за остваривање права осигураника и обезбеђењу потребне оперативности у том погледу; у укључивању основних органа државне власти и основних организационих јединица социјалистичке привреде у службу непосредног спровођења социјалног осигурања, као и у појачању друштвене, административне и судске заштите осигураничких права. Државна, задружна и друштвена предузећа, установе и организације у области социјалног осигурања по ранијим прописима нису имала другог задужења осим плаћања доприноса и подношења одређених пријава, док, по предлогу новог закона, те организационе јединице постају активни фактор у спровођењу социјалног осигурања са пуном одговорношћу за остваривање осигураничких права.

У вези са оваквом организацијом поједностављује се и поступак за реализацију осигураничких права, јер ће сва краткорочна давања (у случају болести, порођаја, додатака за децу итд.) исплаћивати предузећа, односно установе код којих је осигураник у радном односу, а који иначе располажу свим потребним подацима о осигуранику. Благодаревши организационом учвршћењу наших социјалистичких предузећа, установа и организација, ликвидирају се непотребне процедуре које су нужно постојале у досадашњем систему социјалног осигурања. С друге стране, нови поступак за остваривање права из социјалног осигурања претставља пуну друштвену и административно-судску заштиту законом утврђених права осигураника, то јест обезбеђује правилну примену закона.

У вези са новом организацијом спровођења социјалног осигурања, треба нарочито истаћи улогу синдиката, коју предвиђа закон а којом се још више проширује демократизам у спровођењу социјалног осигурања.

Предлог предвиђа да синдикалне организације имају право и дужност да учествују у остваривању социјалног осигурања, као и да врше непосредну контролу над радом органа којима је поверено извршење послова социјалног осигурања. Тако, Централни одбор Савеза синдиката Југославије има право и дужност да даје мишљење Комитету за социјално старање Владе ФНРЈ у свим питањима из социјалног осигурања и да учествује у вршењу општег надзора у погледу његовог спровођења. Затим, да даје предлоге и мишљења и да указује помоћ државним органима на организацији послова социјалног осигурања, да учествује у припремању прописа о одређивању краћег радног стажа за поједине струке, затим о оснивању, саставу и раду сталних и виших лекарских ко-

мисија. Одговарајућа права имају у овом делокругу и главни одбори савеза синдиката.

Среска и месна синдикална већа имају право и дужност да непосредно врше контролу над правилним спровођењем социјалног осигурања, да дају мишљење и указују помоћ у вршењу послова социјалног осигурања, као и да дају мишљење о питањима укључивања на други посао, преквалификације и при решавању о боловању.

Директори предузећа и овлашћени руководиоци надлештава и установа обавезни су да предузимају мере које им предлажу среска, односно месна синдикална већа, односно да образложе зашто их не могу предузети.

Јасно је, према томе, да улога синдиката у спровођењу социјалног осигурања постаје веома значајна. Законом је предвиђено да су синдикати сарадници органа државне управе у свим питањима социјалног осигурања, и то не само по општој линији, већ као органи без чијег учешћа не може да буде предузета ниједна важнија мера из ове области.

Оваква улога синдиката потпуно је у складу с тенденцијом закона да се социјално осигурање приближи осигураницима, да се његова служба учини еластичном, а нарочито да се у остваривању права из социјалног осигурања постигне максимална експедитивност. Међутим, треба напоменути да су синдикати дужни да пруже помоћ органима социјалног осигурања и у борби против сваког неоправданог коришћења права из социјалног осигурања, то јест против свих оних елемената који покушавају да ову установу, створену за обезбеђење радног човека, користе на штету заједнице.

Било је мишљења да би синдикатима требало поверити и само спровођење социјалног осигурања, а нарочито у погледу краткорочних давања. Овакво мишљење није правилно. Социјално осигурање је дужност социјалистичке државе. Према томе, и за остваривање права из социјалног осигурања морају бити одговорни државни органи.

Преузимање послова социјалног осигурања од стране синдиката наметнуло би им одговорност државног органа, што би неминуно ишло на штету остваривања њихових основних задатака које имају као масовна друштвена организација владајуће и руководиоце радничке класе. Према томе, синдикати ће на подручју социјалног осигурања одиграти много кориснију улогу ако, као организација радника и службеника, помажу и контролишу рад органа којима је држава поверила спровођење социјалног осигурања.

Благодати које радницима и службеницима и њиховим породицама пружа нови закон о социјалном осигурању претстављају за нашу државу знатне материјалне обавезе. У поређењу са издацима у 1949 години који су износили око 7.600,000.000.— динара, планирани издаци за 1950 годину износиће 8.974,000.000.— динара, што значи да се већ у првој години повећавају за око 1.600,000.000.— динара или за 22,93%.

У ову суму нису ушли издаци које ће држава имати у вези са пружањем здравствене заштите осигураницима, уживаоцима инвалиднина и пензија и члановима њихових породица, а који ће према предвиђању износити око 2.000,000.000.— динара.

Са питањима која регулишу социјално осигурање може се без сумње повезати и питање годишњег одмора трудбеника, који је од врло великог значаја за одржавање њихове пуне радне способности. Због тога неће бити сувишно ако овде наведемо и висину издатака који опадају на плате радника и службеника за време коришћења годишњег одмора. Узимајући да за службенике просечни годишњи одмор траје 17, а за раднике 15 дана, што је врло близу минимума, онда, према просеку њихових плата, излази да држава за коришћење годишњег одмора радника и службеника издаје годишње око 3.500,000.000.— динара.

Међутим, пун значај новог закона о социјалном осигурању, а нарочито његов принцип пуновредности материјалног обезбеђења, не могу бити довољно оцењени, ако се не осврнемо на извесне чињенице које су од важности за питање положаја радника и службеника у нашој земљи уопште.

Прво што у томе погледу морамо констатовати јесте да је код нас већ одавно елиминисана опасност која прети радном човеку у капиталистичком друштву, наиме, беспослица. У Федеративној Народној Републици Југославији која чврстим и одлучним корацима напредује на путу у социјализам, без обзира што формално Уставом није предвиђено право на рад, ово право фактички постоји, за њега је створена материјална основица, јер свако ко хоће да ради може да нађе посао који му одговара.

Друга чињеница је да плату за рад регулише социјалистичка држава. Она прописује висину плате за рад, сходно социјалистичком принципу расподеле према раду, односно плаћања према количини и каквоћи рада. Пошто, дакле, код нас висину плате одређује степен стручности и уложени труд, то је сваком трудбенику, према његовим способностима, одређена одговарајућа зарада — наравно под условом да постиже прописани радни учинак.

Из напред изложеног види се да принцип пуновредног материјалног обезбеђења по овом закону почива на чврстој бази, јер,

с једне стране, нема објективних околности које би доводиле у питање испуњавање прописаног радног стажа, а са друге стране, висина плате као основице материјалних давања, није зависна ни од каквих стихиских момената, већ претставља нормирани еквивалент за уложени рад.

Наша социјалистичка држава, регулишући питања која проистичу из радног односа, не зауставља се само на питању плате за рад и материјалног обезбеђења у случајевима кад радник и службеник привремено или стално испадају из радног процеса. Она, водећи бригу о радном човеку, решава и друга питања од којих зависи материјални и културни стандард трудбеника. Ту спада питање обезбеђеног снабдевања, станбене изградње, изградње културних установа и све оно што карактерише друштвени стандард. Можемо да кажемо да нема ниједног од ових питања о коме наша држава и Партија не воде свакодневно бригу.

Брига о радном човеку и свакодневно побољшавање његовог материјалног и културног стандарда и јесте оно што најречитије говори о преимућствима социјалистичког друштвеног система и што даје нашим радним људима још светлије перспективе бољег живота. Дубоко уверење сваког радног човека да ради за себе и да од његовог рада зависи брже остварење социјализма у нашој земљи, најјача је моторна снага свих његових напора, залагања и самопрегора.

Радничка класа Југославије и сви* трудбеници наше земље дали су већ небројене доказе о својој високој свести и дубокој вери у исправност пута којим идемо. Тај пут обележен је безбројним победама у изградњи и многим остварењима на путу побољшања материјалних услова живота радних људи. И закон који данас разматрамо без сумње обележава једно ново и то врло значајно остварење. Зато ће и његово доношење несумњиво значити још један потстрек у борби за социјализам, у борби на чијем се челу налазе наша Партија и друг Тито. (Буран и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Са пристанком Скупштине закључујем данашњу заједничку седницу Савезног већа и Већа народа, а идућу заказујем за сутра, 21 овог месеца, у 9 часова пре подне са продужењем истог дневног реда: претрес Предлога закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица.

(Седница је закључена у 19,50 часова).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Druga sednica

(21. januara 1950)

Početak u 9,15 časova.

Pretsedavao Pretsednik Saveznog veća **Vladimir Simić**.

Pretsedavajući: Otvaram drugu zajedničku sednicu V vanrednog zasedanja Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Saveznog veća **Vida Tomšič**. Molim sekretara da pročita zapisnik prošle sednice.

Sekretar Vida Tomšič (*Izborni srez Novo Mesto, NR Slovenija*) čita zapisnik prve zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda.

Pretsedavajući: Da li ima primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava. Molim drugove narodne poslanike koji žele da uzmu učešća u diskusiji predresa Predloga zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica da se u toku sednice jave za reč. Već ima nekoliko prijavljenih govornika.

Reč ima narodii poslanik **Đuro Salaj**.

Đuro Salaj (*Izborni srez Slavonski Brod, NR Hrvaska*): Drugovi narodni poslanici, želim odmah u početku da izjavim da ću sa oduševljenjem glasati za Predlog zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica i to iz sledećih razloga:

1) što radnička klasa Jugoslavije ovim zakonom dobija tako visoki nivo socijalnog osiguranja, koji nije potstignut ni u jednoj državi na svetu;

2) što je tako visoki nivo zaštite koju država socijalnim osiguranjem pruža radničkoj klasi, postignut neposredno posle

uspešno završene treće godine naše socijalističke izgradnje i što je ovaj zakon jedan od najrečitijih materijalnih dokaza o poboljšanju nivoa života naših radnih ljudi, kao jednog od osnovnih zadataka Petogodišnjeg plana;

3) što je Predlog zakona o socijalnom osiguranju, koji danas pretresamo, kao i svi ostali naši uspjesi, rezultat i odraz onog ogromnog radničkog elana koji pokazuju naše radne mase pod rukovodstvom naše Partije i druga Tita u izgradnji socijalizma u našoj zemlji uprkos kontrarevolucionarnog pritiska, ekonomske blokade i sabotaže od strane SSSR-a i zemalja koje stoje pod njegovom dominacijom .

Radnička klasa naše zemlje ima za sobom dugu tradiciju socijalnog osiguranja. Ma koliko da je socijalno osiguranje bilo nepotpuno i apsolutno nedovoljno u našoj prošlosti, činjenica je da su rudari na teritoriji Slovenije i Dalmacije imali socijalno osiguranje od 1886 po Zakonu o bratinskim blagajnama, da je u Hrvatskoj i Vojvodini 1891 godine bio donet zakon o podupiranju obrtnih i tvorničkih nameštenika u slučaju bolesti, da su rudari na nekim rudnicima u Srbiji imali osiguranje po Statutima rudarsko-bratinskih kasa za pomoć u slučaju bolesti od 1904 i Pravilima rudarsko-bratinskih kasa za invalidsku pomoć i penzije od 1905 godine, da je u Bosni i Hercegovini 1909 godine bio donet Zakon o osiguranju radnika u slučaju bolesti. Ne želim da se upuštam u vrednost socijalnog osiguranja kako pre Prvog svetskog rata, tako i u staroj Jugoslaviji, jer, kao što sam napred rekao, ono je bilo apsolutno nedovoljno i nepotpuno, što, uostalom, nije potrebno posebno dokazivati kada se zna da je tada bila najgrublja eksploatacija radničke klase od strane kapitalista. Na socijalno osiguranje u našoj prošlosti može se u potpunosti primeniti Lenjinova karakteristika socijalnih reformi u kapitalističkom društvu: »Svaka socijalna reforma u kapitalističkom društvu ima dvojaki karakter: s jedne strane, to je ustupak koji su trudbeničke mase istrgle od vladajućih klasa, s druge strane, to je ustupak koji vladajuće klase čine radi toga da bi sprečile, oslabile ili ugušile revolucionarnu borbu, rascepkale snage i energiju revolucionarnih klasa, pomračile njihovu svest«.

Govoreći o tradiciji socijalnog osiguranja kod nas, uveren sam da će naša radnička klasa znati da oceni vrednost našeg novog socijalnog osiguranja, upravo vrednost ovoga zakona o socijalnom osiguranju koji treba da donesemo. Ja nemam nameru da zalazim u detalje zakonskog predloga koji pretresamo, da bih pokazao koja prava radnicima i službenicima obezbeđuje naša država na osnovu socijalnog osiguranja. Obrazloženje za-

konskog predloga i dokumentacija koja je priložena uz predlog zakona o socijalnom osiguranju, kao i ekspozé Ministra rada, daju nam obilje materijala kako o pravima radnika i službenika, koja su zagarantovana ovim zakonom, tako i o razlikama između ovog projekta i zakona donetog 1946 godine. Ja ću istaći samo neke od osnovnih karakteristika novog zakona.

Novim zakonom o socijalnom osiguranju biće postignuto potpuno izjednačenje u pravima radnika i službenika. Mi smo se dosada češće susretali sa problemima koji su proizilazili iz činjenice da su izvesna prava radnika bila različito regulisana od prava službenika. Sada na polju socijalnog osiguranja definitivno postićemo puno jedinstvo u pravima radnika i službenika i time u potpunosti čistimo ostatke prošlosti koje nismo mogli ukloniti 1946 godine.

Novim zakonom rešiće se konačno problem penzionog osiguranja radnika i službenika, jer će se sve vreme radnog odnosa priznati za penziju, bez obzira da li je postojalo penziono osiguranje u prošlosti. Ovo je, smatram, jedna od najkrupnijih tekovina koju radnička klasa dobija ovim zakonom.

Novim zakonom radnici i službenici oslobadaju se plaćanja doprinosa za socijalno osiguranje. Praktično povećanje plata radnika i službenika iznosiće oko dve i po milijarde dinara godišnje, što će uz istovremeno obezbeđenje robnih fondova dovesti do daljeg porasta realne zarade.

Novi zakon povećava materijalno obezbeđenje na puni iznos redovne zarade, proširuje prava i poboljšava uslove za sticanje prava na osnovu socijalnog osiguranja, kako za radnike i službenike, tako i za njihove porodice.

Novi zakon kida sa dosadašnjim principom renta u osiguranju za slučaj nesreće i uvodi sistem obezbeđenja posla i pre-kvalifikacije kod delimične nesposobnosti za rad, uz isplatu odgovarajuće invalidnine i naknade razlike u plati, koja može nastati usled promene posla.

Novim zakonom organizacija socijalnog osiguranja u potpunosti ulazi u sklop državne uprave, a kratkoročna davanja iz socijalnog osiguranja prelaze na preduzeća i ustanove.

Novim zakonom sindikati dobijaju pravo kontrole nad sprovođenjem socijalnog osiguranja i nad radom organa nadležnih za poslove socijalnog osiguranja, što pretstavlja značajan korak u daljoj demokratizaciji naše državne uprave i sistema naše narodne demokratije uopšte.

Ako u celini pogledamo prava radnika i službenika, koja su obezbeđena ovim zakonom, kao i propisima donesenim u toku

1949 godine, s obzirom na bližu perspektivu ovog zakona, možemo reći da naše socijalno osiguranje pretstavlja dostojno obezbeđenje radnika i službenika i njihovih porodica u svim slučajevima kada zbog bolesti, trudnoće i porodaja, nesreće, iznemoglosti i starosti nisu u mogućnosti da rade. Možemo sa sigurnošću tvrditi da tako visoki nivo socijalnog osiguranja nije postignut ni u jednoj državi na svetu. Za ilustraciju te tvrdnje, ja ću navesti nekoliko upoređenja između uslova i visine prava koja obezbeđuje naša država sa pravima na osnovu socijalnog osiguranja u SSSR-u i zemljama narodne demokratije, kao država kod kojih su obaranjem kapitalističkog poretka stečeni uslovi za napredno i istinsko socijalno osiguranje.

Kod nas osiguraniku pripada za slučaj bolesti, po ovom zakonskom predlogu, ako je bio u radnom odnosu najmanje šest meseci, puna redovna plata, do 3 meseca radnog staža 50%, a od 3—6 meseci 75%. Mogućnost uživanja tog materijalnog obezbeđenja je redovno godina dana, odnosno dve godine ako se u tom roku predviđa mogućnost osposobljenja za rad.

U SSSR-u puno materijalno obezbeđenje u slučaju bolesti u iznosu od 100% plate dobija se tek posle neprekidnog zaposlenja u istom preduzeću od najmanje šest godina. Sa radnim stažom od 3—6 godina dobija se materijalno obezbeđenje u visini od 80%, kod staža od 2—3 godine 60%, a kod manjeg staža u visini od 50% plate. Oni koji nisu članovi sindikata imaju samo polovinu odgovarajućeg obezbeđenja. Materijalno obezbeđenje u slučaju bolesti daje se, po pravilu, samo 75 kalendarskih dana, a posle toga osiguranik se prevodi na invalidsku penziju.

U Čehoslovačkoj materijalno obezbeđenje se može koristiti najduže godinu dana. Materijalno obezbeđenje se daje u visini koja, izuzev najnižih platnih razreda, ne prelazi 50% zarade.

U Poljskoj zdravstvena zaštita i materijalno obezbeđenje u slučaju bolesti može da traje dvadeset šest nedelja. Materijalno obezbeđenje u slučaju bolesti dobija osiguranik ako je pre toga bio osiguran najmanje četiri nedelje a ono iznosi 70% od plate. Članovi porodice imaju pravo na besplatno lečenje najviše tri naest nedelja u jednoj kalendarskoj godini. Kod nas članovi porodice imaju pravo na zdravstvenu zaštitu sve dotle dok im je ona potrebna.

U Rumuniji je primenjen sličan sistem materijalnog obezbeđenja kao i u SSSR-u, s tim što nijedan osiguranik nema pravo na obezbeđenje u slučaju bolesti ako nema najmanje tri meseca zaposlenja u istom preduzeću. Za staž od tri meseca do godine dana materijalno obezbeđenje iznosi 50% do 70% srednje za-

rade, od jedne do dve godine 60% do 80%, od dve do četiri godine 70% do 90%, a za materijalno obezbeđenje u iznosu od 100% srednje zarade traži se najmanje osam godina radnog staža uopšte a od toga preko četiri godine radnog staža u istom preduzeću. Oni radnici koji nisu članovi sindikata dobijaju svega polovinu odgovarajućeg materijalnog obezbeđenja u slučaju bolesti.

U Mađarskoj materijalno obezbeđenje u slučaju bolesti iznosi dve trećine osigurane zarade onog nadničnog razreda u koji je osiguranik uvršćen. Materijalno obezbeđenje za slučaj bolesti može se uživati najviše godinu dana.

U Bugarskoj materijalno obezbeđenje u slučaju bolesti iznosi 60% srednje zarade poslednjih osam nedelja. Ono se može uživati do šest meseci pod uslovom da osiguranik ima dva meseca osiguranja, a do godinu dana, ako osiguranik u poslednjih šest godina ima tri godine osiguranja.

Ne upuštajući se u ostala poredenja, navešću još visinu penzija kod nas i kod njih.

Po predloženom zakonu, puna penzija kod nas iznosi 100% od plate u poslednjoj godini.

U SSSR-u puna starosna penzija iznosi 60% od plate i to za radnike zaposlene na podzemnim i po zdravlje štetnim radovima, 55% za radnike najvažnijih privrednih grana i 50% za sve ostale. Najveća lična penzija ne može preći iznos od 300 rubalja mesečno, odnosno kod rudara 450 rubalja, što znači da kod visokokvalifikovanih radnika ni najveća penzija ne može dostići ni 50% plate.

U Mađarskoj, Čehoslovačkoj i Poljskoj puna renta za slučaj nesreće u poslu iznosi dve trećine zarade.

U Bugarskoj ne mogu preći 80% prosečne godišnje zarade, u Čehoslovačkoj 85% odnosno za rudare 90% zarade.

Ovo nekoliko poredenja nesumnjivo pokazuje ne samo prednost našeg socijalnog osiguranja, nego i položaj radničke klase u Jugoslaviji. Taj položaj se iz dana u dan poboljšava a predlog zakona o socijalnom osiguranju koji je pred nama to rečito dokazuje. Radnička klasa informbiroovskih zemalja sa pravom će se pitati kakva je to »fašistička« Jugoslavija koja radnicima obezbeđuje veća prava nego što ih imaju radnici u socijalističkim zemljama.

Okolnost da ovaj zakon donosimo neposredno posle uspešno završene treće planske godine u našoj socijalističkoj izgradnji, godine koja je sa pravom nazvana najtežom godinom, u kojoj smo se sukobili i savladali nečuvene teškoće izazvane ekonom-

skom blokadom i sabotажom od strane SSSR-a i njemu podređenih zemalja — ima poseban značaj. Informbiro je očekivao i propagirao, a svojom ekonomskom blokadom i praktično vodio ka tome, da se pogorša položaj naše radničke klase, kako bi dokazao svoja kontrarevolucionarna i revizionistička shvatanja o »prelasku« Jugoslavije u imperijalistički tabor i o nemogućnosti izgradnje socijalizma bez »pomoći« Sovjetskog Saveza. Međutim, dešava se obratno. Uporedo sa vanrednim naporima koje ulažemo u kapitalnu izgradnju, naša zemlja vodi borbu i za poboljšanje životnog standarda radnih ljudi. Praktična potvrda tih nastojanja jeste ovaj zakon o socijalnom osiguranju. To znači da su naše sopstvene snage toliko porasle da možemo ostvariti sve planom predviđene zadatke. To dalje svedoči o realnosti našeg planiranja kako u privrednoj izgradnji tako i u poboljšanju životnog nivoa naših radnih ljudi.

Sve ove činjenice jasno svedoče o tome koliku ogromnu tekovinu za radničku klasu naše socijalističke domovine predstavlja novi zakon o socijalnom osiguranju. Radnička klasa može biti ponosna, jer je ovaj zakon rezultat njenih napora i pobjeda, delo naše Komunističke partije i druga Tita.

Istovremeno naši narodi mogu biti ponosni što u jeku anti-jugoslovenske kampanje, u jeku najvećih napora za izvršenje Petogodišnjeg plana, mi donosimo ovaj zakon koji predstavlja najprogresivniji zakon o socijalnom osiguranju u celom svetu.

Nema sumnje da će njegovo donošenje predstavljati novu pobjedu naših trudbenika na putu u socijalizam, novu pobjedu u borbi protiv klevetničke antijugoslovenske kampanje, novi i krupan doprinos ugledu Jugoslavije u međunarodnom radničkom pokretu i u svetskoj demokratskoj javnosti uopšte. (Aplauz).

Pre sedavajući: Ima reč narodni poslanik Veća naroda, drug Aleksa Tomić.

Aleksa Tomić (NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, teško je povodom ovog zakonskog projekta reći ma šta novo, o čemu već nije govoreno, što ne bi ličilo na ponavljanje, što bi prikovalo vašu budnu pažnju makar za jedan trenutak, pa ipak se usuđujem da i ja kažem nešto.

Proučavanjem materijala koji nam je pružen uz Predlog zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica dobija se jasna slika o haosu koji je vladao u socijalnom osiguranju u staroj Jugoslaviji. Pored samostalnih nosilaca osiguranja, postojao je u staroj Jugoslaviji i veliki broj privatnih fondova, penzionih i bolesničkih, koji su ga ostvarivali do uvođenja obaveznog socijalnog osiguranja na osnovu uzajamne po-

moći, a posle uvođenja obaveznog socijalnog osiguranja pretvoreni su u dopunske fondove.

Prema podacima kojima raspolažemo, bilo je oko 300 ovakvih javnih i privatnih fondova. Svi ovi fondovi imali su i svoje posebne propise, sa različitim pravima, koja su kod nekih bila manja, a kod drugih daleko veća iznad prava koja je obezbedivao Zakon o osiguranju radnika.

Karakteristično je za većinu tih fondova da se veći deo ubranih doprinosa vraćao opet, u raznim vidovima, kapitalistima. U velike banke ulagani su znatni iznosi naplaćenih doprinosa i stavljani na raspolaganje upravnim odborima banaka. Drugi deo odlazio je na razne državne zajmove, kao i zajmove raznim opštinama koje su na taj način podmirivale deo svojih potreba. Čak je jedan nosilac osiguranja davao zajmove ne samo državnim ustanovama i opštinama, već i privatnim preduzećima, pa, da bi bila ironija što veća, i privatnim licima, a osiguranici su ostajali kusih rukava, uskraćivana su im bila i osnovna prava.

Pa ipak, iako se na takvu vrstu osiguranja mora gledati sa krajnje nepovoljnim sudom, i na njega se, kao takvog, može primeniti ono mišljenje po kome: svako osiguranje je utoliko element socijalističkog principa, ukoliko ono razrešava osiguranika njegove individualne izolovanosti i ukoliko pritisak ekonomski zle sudbine, koji bi uništio pojedinca, čini snošljivim time, što ga svaljuje na mnoga leđa.

Ukratko rečeno, jedno od velikih osnovnih načela socijalizma, solidaranje za ekonomsku sudbinu svakog pojedinca, bilo je sprovedeno na ovaj ili onaj način i u tim osiguranjima. Razume se, u skučenom obimu i kao u klici, jer kod nehotičnog ostajanja bez prihoda ili prilikom bolesti bilo je uslovljeno zavisnošću od ranije određenih novčanih uplata, što znači da se i ovde skrivala kapitalistička misao, misao po kojoj nema robe bez novca, ili drugim rečima: zahtev na sumu osiguranja mogao se postaviti samo uz uslov ako se osiguranje prethodno kupilo. I, najzad, što je isto tako značajno, takvo osiguranje nikad nije bilo u stanju da obuhvati sva lica i sve moguće slučajeve, a da mimo njega ne ostane još prostor za razne privatne »sirotinjske potpore« koje su u kapitalističkom svetu postale predmetom velikih zloupotreba u odnosu na čoveka i njegovo dostojanstvo.

Eto pobuda zašto je već u 1946 godini morao biti donesen nov zakon o socijalnom osiguranju, po kome je sprovođenje socijalnog osiguranja započeto 1 januara 1947 godine. Ne upuštajući se u analizu toga zakona, neophodno je reći za njega da država preko Državnog zavoda za socijalno osiguranje obezbe-

duje osiguranicima prava iz socijalnog osiguranja. Počev od tada, prvi put kod nas, socijalno osiguranje postaje jedinstveno kako u pogledu sprovođenja, tako i u pogledu prava osiguranika, obuhvatajući sve grane osiguranja.

Ovom prilikom valja naročito istaći da je kroz ovaj zakon sprovedeno socijalističko načelo: za više rada i za teži rad više prava iz socijalnog osiguranja. Zavedeno je, dalje, odmeravanje osiguraničkih prava od stvarne, a ne od osigurane zarade, što je takode od uticaja na povećanje osiguranikovih prava itd.

Posle ovoga što je ukratko rečeno, prirodno bi bilo kad bi neko od nas upitao: šta je to što nas nagoni da u razmaku od samo 3 godine rešavamo o novom zakonu socijalnog osiguranja? Nije li dosadašnji zakon bio nazadan u odnosu na raniji? Nije. Pa ipak, iako nije, mi idemo dalje u proširivanju prava trudbenika na socijalno obezbeđenje. Zašto? Zato što svaka reforma socijalnog osiguranja ustvari je samo krparenje, ako se ne ukine osnovni princip »osiguranja na uplaćivanju« i ako se dosledno ne sprovede socijalističko shvatanje po kome svaki član društva svojim radom, svojom službom, služenjem u vojsci i drugim društveno korisnim ispunjavanjem obaveza prema državi, stiče puno pravo na osiguranje od nehotične ekonomske štete. Dakle, umesto osiguranja — socijalno obezbeđenje, što znači da sredstva za to obezbeđenje ima da podnesu, u duhu ovog zakona, svi članovi društva koji su sposobni za rad, dok se pokriće tih izdataka podmiruje iz opštih državnih prihoda.

Po našem mišljenju i nezavisno od drugih odredaba koje ga sve skupa karakterišu kao krajnje demokratskog, predlog zakona izrazito je socijalističkog karaktera, o čemu je tako iscrpno govorio Ministar rada FNRJ, o čemu su sa toliko poznavanja ove problematike govorili poštovani predgovornici. Širina zahvatanja i načina kako se rešava problematika obuhvaćena tim predlogom daju mu puno pravo na taj atribut. Dalji domet u sadašnjim uslovima života i rada ne bi bio preporučljiv. No, to ne znači da se on ne bi mogao i da se neće kasnije produbiti, proširiti i protegnuti na nova lica, razume se kad uslovi za to budu sazreli, kad se proizvodnja u našoj zemlji podigne na odgovarajuću visinu. Svakako da se na to neće dugo čekati, jer su svi dosadašnji uspesi za to garantija koja je omogućila i donošenje ovog zakona.

Na kraju, neka mi bude dopušteno da se zapitam: šta misle povodom ovog zakona da kažu informbiroovski barjaktari? Da li sa ovim zakonom skrećemo u kapitalističke vode ili izlazimo na široki drum socijalizma? Ma šta oni mislili i ma šta oni ka-

zali, glasaćemo svi složno za ovaj zakon vršeći time svoju patriotsku dužnost i sledujući svojoj savesti. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik dr Jerko Radmilović. (Aplauz).

Dr Jerko Radmilović: Drugovi narodni poslanici, socijalno osiguranje, kao poseban oblik socijalne zaštite, ima veliko značenje u životu radnika, namještenika i službenika. Kao institut date državne zajednice na odgovarajućoj etapi društveno-ekonomskog razvoja, socijalno osiguranje — otkako se ono javilo u kapitalističkom društvu pa do naših dana — bilo je određeno karakterom društveno-ekonomske strukture i karakterom vlasti, karakterom države.

Kao rezultat eksploatatorske politike vladajuće klase stare Jugoslavije i u doba okupacije naše zemlje, nova Jugoslavija naslijedila je raznorodno socijalno osiguranje u pogledu prava osiguranika, a u organizacionom pogledu rascjepkano na mnogobrojne nosioce, ekonomski upropašteno, tako da je trebalo zaista započeti ispočetka.

Dosadašnja nastojanja državnog rukovodstva nove Jugoslavije u oblasti socijalnog osiguranja prošla su kroz dvije osnovne razvojne etape.

Prvi period u razvoju socijalnog osiguranja kod nas poklapa se s periodom obnove naše ratom razorene zemlje, kada se glavni zadatak sastojao u organizacionom ujedinjavanju mnogobrojnih nosilaca socijalnog osiguranja, u pružanju neposredne materijalne pomoći i u vršenju priprema za uređenje pitanja socijalnog osiguranja.

Drugi period obuhvata vrijeme od početka Petogodišnjeg plana, od Zakona o socijalnom osiguranju radnika, namještenika i službenika od 26 jula 1946 godine pa dosada. To je period daljeg organizacionog učvršćenja i pokušaja ujedinjavanja osiguranika u jedinstveni sistem državnog socijalnog osiguranja na bazi znatno proširenih prava, kao i proširivanja kruga osiguranika.

Medutim, u skladu s daljim uspješnim socijalističkim preobražajem naše zemlje, a posle uspješnog završetka treće godine Petogodišnjeg plana, pokazalo se da su mogućnosti našeg socijalnog osiguranja upravo onakove kakove su opće mogućnosti naše narodne privrede. Tako se u razvitku naše društvene zajednice i u korak s njenim uspješnim socijalističkim preobražajem, pokazuje pun sklad između društvene akumulacije i podizanja materijalnog života trudbenika, a sve to u ovisnosti od porasta proizvodnosti rada. Time se ujedno pokazuje da je stalno

materijalno poboljšanje položaja trudbenika neotstupan zakon razvitka nove Jugoslavije.

Prijedlog zakona koji je Vlada FNRJ podnijela Narodnoj skupštini na ozakonjenje, otvara novu, treću etapu u razvoju socijalnog osiguranja u našoj socijalističkoj domovini. Njime naša država na nov način, koji je u skladu sa sadašnjim stupnjem razvoja, stvara takav sistem materijalnog obezbjeđenja, koji omogućuje punu socijalnu zaštitu radnicima i službenicima i njihovim porodicama za slučaj bolesti, gubitka sposobnosti za rad, starosti i smrti, i u drugim slučajevima gdje je ovakova zaštita potrebna.

Posmatran s tačke gledišta zakonodavne tehnike, prijedlog zakona predstavlja skladnu tvorevinu u kojoj je uspješno izložen sistem našeg novog državnog socijalnog osiguranja.

Prva glava prijedloga sadrži osnovne odredbe. Tu se rješavaju osnovna pitanja, to jest, pitanje kruga osiguranika i oblika prava koja se obezbjeđuju zakonom.

U pogledu kruga lica, prijedlog zakona obuhvata ne samo radnike, namještenike i službenike i njihove porodice, već i neke druge kategorije lica kao što su članovi predstavničkih organa, zanatskih proizvođačkih zadruga itd., a ujedno daje mogućnosti za proširenje socijalnog osiguranja i na lica izvjesnih slobodnih profesija.

U pogledu prava koja se obezbjeđuju, zakonom su obuhvaćeni raznovrsni oblici.

U pogledu ostalih osnovnih odredaba, potrebno je istaći: jedinstvenost socijalnog osiguranja, kako u pogledu kruga lica i njihovih prava, tako i u pogledu organizacije, čime se likvidira nasliedeno dvovrсно osiguranje radnika i službenika; oslobođenje plaćanja doprinosa od strane radnika i službenika; zavisnost veličine prava od rada i zalaganja osiguranika, pri čemu se uzima u obzir porodično stanje.

Prijedlog zakona ne predviđa diskriminatorske mjere u odnosu na nečlanove sindikata, kao što je to slučaj u SSSR-u gdje nečlanovi primaju samo polovinu bolesničkih potpora.

Prijedlog zakona ne poznaje samo jedan oblik zaštite, koji radnička klasa u kapitalističkim zemljama zahtijeva, to jest, osiguranje za slučaj nezaposlenosti. U uvjetima kapitalizma pojava nezaposlenosti jeste ne samo neizbježna, već i neophodan uvjet postojanja samog kapitalističkog društva. Zato radnička klasa i postavlja zahtjev na osiguranje za slučaj nezaposlenosti. Međutim, u našoj domovini, kao rezultat izvršenih društveno-političkih i društveno-ekonomskih preobražaja, likvidirana je ne-

zaposlenost kao društvena pojava. I ne samo to, likvidacija nezaposlenosti u vezi sa sve bržim razvitkom industrijalizacije i elektrifikacije nametnula je i nameće našoj društvenoj zajednici jedan potpuno nov i neodložan zadatak — uključivanje brojnih kadrova u razne grane narodne privrede. Kao što je poznato, već krajem prve godine Petogodišnjeg plana prestalo je da se postavlja pitanje kako i na koji način zaposliti radnu snagu i obezbijediti joj zaradu, nego se postavlja pitanje kako i na koji način doći do nove radne snage i uključiti je u razne grane privrede. Pitanje se, dakle, od pretežno socijalnog (zaposliti, zbrinuti) preobražava u privredno-organizatorsko (odakle i na koji način doći do potrebne radne snage i zaista obezbijediti našu socijalističku privredu potrebnom radnom snagom).

Tako sa likvidacijom ovog oblika osiguranja, to jest, sa likvidacijom nezaposlenosti kao društvene pojave, otpada i potreba za njim, pa ga stoga prijedlog zakona i ne propisuje. To nije znak slabosti ovog zakona. Naprotiv, to je izraz snage naše socijalističke države.

Dalje, u Glavi II prijedloga zakona obrađeni su svi vidovi, svi oblici prava na osnovu socijalnog osiguranja, i to:

1) zdravstvena zaštita; 2) materijalno obezbjeđenje za vrijeme privremene nesposobnosti za rad uslijed bolesti; 3) pravo na materijalno obezbjeđenje za vrijeme odsustva zbog trudnoće i poroda; 4) pravo na materijalnu potporu za djecu; 5) pravo na materijalno obezbjeđenje u slučaju smanjenja sposobnosti za rad (invalidnina), i to kako uslijed nesreće na poslu, tako i uslijed bolesti i nesreće van posla; 6) pravo na drugi posao i osposobljavanje za poslove druge struke (prekvalifikacija); 7) pravo na invalidsku penziju i to kako za slučaj da osiguranik uslijed nesreće na poslu postane potpuno nesposoban za rad, tako i za slučaj da osiguranik uslijed nesreće van posla i uslijed bolesti postane neposoban za rad; 8) pravo na starosnu penziju; 9) pravo na porodičnu penziju za slučaj smrti osiguranika, te 10) pravo na pogrebninu.

Ne ulazeći u pojedinosti u pogledu ovih raznovrsnih oblika prava na osnovu socijalnog osiguranja, treba istaknuti njihov obim koji se izražava u punoj materijalnoj naknadi zarade izgubljene uslijed bolesti i invaliditeta, odnosno u obezbjeđenju prava na rad i prekvalifikaciju, zatim na puno materijalno obezbjeđenje u slučaju starosti osiguranika i tome slično.

Ovakovo socijalno osiguranje obezbjeđuje osiguranicima stalnost dostignutog životnog standarda i u slučajevima kada više nisu sposobni da daju svoj radni doprinos domovini. Takav hu-

mani stav naše socijalističke domovine prema ostarjelim, odnosno iznemoglim trudbenicima razviće kod našeg radnog čovjeka u još većoj mjeri socijalistički patriotizam i podići njegovo ljudsko dostojanstvo.

Dalje, u Glavi IV razrađeno je pitanje organizacije socijalnog osiguranja.

Služba socijalnog osiguranja uključuje se u sastav organa državne uprave i povjerava Komitetu za socijalno staranje Vlade FNRJ, ministarstvima za socijalno staranje narodnih republika, Povjereništvu za socijalno staranje Glavnog izvršnog odbora Narodne skupštine AP Vojvodine i Izvršnog odbora Oblasnog narodnog odbora Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti, povjereništvima za socijalno staranje oblasnih, sreskih, gradskih i rejonskih narodnih odbora. Što se tiče zdravstvene zaštite, ona se vrši pod rukovodstvom republičkih ministarstava narodnog zdravlja i Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ preko državnih bolnica, poliklinika, ambulanti, zdravstvenih stanica i drugih zdravstvenih ustanova u sastavu opće zdravstvene službe ili zdravstvene službe pri poduzećima i ustanovama kao i preko ovlaštenih liječnika.

Ovakovom organizacijom — za razliku od dosadašnjeg stanja u kome je služba socijalnog osiguranja bila organizirana na centraliziranoj osnovi sa isturenim organima izvan sastava narodnih odbora, to jest, u kome je služba organizirana putem Državnog zavoda za socijalno osiguranje i njegovih organa, — pada na narodne odbore jedan novi i važan zadatak u interesu radnika i službenika. To će imati za posljedicu veću brigu i pažnju narodnih odbora i njihovih organa oko ostvarivanja ovako važnog zadatka iz oblasti poboljšanja položaja trudbenika, čemu dosada nisu ukazivali dovoljnu pažnju.

Treba pretpostaviti da će ovakav način organizacije službe socijalnog osiguranja uticati povoljno na njen dalji razvoj. Ako se tome doda stav prijedloga zakona o učešću sindikalnih organizacija u ostvarivanju zadataka socijalnog osiguranja, o kome je riječ u V glavi, tada se mogu još s većim pravom očekivati povoljni rezultati u poboljšavanju službe socijalnog osiguranja.

Posebno mjesto u prijedlogu zakona, u glavama VI i VII, dato je zaštititi prava osiguranika.

Prava osiguranika ostvaruju se posebnim administrativnim postupkom unutar organa državne uprave, kojima je povjereno vršenje službe socijalnog osiguranja. Međutim, redovnim narodnim sudovima povjerava se kontrola zakonitosti rješenja upravnih organa. Tako propis člana 121 omogućava osiguraniku (kada

se radi o kratkoročnim pravima), da protiv drugostepenog rješenja, donesenog u postupku za ostvarivanje prava na osnovu socijalnog osiguranja, može podići tužbu sreskom sudu, ako je rješenjem povrijedeno njegovo zakonom utvrđeno pravo. Protiv odluke sreskog suda dozvoljava se žalba okružnom sudu.

Propis člana 133 prijedloga zakona omogućava osiguraniku, odnosno licu koje se na osnovu zakona poziva na svoje pravo, da protiv drugostepenog rješenja o invalidnini, ličnoj ili porodičnoj penziji, može podnijeti tužbu okružnom sudu, ako je rješenjem povrijedeno na zakonu osnovano njegovo pravo na invalidninu, odnosno penziju. Ujedno, i protiv odluke okružnog suda dozvoljeno je pravo žalbe vrhovnom sudu narodne republike, odnosno Vrhovnom sudu AP Vojvodine.

Što se tiče sporova u oblasti socijalnog osiguranja, treba imati u vidu slijedeće:

Ako su ovakovi sporovi u oblasti socijalnog osiguranja u kapitalističkom društvu neizbježni, oni su svakako mogući i u socijalističkom društvu. Međutim, korijen ovim sporovima u kapitalizmu leži u nepomirljivim klasnim suprotnostima, dok u socijalističkom društvu korijen sporovima leži — što se tiče državnih organa — odnosno službenika koji sprovode socijalno osiguranje — ili u nepoznavanju pravnih propisa, ili u birokratskom odnosu službenika prema pravima osiguranika, a što se tiče osiguranika u preostalom (iz vremena kapitalizma) tudem odnosu prema službi socijalnog osiguranja. Zato je potrebno da se i u socijalizmu organizira državna aktivnost u cilju obezbjeđenja socijalističke zakonitosti, odnosno u cilju zaštite prava trudbenika.

U sovjetskoj praksi i teoriji zastupa se stanovište, s obzirom na obavezan karakter socijalnog osiguranja, te što pravni akti kojima se određuje pravo na dobijanje ili visinu ovog ili onog davanja nisu sporazumi nego riješenja — dakle jednostrani akti, — da pravni odnosi u oblasti socijalnog osiguranja imaju administrativno-pravni karakter — pa, prema tome, da sporovi koji nastaju u ovoj oblasti treba da se rješavaju administrativno, to jest, putem pretpostavljenih organa, a ne sudskim putem.

Ne ulazeći u ocjenu opravdanosti stanovišta da li pravni odnosi u oblasti socijalnog osiguranja imaju administrativno-pravni karakter (iako se u sistemu sovjetskog prava socijalno osiguranje uvršćuje ne u administrativno, već u radno pravo), treba istaći da je pravilno stanovište prijedloga zakona kada sporove koji nastaju u oblasti socijalnog osiguranja stavlja u nadležnost redovnih sudova. Takav stav proizilazi iz našeg ra-

zvojnog puta. U skladu s daljim produbljenjem socijalističke demokratije, dobiva sve veći značaj i pitanje socijalističke zakonitosti, a s time u vezi i organiziranje aktivnosti kojom će se u najvećoj mjeri obezbijediti ostvarivanje socijalističke zakonitosti, posebno u odnosu na prava naših građana — trudbenika naše socijalističke domovine.

Pitanje socijalističke zakonitosti, drugovi poslanici, zaista ima ogroman značaj. U zakonima i drugim pravnim propisima, odnosno u našem socijalističkom pravu, izražena je volja radnog naroda, zaštićeni su njegovi interesi, utvrđene su tekovine naše Narodne revolucije i obilježeni putevi našeg razvoja, pa zato mora biti obezbijedeno poštovanje zakona i to ne samo u odnosu na građane, nego i u odnosu na državne organe i sve službenike.

Uostalom, drug Tito je u svom govoru na Novu godinu 1950 jasno ukazao na značenje naše zakonitosti. Tom prilikom drug Tito je, između ostalog, rekao:

»Mi stvaramo zakone koje mora poštivati svaki građanin, a naročito oni koji ih sprovede... Samo stroga zakonitost učvršćuje povjerenje naroda u vlast, a samovolja i bezakonje ruše to povjerenje... Treba budno čuvati našu socijalističku zakonitost i prema narodu imati čovječanski odnos.«

»Naši narodi imaju od davnina duboki osjećaj za pravdu. Pojam pravde je duboko usaden u duše naših ljudi i baš zbog toga oni najviše mrze nepravdu. Neka niko ne misli da naši obični ljudi dolje ne shvataju pojam socijalističke pravde koja se zasniva na interesima većine naroda, odnosno na interesima trudbenika, na interesima naše socijalističke zajednice. Prema tome, oni koji ponekad nepromišljeno čine teške nepravde neka ne misle da je to u skladu sa socijalističkom pravdom, da je to u interesu naše socijalističke zajednice. S druge strane, neka znaju svi oni prema kojima bi se postupilo nepravedno, da će na osnovu naših zakona uvijek naći zaštitu i ispravljanje učinjenih nepravdi.«

Ovakova opravdana upozorenja druga Tita ukazuju na potrebu da se u državnom aparatu organizuje odgovarajuća zaštita u pogledu prava iz socijalnog osiguranja.

Što se tiče sporova u oblasti socijalnog osiguranja, po prirodi stvari, oni nastaju između osiguranika, odnosno članova njegove porodice, s jedne strane, i organa uprave kojima je povjerenjeno sprovođenje službe socijalnog osiguranja, s druge strane. U ovakvoj situaciji, i kraj činjenice da se, na primjer, kod invalidnine, lične i porodične penzije radi o i te kako važnim pravima trudbenika, ukazuje se opravdanim da se zaštita ovih prava

povjeri sudovima a ne onim organima uprave, koji u vršenju službe socijalnog osiguranja osporavaju prava građana, svejedno da li osnovano ili neosnovano.

Argumentiranje da pravni odnosi u oblasti socijalnog osiguranja imaju administrativno-pravni karakter, a ne radno-pravni, ne može opravdati stanovište da se rješavanje sporova ima povjeriti onim istim organima koji dolaze u priliku po liniji vršenja svoje službe da osporavaju ovako važna prava trudbenika.

Povjeravanje ovakove funkcije redovnim sudovima opravdano je još i iz razloga što su naši sudovi, i po načinu kako se biraju sudije, odnosno sudije-porotnici, i po tome ko ih sačinjava, kao i po načinu sudskog rada koji pruža posebne, najšire garancije za rješavanje predmeta u cilju što potpunije zaštite prava građana (princip javnosti, kontradiktornosti itd.) sposobni da zaštite ta prava.

Na kraju, treba istaknuti još i to da prijedlog zakona u Glavi VIII — u prelaznim i završnim odredbama — daje značajna ovlašćenja Vladi FNRJ u cilju da se omogući pravilno rješavanje pitanja postojećih penzionera, kao i pitanja starih i iznemoglih radnika koji su uslijed nesprovođenja penzionog osiguranja, odnosno nepotpunog sprovođenja u staroj Jugoslaviji ostali prikraćeni u svojim pravima.

Nema sumnje, ovim prijedlogom zakona pristupamo izgradnji takovog sistema socijalnog osiguranja radnika i službenika i njihovih porodica, koji će zauzeti vidno mjesto u svijetu.

Kao što se vidi, jasno je da ovakav prijedlog zakona ne bi mogla usvojiti država koja ima karakter kulačke diktature, ali će ga zato usvojiti i doneti naša mlada socijalistička domovina — Titova Jugoslavija. Neka i ova velika tekovina socijalističke izgradnje bude na čast našem političkom i državnom rukovodstvu i drugu Titu, kao što će biti snažan potstrek trudbenicima naše zemlje u borbi za dalji socijalistički preobražaj naše herojske domovine, Federativne Narodne Republike Jugoslavije. (Dugotrajan aplauz).

Predsjedavajući: Dajem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Predsjedavajući: Nastavljamo zajedničku sednicu. Reč ima narodni poslanik Joza Milivojević.

Joza Milivojević (NR Hrvatska): Drugovi zastupnici, radni ljudi naše zemlje nezaustavno ostvaruju danomice postavljene

zadatke Petogodišnjeg plana. Sav taj herojizam rada naših radnih masa, svu njegovu stvaralačku snagu, koja se manifestira danomice u likovima sve novih i novih udarnika, novatora, racionalizatora, u visokoj produktivnosti rada itd., cijelo stvaralaštvo fizičkog i intelektualnog rada novog čovjeka Jugoslavije, uslovljava je i uslovljava naš dalji nesmetani progres — velika tekovina naše Narodne revolucije, tekovina izvojevane slobode rada za čovjeka naše zemlje, za proizvodne snage njezine. Oslobođenje izvojevano do danas i dalje oslobađanje ljudskog rada i cjelokupnih naših proizvodnih snaga od svih ostataka oblika kapitalističkog jarma, to jest, od okova ropstva kapitalističke eksploatacije bilo u kojem vidu, vršeno je i vrši se revolucionarnom, beskompromisnom borbom, klasnom borbom naše radničke klase pod rukovodstvom KPJ — na čelu sa drugom Titom, i snagama Narodnog fronta. Privredne snage naše zemlje iz dana u dan rastu nevidenim poletom i izgrađuje se široka baza socijalizma u našoj zemlji, to jest, baza novog, istinskog poretka slobode rada za radne mase naše zemlje, za trudbenike Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

To je jedna, ali krupna i osnovna, socijalistička istina o našoj zemlji. Ona je činjenica koja neumoljivo tuče sve laži i klevete informbiroovaca koji bi htjeli da se kod nas ne izgrađuje socijalizam, odnosno da smo sa tog puta izgradnje sašli, da nema slobode rada za radne mase u našoj zemlji.

Velike tekovine Narodnooslobodilačke borbe i revolucije, s jedne strane, kroz borbu izgrađena i očeličena Jugoslovenska armija — čuvar naše samostalnosti i mirne izgradnje — a sa druge strane, naša narodna demokratska vlast, naša država sistema narodnih odbora, uslovljuju sigurnost i garanciju da je sloboda rada za radne mase naše zemlje definitivno historijski izvojevana i da je ona jedna od velikih tekovina naše Narodne revolucije, naših snaga i našeg progressa, ali i internacionalna tekovina radničke klase svijeta za ovaj naš sektor.

Te velike činjenice najbolje karakterišu mizeriju i moralnu bijedu kleveta i laži koje se iz informbiroovskih zemalja sipaju na našu zemlju.

Na tekovini slobode rada, to jest, na slobodi rada od okova kapitalizma, na slobodi proizvodnih snaga zemlje počiva naša materijalna baza, — socijalistička ekonomika Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Ta materijalna baza naše socijalističke ekonomike, svi oni uspjesi radnih ljudi naše zemlje u izgradnji, učvršćenju i razvijanju naše ekonomike — omogućili su danas da Vlada FNRJ dolazi pred naš radni narod Jugoslavije

sa ovim Prijedlogom zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, i da herojskom radnom kolektivu Federativne Narodne Republike Jugoslavije dade i osigura ovim zakonom sva ona prava socijalne skrbi, koja njemu i njegovoj porodici jamče osiguranje osnovnih zahtjeva istinskog socijalnog poretka, to jest, osigurava im životnu i radnu sigurnost.

Da nema socijalizma u našoj zemlji bez izgradnje široke baze moderne krupne industrije, tu istinu spoznale su radne mase naših naroda, radni kolektiv čitave Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Stoga on tu spoznaju o toj istini pretvara u djelo pod rukovodstvom svoje herojske Partije, pa danas u četvrtoj godini našeg Petogodišnjeg plana stvarnost izgradnje socijalizma u našoj zemlji, njegova do danas već ostvarena materijalna baza koja se danomice sve više proširuje i učvršćuje, omogućava i nama da donesemo ovaj i ovakav zakon o socijalnom osiguranju naših trudbenika. Čvrsta baza naše socijalističke ekonomike daje svoju osnovnu nadgradnju ovim savremenim Prijedlogom zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica. Taj zakonski prijedlog govori nam jezikom zakona o velikoj istini u našoj zemlji, o materijalnoj snazi do danas izgrađene socijalističke ekonomike u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. Radni čovjek stvara i izgrađuje ekonomsku bazu socijalizma, a ta baza mu danas pruža socijalnu sigurnost u granicama ovoga zakonskog prijedloga, to jest, današnjih realnih mogućnosti koje registrira ovaj zakonski prijedlog.

Dozvolite mi, drugovi narodni zastupnici, da se u ovoj diskusiji, a u vezi gornjih napomena, osvrnem na Glavu I ovog zakonskog prijedloga, koja nosi naslov »Osnovne odredbe«, a koje su sadržane u svega 11 članova.

Velika tekovina naše zemlje — uklanjanje svih zapreka za ostvarenje jedinstva radničke klase Jugoslavije i stvarno izvojevano i ostvareno to jedinstvo — odražava se i u osnovnoj odredbi ovog zakonskog prijedloga u članu 2 koji glasi: »Socijalno osiguranje je jedinstveno na cijeloj teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije«, dakle jedinstveni radni narod — jedinstveno njegovo socijalno osiguranje. Dalje, veliko djelo revolucije naših radnih masa, naša narodno-demokratska država, čija je sadržina istinska revolucionarna vlast radničke klase i cijelog radnog naroda u državnom sistemu narodnih odbora, to jest, predstavničke vlasti, dolazi i u ovom zakonskom prijedlogu do punog izražaja. U članu 1 prijedloga određuje se da država obezbjeđuje radnim ljudima naše zemlje i njihovim porodicama

određena prava utvrđena u ovom prijedlogu zakona u cilju socijalnog osiguranja i to za slučaj bolesti, gubitka sposobnosti za rad, starosti i smrti, kao i druga prava utvrđena ovim prijedlogom zakona. Ova se odredba člana 1 prijedloga odmah konkretizira u članu 3, gdje se kaže: »Država obezbijeduje finansijska sredstva za socijalno osiguranje«. Tako stav 1, a u stavu 2 istog člana postavlja se odmah osnovna odredba koja izvlre iz čl. 1 i čl. 3, po kojoj se plaće radnika i službenika ne mogu opteretiti doprinosom za socijalno osiguranje. Glede same isplate materijalnih obezbjeđenja po ovome zakonskom prijedlogu, čl. 105 ovog zakonskog prijedloga daje u nadležnost Ministra financija FNRJ, koji će u suglasnosti sa Komitetom za socijalno staranje Vlade FNRJ donijeti propise o finansijskom poslovanju, obezbjeđenju isplate materijalnih obaveza iz ovog zakonskog prijedloga i o vršenju kontrole nad tim poslovanjem.

Eto, u ostvarenoj, do danas već izgrađenoj materijalnoj bazi naše socijalističke ekonomike leže izvori sredstava socijalnog osiguranja naših radnih ljudi. Ta ekonomika je veliko djelo našeg radnog čovjeka i njegovog velikog radnog heroizma, ona mu je danas, i za njegovu budućnost, baza socijalne sigurnosti.

Prava koja izviru iz socijalnog osiguranja za radne ljude naše zemlje navedena su u članu 4. Neću ih nabrajati, jer ste ih vi i tako pročitali, ali se moram dotaći stava 2 ovoga člana gdje je postavljeno važno pravilo našeg sistema socijalnog osiguranja, pravilo koje glasi: »Sticanje i obujam pojedinih prava zavisi po pravilu od trajanja radnog odnosa i visine plaće.«. Dalje, u članu 5, stavu prvom, ovog prijedloga zakona postavljeno je pravilo koje glasi: »Radnici i službenici zaposleni na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije osigurani su od dana zasnivanja svog radnog odnosa«. Ovo je važna, temeljna odredba po kojoj je jasno postavljeno da pravo na socijalno osiguranje nastaje od dana zasnivanja radnoga odnosa.

U stavu drugom ovog člana kaže se: »Osigurani su i uživaju ista prava kao i lica u radnom odnosu: 1) članovi predstavničkih i njima odgovornih organa koji primaju plaću za svoj rad; izabrana lica na stalnim dužnostima uz stalnu nagradu u određenim društvenim organizacijama; 2) članovi zanatskih proizvođačkih zadruga, članovi ribarskih zadruga kojima je ribarenje jedino i glavno zanimanje.« Kako će se provesti socijalno osiguranje za ova lica, donijet će bliže propise Komitet za socijalno staranje Vlade FNRJ. Tako je i ovo pitanje postavljeno na svoje pravo mjesto.

Nadalje, u stavu petom istog člana nalazi se također značajna odredba koja glasi: »Vlada FNRJ može socijalno osiguranje potpuno ili djelomično proširiti i na lica slobodnih profesija i kulturne radnike (književnici, novinari, umjetnici, advokati i tome slično), kao i na druga lica koja nisu u radnom odnosu a čija su zanimanja, odnosno djelatnosti društveno korisni i odrediti za ta lica uslove za sticanje prava na osnovu socijalnog osiguranja.«

Takovim ovlaštenjem Vladi FNRJ dana je mogućnost da se prava socijalnog osiguranja iz ovoga prijedloga zakona u našoj socijalističkoj domovini mogu protegnuti — potpuno ili djelomično — i na svakog trudbenika naše socijalističke domovine, čija su zanimanja društveno korisna.

Na koncu, moram još istaći da je postavljeno pravilo (čl. 9) da prava na osnovu socijalnog osiguranja ne zastaraju, kao i to da su ta prava (član 10) neotuđiva, ugovorom nepromjenjiva, a niti se osiguranik može tih prava odreći u korist drugih lica.

U duhu demokratskog karaktera naše narodne države i demokratizma u njenoj upravi, postavlja se u članu 11. ovoga zakonskog prijedloga kao osnovna odredba koja glasi: »U sprovođenju i kontroli socijalnog osiguranja učestvuju i sindikalne organizacije.«

O načinu učešća sindikalnih organizacija u ostvarivanju socijalnog osiguranja dane su odredbe u Glavi V., u članovima od 106 do 110.

Sindikalnim organizacijama dato je pravo: 1) da učestvuju u ostvarenju socijalnog osiguranja; 2) da vrše kontrolu nad pravilnim ostvarenjem prava osiguranika, i 3) da vrše kontrolu nad radom organa nadležnih za poslove socijalnog osiguranja. Prava i dužnosti u tom cilju propisana su u članu 107 ovoga prijedloga zakona za Centralni odbor Saveza sindikata Jugoslavije, a u članovima 108 i 109 za ostale sindikalne organizacije time, da se u članu 110 ovlašćuje Komitet za socijalno staranje Vlade FNRJ, da, u saglasnosti sa Centralnim odborom Saveza sindikata Jugoslavije, donosi propise o vršenju pomenutih prava i dužnosti iz članova 107, 108 i 109, za vršenje tih prava po glavnim odborima sindikata Jugoslavije i ostalim sindikalnim organizacijama.

Pravilo je, naime, postavljeno u članu 111 prijedloga zakona da se prava osiguranika ostvaruju posebnim administrativnim postupkom. U tom vidu član 111, kao i članovi 106 do uključivo 110, imaju svoj naročiti značaj, jer postupak za ostvarivanje prava osiguranika (stav 2 člana 111) mora biti brz i jednostavan, dakle i oslobođen nepotrebnih formalnosti i birokratizma. U tom

pravcu učešće sindikata u ostvarenju socijalnog osiguranja i kontrole nad pravilnim ostvarenjem prava i nad radom organa nadležnih za poslove osiguranja doći će do punog izražaja, naime, što veća demokratizacija administrativnog postupka u rješavanju predmeta socijalnog osiguranja.

I narodni sudovi u stvarima socijalnog osiguranja dolaze u funkciju, ali samo u slučajevima koje predviđaju članovi 122 i 123 (nešto analogno članu 18 Zakona o državnim službenicima). Naime, osiguranik može ustati tužbom na nadležni okružni sud protiv drugostepenih rješenja administrativnoga postupka po pitanju socijalnog osiguranja — ako smatra da mu je povređeno koje zakonom zasnovano pravo glede invalidnine, te lične ili porodične mirovine (penzije), a u ostalim slučajevima povrede kojeg zakonom zasnovanog prava, ima osiguranik pravo tužbe na nadležni kotarski (sreski) sud. Na koncu, ističem da su svi zahtjevi, podnesci, dokazna sredstva, tužbe itd., oslobođeni plaćanja državnih taksa (član 124), to jest, sav postupak za ostvarenje prava na osnovu socijalnog osiguranja besplatan je.

Drugovi narodni zastupnici, ovoj Narodnoj skupštini i svima nama može biti velika čast da pred svoj razlaz donosimo i ozakonjujemo ovaj tako važan zakon za trudbenike naše zemlje, zakon o socijalnom osiguranju, i tako svršetak našeg zakonodavnog rada kroz ove četiri godine ovjenčamo ovim zakonodavnim djelom od životne važnosti za našeg socijalističkog trudbenika, djelom koje je on svojim znojem fizičkog i umnog rada sebi zaslužio izvojevao pored svih teškoća koje su mu na putu stajale i koje mu stoje, a naročito teškoća koje su mu učinjene sa strane SSSR-a i informbiroovskih zemalja. Držim da veće priznanje ni Vlada FNRJ, a ni Narodna skupština FNRJ, ne bi mogle dati radnim ljudima naše zemlje za radni heroizam, za patriotizam prema našoj socijalističkoj domovini, nego što ga daju ovim zakonom.

Stoga, neka je on na sreću i dobro naših radnih ljudi, našeg radnog kolektiva FNRJ, a ja izjavljujem da ću sa najvećim zadovoljstvom i ponosom glasati za ovaj prijedlog zakona. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik Veća naroda, drugarica Pepica Kardelj.

Pepica Kardelj (NR Slovenija): Drugovi narodni poslanici, prošlog meseca, donoseći budžet za 1950 godinu, mi smo utvrdili rashode socijalnog osiguranja u iznosu od 12.404,850.000.— dinara. Ovako visoka suma koju će naša država u 1950 godini dati

na socijalno osiguranje ne proističe samo iz činjenice što kod nas brzo raste broj radnika i službenika, nego iz fakta velikih ekonomskih i društvenih promena koje su nastupile u našoj zemlji. Mi smo odmah posle rata prešli na izgradnju socijalističkog društva, a samim tim i na podizanje opšteg blagostanja i ostvarenje boljeg i lepšeg života radnog naroda. Jedan od konkretnih dokaza jeste, pored ostalih, nesumnjivo i zakonski predlog o socijalnom osiguranju, koji danas pretresamo i koji, kako je to u obrazloženju predloga rečeno, uvodi kvalitetno novi i viši sistem socijalnog, odnosno materijalnog, obezbeđenja radnika i službenika i njihovih porodica za slučaj bolesti i bolovanja, trudnoće i porodaja, rođenja, nesreće na poslu ili smanjenja radne sposobnosti iz drugih uzroka, za slučaj starosti i smrti. To je upravo razlog zbog koga je u budžetu za 1950 godinu obezbedena tako visoka suma za socijalno osiguranje.

Ja nemam nameru da analiziram koja će prava na osnovu socijalnog osiguranja biti obezbedena radnicima i službenicima ovim zakonom kao ni razlike u novom sistemu socijalnog osiguranja u odnosu na dosadašnji sistem osiguranja kod nas, jer o tome ima dovoljno materijala u dokumentaciji i obrazloženju i u ekspozecu Ministra rada. Želela bih samo da u osnovnim crtama osvetlim zaštitu radnih žena i porodice kako na osnovu zakona o socijalnom osiguranju tako i po posebnim uredbama Vlade iz oblasti radnih odnosa koji tu zaštitu dopunjuju.

U našem zakonodavstvu ova grana radnog prava — briga za majku i ženu u radnom odnosu — dostigla je već sada snažan razvitak i naš novi zakon u neku ruku potvrđuje i sistematičira prava koje su uredbi i praksa već uveli u život. Tako imamo sa ovim zakonom izgrađen sistem mera za obezbeđenje prava žene u radnom odnosu, odnosno za zaštitu dece onih roditelja u radnom odnosu. Uredba o jaslama i vrtićima, Uredba o pravima trudnih žena i majki dojilja u radnom odnosu, Uredba o dečjem dodatku i opremi novorođene dece jesu razrada prava koje daje Ustav, odnosno zakon o socijalnom osiguranju a sve to za radnu ženu pretstavlja onaj povlašćeni položaj bez kojega bi priznanje ravnopravnosti žene bilo samo formalnost.

Htela bih se osyrnuti na neka prava žene koja proizilaze iz ovog zakona.

Trudnim ženama u radnom odnosu obezbedeno je porodiljsko odsustvo od 90 dana, za koje im vreme pripada puna redovna plata koju su imale u poslednjem mesecu pre početka odsustva, a u slučaju da su zbog trudnoće prešle na lakši posao, one za državaju za vreme porodajnog odsustva svoju raniju, višu platu.

Žena ima pravo da svoj redovni godišnji odmor iskoristi neposredno posle prestanka porodajnog odsustva. Majkama dojiljama u radnom odnosu obezbeđen je prekid rada do dva sata zbog dojenja deteta a za to vreme imaju pravo na platu kao i da su provele na radu. Majkama dojiljama je obezbeđeno da mogu koristiti pravo na skraćeno radno vreme od četiri sata koje se plaća kao šest sati rada. Majkama sa decom do tri godine obezbeđeno je posebno plaćeno odsustvo do 15 dana za svaki slučaj gde je zbog akutnog oboljenja deteta potrebna njihova nega. A naš novi zakon predviđa da će osiguranik — u većini slučajeva žena, odnosno majka — dobivati novčanu naknadu umesto redovne plate za vreme kad je negovala člana porodice zbog akutnog oboljenja.

Uz gred napominjem da porodajno odsustvo radnih žena u SSSR-u iznosi 35 dana pre i 42 dana posle porođaja. Neiskorišćeno vreme odsustva pre porođaja ne može se koristiti posle porođaja. Potpora za vreme porodajnog odsustva u visini pune zarade uslovljena je članstvom u sindikatu i trogodišnjim radnim stažom od koga radnica treba da ima najmanje dve godine rada u jednom preduzeću. Ženama koje nisu članice sindikata, isplaćuje se potpora u visini jedne polovine zarade za prvih 30 dana a dve trećine zarade za ostalo vreme odsustva. — U Poljskoj porodajno odsustvo radnica traje svega 8 nedelja, a u Madarskoj 6 nedelja pre i 6 nedelja posle porođaja.

Posebne materijalne pomoći za decu su obezbeđene u našem sistemu socijalnog osiguranja, koje se ovim zakonom potvrđuju. Tako, pomoć za opremu novorodenog deteta, koja se isplaćuje svim osiguranicima koji pre rođenja deteta imaju najmanje šest meseci radnog odnosa, iznosi 2.000 dinara. Pomoć za pojačanje ishrane majke i novorodenog deteta iznosi šest stotina dinara mesečno i isplaćuje se ženi koja je u radnom odnosu, za vreme od šest meseci, a ženi koja tu pomoć koristi na osnovu zaposlenja svoga muža; za vreme od tri meseca. Prema tome, ako bi računali efekat novčanih pomoći kod porođaja koje naša država daje onim ženama koje se nalaze u radnom odnosu — ubrajajući ovde samo platu za vreme porodiljskog odsustva, plaćeni prekid rada zbog dojenja deteta, pomoć za opremu novorodenog deteta i pomoć za pojačanje ishrane majke i deteta — videli bismo da kod prosečne plate od 3.000 dinara ova pomoć iznosi preko 18.000 dinara za svaki porođaj.

Posebne jednokratne pomoći u iznosu od 3.000 do 10.000 dinara, na osnovu socijalnog osiguranja, isplaćuju se osiguranicima prilikom rođenja trećeg, odnosno svakog daljeg deteta. Ta-

kođe su od značaja i stalni dodaci za decu do 17, odnosno, ako su na školovanju, do 24 godine, koji se isplaćuju svim osiguranicima bez obzira na prethodnu dužinu radnog staža. Ti dodaci, kao što je poznato, od 1 decembra 1949 godine određeni su progresivno prema broju dece i to od 175 do 500 dinara mesečno za svako dete. Ilustracije radi, ja ću navesti koliki je to ekonomski efekat za osiguranika sa prosečnom platom od 3.500 dinara. Sa jednim detetom ovaj dodatak pretstavlja 5% povećanja plate, sa dvoje dece — 10%, sa 3—21,4%, sa 4—28,6%, sa 5—35,7%, sa 6—60%, sa 7—70%, sa 8—80%, sa 9—128,6% sa 10—142,8% povećanja plate.

Treba imati u vidu da je ovom vrstom pomoći na početku 1949 godine bilo obuhvaćeno 468.313 radničkih porodica sa 1.093.004 dece, ne računajući ovde dodatke koji se isplaćuju državnim službenicima.

Novi zakon i u svim ostalim slučajevima odražava posebnu brigu za radnu ženu i majku. Tako za ženu određuje skraćeni radni staž i manju starost za sticanje prava na ličnu, odnosno porodičnu penziju.

Ako pored naprednog socijalnog osiguranja uzmemo, još u obzir i to da se kod nas sve više razvija mreža dečjih jasala, dečjih vrtića, savetovališta za trudnice, dečjih dispanzera i savetovališta za odojčad, porodilišta, dečjih bolnica i dečjih bolničkih odeljenja, školskih kuhinja, dečjih restorana, dečjih letovališta i drugih dečjih ustanova, onda možemo reći da smo već dosada ostvarili takav sistem zaštite žene i dece kakav radna žena u predratnoj Jugoslaviji nije mogla ni zamisliti.

U staroj Jugoslaviji su postojali propisi koji su se odnosili na zaštitu radnih žena. Međutim, ti propisi, kao i celokupno tadašnje radničko zakonodavstvo, postojali su samo na papiru. Radna žena je bila do krajnjih granica eksploatisana, naročito u slučaju porođaja. Redovno je bio slučaj da se trudnim ženama otkazivao posao, jer su kapitalisti računali samo na svoj profit. I pored pisanog propisa da žena ima pravo na porođajno odsustvo i odgovarajuću potporu za vreme od 6 nedelja posle porođaja, u većini slučajeva porođajno odsustvo nije premašilo 30—35 dana pošto od socijalnog osiguranja nije bio blagovremeno utvrđivan početak odsustva pre porođaja, a neiskorišćeno vreme odsustva od 6 nedelja pre porođaja nije se moglo koristiti posle porođaja. To je bio samo jedan od mnogobrojnih načina kako su izigravana prava žene.

Naša Narodna revolucija iz temelja je poboljšala položaj radne žene u novoj Jugoslaviji.

Dosadašnji uspjesi u privrednoj izgradnji uz postojanje takve radničke klase kao što je naša i takvog rukovodstva kao što je naše na čelu sa drugom Titom — garancija su da ćemo u tom pogledu ići samo napred. Zakon o kome danas diskutujemo, koji ćemo doneti neposredno posle uspešno završene treće godine ostvarenja našeg Petogodišnjeg plana — vidan je dokaz za to. Zbog toga izjavljujem da ću sa zadovoljstvom glasati za Predlog zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica. (Aplauz).

Pretsedavajući: Iscrpena je lista govornika.

Tražio je reč narodni poslanik drug Aleksandar Šević radi nekog saopštenja o sednici administrativnih odbora oba veća.

Aleksandar Šević (Izborni srez rumski, NR Srbija): Pozivaju se drugovi narodni poslanici koji su članovi administrativnih odbora oba veća, da sada dodu na zajedničku sednicu koja će se održati u sobi broj 16, u prizemlju.

Pretsedavajući: Saopštavam da je opšti pretres Predloga zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica završen u zajedničkoj sednici. Ovu sednicu zaključujem. Zajednička sednica oba veća održaće se prema potrebi i odluci veća.

Skrećem pažnju narodnim poslanicima da će se zasebne sednice veća održati danas posle podne, u 17 časova.

(Sednica je zaključena u 11,10 časova).

VEĆE NARODA

Druga sednica

(21 januara 1950)

Početak u 17,15 časova.

Pretsedavao predsednik **Josip Vidmar**.

Pretsednik: Otvaram drugu sednicu V vanrednog zasedanja Veća naroda Narodne skupštine Federativne narodne republike Jugoslavije.

Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar **Joza Milivojević**. Molim druga sekretara da pročita zapisnik prošle sednice.

Sekretar Joza Milivojević čita zapisnik prve sednice V vanrednog zasedanja Veća naroda Narodne skupštine FNRJ.

Pretsednik: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Saopštavam da je Vlada FNRJ podnela Veću naroda Narodne skupštine FNRJ na potvrdu uredbe donete u vremenu između VIII redovnog i V vanrednog zasedanja Narodne skupštine FNRJ. U vezi s tim podnosim Veću sledeći predlog odluke:

O D L U K A

VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O POTVRDI UREDABA VLADE FNRJ, KOJE SU DONESENE U VREMENU IZMEĐU VIII REDOVNOG I V VANREDNOG ZASEDANJA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Veće naroda Narodne skupštine FNRJ na svojoj drugoj sednici V vanrednog zasedanja, održanoj 21 januara 1950 godine u Beogradu, donosi sledeću

o d l u k u :

Potvrđuju se uredbe koje je Vlada FNRJ donela između VIII redovnog i V vanrednog zasedanja Narodne skupštine FNRJ na osnovu člana 1 Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje

uredaba po pitanjima iz narodne privrede od 4 februara 1946 godine, i to:

1) Uredba o troškovima državnih trgovinskih preduzeća (»Službeni list FNRJ« br. 109/49);

2) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o osnivanju radničko-službeničkih restorana (»Službeni list FNRJ broj 109/49);

3) Uredba o raspodeli dobiti državnih privrednih preduzeća saveznog i republičkog značaja (»Službeni list FNRJ« br. 1/50);

4) Uredba o izmenama Osnovne uredbe o prenosu delova osnovnih sredstava državnih privrednih preduzeća (»Službeni list FNRJ« broj 1/50).

Traži li ko reč o ovom predlogu odluke? (Ne traži niko). Ko je za ovaj predlog odluke, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga protiv? (Nema). Saopštavam da je predlog odluke u potvrdi uredaba Vlade FNRJ izglasan.

Saopštavam da je Zakonodavni odbor Veća naroda podneo Veću izveštaj o Predlogu zakona o izmeni broja stanovnika na koji se bira jedan poslanik Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ po članu 53 Ustava FNRJ. Ovaj je izveštaj otštampan i razdeljen narodnim poslanicima.

Saopštavam, dalje, da je Administrativni odbor Veća naroda podneo Veću izveštaj o računovodstveno-blagajničkom poslovanju po budžetu Veća naroda za 1948 i 1949 godinu. Molim izvestioca Administrativnog odbora dr Gavrilskog da pročita odborski izveštaj.

Izvestilac Administrativnog odbora dr Gjorgi Gavrilski (NR Makedonija) čita odborski izveštaj:

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Administrativni odbor

Br. 3

21-I-1950 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

B e o g r a d

Administrativni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ na svojoj sednici održanoj 21 januara 1950 godine pregledao je završni račun po budžetu Veća naroda Narodne skupštine FNRJ za 1948 i 1949 godinu, i na osnovu redovnog mesečnog i tromesečnog pregleda našao da su sva isplatna i uplatna dokumenta ispravna, da je isplata i uplata u ovom periodu vršena na osnovu

likvidnih dokumenata potpisanih od strane višeg naredbodavca u smislu člana 3 Uredbe o izvršenju budžeta i odgovornog računopolagača.

Na osnovu prednjeg, Administrativni odbor predlaže Veću da se odgovorni viši naredbodavac i računopolagač za računovodstveno-blagajničko poslovanje po budžetu Veća naroda Narodne skupštine FNRJ za 1948 i 1949 godinu razreše odgovornosti.

Isto tako Administrativni odbor predlaže da se odgovorni viši naredbodavac i računopolagač za poslovanje vršeno u toku novembra i decembra 1947 godine razreše odgovornosti. Ovo zbog toga što su naredbodavac i računopolagač za poslovanje vršeno u toku 1946 i januar—oktobar 1947 godine razrešeni odgovornosti na zasedanju plenuma u novembru 1947 godine. Pored toga, ovo poslovanje za 1947 celu godinu i za 1948 godinu ušlo je kao ispravno u opštedržavni završni račun za 1947 i 1948 godinu.

Za izvestioca po ovom predmetu određen je drug dr Gjorgi Gavrilski.

Sekretar	Pretsednik
Franjo Borić, s. r.	Administrativnog odbora
	Milan Smiljanić, s. r.

Članovi:

dr Gjorgi Gavrilski, s. r., dr Rudolf Obračunč, s. r.

Pretsednik: Traži li ko reč o ovom izveštaju? (Ne traži niko). Pošto niko ne traži reč, pitam Veće da li usvaja ovaj izveštaj? (Usvaja). Ko glasa za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je izveštaj Administrativnog odbora usvojen u Veću naroda i da se naredbodavci i računopolagači razrešavaju odgovornosti za period označen u izveštaju.

Sledeći narodni poslanici mole po četiri dana otsustva: Anka Berus, Nikola Pešev, Dušan Vasiljević, Šefket Maglajlić i Venko Markovski. Predlažem Veću da odobri narodnim poslanicima tražena otsustva. Prima li Veće ovaj predlog? (Prima). Pošto prima, objavljujem da su otsustva odobrena.

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: glasanje o Predlogu zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica. Glasaće se dizanjem ruke. Ko je za ovaj zakonski predlog, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*?

(Nema). Pošto nema, objavljujem da je ovaj zakonski predlog u Veću naroda konačno usvojen i da će, u smislu poslovnika, biti dostavljen Saveznom veću na rešavanje.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izmeni broja stanovnika na koji se bira jedan poslanik Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ po članu 53 Ustava FNRJ. Molim izvestioca Zakonodavnog odbora Ninka Petrovića da podnese odborski izveštaj.

Izvestilac Ninko Petrović (NR Srbija): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Uz izveštaj koji podnosim u ime Zakonodavnog odbora, ja bih u svoje ime želeo da kažem nekoliko reči.

U toku celog perioda posle oslobođenja, predstavnička tela narodne vlasti su se neprekidno razvijala u znaku sve veće demokracije, sve raznovrsnijeg i sve šireg povezivanja širokih narodnih masa i njihove vlasti. Ovo važi za sva predstavnička tela, počev od narodnih odbora mesta, srezova i oblasti, pa do republičkih narodnih skupština i savezne. Broj narodnih predstavnika u predstavničkim telima narodnih odbora, na prelazu iz privremenih u redovno birane u ovom periodu se povećavao kao što su se povećavali i broj i oblici saradnje narodnih predstavnika i predstavničkih tela sa narodnim masama.

Ako bi u svetlosti ovakvih razvojnih tendencija naše narodne vlasti i njenih predstavničkih tela primenili danas propis člana 53 našeg Ustava, po kome se na 50.000 stanovnika bira jedan narodni poslanik u Savezno veće Narodne skupštine koja treba da dođe posle ove, onda to ne bi bilo u saglasnosti sa opštim razvojem, jačanjem demokracije naše narodne vlasti. Ja mislim da bi bilo potrebno i opravdano dovesti u saglasnost ovaj ustavni propis sa današnjom našom stvarnošću. Zbog toga mislim da je zakonski predlog Vlade, prema kome se broj stanovnika koji biraju jednog poslanika određuje na 40.000 umesto 50.000, pravičan i koristan za dalji razvoj naše narodne vlasti pa izjavljujem da ću glasati za njega. (Aplauz).

Pretsednik: Otvaram diskusiju o ovom zakonskom predlogu. Traži li ko reč? (Ne traži). Pošto ne traži niko reč, u smislu člana 72 Ustava, stavljam ovaj zakonski predlog na glasanje. Da bi ovaj zakonski predlog u smislu pomenutog člana Ustava bio usvojen, potrebno je da glasa apsolutna većina, to jest jedan više od polovine ukupnog broja poslanika ovog Veća. Molim sekretara da izvrši prebrojavanje prisutnih narodnih poslanika.

(Sekretar vrši prebrojavanje). Prisutno je 118 narodnih poslanika, dakle više od apsolutne većine poslanika ovog doma. Glasalice se dizanjem ruke. Ko glasa za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga protiv? (Nema). Objavljujem da je ovaj zakonski predlog u Veću naroda usvojen, jer je za njega glasalo 118 poslanika, što znači da je glasalo više od polovine ukupnog broja poslanika Veća naroda, dakle, više od potrebnog broja koji Ustav traži.

Istovremeno sam dobio izveštaj da je i Savezno veće primilo istovetan tekst ovog zakonskog predloga. Prema tome, Narodna skupština FNRJ je konačno usvojila ovaj zakon koji će biti proglašen na zajedničkoj sednici oba doma, a koja će se održati danas u 18 časova.

(Sednica je zaključena u 17,35 časova).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Друга седница

(21 јануара 1950)

Почетак у 17,25 часова.

Претседавао председник **Владимир Симић**.

Претседник: Отварам другу седницу V ванредног заседања Савезног већа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије.

Записник и ове седнице водиће секретар Већа, другарица Вида Томшич.

Молим секретара да прочита записник прве седнице V ванредног заседања Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ.

Секретар Вида Томшич чита записник прве седнице V ванредног заседања.

Претседник: Има ли ко од народних посланика какву примедбу на прочитани записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Влада ФНРЈ поднела је Савезном већу на потврду уредбе донете у времену између VIII редовног и V ванредног заседања Народне скупштине ФНРЈ. Пошто се ради о свега четири уредбе, предлажем да се о томе донесе одмах одлука. Предлог одлуке гласи:

ОДЛУКА

САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПОТВРДИ УРЕДАВА ВЛАДЕ ФНРЈ КОЈЕ СУ ДОНЕСЕНЕ У ВРЕМЕНУ ИЗМЕЂУ VIII РЕДОВНОГ И V ВАНРЕДНОГ ЗАСЕДАЊА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Савезно веће Народне скупштине ФНРЈ на својој другој седници V ванредног заседања одржаној 21 јануара 1950 године у Београду, донело је следећу

о д л у к у:

Потврђују се уредбе које је Влада ФНРЈ у раздобљу између VIII редовног и V ванредног заседања Народне скупштине ФНРЈ

донела на основу чл. 1 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде од 4 фебруара 1946 године, и то:

1) Уредба о трошковима државних трговинских предузећа („Службени лист ФНРЈ” бр. 109/49);

2) Уредба о изменама и допунама Уредбе о оснивању радничко-службеничких ресторана („Службени лист ФНРЈ” бр. 109/49);

3) Уредба о расподели добити државних привредних предузећа савезног и републичког значаја („Службени лист ФНРЈ” бр. 1/50); и

4) Уредба о изменама Основне уредбе о преносу делова основних средстава државних привредних предузећа („Службени лист ФНРЈ” бр. 1/50).

Прима ли Веће ову одлуку о потврди уредаба Владе ФНРЈ донетих у времену између VIII редовног и V ванредног заседања Народне скупштине ФНРЈ? (Прима). Има ли кога *против*? (Нема). Пошто Веће прима ову одлуку, објављујем да су наведене уредбе потврђене.

Законодавни одбор поднео је Савезном већу на решење извештај о Предлогу закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ. Овај извештај је отштампан и раздељен народним посланицима, а претрес овога предлога већ је стављен на дневни ред.

Поред народних посланика који су молили и добили отсуство са V ванредног заседања, молили су отсуство и следећи народни посланици: Милија Радовановић, Васил Ђорговски, Павле Јовичевић, Исмет Шаћири, Ђока Пајковић, Нимани Џавид, Јозо Бакрач и Душан Грк — неки због неодложних државних послова, а већина због болести.

Предлажем Већу да се овим народним посланицима одобри по три дана отсуства. Прима ли Веће овај предлог? (Прима). Објављујем да су отсуства народних посланика одобрена.

Прелазимо на прву тачку дневног реда: гласање о Предлогу закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица. Пошто је општи претрес о овом закону, по одлуци Већа, обављен на заједничкој седници оба дома, то је остало да о овој тачки дневног реда извршимо гласање. Позивам народне посланике који су за Предлог закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица, да дигну руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Закон о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица у Са-

везном већу коначно усвојен и да ће, у смислу чл. 63 Устава, бити упућен Већу народа на решавање.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ. Молим известиоца Законодавног одбора, народног посланика друга Мошу Пијаде да саопшти одборски извештај.

Известилац Моша Пијаде (*Изборни срез Београд I, НР Србија*): (Чита извештај Законодавног одбора. — Видети прилог на крају књиге.)

Другови народни посланици, мислим да нема потребе да се овакав законски предлог образлаже нарочитим говором. Очигледно је да ће са бирањем једног посланика на четрдесет хиљада становника Савезно веће имати прилично већи број посланика него што би имало ако би остала одредба да се бира један посланик на педесет хиљада. Ја сам лично направио рачун за који сносим одговорност, и који нема званичан карактер. По том мом рачуну, на основу статистике и на основу прираштаја становника од последњег пописа од марта 1948 године, Савезно веће, бирајући на четрдесет хиљада једног посланика, имало би око 82 посланика више него ако би се један посланик бирао на педесет хиљада становника. То значи да се тим добија могућност да се састав будућег Савезног већа прошири и употпуни низом нових људи који су се истакли у последњим годинама, од прошлих избора до данас, а нарочито у трогодишњем року изградње социјализма, у спровођењу Петогодишењг плана. Због тога, ја вас молим да једногласно прихватите овај законски предлог. (Аплауз).

Претседник: Да ли жели ко од народних посланика да узме реч у дискусији о овом законском предлогу? (Не јавља се нико).

Приступа се гласању. Гласање о овом законском предлогу мора бити по члану 72 Устава, по коме претседник мора проверити да ли у дворани има довољан број посланика за гласање и да ли ће гласати један више од половине укупног броја народних посланика у Савезном већу. Стога молим да у дворани остану само посланици Савезног већа. (Претседник броји народне посланике). Објављујем да је присутно 211 народних посланика, дакле, апсолутна већина посланика овог дома.

Ко је за предлог овог закона, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по члану 53 Устава, у Савезном већу, сагласно члану 72 Устава и пословника,

једнодушно прихваћен, јер је за њега гласало свих 211 присутних посланика, а половина више један јесте 181.

Овај исти законски предлог прихваћен је и у Већу народа потребном већином гласова, како то Устав прописује. Предлог закона који је тамо прихваћен идентичан је са овим овде. Прима ли Веће овај извештај? (Прима). Према томе, објављујем да је у Народној скупштини ФНРЈ Закон о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, сагласно прописима члана 53 Устава, дефинитивно прихваћен онако како је прописано, а по последњој алинеји члана 72 Устава он мора бити проглашен на заједничкој седници и његова важност наступа оног момента када на заједничкој седници буде проглашен.

Наредна тачка дневног реда јесте претрес Предлога закона о избору народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа). Савезно веће, на предлог Претседништва већ је донело одлуку о томе да се општи претрес по овом законском предлогу обави на заједничкој седници.

Према томе, ову седницу Савезног већа закључујем, а извештавам другове народне посланике да ће се заједничка седница одржати непосредно после ове седнице.

(Седница је закључена у 17,40 часова).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Трећа седница

(21 јануара 1950)

Почетак у 18,05 часова.

Претседавао Претседник Већа народа Јосип Видмар.

Претседавајући: Отварам трећу заједничку седницу Савезног већа и Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије. Записник данашње седнице водиће секретар Већа народа Јоза Миливојевић.

Изволите саслушати записник прошле заједничке седнице.

Секретар Јоза Миливојевић чита записник друге заједничке седнице Савезног Већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ.

Претседавајући: Има ли примедба на прочитани записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Приступамо доношењу одлуке Народне скупштине ФНРЈ о проглашењу Закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне Скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ.

Предлажем овај текст одлуке:

О Д Л У К А

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ БРОЈА СТАНОВНИКА НА КОЈИ СЕ БИРА ЈЕДАН ПОСЛАНИК САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ПО ЧЛ. 53 УСТАВА ФНРЈ

Народна Скупштина ФНРЈ на заједничкој седници својих домова — Савезног већа и Већа народа

о д л у ч у ј е :

Проглашава се Закон о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по

чл. 53 Устава ФНРЈ, усвојен од Савезног већа и Већа народа на њиховим седницама од 21 јануара 1950 године”.

Прима ли Народна скупштина овај предлог? (Прима). Ко гласа за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *ПРОТИВ*? (Нема).

Пошто нема никога *ПРОТИВ*, објављујем да је тиме једногласно усвојен Закон о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ, и да је овим моментом поменути закон ступио на снагу.

Као даљни дневни ред ове заједничке седнице предлажем: претрес Предлога закона о избору народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа).

Молим известиоца Законодавног одбора Савезног већа др Макса Шнудерла да поднесе одборски извештај.

Извештач Законодавног одбора Савезног већа др Макс Шнудерл чита извештај Законодавног одбора Савезног већа. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Молим известиоца Законодавног одбора Већа народа друга Милоша Царевића да поднесе одборски извештај.

Извештач Законодавног одбора Већа народа Милош Царевић чита извештај Законодавног одбора Већа народа. (Видети прилог на крају књиге).

Претседавајући: Реч има Потпретседник Савезне владе друг Едвард Кардељ. (Буран и дуготрајан аплауз).

Потпретседник Владе ФНРЈ и Министар спољних послова Едвард Кардељ (*Изборни срез Љубљана II, НР Словенја*): Другови народни посланици, изборни закон који је поднесен Народној скупштини ФНРЈ на одобрење, у основним принципима је идентичан са изборним законом на основу којег је изабрана ова Народна скупштина, још као Уставотворна скупштина, иако се у низу поставки од њега разилази. Идентичност основних принципа оба закона произилази из основних начела народне власти на којима се изграђује наша социјалистичка демократија и која су утврђена у нашем Уставу.

Ти основни принципи, произлазећи из уставних одредаба на којима се темељи овај изборни закон, јесу:

непосредност избора, како за Савезно веће, тако и за Веће народа;

• тајно гласање, обезбеђено одговарајућом техником гласања; право гласа, активно и пасивно, имају грађани изнад 18 година старости;

принцип бирања једног посланика у једном изборном срезу и то на основи апсолутне већине;

избор посланика за Веће народа на основу кандидатске листе за целу народну републику, а по систему сразмерног претставништва;

спровођење избора преко независних изборних комисија;

право предлагања кандидата има одређени број грађана уз једини услов да имају бирачко право;

обавезно је постављање кутије без листе.

Ови су принципи, као што знате, били по суштини основа досадашњег изборног закона по коме је изабрана данашња Народна скупштина којој сада истиче уставни рок њеног рада. О демократизму ових принципа ја не мислим још једном да говорим. Довољно је истаћи да је на тим принципима изабрана ова Скупштина која је у овој кући примила низ закона и других законодавних аката који су, у целини узевши, изменили лик наше земље. Нема сумње да је ова Скупштина својим законодавним радом обавила крупан револуционарни рад на пољу учвршћења власти радничке класе и радног народа уопште, на пољу полагања темеља новог, социјалистичког поретка у нашој земљи. Довољно је споменути наш Устав, један од најнапреднијих докумената истинске народне демократије, законе о аграрној реформи, о национализацији, о народним одборима, о радним задругама, даље, разне социјалне законе све до закона о социјалном осигурању који смо данас примили, итд. — то су револуционарни документи социјализма и социјалистичке демократије, које је примила ова Скупштина и који сами по себи најубедљивије говоре о демократизму принципа на којима је изабрана ова Скупштина и који леже у основи новог закона. То је демократизам на делу а не само на речима. Свакако је ова Скупштина — по великом послу револуционарног законодавства који је обавила — заузела значајно место у историји наших народа.

Међутим, нови закон је унео низ новина у наш изборни систем, и то пре свега на основу искустава у спровођењу избора за републичке народне скупштине и за народне одборе. Тог искуства имамо доста. Од ослобођења су извршени општи избори за народне скупштине народних република и најмање по два пута за све степене народних одбора, тако да је сваки наш грађанин од 1945 године до данас био бар седам пута пред изборном кутијом. Нема сумње да су сви ти избори били велика политичка школа за наше народне масе и то је један од разлога да можемо ићи даље у развијању нашег социјалистичког демократизма. У том циљу ми смо настојали да изборни закон буде што једноставнији, како би у

пуној мери могао бити оружје наше радничке класе и свих-радних маса у борби за социјализам.

Не треба, наиме, једну ствар никада пустити из вида: да је социјалистичка демократија специфична форма демократије на бази развитка социјализма и као таква да не може бити ништа друго него оружје радног народа у борби за социјализам. Она ће бити утолико савршенија, уколико више ишчезавају свакојаки остаци класног друштва, што данас код нас пре свега зависи од даљег развитка производних снага. Према томе, наш социјалистички демократизам није само оквир све јачег и свестранијег развијања социјалистичке иницијативе, него и оружје борбе против реакционарних остатака прошлости. У том смислу и предлог новог изборног закона свакако претставља корак даље у развитку наше социјалистичке демократије, у привлачењу нових радних маса активном учешћу у државној изградњи, али то не значи да у ма ком погледу допушта повампирење контрареволуционарних остатака.

Насупрот, извесне промене у новом закону постале су могућне, а и неопходне, између осталог баш с обзиром на велике друштвене и политичке промене од избора за Уставотворну скупштину па наовамо. Ми смо од оних избора учинили огроман корак даље у социјалистичкој изградњи. Сломљена је углавном економска база капитализма у градовима и знатно сужена на селу. А упоредо с тиме губиле су тло под ногама и разне контрареволуционарне и свакојаке реакционарне политичке агентуре у нашој земљи, док су снага и јединство Народног фронта, на челу са Комунистичком партијом, све више јачали. Из темеља се изменила и сва тадашња партиско-политичка структура у нашој земљи. Нема више партиски организованих бранилаца капитализма, а све искрене присталице социјализма, без обзира на поједине разлике у мишљењу, уједињене су у Народном фронту са другом Титом на челу у тешкој и напорној, али и великој и победоносној бици за изградњу социјализма, у бици која заиста тражи што чвршће јединство, јер је само оно кадро да савлада тешкоће на које nailазимо на нашем социјалистичком путу. А таквој нашој новој стварности одговарају демократске форме новог закона.

И коначно, треба истаћи да смо новим законом отишли још један корак даље у нашем општем правцу развијања социјалистичке демократије, наиме у правцу развијања принципа самоуправљања народа. Нови предлог закона још више него стари закон о изборима форсира и олакшава иницијативу радног народа у избору кандидата за народне посланике и још јаче наглашава одговорност народних посланика гласачима који су их изабрали. У том смислу

и овај закон претставља ударац бирократским тенденцијама, а доприноси даљем развијању народног самоуправљања. Пракса развитка социјалистичких земаља је, наиме, показала да је такву борбу потребно водити непрекидно, свесно, како одоздо, развијањем критике и иницијативе маса, тако и одозго, сталним супротстављањем бирократско-централистичким тенденцијама. Ако та борба ослаби и ако се препушта да ствари иду својим током, онда бирократизам надвладава и спутава развитак и неопходно стално проширивање народног самоуправљања — а ту је онда извор свих могућих антидемократских тенденција, упркос друштвене својине над средствима производње. Ту треба тражити и корене коминформовске реакционарне политике према нашој земљи.

Наша Партија и наша Влада на челу са другом Титом увек су свесно ишле супротним правцем, то јест правцем развијања све ширег и све дубљег самоуправљања народа, све тешњег сливања државног апарата са народом. Разуме се, то се питање не решава за неколико година, оно тражи своје одређено време, а пре свега оно зависи од даљег развитка производних снага у нашој земљи, али битно је једно: да је то стални наш циљ, коме морамо свим својим мерама да се приближавамо корак по корак. Испустити тај циљ из вида, значи запасти у неизлечиви бесперспективни практицизам, значи скренути са пута социјализма, значи изгубити праву комунистичку револуционарну перспективу испред очију, попут оних некадашњих опортуниста Друге интернационале, којима су покрет и тактика постали све, а циљ ништа. Разуме се да су на тој линији они брзо проиграли и циљ и сопствену снагу и нашли се на репу буржоазије. Појаве таквог антидемократског и антисоцијалистичког бирократског практицизма данас су у свим земљама на путу социјализма врло јаке, оне чак сада превладавају и баш због тога мора у нашој земљи супротан курс бити утолико доследнији и јаснији.

Известан допринос у том правцу — као што сам рекао — претставља и овај закон са неким променама у поређењу са старим законом.

Дозволите ми да скренем вашу пажњу на неколико важнијих проблема.

1. Нема сумње да је најважнија промена у овом закону потпуно напуштање система листа у изборима за посланике Савезног већа. Сасвим су укинуте окружне листе. По новом предлогу закона, посланици се бирају на основу појединачне кандидатуре од стране 100 бирача из најмање половине места, односно градова, без икаквих других услова и формалности. За избор се тражи апсолутна већина. На тај се начин кандидати изабрани у срезovima

чвршће везују за своје бираче и повећава њихова непосредна одговорност бирачком телу. Нема сумње да тај систем више одговара нашим конкретним условима, јер ту код кандидација јаче долази до изражаја воља бирача, док код повезаних кандидатских листа, рецимо окружних, по правилу уствари одлучују само политички врхови.

Задржали смо, међутим, систем листа за избор посланика за Веће народа, да би се тиме јаче подвукла извесна разлика у функцији Савезног већа са претставницима народа и локалних територијалних јединица, и Већа народа са претставницима наших народних република као целина.

2. Одредбе овог закона омогућају даље проширење бирачког тела. Док смо 1945 год. имали 8,383.455 бирача, на овим изборима биће око 10,000.00 бирача. Повећање бирачког тела долази, углавном, услед прилива нових младих бирача који навршавају 18 година старости. Закон, даље, омогућава да поново стекну бирачко право они који су га изгубили 1945 год., а нису осуђивани, уколико су својим радом на изградњи социјализма исправили своје грешке из времена окупације. Таквих грађана без бирачког права било је за време избора за Уставотворну скупштину 123.438, а 1 фебруара 1949 године још близу 56.000. Знатан део њих, осим осуђених, сада ће несумњиво поново стећи бирачко право. На тај начин, ми чинимо још један корак даље у правцу који смо одредили још 1945 године, наиме да свима онима који су се за време рата огрешили против интереса земље а немају на савести људске животе — дајемо могућност да исправе грешке радом и лојалним односом према новој Југославији. Одлуку о томе ко је заслужио да му се призна бирачко право а ко не, доноси, разуме се, месни органи који су предвиђени Законом о бирачким списковима.

3. Поделу на изборне срезове и одређивање броја мандата за сваку народну републику врши Президијум Народне скупштине ФНРЈ, док су по ранијем закону вршиле изборне комисије. Сматрамо ову промену корисном зато што ће се тим путем територијалне изборне јединице више усталити, а тиме и појачати веза између посланика и бирача те јединице.

4. Савезну изборну комисију поставља Президијум Народне скупштине ФНРЈ, а на предлог президијума републичких народних скупштина, односно извршних одбора аутономних јединица, такође и изборне комисије народних република и аутономних јединица. Среске изборне комисије поставља Савезна изборна комисија на предлог изборних комисија народних република, односно аутономне покрајине или области. На прошлим изборима само је Савезну изборну комисију постављао Президијум Народне скупштине

ФНРЈ, а више комисије постављале су ниже. Јасно је одмах да ове одредбе предложеног закона значе даљу демократизацију ових изборних органа.

5. Уводи се систем поновних избора за посланике Савезног већа, ако на првим изборима ниједан кандидат не добије апсолутну већину. Ова одредба још више демократизира наш изборни систем, јер отклања сваки аутоматизам и тражи поновно изјашњавање бирача, што ће свакако допринети томе да у крајњем резултату буду изабрани они кандидати који заиста имају поверење већине бирача.

То су главне промене у новом предлогу закона о изборима.

Изборна техника остала је у овом закону углавном иста као и у ранијем, само је још више прецизирана и поједностављена.

Нови изборни закон предвиђа такође опозивост народних посланика, као што га је предвиђао и стари закон. То начело закон не само потврђује, него и знатно олакшава његово спровођење средним већинским системом избора. Међутим, сам систем опозива овај закон није разрадио. Биће потребно да нова Народна скупштина донесе што пре закон о опозиву, да би појачала непосредну одговорност посланика бирачима. Без таквог закона наш изборни механизам не би био потпун.

Ето, другови народни посланици, у томе је, укратко, суштина промена у новом закону о избору народних посланика. Очигледно је да те разлике нису ни велике ни битне, али у сваком случају претстављају корак даље у развоју наше социјалистичке демократије. Нови закон ће, свакако, омогућити да воља народа у пуној мери дође до изражаја и да на тој основи буде изабрана нова Народна скупштина која ће доследно и непоколебиво продужити велико револуционарно дело које је започела садашња Народна скупштина.

Из свих тих разлога предлажем, у име Савезне владе, да Скупштина прими овај предлог закона. (Буран и дуготрајан аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Саво Оровић

Саво Оровић (НР Црна Гора): Другови народни посланици, Предлог закона о избору народних посланика, који је наша Влада поднела Скупштина на решавање, својим одредбама гарантује грађанима наше земље потпуно слободно и ничим неограничено право бирања својих претставника, непосредним и тајним гласањем. И тако ће се овим законом потврдити и још више проширити демократизам и појачати социјалистичка изградња наше нове државе, Федеративне Народне Републике Југославије.

У исто време, овим новим законом о избору народних посланика још једном ће се на убедљив начин демантовати све злона-

мерне, некултурне и глупе клевете и лажи које тако бесомучно лансирају против нашег врховног државног руководства, наше славне Комунистичке партије, наших народа и наше државе неки руководиоци Совјетског Савеза и њему подређених информбироовских земаља. Кажем: неких руководилаца, а не правих претставника, јер очевидно они то нису, цити се њихови народи слажу са таквим поступцима према Југославији, него их сигурно осуђују.

С обзиром на то, користим прилику да са овог високог места речем нешто више о тој фамозној информбироовској кампањи против наше слободарске, витешке и скупо стечене отаџбине.

Као што је познато, она обична примедба о тобожњем скретању од линије марксизма-лењинизма четворице руководилаца Комунистичке партије Југославије, другова: Тита, Кардеља, Ранковића, Ђиласа, претворила се мало по мало у нечувену хајку која се постепено и систематски проширивала на све већу и већу „Титову клику”, док није обухватила целу Партију, све наше народе и читаву Југославију као државу. И то је вршено смишљено и с нарочитом тенденцијом, иначе не би нас онако свирепо напали, бојкотовали и настојали да нам на све могуће начине подметну ногу и напакосте.

При свем том, ми смо у Југославији скоро целу годину трпели ударце без икакве горке речи с наше стране, све у интересу братске слоге словенских народа и јединства демократских држава, као и ради чувања ауторитета Совјетског Савеза, Бољшевичке партије и Стаљина. Али, када је Информбиро прешао све границе, тумачећи, ваљда, наше добронамерно уздржавање од свађе као слабост, онда су се морале скинути рукавице и одговорити истом мером, по оној Његошовој: „Отпиши му како знаш, владико, и чувај му образ ка’ он тебе”, — али с том великом разликом што се ми не служимо лажима, клеветама и псовком, већ голом истином и стварним чињеницама. Уосталом, не може се братство и пријатељство држати само с једне стране, нити пак неко други може ушчувати поменуте ауторитете, ако их они сами не чувају.

Наши херојски народи, под мудрим руководством Комунистичке партије на челу са маршалом Титом, водили су четворогодишњу независну борбу против фашистичких освајача и домаће реакције и у тој борби су извојевали три највеће вредности: слободу и независност, братство и јединство и народну демократију, односно социјализам, и тако осигурали себи срећну будућност.

Маршал Тито је са својом славном Народноослободилачком војском за све време Другог светског рата везивао огромне снаге фашистичких разбојника. Тако, на пример, у времену одлучујућих битака на Источном фронту, код Стаљинграда и у Африци код Ел

Аламеина 1942 године, Југославија је имала на свом ратишту 36 непријатељских дивизија, а за време савезничког искрцавања на Сицилији и у Италији, наша војска је ангажовала 39 непријатељских дивизија. У току рата избачено је из строја око милион непријатељских војника, што побијених, што заробљених у Југославији.

И онда је лако схватити колика је увреда за наше народе када се каже да они нису ништа више у рату учинили него Румуни, који су имали 22 своје дивизије код Стаљинграда под немачком командом у борби против Црвене армије.

Исто тако, лако је појмити колико се таквом неправдом и потцењивањем скрнавe огромне жртве од 1,700.000 најбољих синова наших народа, жртве које су дате не само за слободу Југославије, већ и за слободу свих поробљених и угрожених народа.

Када се све то има на уму и када се помисли на недостојну и нечувену хајку коју воде против наше земље баш они који треба да су захвални, онда ниједан Југословен који није изгубио осећај савести и части, националног поноса и људског достојанства, не може а да се не огорчи и револтира до дна душе.

А информбироовске усијане главе хтеле би да пљунемо на своју светлу прошлост, да заборавимо на своје милионске жртве и да напустимо своје испробано и веома заслужно руководство па да за њихову вољу и по угледу на њих скренемо с пута истине, правде и морала; хтели би да се одречемо своје слободе и независности и да постанемо њихова колонија за експлоатацију.

Колико је та замисао нечасна и неморална, толико је бесмислена и глупа! Зар се може тако нешто очекивати од једне витешке нације као што је наша? Не познају они југословенске народе, не познају њихов карактер и њихову историју. Не знају, на пример, да је некада и малена Црна Гора, од цигло 200.000 становника, на покушај царске Русије да јој наглави свога гувернера, као рецимо ово сада Совјетски Савез Пољској, одлучно одговорила: „Ми хоћемо с вама, али не под вама”. А Југославија, овако уједињена, сложна и 80 пута већа од ондашње Црне Горе, поготово неће ничије тугорство и командовање, јер Југословени добро знају да: „Народ ниједан до своје среће допузио није”, па ни отсада неће.

Зна се да је наша Влада на концу рата нудила преко друга Кардеља уједињење Југославије са Совјетским Савезом. Али су ту понуду совјетски руководиоци у Москви цинички одбили као бесмислицу. Они су тамо уобразили, као некада Немци, да су нека виша и водећа нација и да зато ми не можемо с њима бити равноправни но само да нас тугоришу и експлоатишу. И одиста, неће

они равноправне односе ни с ким, већ свуда поступају по оној старој пословици: „Што је моје, то је моје; што је твоје, то је и твоје и моје”. Али тако нећемо, но да буде свак на своме господар. „Кум ћу бити, а прикумак никад”, вели Његош.

Информбироовци неће да чују глас југословенских народа преко меродавних форума, од Владе и Народне скупштине до месних одбора и задруга; од Комунистичке партије до Народног фронта, синдиката, Народне омладине, Удружења књижевника итд. Неће да чују Титову „клику” од 16 милиона, но се ослањају на шаку народних отпадника који су се дали врбовати за Јудине паре и празна обећања да раде против свога сопственог народа и против своје рођене домовине.

И те бегунце и издајнике своје земље информбироовски ревизионисти сматрају за „здраве снаге” Југославије, за праве револуционаре. Међутим, један уистини прави револуционар, као што је био Дантон, није хтео да бежи из своје земље ни онда када је био осуђен на гиљотину, но је својим пријатељима који су му саветовали и припремали бекство, одговорио како доликује једном великом родољубу: „Отацбина се не носи на ђоновима од ципела”.

питао је неко старог Митра Мартиновића: „Како то да си ти као познати русофил сада против Русије?”, на шта је он одговорио: „Нијесам ја против Русије, но против Информбироа и свих оних што нас нападају”. А тако, као честити старина Митар, мисле сви поштени и паметни Црногорци и сви Југословени.

Али, тврдоглави информбироовци неће то да чују. Они неће да признају ни нашу стварност у погледу интензивне изградње социјализма код нас, као ни чињеницу да смо монолитним јединством и невиђеним еланом народа савладали тешкоће које су нам они причинили својом клеветничком кампањом и неразумном економском блокадом. Управо, они то виде и знају све добро и баш зато су тако нервозни и толико бесни, да целу Југославију преконоћ претварају у фашистичку земљу, а све Југословене, сем „здравих снага”, у старе гестаповце.

Међутим, народи Југославије, под вођством свога најбољег сина и великог државника маршала Тита, воде и ову нову борбу за одбрану истине, правде и комунистичког морала, не само за себе, већ и у интересу целокупног напредног човечанства. Зато су у маршала Тита данас упрте очи целог света, као у неустрашивог лучоношу и заточника слободе, мира и прогреса. И слободољубиви народи Југославије у тој часној борби ће истрајати и савладати сва искушења. Они знају да је победа, на крају крајева, увек на страни истине и правде, а не на страни подле лажи и грубе силе; знају да: „Истина сунцем сја, а лаж се стиди сама себе” и да: „Правда држи земље и градове”.

Зато нека наши злуради суседи, који се кочопере и звецкају сабљом око наших граница, знају да би у случају напада на нашу отаџбину наишли на гранитни бедем борбеног јединства наших народа и несаломљиву снагу југословенског патриотизма. „При глави и оца по глави”.

„Тврд је орах воћка чудновата, не сломи га ал’зубе поломи”, каже Његош.

„Бој се онога, ко је вико без голема мријет јада”, опомиње Мажуранић.

У народу се могу чути овакви разговори. Један каже за информбироовце: „Опрости им, боже, јер не знају шта раде”. А други: „Вала, и да им опрости бог, неће им опростити народ и историја”.

Свака мегаломанска политика стављања целог света под једну чизму осуђена је на пропаст, па био то Александар Македонски, Наполеон, Виљем II, Хитлер или ма ко други. И зато онима који су стварно скренули са линије марксизма-лењинизма и са линије равноправности међу социјалистичким народима и државама, односно који су отишли у ревизионизам, може добро као савет послужити ова стара, искуства освештана изрека: „Боље се и с по пута вратити, но кривим путем до краја ићи”.

Ја сам одрастао на селу, провео неколико година као радник у Америци, служио 40 година у војсци и учествовао у Народно-ослободилачком рату, зато сматрам да добро познајем менталитет и расположење свих слојева наших народа, тако да за ово што сам казао могу рећи: „Из главе је цијела народа”.

И на крају, пошто сам убеђен да ће се по овом новом изборном закону изабрати прави народни претставници који ће као народни посланици достојно заступати интересе народа и државе, то изјављујем да ћу гласати за овај законски предлог. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Имро Филаковић.

Имро Филаковић (*Изборни срез Валпово — Доњи Михољцац, НР Хрватска*): Високи доме, пред нама се налази Приједлог закона о избору заступника за Народну скупштину ФНРЈ. Осјећа се прилична разлика између приједлога закона који су заступници добили на проучавање код својих кућа и приједлога закона који су усвојили законодавни одбори оба вијећа. На првоме приједлогу нема се много приговорити, а овај други приједлог је још бољи; озбиљан приговор могао би се ставити само члану 4 предложеног приједлога, који би требало потпуно изоставити, јер кутија без чувара нема никаквог значења када је предложени приједлог толико либералан и демократски да се кандидатска листа може поставити у сваком котару где би се нашло изборника који се не би слагали са политиком данашње Владе. (Смех).

Да би се имало више повјерења у донесени закон, потребно је да се Влада и сви органи државне управе строго придржавају Устава и већ раније донесених закона. (Жагор). Нема сумње да је овај предложени закон, уз ову једину примједбу „кутија без листе”, један од најдемократскијих изборних закона уопће на свијету.

Али, зар наш Устав није један од најдемократскијих Устава на свијету? Зар у нашем Уставу није лијепо написано у чл. 27 — да се зајемчује слобода штампе, говора, удруживања, зборована итд? Зар у чл. 29 Устава не пише лијепо да је стан неповредив? Како се могу довести у склад ти чланови Устава са ноћним буђењима људи и тражењем да се ноћу јаве екипи у мјесном народном одбору (*Повици: Лажеш!*) у извјесним временским размацима, или да им се постављају иста питања на која су људи већ толико пута одговорили. (*Повици: Да си ти на власти, ти би батинао!*). Нећу наводити поједине случајеве који се са Уставом слажу као рогови у врећи, (*Повици: Браниш ти друго!*) јер од тих случајева има највише штете Влада и народна власт, иако је и народ претрпио доста штете и страха.

Уставност, законитост, правда, а не сила — најјаче су оружје једне државе, јер то чини да један народ буде срећан и задовољан, а да се слободна иницијатива развија и правилно регулише.

За вријеме ропског феудализма постојали су у њиховим скупштинама „вирилисти”. То су били заступници који су тамо дошли по положају да штите своје феудалне неправде. А већ неколико столећа води се огорчена борба између народа и бивше ненародне власти, а значајну улогу у тој борби чине првенствено изборност, опће право гласа и тајност избора. (Смех).

Још једна неправда се може догодити а то је наметање кандидата. (Смех). Ако је кандидат народу наметнут, у том случају нема избора, него само гласања. (Смех).

Избор је само у том случају, ако стотину предвиђених грађана из половине места котара могу фактично предложити кандидата, а народ има прилику да врши избор између два или више кандидата. (*Повици: Није ово усташка држава!*).

На резултате слиједећих избора утјечат ће двије погрешке Владе, које су се догодиле ове јесени. Прва је погрешка — да опрости Министар државних набавки — да се у откупу бијелих житарица ишло и преко 100% од урода, што је изазвало другу погрешку Владе — да је добар дио сјетве извршен са закашњењем од мјесец до мјесец и по дана тако да ће урод пшенице бити много мањи него што би био да је сјетва извршена на вријеме. (У сали

жагор). Сјеме је од народа одузимано па опет враћано, што је изазвало много непријатности и за народ и за Владу.

Ми смо много пута слушали и читали изјаве чланова Владе о повишењу стандарда живота и о бољој будућности нашег народа, а повишени стандард живота и боља будућност су биљке које расту и напредују само у врту који се зове слобода.

Слушали смо и самокритику о погрешкама које се догађају и како ће се отклонити, али много пута су без казне прошли они који су радили противно Уставу и закону. (*Повици*: Као што си ти!). Народ то види и памти. Ми се налазимо скоро у другој половини XX вијека и послије стољетне борбе за уставност и изборност, а народ савршено добро зна да се социјализам може изградити само са социјалистичким и демократским методама. Чешће би требало помислити на ону нашу народну „Преко прече а около ближе”. (Смех).

Изјављујем да ћу гласати против овог законског предлога.

Претседавајући: Жели ли још неко реч? (Не јавља се нико).

Закључујем дискусију о овом законском предлогу, а тиме и ову седницу. Саопштавам да ће се Савезно веће и Веће народа састати после 15 минута у засебним седницама и наставити рад.

(Седница је закључена у 18,55 часова).

ВЕЋЕ НАРОДА

Трећа седница

(21 јануара 1950)

Почетак у 19,15 часова.

Претседавао председник Јосип Видмар.

Претседник: Отварам трећу седницу V ванредног заседања Већа народа Народне скупштине ФНРЈ. Записник ове седнице водиће секретар др Бранко Чубриловић. Молим друга секретара да прочита записник друге седнице.

Секретар др Бранко Чубриловић чита записник друге седнице.

Претседник: Има ли примедба на овај записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Прелазимо на дневни ред: гласање о Предлогу закона о избору народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа). Гласаће се дизањем руке. Ко гласа за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о избору народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа) у Већу народа изгласан и упутиће се Савезном већу на решавање.

Предлажем Већу да претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима буде на последњем месту, пошто ће образложење уз тај законски предлог дати Председник Комитета за социјално старање Владе ФНРЈ друг Густав Влахов. Прихвата ли Веће овај предлог? (Прихвата).

Прелазимо на претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о војним судовима. Молим известиоца Законодавног одбора друга Саву Оровића да поднесе извештај Одбора.

Извештач Саво Оровић чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Жели ли ко реч? (Нико се не јавља). Пошто нико не тражи реч, прелазимо на гласање. Ко гласа за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о изменама и допунама Закона о војним судовима у Већу народа изгласан и биће упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на следећу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о установљењу заставе трговачке морнарице и бродарства унутрашње пловидбе ФНРЈ. Молим друга известиоца Тому Чиковића да поднесе извештај Законодавног одбора.

Известилац Томо Чиковић (НР Хрватска) чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Ко тражи реч? (Не јавља се нико). Пошто нико не тражи реч, прелазимо на гласање. Ко гласа за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о установљењу заставе трговачке морнарице и бродарства унутрашње пловидбе ФНРЈ у Већу народа изгласан и да ће се даље поступити према пословнику и Уставу.

Прелазимо на следећу тачку дневног реда: претрес Предлога општег закона о морском риболову. Молим известиоца Законодавног одбора друга Милоша Царевића да поднесе извештај Законодавног одбора.

Известилац Милош Царевић (НР Србија) чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Тражи ли ко реч? (Нико се не јавља). Ко гласа за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о морском риболову у Већу народа изгласан и упутиће се Савезном већу на решавање.

Прелазимо на претрес Предлога закона о опојним дрогама. Молим известиоца др Бранка Чубриловића да поднесе одборски извештај.

Известилац др Бранко Чубриловић чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Ко тражи реч? (Нико). Ко гласа за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о опојним дрогама у Већу народа изгласан и упутиће се Савезном већу на решавање.

Прелазимо на претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима. Молим известиоца Косана Павловића да поднесе одборски извештај.

Известилац Косан Павловић (*НР Србија*) чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Ко тражи реч? (Нико). Ко гласа за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима у Већу народа изгласан и поступиће се према Уставу и пословнику.

Прелазимо на претрес Предлога закона о изменама и допунама Основног закона о прекршајима. Молим известиоца Косана Павловића да прочита одборски извештај.

Известилац Косан Павловић чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Ко тражи реч? (Нико). Ко гласа за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о изменама и допунама Основног закона о прекршајима у Већу народа изгласан и да ће, у смислу пословника, бити упућен Савезном већу на решавање.

Прелазимо на претрес Предлога закона о поштанско-телеграфско-телефонској тарифи. Молим известиоца Михаила Грбића да поднесе одборски извештај.

Известилац Михаило Грбић (*НР Црна Гора*) чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Ко тражи реч? (Нико). Ко гласа за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о поштанско-телеграфско-телефонској тарифи у Већу народа изгласан и да ће се с њим даље поступити сходно одредбама нашег пословника.

Прелазимо на претрес Предлог општег закона о државним архивама. Молим известиоца народног посланика Панка Брашнарова да поднесе одборски извештај.

Известилац Панко Брашнар (*НР Македонија*) чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Ко тражи реч? (Нико). Ко гласа за, нека дигне руку. (Сви дижу

руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог општег закона о државним архивама у Већу народа изгласан и упутиће се Савезном већу на даље решавање.

Дајем одмор од 10 минута.

(После одмора)

Претседник: Настављамо рад претресом Предлога закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима. Молим известиоца Законодавног одбора Срећка Жумера да поднесе одборски извештај.

Известилац Срећко Жумер (НР Словенија) чита извештај Законодавног одбора. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: Има реч Претседник Комитета за социјално старање друг Густав Влахов.

Претседник Комитета за социјално старање Владе ФНРЈ Густав Влахов: (Видети говор одржан на трећој седници Савезног већа, стр. 99).

Претседник: Отварам дискусију о овом законском предлогу. Тражи ли ко реч? (Не тражи нико). Ко гласа за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема.) Објављујем да је Предлог закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима у Већу народа изгласан и истовремено саопштавам да сам извештен да су сви закони које је Савезно веће изгласало истоветни са законима које је изгласало Веће народа. Сви ови закони биће упућени Президијуму Народне скупштине ФНРЈ на објављивање.

Пошто је дневни ред исцрпен, молим Веће за одобрење да могу са секретаром потписати записник ове последње седнице. (Веће одобрава). Овим је седница закључена.

Дозволите ми, другови народни посланици, да вам на крају честитам на огромном и толико прогресивном законодавном раду у коме је Веће народа учествовало, и убеђен сам да ће и новоизабрано Веће бити исто тако енергично и да ће у истом правцу наставити законодавни рад који смо ми почели. Желим вам много успеха у раду. (Дуготрајан аплауз).

(Седница је закључена у 20,10 часова).

SAVEZNO VEĆE

Treća sednica

(21 januara 1950)

Početak u 19,20 časova.

Pretsedavao predsednik **Vladimir Simić**.

Pretsednik: Otvaram treću sednicu V vanrednog zasedanja Saveznog veća Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Zapisnik ove sednice vodiće sekretar Veća, drugarica **Vida Tomšić**.

Molim sekretara da pročita zapisnik druge sednice.

Sekretar Vida Tomšić čita zapisnik druge sednice V vanrednog zasedanja.

Pretsednik: Ima li ko od narodnih poslanika kakvu primedbu na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Pre prelaza na dnevni red, izveštavam Savezno veće da je Administrativni odbor uputio Saveznom veću Narodne skupštine FNRJ sledeći akt:

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Administrativni odbor

Br. 2

21 januara 1950 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

B e o g r a d

Administrativni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojoj sednici održanoj dana 21 januara 1950 godine pregledao je završni račun po budžetu Saveznog veća za 1948 i 1949 godinu, i na osnovu redovnog mesečnog i tromesečnog pre-

gleda našao je da su sva isplatna i uplatna dokumenta ispravna, da je isplata i uplata u ovom periodu vršena na osnovu likvidnih dokumenata potpisanih od strane višeg naredbodavca u smislu čl. 3 Uredbe o izvršenju budžeta i odgovornog računopolagača.

Na osnovu prednjeg, Administrativni odbor predlaže Veću da se odgovorni viši naredbodavac i računopolagač za računovodno-blagajničko poslovanje po budžetu Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ za 1948 i 1949 godinu razreše odgovornosti.

Isto tako Administrativni odbor predlaže da se odgovorni viši naredbodavac i računopolagač za poslovanje vršeno u toku novembra i decembra 1949 godine razreše odgovornosti. Ovo zbog toga što su naredbodavac i računopolagač za poslovanje vršeno u toku 1946 i januar—oktobar 1947 godine razrešeni odgovornosti na zasedanju plenuma u novembru 1947 godine. Pored toga ovo poslovanje za 1947 celu godinu i za 1948 godinu ušlo je kao ispravno u opštedržavni završni račun za 1947 i 1948 godinu.

Za izvestioca o ovom predmetu određen je drug Aleksandar Šević.

Sekretar

Aleksandar Šević, s. r.

Predsednik

Administrativnog odbora
Dragoslav Marković, s. r.

Članovi:

**Panto Mališić, s. r., Ferdo Godina, s. r., Adam Ostović, s. r.,
Jože Borštnar, s. r.**

Pitam Veće da li prima izveštaj Administrativnog odbora? (Prima). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je usvojen izveštaj Administrativnog odbora o poslovanju i razrešenju odgovornosti naredbodavca i računopolagača za računovodno-blagajničko poslovanje po budžetu Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ.

Prelazimo na dnevni red: glasanje o Predlogu zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Pošto je pretres o ovom zakonskom predlogu, prema odluci Veća, bio na zajedničkoj sednici, ostalo je samo da se izvrši glasanje. Ko je za Predlog zakona o izborima narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ, molim neka digne ruku. (Svi dižu ruku sem poslanika Imra Filakovića koji glasa *protiv*). Objavljujem da je Predlog zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ u Saveznom veću primljen sa jednim glasom *protiv*. (Smeh).

Prelazmo na narednu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima. Izvestilac Zakonodavnog odbora Saveznog veća o ovom predlogu je narodni poslanik Života Đermanović. Molim narodnog poslanika Đermanovića da podnese izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Života Đermanović (*Izborni srez valjevsko-podgorski — grad Valjevo, NR Srbija*): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Drugovi narodni poslanici, sa predloženim izmenama i dopunama u Zakonu o ratnim vojnim invalidima, pored ostalog, utvrđuje se i prelaz iz jednog perioda u drugi u pogledu rešavanja problema materijalnog obezbeđenja i zbrinjavanja ratnih vojnih invalida i porodica boraca poginulih, umrlih ili nestalih u ratu kao i porodica umrlih ratnih vojnih invalida.

Zakon o ratnim vojnim invalidima, koji je donet svega godinu dana po završetku rata, omogućio je da se u rešavanje invalidskog problema u samom početku unese više plana i sistema, da se primene nove i bolje organizacione forme i metodi od onih koji su dotada primenjivani.

Medutim, sam problem je krupan i značajan, a uz to se njegovo rešenje postavljalo kao hitno i prvorazredno, jer, kako kaže drug maršal Tito, »briga o ratnim vojnim invalidima i porodicama poginulih boraca po svome značaju prelazi okvir jednog socijalnog problema, — to je dug otadžbine prema onima koji su najviše dali za njenu slobodu«.

Zbog toga je izvršenje zadataka postavljenih Zakonom o ratnim vojnim invalidima — a to znači celokupna briga i staranje o svim ličnim i porodičnim invalidima — moralo biti, bar u prvom periodu, kad su se imale savladivati najveće teškoće za njegovo pravilno rešenje, povereno Ministarstvu narodne odbrane, koje je i dotada već vodilo brigu i staranje o ličnim invalidima iz Oslobođilačkog rata i njihovoj deci, dok su o ostalim ratnim vojnim invalidima i invalidskim porodicama dotada vodili brigu i staranje drugi organi.

Mi smo, istina, već izašli iz ovog prvog perioda primene Zakona o ratnim vojnim invalidima te predlog o njegovim izmenama i dopunama potvrđuje već izvršen prenos nadležnosti za poslove staranja o ratnim vojnim invalidima i invalidskim porodicama sa Ministarstva narodne odbrane na Komitet za socijalno staranje Vlade FNRJ.

Ali, kad učinimo kratak osvrt na dosadašnji rad na ovom pitanju, videćemo koliko su krupni zadaci za relativno kratko vreme izvršeni.

Na prvom mestu da istaknemo da je pravilno postavljanje i blagovremeno izvršenje organizacionih priprema za rad vojno-invalidskih organa omogućilo primenu zakona i brzo utvrđivanje i realizovanje prava invalida i invalidskih porodica, kao i prevođenje na invalidska prava po novim propisima lica kojima su invalidska prava utvrđena ranijim propisima.

A izvršene organizacione pripreme predstavljaju već značajan deo posla. Sama razrada Zakona o ratnim vojnim invalidima zahtevala je hitno donošenje nekoliko uredaba — Uredbe o invalidskim pravnim nadležnostima, Uredbe o stručnoj obuci invalida, Uredbe o povlašćenoj vožnji ratnih vojnih invalida, kao i niza pravilnika i uputstava koji su omogućili pravilan rad vojno-invalidskih organa, naročito invalidskih komisija, a isto tako i rad narodnih odbora u vezi sa izdavanjem uverenja za regulisanje invalidskih prava.

Formiranje vojno-invalidskih organa, od najviših do invalidskih referenata pri svakom sreskom narodnom odboru, moralo je nailaziti na niz teškoća koje je trebalo savladati i koje su sa uspehom savladane, i to kako u pogledu popunjavanja ovih organa potrebnim kadrovima, tako i u pogledu prikupljanja potrebnih uverenja, drugih dokaza i podataka nužnih za pravilno rešenje svakog konkretnog slučaja.

Da bi se uvidelo kojim se tempom odvijao rad u pogledu rešavanja invalidskih predmeta, dovoljno je ukazati na činjenicu da je samo za vreme od 15 januara 1947 godine do 1 oktobra 1948 g. rešeno 367.007 invalidskih predmeta kako ličnih, tako i porodičnih invalida. U staroj Jugoslaviji ovaj posao ne bi bio obavljen ni za dvadeset godina, jer je pitanje rešavanja invalidskih predmeta bilo sporedan, uzgredan posao, što pokazuje i činjenica da je i posle više od dvadeset godina ostalo nekoliko hiljada nesvršenih predmeta, iako je imao da se rešava nesavršeno manji broj slučajeva.

I mnogobrojne druge zadatke, koji su zakonom o ratnim vojnim invalidima postavljeni, a čije je brzo i pravilno rešenje od bitne važnosti za same invalide, Ministarstvo narodne odbrane, još u ovom prvom periodu primene zakona, rešilo je sa uspehom, tako da su ratni vojni invalidi zaista mogli osetiti da se njihova socijalistička otadžbina i pored svih teškoća koje joj se čine, čak i od drugih socijalističkih zemalja, dostojno odužuje onima koji su najviše dali za njenu slobodu.

Sprovedeno je da se svaki lični invalid na osnovu svoga invalidskog rešenja može besplatno pregledati kod svakog lekara, lečiti u svakoj zdravstvenoj ustanovi i dobijati lekove u svakoj apoteci, a omogućeno je hiljadama invalida da pod istim uslovima koriste banje i oporavilišta.

Invalidski domovi raspoređeni su po svim našim narodnim republikama, a do oktobra 1948 godine prošlo je kroz ove domove 14.716 invalida, od kojih je završilo razne škole, kurseve i zanate 13.133 invalida. To je samo u jednom razdoblju i sa jednog sektora broj onih invalida koji su se putem prekvalifikacije stručno uzdigli i osposobili za ponovno uključenje u privredu i izgradnju socijalizma u svojoj zemlji.

Da navedemo još samo primer uspešno rešene ortopedske proizvodnje u ovom periodu vremena, kojoj je u staroj Jugoslaviji poklanjano tako malo pažnje da su invalidi čak i u pogledu ortopedskih sprava koje su im zamenjivale delove tela izgubljenih u ratu, ucenjivani i eksploatisani od sopstvenika privatnih špekulantskih radionica podržavanih od vladajućeg kapitalističkog poretka.

Poklanjanjem pune pažnje razvitku ortopedske industrije od strane državne vlasti, zalaganjem radnika i ortopedskih stručnjaka, uvođenjem socijalističkog takmičenja kao stalnog sistema rada, stanje proizvodnje povećalo se u 1948 godini u odnosu na 1945 i to: broj radnika na 182% i proizvodnja na 810%, a kvalitet proizvoda poboljšao se od 60% u 1945 godini na 88% u 1948 godini.

Tako je naša ortopedska industrija u svom razvoju proizvodnje došla dotle da može da podmiri sve potrebe ratnih i mirnodopskih vojnih invalida. To je takode dokaz da je staranje o potrebama ratnih vojnih invalida od prvorazrednog značaja u našoj socijalističkoj zemlji.

Razume se da je naša socijalistička država, u kojoj se invalidska zaštita pruža u svima pravcima i svima oblicima, stavila na raspoloženje zato i odgovarajuća sredstva. Tako je, na primer, u toku 1948 godine bilo odobreno za bolničko lečenje ratnih vojnih invalida 7,352.228 dinara, a za banjsko lečenje 18,382.805 dinara, dok je u istom vremenu za letovanje vojnih invalida samo na Primorju (Hrvatskom i Crnogorskom) izdato 7,427.123 dinara, a ukupni rashodi za invalide u 1948 godini iznose 4.869,015.923 dinara.

Ovaj, iako kratak i nepotpun pregled jasno nam pokazuje da je Ministarstvo narodne odbrane sa svojim organima i ustanovama svoj zadatak staranja o ratnim vojnim invalidima, spro-

vodeći direktive druga maršala Tita, u potpunosti i časno izvršilo i mi mu možemo za to odati puno priznanje.

Komitetu za socijalno staranje stavljaju se u ovoj oblasti takode krupni zadaci. Ti zadaci proističu već otuda što je služba zaštite i staranja o ratnim vojnim invalidima i njihovim porodicama, kao i porodicama boraca poginulih, nestalih ili umrlih u ratu, stalan zadatak države i uvek se nalazi u prvom redu zadataka u socijalističkoj zemlji.

Ali, i same izmene i dopune u Zakonu o ratnim vojnim invalidima, koje sadrži podneti predlog zakona, kojima se proširuje broj uživalaca invalidskih prava, i druge, kojima se pravilnije i pravičnije rešavaju invalidska prava, a čije je rešenje izazvalo iskustvo trogodišnje prakse u radu invalidskih komisija, stavljaju pred Komitet i druge državne organe nove zadatke koje će imati u što kraćem roku da reše.

Prema tome, značajne su odredbe o utvrđivanju nedostataka, a isto tako i o uprošćavanju postupka oko prevodenja na nove prinadležnosti i utvrđivanju invalidskih prava, jer su odbačene sve nepotrebne formalnosti, tako da je omogućena najveća operativnost u rešavanju invalidskih predmeta.

Proširenje pojma porodica i na pastorčad i hranjenike, kao i priznavanja invalidskih prava i onim licima koja su prema poginulim, nestalim ili umrlim borcima vršili dužnost roditelja (usvojlac, očuh, maćeha, hranilac), ili on njih izdržavao, upotpunjuje sistem zaštite tako da niko od onih koji su se starali o borcu ili o kojima se on starao ne ostanu neobezbedeni.

Zakonodavni odbor je predložio Saveznom veću da i oni roditelji, odnosno dede i babe, koji žive u kućnoj zajednici sa dvoje ili više punoletne, i za privređivanje sposobne dece, zadrže svoja invalidska prava, a isto to i za majku kad svoje invalidsko pravo dobija po detetu, u slučaju njene preudaje.

Na ovaj način država produžuje da ukazuje zaštitu roditeljima i kad ova, može biti, ne bi bila naročito nužna, ali i time dolazi do izražaja moral socijalističkog društva da država prima na sebe onu specijalnu brigu i zaštitu koju deca ukazuju već ostarelim roditeljima bez obzira da li se i neko drugi o njima stara, pa takvu želju borčevu u ovom slučaju zakon i sprovodi u delo.

Ja tako isto smatram pravičnim i humanim odredbe u predlogu zakona kojima se predviđa povećanje invalidnine deci kojoj su oba roditelja u ratu poginula, nestala ili umrla, odnosno umrla kao ratni vojni invalidi, kao i roditeljima koji su u ratu izgubili dvoje ili više dece.

Uostalom, zakon u celini samo povećava brigu i staranje za ratne vojne invalide i invalidske porodice, pa izjavljujem da ću glasati za njega.

Pretsednik: Reč ima Predsednik Komiteta za socijalno staranje Vlade FNRJ drug Gustav Vlahov.

Predsednik Komiteta za socijalno staranje Vlade FNRJ Gustav Vlahov: Drugovi i drugarice narodni poslanici, staranje o ratnim vojnim invalidima i porodicama palih boraca nesumnjivo je jedno od osnovnih pitanja iz oblasti socijalnog staranja, kome je naša narodna vlast posvećivala i posvećuje punu pažnju od stvaranja nove Jugoslavije.

Rešavanju tog pitanja prišlo se mnogo pre nego je bila izvojevana potpuna pobeda nad neprijateljem, a bazu za obuhvatanje i rešavanje u celini problematike ratnih vojnih invalida i porodica palih boraca dao je Zakon o ratnim vojnim invalidima od 25 maja 1946 godine.

Ovaj zakon, po principima na kojima je izraden, po krugu lica koja obuhvata i po obimu zaštite koju pruža, spada među najnaprednije invalidske zakone koje je dosada jedno zakonodavno telo donelo i dokaz je velike brige koju naša socijalistička Jugoslavija poklanja ratnim vojnim invalidima.

Prvi zadatak u sprovođenju Zakona o ratnim vojnim invalidima bio je da pruži brzu i efikasnu pomoć ratnim vojnim invalidima Narodnooslobodilačke borbe — herojima naše Narodne revolucije, kao i da na što brži način reši invalidska prava, to jest, da reguliše pitanje materijalnog obezbeđenja i zbrinjavanja ratnih invalida i porodica palih boraca kako iz Narodnooslobodilačkog rata, tako i iz ranijih ratova, kojima ta prava kroz čitav period postojanja stare Jugoslavije nisu bila rešena. Sem toga, ogromna broj invalida i porodica palih boraca iz ranijih ratova trebalo je prevesti na propise novog zakona. Zbog važnosti i obimnosti ovog posla, briga i staranje o ratnim vojnim invalidima i ceo posao oko priznavanja invalidskih prava i prevodenja na nov zakon bio je poveren Ministarstvu narodne odbrane.

»Da bi se to invalidsko pitanje — reko je drug Tito — čim prije i pravilnije riješilo, moralo je Ministarstvo narodne odbrane intervenisati i preuzeti invalide pod svoju nadležnost. Trebalo je par godina upornog rada da bi se sredilo to pitanje i pravilno utvrdilo svojstvo invalida.«

Ministarstvo narodne odbrane je preko naročito oformljenih invalidskih komisija pristupilo rešavanju invalidskih predmeta,

kao najvažnijem neposrednom zadatku. Ovaj posao je uspešno i u potpunosti završen. Za nepune tri godine rada, naša Armija je rešila blizu 400.000 invalidskih predmeta. Od toga samo pozitivnih rešenja je doneto 293.150. Ovakav jedan ogroman posao za tako kratko vreme mogla je uspešno da obavi samo naša Armija. I kad su novembra 1948 godine, na osnovu ukaza Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ, poslovi invalidske zaštite preneti sa Ministarstva narodne odbrane na organe socijalnog staranja, taj ogroman posao oko rešavanja invalidskih predmeta bio je uglavnom završen. Osnovni zadatak organa socijalnog staranja bio je i jeste da obezbedi i omogući ratnim vojnim invalidima i porodicama palih boraca potpuno korišćenje ostalih prava garantovanih Zakonom o ratnim vojnim invalidima i u prvom redu da im stvori i obezbedi mogućnost da se invalidi prekvalifikuju tamo gde je to potrebno i da im se omogući da se na najaktivniji način uključe u našu socijalističku izgradnju, a to i oni sami aktivno traže da bi dali doprinos u izgradnji socijalizma u našoj domovini, za čije su oslobođenje i stvaranje oni dali svoju krv, svoje zdravlje i delove svoga tela, a njihovi rodaci i bližnji i svoje živote.

Pored toga, trebalo je završiti sa ostatkom nerešenih predmeta i pronaći one koji po zakonu imaju pravo, ali se iz raznih razloga nisu prijavili. Pored ostalih 11.717 nerešenih predmeta u 1949 god., podneto je još 46.762 nove prijave, tako da su organi socijalnog staranja imali u radu ukupno 57.479 predmeta, od kojih je rešeno 41.720, a dobar deo njih, oko 17.000, je sa teritorije novooslobođenih krajeva.

Da bi se omogućilo ratnim vojnim invalidima i porodicama palih boraca da regularnije, ili kad žele, podignu svoje invalidske prinadležnosti, prešlo se u 1949 g. na način isplate preko invalidske isplatne knjižice. Ova mera pokazala se u praksi kao vrlo korisna i primljena je sa velikim zadovoljstvom od strane ratnih vojnih invalida i porodica palih boraca.

Brzi razvitak naše zemlje, izgradnja socijalizma, stvaranje novih ekonomskih odnosa, produbljuju, proširuju i izazivaju promenu kod svih problema. Mere i forme koje se u jednoj fazi razvitka pokazuju kao nužne, mogu se u drugoj fazi pokazati kao smetnja i obratno. U vezi sa tim postoji potreba da se promene oni zakonski propisi koji su se pokazali kao smetnja da se pojedina pitanja iz invalidske problematike regulišu saobrazno našem sadašnjem društveno-ekonomskom razvitku.

Isto tako, iskustvo organa invalidske zaštite i Saveza ratnih vojnih invalida, stvoreno petogodišnjom praksom u rešavanju

invalidskih predmeta, ukazuje na potrebu izmena i dopuna pojedinih stavova Zakona o ratnim vojnim invalidima.

Tako je bilo potrebno izmeniti i dopuniti one odredbe zbog kojih je u primeni dolazilo do neopravdanog uskraćivanja invalidskih prava i one odredbe na osnovu kojih bi trebalo proširiti invalidska prava i na lica koja su sa poginulim borcem bila u takvim odnosima da obziri pravičnosti zahtevaju da se i njima da priznanje invalidskih prava.

1) Pre svega, ovim se izmenama i dopunama proširuje krug uživalaca na usvojioca i usvojenika, hranioca i hranjenika, očuha i maćehu, i na pastorčad — dakle, one koji su se starali o poginulom odnosno o kojima se poginuli starao. Štaviše, predvida se da usvojlac, očuh i maćeha, koji su se starali o poginulom, uz određene uslove, imaju pravo prvenstva nad nominalnim i formalnim roditeljima, što je pravično i logično.

2) Dalje se izmene odnose na određivanje pune invalidnine za radnike, službenike i penzionere, čija plata, odnosno penzija, ne prelazi određenu visinu. Po dosadašnjim propisima ovakvim licima uvek pripada polovina invalidnine bez obzira na visinu plate, odnosno penzije. Na taj način, u praksi radnici, službenici i penzioneri bili su stavljeni u teži položaj od ostalih invalidskih uživalaca. Među radnicima ima znatan broj ratnih vojnih invalida, čija je radna sposobnost tako umanjena zbog čega ne mogu privređivati punom snagom. U većini slučajeva oni se zapošljavaju na lakšim poslovima. Pravično je da se oni izjednače po položaju sa ostalim primaocima invalidnine i da im se obezbedi puna invalidnina pri odgovarajućim zakonskim uslovima.

3) Dok se ratni vojni invalidi nalaze u internatima radi školovanja, prekvalifikacije ili stručnog osposobljavanja za rad, postavlja se pitanje materijalnog obezbeđenja njihovih porodica za to vreme. Ovo pitanje otežava činjenica da se tim invalidima od dana stupanja u internat, po dosadašnjim propisima, invalidnina smanjuje na pola. Takva odredba trebalo bi da se izmeni, jer se ovde ne radi o invalidima koji su smešteni na besplatno izdržavanje u cilju zbrinjavanja, već o invalidima koji se nalaze na školovanju i osposobljavanju u cilju uključivanja u privredu.

To isto se odnosi i na stupanje uživalaca invalidskih prava na besplatno lečenje u bolnicu ili koju drugu zdravstvenu ustanovu.

Prema tome, u oba ova slučaja pokazuje se kao pravično da se ne smanjuje invalidnina.

4) Prošireno je pravo zaštite i na roditelje stranih državljana čiji su sinovi poginuli u Narodnooslobodilačkoj vojsci ili

Jugoslovenskoj armiji. Na taj način oni su izjednačeni sa našim državljanima. Ovo se najviše praktično odnosi na lica koja žive na Slobodnoj Teritoriji Trsta.

5) Po dosadašnjim propisima udove se tretiraju odvojeno od dece tako da su deca mogla primati invalidninu samo onda ako istu ne uživa udova. To je naročito i u prvom redu otežavalo položaj dece rodene van braka i dece iz drugih brakova, koja su ostala pored zakonite udove. Zbog toga je bilo potrebno da se udova i deca poginulog borca ne tretiraju posebno, već zajedno, kao pokojnikova porodica u kojoj svaki član ima jednak udeo u invalidnini, čija se visina određuje uredbom Vlade FNRJ prema broju članova porodice.

Ovde je potrebno istaći da se u predloženim izmenama i dopunama udove, koje su dosada bile u povoljnom položaju, izjednače sa majkama u pogledu godina starosti potrebnih za uživanje invalidnine.

6) Dalje, ovim izmenama i dopunama regulisan je i konkretizovan položaj i zadaci Saveza ratnih vojnih invalida Jugoslavije.

To bi bile najvažnije izmene i dopune Zakona o ratnim vojnim invalidima. Ostale izmene i dopune odnose se u većini na postupak oko regulisanja invalidskih prava i isplate invalidskih prinadležnosti.

Isto tako, sama činjenica da je briga o invalidima rata prešla sa Ministarstva narodne odbrane na Komitet za socijalno staranje Vlade FNRJ iziskuje da se u Zakonu o ratnim vojnim invalidima učine potrebne izmene organizacione prirode.

Drugovi i drugarice narodni poslanici, osnovni principi Zakona o ratnim vojnim invalidima su se u svojoj dosadašnjoj primeni pokazali kao pravilni, i izmene i dopune koje vam se podnose ne zadiru u osnovne principe zakona. One samo pravično proširuju obim zaštite i učvršćuju već postojeća prava. To je još jedan dokaz o rastućoj brizi naše narodne vlasti o ljudima, o čoveku uopšte, a posebno o ratnim vojnim invalidima i o porodicama palih boraca; to je još jedan dokaz da Federativna Narodna Republika Jugoslavija, da naša socijalistička Jugoslavija sa zahvalnošću misli na svoje najbolje sinove koji su dali svoje živote i svoju krv za našu srećnu današnjicu i našu još bolju budućnost. To je još jedan od bezbrojnih dokaza da nikakve klevete, bojkoti i pretnje, da nikakvo proglašavanje špijunima naših heroja Oslobođilačkog rata — živih svedoka naše besmrtno borbe za slobodu, ravnopravnost, za socijalizam, — ne mogu zaustaviti naš pobedonosni napredak na svim poljima u izgradnji socijalizma, da su se oni razbijali, razbijaju se i razbiće se o čelično

jedinstvo naših naroda rukovodenih našom slavnom Komunističkom partijom na čelu sa drugom Titom.

Ja vas, drugovi i drugarice narodni poslanici, molim da usvojite predložene izmene i dopune Zakona o ratnim vojnim invalidima. (Aplauz).

Pretsednik: Otvaram pretres o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima. Želi li ko od narodnih poslanika reč? (Ne javlja se niko). Pristupamo glasanju. Ko je za Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima, molim neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima u Saveznom veću jednoglasno prihvaćen i sa njim će se postupiti saglasno Ustavu i poslovniku.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima. Izvestilac je drug Sulejman Filipović. Molim izvestioca da pročita izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Sulejman Filipović (Izborni srez Gračanica, NR Bosna i Hercegovina): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige.)

Visoki dome, kao posledica usavršavanja našeg zakonodavstva i ujednačavanja zakonskih propisa, dolazi i ovaj Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima.

Ustvari, radi se o dve izmene i dopune u sadašnjem Zakonu o vojnim sudovima. Prvim članom otklanja se dosadašnja raznolikost propisa procedure u rešavanju pitanja materijalne odgovornosti vojnih lica i građanskih lica na službi u Jugoslovenskoj armiji. Drugim članom prenosi se nadležnost postupka vojnih sudova na redovne narodne sudove za pitanja pomilovanja, obnove postupka i rehabilitacije nevojnih lica suđenih od vojnih sudova za vreme Narodnooslobodilačke borbe i posle oslobodenja. Ovo prenošenje nadležnosti opravdano je zbog toga što u mirno doba nema opravdanog razloga da ova nadležnost ostane pri vojnim sudovima, pošto postoje česti slučajevi da su vojni sudovi udaljeni od mesta stanovanja zainteresovanih lica, što im je otežavalo ostvarivanje prava podnošenja molbi za pomilovanje i slično.

Podnoseći ovaj izveštaj, u ime Zakonodavnog odbora, molim Savezno veće da ovaj predlog zakona usvoji.

Pretsednik: Otvaram pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima. Želi li ko od narodnih

poslanika da uzme učešća u diskusiji? (Ne javlja se niko). Pristupamo glasanju. Ko je za Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima, molim neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima u Saveznom veću jednoglasno prihvaćen i sa njim će se postupiti saglasno Ustavu i poslovniku.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o ustanovljenju zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ. Izvestilac je narodni poslanik Mihailo Đurović. Molim izvestioca da izloži izmene Zakonodavnog odbora.

Izvestilac inž. Mihailo Đurović (*Izborni srez masuričko-pojanički, NR Srbija*) čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Čuli ste izveštaj Zakonodavnog odbora. Otvaram diskusiju po zakonskom Predlogu o ustanovljenju zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ. Želi li ko da govori? (Ne javlja se niko). Pristupamo glasanju. Ko je za Predlog zakona o ustanovljenju zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ, molim neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o ustanovljenju zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ u Saveznom veću jednoglasno prihvaćen i da će se sa ovim zakonskim predlogom postupiti prema poslovniku i Ustavu.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o morskome ribolovu. Izvestilac Zakonodavnog odbora je narodni poslanik Edhem Čamo. Molim izvestioca da podnese izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Edhem Čamo (*Izborni srez Gradačac, NR Bosna i Hercegovina*) čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Reč ima narodni poslanik Vice Buljan.

Vice Buljan (*Izborni srez Sinj-Vrlika, NR Hrvatska*): Društvo narodni poslanici, pobjedom naše Narodne revolucije, i naše morskome ribarstvo kao značajna grana privrede počelo je da se organizuje na socijalističkim načelima. S tim u vezi i u morskome ribarstvu otvorene su nove perspektive razvoja i pojavio se niz pitanja koja je trebalo upravo donošenjem ovog zakona pravno regulisati.

Na našoj obali, koja je jako razvedena (zračna linija 610 kilometara, kopnena razvedenost 2000 kilometara) i koja pruža velike mogućnosti privrednog iskorišćavanja, ribarstvo već od davnine predstavlja osnovnu privrednu granu mnogih naših primorskih, otočnih kotareva. Uza sve ove najpovoljnije prirodne uslove i bez obzira na postignute značajne uspjehe, ipak do danas mi nismo ovu privrednu granu dovoljno iskoristili za rješavanje zadataka na području podizanja životnog standarda.

U vezi s time iznio bih neke činjenice koje govore o značaju našeg morskog ribarstva.

Prvo, statistika pokazuje da je za poslednjih deset predratnih godina prosječni godišnji ulov morskog ribarstva, uključiv i područje Istre, iznosio 11.000 tona.

U godinama nakon oslobođenja, kretanje ulova samo u Narodnoj Republici Hrvatskoj izgleda ovako: u 1946 godini ulov morske ribe iznosio je 12.000 tona; u 1947 godini 11.000 tona; u 1948 godini 13.600 tona, a u 1949 godini postigli smo dosada najveći ulov i to 20.600 tona.

Ovo se postiglo zahvaljujući u prvom redu požrtvovanom i upornom radu ribara na području Srednje Dalmacije, gdje je pojava ribe bila daleko znatnija negoli u ostalim ribolovnim područjima, tako da su pojedine ribarske zadruge ostvarivale planove za dvostruko. Ribarska zadruga u Korčuli ostvarila je plan čak sa 350%.

Ovo je omogućilo da se postavljeni plan u morskome ribarstvu u Narodnoj Republici Hrvatskoj za godinu 1949 ne samo ostvari, već i za nekoliko procenata premaši.

Ove cifre dosada ostvarenog ulova i skoro podvostručnog ulova u 1949 godini, u odnosu na predratni desetogodišnji prosjek, rječitio govore o tome koliki je udio morskog ribarstva u našoj privredi uopće, a u prehrani i podizanju životnog standarda napose.

Istodobno, ovaj nagli skok od predratnog prosjeka od 11.000 tona na čitavom području našeg Jadrana i poslijeratnog najvećeg ulova od 13.600 tona na 20.600 tona u prošloj godini, samo na području NR Hrvatske, najbolje pokazuje velike mogućnosti za daljnji mogući razvoj našeg morskog ribarstva.

Drugo, značaj ovoj privrednoj grani daje i to što se ovom privrednom granom, kao specifičnom, bavi veliki dio stanovništva obalnog područja, i to oko 13.000 ljudi koji direktno učestvuju u lovu, a njihove familije broje oko 50.000 članova. Prema tome, razvijati ovu privrednu granu znači istodobno ostvarivati povoljnije uslove života i rada za onaj dio trudbenika koji se nalaze na

granici naše domovine i koji su svoj partiotizam i nepokolebljivu odanost borbi koju je povelala naša Komunistička partija pokazali u uslovima Narodnooslobodilačkog rata, a pokazuju i danas svojim radom i nesebičnim zalaganjem u borbi za izgradnju socijalizma.

Treće, razvijati morsko ribarstvo kao privrednu granu na našim morskim obalama znači istodobno pretvaranje takozvanih »pasivnih« primorskih krajeva u ekonomski napredni i bogati dio naše zemlje. To ujedno znači: više svježe ribe unutrašnjosti zemlje, više soljene ribe za široku potrošnju, veće količine konzervirane ribe našim trudbenicima. Prema tome, morsko ribarstvo treba da daje značajan doprinos ishrani stanovništva Jugoslavije.

Četvrto, unapređujući ribarstvo i podižući proizvodno-tehničke i životne uslove trudbenika ove privredne grane, mi jačamo i stručno osposobljavamo onu živu snagu od koje zavisi razvoj naše trgovačke i ratne mornarice. Naša zemlja, bogata slavnim pomorskim tradicijama, regrutira taj kadar najvećim dijelom iz redova ribara.

Peto, ribarstvo iz godine u godinu ima sve veći značaj i u našoj vanjskoj trgovini s obzirom na kvalitet proizvoda i sadašnje njegove pozicije na svjetskim tržištima. Proizvodi našeg ribarstva stalno i sigurno osvajaju nova svjetska tržišta i učvršćuju na njima svoje pozicije.

I pored takovog značajaorskog ribarstva za našu zemlju, stara Jugoslavija nije poduzela ništa ni da ga zaštiti ni da ga razvije.

Morsko ribarstvo u staroj Jugoslaviji bilo je na niskom proizvodnom tehničkom nivou s nevjerovatno teškim životnim položajem ogromne većine ribara.

Ribarska flotila sastojala se uglavnom od brodova na vesla, bez motora, a time i sa uskim radijusom djelovanja, bez svih potrebnih i savremenih vrsta mreža i alata. To je imalo za posljedicu da je područje eksploatacije, područje lova, bilo ograničeno za naše brodove na uski obalni pojas.

Nezaštićenost sitnog ribara od eksploatatora — tvorničara, trgovaca i šačice krupnih vlasnika proizvodnih sredstava, dovela je do nevjerovatno teškog životnog položaja ogromnu većinu ribara i onemogućavala mehanizaciju i modernizaciju sredstava za lov. Stanje ribara radnika, ogromne većine ribara, najbolje karakterizira njihova prosječna mjesečna zarada koja je iznašala oko 200 dinara.

Naučno ispitivanje mora za praktične potrebe našeg ribarstva — što je od velike važnosti — nije se vršilo u staroj Jugo-

slaviji, već se službena nauka bavila proučavanjem bioloških rijetkosti i tako da ona nisu imala privredno-praktični značaj za ribarstvo.

Eto takvo je bilo stanje morskog ribarstva, takvi su bili uslovi života naših ribara u staroj Jugoslaviji.

Kada k tome nadodamo da je okupator za vrijeme rata uništio oko polovinu proizvodnih sredstava, odmah nam postaje jasno kakve smo teškoće morali savladati u obnovi ribarstva, i kakve sve napore i materijalna sredstva zahtijeva razvoj i podizanje našeg ribarstva na savremenu visinu.

Međutim, ako se osvrnemo na rezultate rada narodne vlasti na sektoru morskog ribarstva od oslobođenja do danas, vidjet ćemo promjene koje su nastale u toj grani naše privrede, a koje promjene su među ostalim nužno uvjetovale i potrebu donošenja zakona o morskome ribolovu.

Zadaci obnove proizvodnih sredstava izvršeni su tako da već u 1946 godini u proizvodnju ulazi oko 70% predratnih kapaciteta i ostvaruje se ulov za 6% veći nego što je bio u 1940 godini.

Obnovljena je i proširena tvornica mreža u Zadru, a kapacitet u tvornicama za preradu ribe povećan je na 314% prema 1939 godini.

Organizirana je otkupna mreža koja je snabdjevena izvjesnim, iako nedovoljnim, brojem hladnjača i time osigurana svim ribarima prodaja ulovljene ribe.

Ovako brzu obnovu i dalji razvoj ribarstva, u pravcu socijalističke rekonstrukcije, omogućuje činjenica da na sektoru morskog ribolova već danas postoji snažan socijalistički sektor (državni i zadružni), koji je u prošloj, 1949 godini učestvovao u ukupnom ulovu sa 61%.

Još 1946 godine formirana su, a kasnije se učvršćuju i proširuju državna ribolovna poduzeća izvjesnim brojem savremenih ribarskih brodova. Tada su se prvi put na našem Jadranu javila državna ribolovna poduzeća socijalističkog tipa. Državni socijalistički sektor, iako još uslijed pomanjkanja odgovarajućih proizvodnih sredstava nije dovoljno ovladao iskorištavanjem dubokog otvorenog Jadrana, ipak u 1949 godini dao je izvjesne rezultate.

I u morskome ribarstvu zadruge imaju naročit značaj. Odmah nakon oslobođenja, pristupilo se formiranju ribarskih zadruga. U 1949 godini, na području Republike Hrvatske, djelovalo je 136 ribarskih zadruga i ribarskih brigada seljačkih radnih zadruga što u odnosu na 1948 pretstavlja porast na 163%. Zadružni sektor u ukupnom ulovu ribe u 1949 godini učestvuje sa

45%, što najbolje dokazuje kakvu ulogu ribarsko zadrugarstvo igra u ostvarenju plana ulova ribe. Ako uzmemo u obzir činjenicu da zadružni sektor u posjedovanju broja proizvodnih jedinica ušestvuje tek sa 27%, dok u ulovu, kako rekoh, sa 45%, onda najbolje vidimo prednost kolektivne proizvodnje. Te prednosti su svjesni naši ribari i zato su već 1949 godine masovno pristupali zadrugarstvu a svoje plansko zaduženje uspješno ostvarivali.

Narodna vlast sa svoje strane, u radu na razvijanju i u učvršćivanju ribarskih zadruga, učinila je znatne napore da se zadružni sektor što više omasovi i ojača. Od oslobođenja do danas zadružni sektor dobio je 80 ribarskih brodova od 11—15 m i preko 200 motora jačine od 10—25 KS, čime je učinjen znatan korak naprijed u mehanizaciji i motorizaciji morskog ribarstva. Plivarice i kočice kao savremene mreže za lov zamijenile su primitivne mreže, tako da su potegače i ostale primitivne mreže danas rijetkost u zadružnom sektoru. Sve ovo iz temelja je izmijenilo lik našeg ribara socijalističkog sektora u usporedbi sa predratnim njegovim stanjem.

Život ribara postaje život dostojan čovjeka-radnika, nema više eksploatatora, porasla je produktivnost njegovog rada, a zarada došla na nivo zarade ostalih trudbenika naše socijalističke zemlje.

Razvoj morskog ribarstva u Narodnoj Republici Hrvatskoj najbolje pokazuje rezultat ulova u 1949 godini. Ovo je istodobno odgovor ribara na klevete zemalja Informbiroa na čelu sa SSSR-om

Obnovljeno i unapređeno ribarstvo doprinijelo je svoj udio prehrani trudbenika, o čemu govore spomenuti rezultati ostvarenog ulova u godinama poslije oslobođenja, koje sam u početku spomenuo, a naročito u posljednjoj godini.

Drugovi narodni poslanici, iako smo postigli značajne uspjehe na obnovi i razvoju morskog ribarstva, ipak mi još moramo — zbog velikih mogućnosti koje se kriju u ovoj privrednoj grani — učiniti velike napore da bi naše ribarstvo podigli na onaj stepen koji ono zaslužuje i koji kao nužnost postavlja naša privredna politika u pravcu izgradnje socijalizma.

Pravilno je što Prijedlog općeg zakona o morskome ribolovu predviđa u članu 4: »U obalnom moru Federativne Narodne Republike Jugoslavije, kao i u morskome pojasu u širini od 4 nautičke milje, računajući od spoljne ivice teritorijalnog mora FNRJ prema otvorenom moru, strani državljani ne mogu vršiti ribolov, ukoliko nije drugojačije određeno zakonom ili međunarodnim

ugovorom ili konvencijom, koje je zaključila Federativna Narodna Republika Jugoslavija.«

Naš državni sektor pošao je pravcem korištenja tih područja, pri čemu osnovnu teškoću pravi nedovoljno jaka flotila odgovarajućih modernih brodova za lov na otvorenom moru. Jasno je da će razvoj naše teške industrije omogućiti i bržu izgradnju odgovarajuće ribarske flotile i time brže osvajanje novih ribolovnih područja dubokog Jadrana.

Član 18 Prijedloga zakona o morskome ribolovu glasi: »U cilju unapređivanja ribolova, njegovog uključenja u socijalističku privredu i podizanja svog životnog standarda, ribari se mogu udruživati u ribarske radne zadruge.

Ribarske radne zadruge su ekonomske organizacije u kojima ribari udružuju ribarska sredstva za proizvodnju radi kolektivnog ribolova i druge ribarske proizvodnje. Ova proizvodnja ostvaruje se zajedničkim radom i po principu nagrađivanja prema ličnom radu u zajedničkoj proizvodnji.«

Naši ribari su svjesni uloge koju ribarsko zadrugarstvo ima da odigra u sklopu socijalističke privrede u našoj zemlji uopće, a ribarstvo napose. To najbolje dokazuje dosadašnje njihovo masovno prilaženje ribarskim radnim zadrugama i ribarskim brigadama seljačkih radnih zadruga. Obzirom na dosadašnji tempo formiranja ribarskih zadruga, sigurno je da ribari neće biti posljednji u pristupanju u radne zadruge i sigurno je da nas kratki razmak dijeli od potpunog pristupanja najvećeg dijela ribara radnim zadrugama u morskome ribarstvu a to kao nužno zahtijeva još veću pomoć ribarskim zadrugama u tehničkim sredstvima.

Drugovi poslanici, ovaj će zakon regulirati odnose u ribarstvu i postaviti će na čvršću osnovu mogućnost planskog i racionalnog iskorišćavanja morskog ribolova, te pomaže daljnjem razvoju našeg morskog ribarstva.

Iz tih razloga izjavljujem da ću glasati za ovaj zakonski prijedlog. (Aplauz).

Pretesednik: Nema više prijavljenih govornika. Pristupamo glasanju. Ko je za Predlog opšteg zakona o morskome ribolovu, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog opšteg zakona o morskome ribolovu u Saveznom veću jednoglasno primljen.

Prelazimo na šestu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o opojnim drogama. Izvestilac Zakonodavnog odbora o ovom zakonskom predlogu je drug Jože Lampret.

Izvestilac Jože Lampret (*Izborni srez Šoštanj, NR Slovenija*) čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Otvaram pretres o ovom zakonskom predlogu. Da li neko od narodnih poslanika želi da uzme reč u diskusiji? (Niko se ne javlja). Pristupamo glasanju. Ko je za Predlog zakona o opojnim drogama, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li neko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o opojnim drogama u Saveznom veću jednoglasno prihvaćen i sa ovim zakonskim predlogom postupiće se shodno poslovniku i Ustavu.

Prelazimo na sedmu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima. Izvestilac po ovom predlogu zakona je drug dr Maks Šnuderl. Molim izvestioca da izloži izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac dr Maks Šnuderl (*Izborni srez Maribor — Desni Breg, NR Slovenija*) čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Želi li ko da govori o ovom zakonskom predlogu? (Niko se ne javlja). Pristupamo glasanju o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima u Saveznom veću jednoglasno prihvaćen. I sa ovim zakonskim predlogom će se postupati shodno poslovniku i Ustavu.

Prelazimo na osmu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima. Izvestilac je dr Maks Šnuderl.

Izvestilac dr Maks Šnuderl čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Otvara se pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima. Ko se javlja za reč? (Niko). Pristupamo glasanju. Ko je za Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima usvojen u Saveznom veću jednoglasno. I sa ovim zakonskim predlogom postupiće se shodno poslovniku i Ustavu.

Prelazimo na devetu tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi. Izvestilac o ovom zakonskom predlogu je narodni poslanik drugarica Mara Naceva.

Izvestilac Mara Naceva (*Izborni srez Kumanovo, NR Makedonija*) čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Javlja li se ko za reč o ovom zakonskom predlogu? (Niko). Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za Predlog zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi u Saveznom veću jednoglasno usvojen i da će se sa ovim zakonskim predlogom postupiti shodno poslovniku i Ustavu.

Prelazimo na poslednju tačku dnevnog reda: pretres Predloga opšteg zakona o državnim arhivama. Izvestilac o ovom zakonskom predlogu je narodni poslanik Matevž Hace. Molim narodnog poslanika druga Hacea da podnese izveštaj Zakonodavnog odbora.

Izvestilac Matevž Hace (*Izborni srez Notranjsko-Rakek, NR Slovenija*) čita izveštaj Zakonodavnog odbora. (Videti prilog na kraju knjige).

Pretsednik: Otvaram pretres o ovom zakonskom predlogu. Ko se javlja za reč? (Niko). Pošto se niko ne javlja za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za Predlog opšteg zakona o državnim arhivama, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog opšteg zakona o državnim arhivama u Saveznom veću jednoglasno prihvaćen i da će se i sa ovim zakonskim predlogom postupiti shodno poslovniku i Ustavu.

Potrebno je izvesno kratko vreme da bi se Predsednik Saveznog veća uverio da li je u Veću naroda bilo kakvih izmena ili dopuna u onim tekstovima zakona koji su bili na dnevnom redu, a koji su ovde izglasani. Ja predlažem poslanicima Saveznog veća da ostanu u sali. Ja ću taj izveštaj u najskorijem vremenu da dobijem i izvešću Savezno veće kako bismo izveli ovo saglašavanje. Prihvata li Savezno veće ovaj predlog? (Prihvata).

Pretsednik (nastavlja): Predsednik Veća naroda Josip Vidmar izvestio je da su svi zakonski predlozi o kojima je Savezno veće rešavalo u V vanrednom zasedanju istovetni sa zakonskim

predlozima izglasanim u Veću naroda. Prema tome, konstatujem da su: Predlog zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, Predlog zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o ratnim vojnim invalidima, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima, Predlog zakona o ustanovljenju zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ, Predlog opšteg zakona o morskome ribolovu, Predlog zakona o opojnim drogama, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, Predlog zakona o izmenama i dopunama Osnovnog zakona o prekršajima, Predlog zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi i Predlog opšteg zakona o državnim arhivama — u Narodnoj skupštini definitivno prihvaćeni. Saglasno našem postupku, svi zakoni koje je Narodna skupština FNRJ prihvatila biće poslani Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ radi proglašavanja i objavljivanja.

Na taj način, drugovi narodni poslanici, završili smo ovu poslednju sednicu Saveznog veća Narodne skupštine — i, pošto neće biti prilike za čitanje zapisnika ove sednice, molim Veće za ovlašćenje da ga mogu sa sekretarom potpisati. Da li Veće daje to ovlašćenje? (Daje).

Pored toga, drugovi narodni poslanici, imam u rukama predlog određenog broja narodnih poslanika — i Saveznog veća i Veća naroda — koji je isto tako predat i drugu Pretsedniku Veća naroda Narodne skupštine, a poslanici su poglavito članovi zakonodavnih odbora, u kome se predlaže da se Narodna skupština FNRJ, tj. njeno Savezno veće i Veće naroda raspuste saglasno Ustavu.

Pored toga, na prvoj sednici ovog vanrednog zasedanja ja sam saopštio i to da je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ poslao na potvrdu jedan svoj ukaz — Ukaz o smenjivanju Ministra — Pretsednika Komiteta za vodoprivredu — pa predlažem Saveznom veću da još jednom odlučimo da se održi zajednička sednica danas, odmah posle završetka ove naše sednice, na kojoj ćemo i to pitanje da rešimo. Prihvata li Veće ovaj predlog Pretsedništva? (Prihvata).

Prema tome, izveštavam Veće da će se zajednička sednica V vanrednog zasedanja održati odmah čim budemo izvestili drugove narodne poslanike Veća naroda da smo završili rad.

(Sednica je zaključena u 20,25 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Четврта седница

(21 јануара 1950)

Почетак у 20,45 часова.

Улазак чланова Савезне владе на челу са Претседником Владе ФНРЈ и Министром народне одбране маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом присутни народни посланици поздрављају бурним и одушевљеним аплаузом.

Претседавао Претседник Савезног већа **Владимир Симић**.

Претседавајући: Отварам четврту заједничку седницу V ванредног заседања Савезног већа и Већа народа Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије. Записник ове седнице водиће секретар Савезног већа, другарица Вида Томшич. Молим другарицу Томшич да прочита записник прошле заједничке седнице.

Секретар Вида Томшич чита записник треће заједничке седнице Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ.

Претседавајући: Да ли ко од народних посланика има какву примедбу на записник? (*Михаило Ђуровић:* Молим за реч). Има реч Михаило Ђуровић.

Михаило Ђуровић: Није унето у записник да је о Предлогу закона о избору народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ у име Законодавног одбора Већа народа поднео извештај известилац Милош Царевић.

Секретар: Примам учињену примедбу.

Претседавајући: Пошто секретар прима примедбу, записник ће се исправити и оверити.

Предлажем следећи дневни ред ове седнице:

1) као што је у оба већа саопштено, Президијум Народне скупштине ФНРЈ улупио је већима акт да је у времену између VIII редовног и V ванредног заседања Народне скупштине ФНРЈ донео Указ о разрешењу од дужности Министра-Претседника Комитета за водопривреду Владе ФНРЈ Бана Андрејева, те стога предлажем као прву тачку дневног реда решавање о потврди овог указа, и

2) предлог извесног броја народних посланика Савезног већа и Већа народа, који предлажу одлуку о распуштању Народне скупштине ФНРЈ првог сазива.

Прима ли Народна скупштина предложени дневни ред? (Прима).

Пошто је дневни ред примљен, прелазимо на прву тачку дневног реда: потврда Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о разрешењу од дужности Министра-Претседника Комитета за водопривреду Владе ФНРЈ Бана Андрејева.

Овај акт гласи:

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

У времену између VIII редовног и V ванредног заседања Народне скупштине ФНРЈ, Президијум Народне скупштине ФНРЈ, на предлог Претседника Владе ФНРЈ, а на основу члана 74 тачке 13 Устава ФНРЈ донео је Указ о разрешењу од дужности Министра — Претседника Комитета за водопривреду Владе ФНРЈ Бана Андрејева.

Сагласно чл. 74 тач. 13 Устава, овај указ се доставља на накнадну потврду Народној скупштини ФНРЈ.

У. бр. 48

19 јануара 1950 године

Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар

М. Перуничкић, с. р.

Претседник

др И. Рибар, с. р.

По пословнику, ова се потврда врши на заједничкој седници, па питам Народну скупштину да ли потврђује овај указ Президијума Народне скупштине ФНРЈ? (Потврђује). Има ли ко *ПРОТИВ*? (Нема).

Објављујем да је Указ Президијума Народне скупштине ФНРЈ о разрешењу од дужности Министра — Претседника Комитета за водопривреду Бана Андрејева потврђен.

Прелазимо на другу тачку дневног реда. Предлог народних посланика, о коме сам говорио, саопштиће народни посланик друг Бошко Шиљековић.

Бошко Шиљековић (Изборни срез Босанска Дубица, НР Босна и Херцеговина) чита:

САВЕЗНОМ ВЕЋУ И ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Народна скупштина садашњег првог сазива започела је свој рад на дан 31 јануара 1946 године претварањем Уставотворне скупштине, изабране 11 новембра 1945 године, у редовну Народну скупштину. Према томе, четворогодишњи период овог сазива Народне скупштине ФНРЈ истиче на дан 31 јануара 1950 године.

По члану 71 Устава, избори за нову Народну скупштину ФНРЈ морају бити расписани пре истека последњег дана периода за који је изабрана, а то за ову Скупштину значи најдаље 30 јануара о. г. По члану 70 Устава, Народна скупштина може одлучити да се распусти и пре истека периода за који је изабрана.

С обзиром да нас само 10 дана деле од последњег, Уставом допуштеног рока за распис избора за нову Скупштину, наступио је моменат да Народна скупштина, закључујући своје V ванредно заседање заврши и свој четворогодишњи радни период, донесе одлуку о свом распуштању, како би се Президијуму Народне скупштине ФНРЈ омогућило да у уставном року изда указ о распису избора.

Са тих разлога предлажемо да Народна скупштина на заједничкој седници Савезног већа и Већа народа донесе следећу

О Д Л У К У

О РАСПУШТАЊУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ПРВОГ САЗИВА

Народна скупштина ФНРЈ одлучује:

1) Народна скупштина ФНРЈ, чији је период рада отпочео 31 јануара 1946 године претварањем Уставотворне скупштине у редовну Народну скупштину ФНРЈ, а сагласно члану 56 Устава, истиче 31 јануара ове године, распушта се.

2) Овлашћују се претседништва Савезног већа и Већа народа да врше до састанка нове Народне скупштине послове за које су овлашћена пословником.

3) Овлашћују се административни одбори Савезног већа и Већа народа да врше своје послове до састанка нове Народне скупштине.

4) Овлашћују се комисије за утврђивање аутентичних текстова закона усвојених од Народне скупштине ФНРЈ да раде док не утврде аутентичне текстове свих закона усвојених на V ванредном заседању овог сазива Народне скупштине ФНРЈ.

5) Овлашћује се Президијум Народне скупштине ФНРЈ да може до састанка нове Народне скупштине ФНРЈ издавати акта која Народна скупштина ФНРЈ врши на основу посебних законских прописа.

6) Ова одлука ступа на снагу одмах.

21 јануара 1950 године
Београд

Предлагачи:

Посланици Савезног већа:

Посљедници Већа народа:

Моша Пијаде, с. р.

др Јосип Хрччевић, с. р.

Владимир Симић, с. р.

Саво Оровић, с. р.

Бошко Шиљековић, с. р.

Богдан Орешчанин, с. р.

Едхем Чамо, с. р.

Рато Дугоњић, с. р.

др Јерко Радмиловић, с. р.

Јоза Миливојевић, с. р.

др Макс Шнудерл, с. р.

Михаило Грбић, с. р.

Мара Нацева, с. р.

др Бранко Чубриловић, с. р.

Ђуро Салај, с. р.

др Синиша Станковић, с. р.

др Јаков Гргурић, с. р.

Милош Царевић, с. р.

Живота Ђермановић, с. р.

Јосип Рус, с. р.

Мехмед Хоџа, с. р.

Томо Чиковић, с. р.

Тихомир Николијевић, с. р.

Срећко Жумер, с. р.

Претседавајући: Другови народни посланици, саслушали сте Предлог одлуке о распуштању Народне скупштине ФНРЈ првог сазива. Да ли ко тражи реч? (Не тражи нико). Приступа се потврђивању ове одлуке.

Ко је за ову одлуку, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема).

Објављујем да је предложена Одлука о распуштању Народне скупштине ФНРЈ — првог сазива — у заједничкој седници Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ једногласно прихваћена.

Другови народни посланици, на тај начин, не само да је завршено V ванредно заседање Народне скупштине Федеративне На-

родне Републике Југославије, него је завршила своје функције Народна скупштина ФНРЈ у њеном Савезном већу и Већу народа, односно у њеном данашњем саставу.

Ред претседавања доделио је мени да овом последњом седницом руководим. Ја сам у оцењивању времена потребног за V ванредно заседање мислио да ћемо евентуално ову седницу одржати сутра, 22 јануара, и због тога сам имао намеру да о овој прилици промислим и да о њој и нешто напишем. Ако је неко од другова народних посланика у току ове четири године сматрао да је брзина нашег рада била и моја кривица, — ето, она се данас и мени осветила.

Другови народни посланици, слободно изјављујем да су народни посланици Народне скупштине Савезног већа и Већа народа извршили своју дужност у току овог првог сазива. Они су ту своју дужност извршили са великом лакоћом зато, јер су идејно-политички били повезани и груписани, што се још приликом избора 11 новембра 1945 год. манифестовало. Повезани у Народном фронту као у свеобухватној, општенародној политичкој организацији, ми смо сви, на челу са носиоцем листе, маршалом Јосипом Брозом Титом, били изабрани у ову Народну скупштину. (Сви посланици устају, бурно и дуго аплаудирају).

И ако се хоће, макар и у најкраћим цртама, да проговори о овом првом сазиву Народне скупштине ФНРЈ, немогућно је у тој анализи не ићи даље него што су и сами избори од 1945 године. Та идејно-политичка повезаност није наступила непосредно пред саме изборе, она има свој ранији датум. У току Народноослободилачке борбе дошло је до Народне револуције у нашој земљи. Народне револуције не би било да на челу Народноослободилачке борбе није била Комунистичка партија, а да њој на челу није било онакво вођство, коме је опет на челу стајао маршал Тито, који је, заједно са Комунистичком партијом Југославије, тој борби дао основни печат и створио праву Народну револуцију. У томе времену није се радило само о томе да се истера окупатор из земље и да се води борба против домаћих издајника, него се радило и о томе да се уништи стара власт и да се она заузме у име радничке класе, трудбеника и радних сељака у земљи, као и да се приступи основним друштвено-економским и друштвено-политичким преображајима у новоослобођеној Југославији.

У томе правцу Штаб партизанских одреда Југославије, а доцније Народноослободилачке војске и Партизанских одреда Југославије, још у току борбе у Другом светском рату, доносио је правне прописе, уредбе и законе који су се на ослобођеним територијама тада примењивали. Још тада је почело и формално по-

стављање оних начела и основа на којима је имао да се постави друштвено-економски и друштвено-политички и државни живот нове Југославије. И баш ова Народна скупштина која је данас после свог завршеног рада распуштена својом сопственом одлуком, баш она је била једновремено и уставотворна скупштина и као Уставотворна скупштина донела је тај основни закон за нову Југославију — Устав Федеративне Народне Републике Југославије. Тај Устав је изграђиван у току читаве Народноослободилачке борбе. Основни принципи на којима он почива исти су са начелима и принципима за чије су се остварење борили борци у овом рату против окупатора и домаћих слугу. И братство и јединство југословенских народа, и федеративно уређење Југославије, и равноправност наших народа заједно са њиховом државношћу, и ослобођење жена и њихова равноправност са људима, као и све оно што се налази у првом делу Устава ФНРЈ, били су принципи на основу којих се борба водила, а претстављали су оно што је битно — то треба подвући — тежњу свих југословенских народа у ранијем и у том времену.

Остварујући тај основни задатак, Уставотворна скупштина, доневши Устав ФНРЈ, поставила је те темеље у које су први камени били постављени још много раније и — опет једна важна ствар која се мора истаћи — приступила је раду на социјалистичкој изградњи у земљи и на продубљивању социјалистичке демократије у њој, а то значи продужила је револуционарни рад који је зачет још у току Народноослободилачке борбе.

И Уставотворна скупштина и ова Народна скупштина, као редовна Народна скупштина ФНРЈ, карактеришу се, поред осталог, и тиме што су имале да савладају задатке који су по свом основном карактеру револуционарне природе. Тиме се објашњава то што је ова Народна скупштина свршила толико послова за које би у другим и редовнијим приликама свакој народној скупштини требало деценија па и више да би све то обавила.

Закон о аграрној реформи, закони о национализацијама, закон о општим и радним задругама — да поменем само те законе — поставили су и продужили оно што је било започето још у току Народноослободилачке борбе. Поред тога, Закон о народним одборима, и то у два маха и у мају прошле године дефинитивно, што доказује да се већ у току рада ове Народне скупштине стицала искуства у погледу функција народне власти која је основ наше народне државе, а изнад свега и пре свега Закон о петогодишњем плану развитка привредне изградње земље, који је такође ова Народна скупштина, на предлог своје народне Владе, донела, дали су основни и битни карактер њеним задацима и њеном раду.

Социјалистичка изградња која је постављена као задатак и у програму Народног фронта, који смо сви прихватили, и као основни задатак који је Комунистичка партија први пут поставила августа 1945 године, и доцније, на Трећем конгресу Народног фронта у Програмској декларацији, и то у новом, проширенијем облику и социјалистичке изградње и продубљивања социјалистичке демократије, била је основни задатак коме је служила и ова Народна скупштина заједно са свим радним људима и трудбеницима у земљи. Закон о петогодишњем плану имао је да уједини напоре свих наших радних људи и трудбеника заједно са органима народне власти у остварењу оних задатака који претстављају основне тежње и наших народа, изражене још у току Народноослободилачке борбе, санкционисане на изборима од 11 новембра 1945 године и потврђене како у изгласаном Уставу ФНРЈ, тако и доцније, у низу закона којима је то конкретно потврђивано.

Искуства која су у извршењу тешких задатака стицали како данашњи органи народне власти и они који су законе примењивали, тако и они који су законе предлагали, законе дискутовали и законе доносили, — та искуства учинила су да је већ у току овог првог сазива Народне скупштине било више измена и допуна самих републичких закона.

Двадесетдеветог новембра 1945 године, на првом састанку, проглашена је у овој Народној скупштини Република — Федеративна Народна Република Југославија. Тада је и формално и последња нит која је могла у очима извесног света да везује, или да ствара, или да претставља извешан континуитет између старе и нове Југославије, прекинута. У републичком законодавству дошле су до изражаја, као што сам малопре рекао, тежње које су и тежње свих југословенских народа. Јер, не би могло ни да се прихвати, ни да се разумје, ни да се схвати да постављени задаци, онако како су били постављени још у току Народноослободилачке борбе и онако како су били прихваћени од стране Народног фронта у његовом програму и његовој Програмској декларацији на Трећем конгресу, — да ти задаци нису једновремено и народне тежње. Напротив, успеси Комунистичке партије и њеног вођства на челу са маршалом Титом само се тако историски могу да објасне и разумеју — а тако то треба да разумеју и наши пријатељи и наши непријатељи — да су ти задаци које је постављала Комунистичка партија Југославије у пуној мери одговарали вековним тежњама свих југословенских народа.

Не могу да пропустим а да не поменем и једно, по мом мишљењу, велико дело које је остварено у Народној скупштини у овом сазиву, а то је Општи део Кривичног законика. Овакве ствари, другови народни посланици, јесу епохалне. Овакви се закони и

овакви нови појмови у науци кривичног права не стварају често. Општи део Кривичног законика претставља једно од дела којима се ова, данас распуштена Народна скупштина збиља може да поноси.

Једновремено потсећам другове народне посланике да је ова Народна скупштина ратификовала и Повељу Уједињених нација. У тој Повељи, сва њена начела и сви основни принципи који су проглашени широм света и на основу којих су позване нације и државе да се изјасне и да их ратификују, садржи оно што је у основама својим претстављало и што данас претставља политику наше народне Владе и суштину тежњи наших југословенских народа. Тежња за истинским миром, тежња за истинском безбедношћу, за правом међународном сарадњом, за узајамним разумевањем у међународном животу и за сарадњом на равноправним основама између држава у пуној сувереној њиховој једнакости била је и јесте политика наше народне Владе, која је апсолутно и једногласно прихваћена од стране свих југословенских народа. Та Повеља ратификована је у овом дому и народни посланици који су сачињавали два дома ове Народне скупштине могу имати мирну савет што су ратификовали принципе и начела којих су се уистину стално и непрекидно држали и да је њихова Влада, коју су изабрали из своје средине, своју политику увек заснивала на тим начелима, доследно је по њима водила и доследно и даље води.

Када се једна народна скупштина распусти, онда се пре свега мисли на нове изборе. Зато смо и донели Закон о избору народних посланика за Народну скупштину, о коме је Потпретседник Владе друг Кардељ малочас са ове говорнице тако исцрпно говорио да је тешко томе ма шта додати. Али оно што бих тим поводом хтео да нагласим, пошто немам прилике да учествујем у дискусији и општим претресима о законским предлозима са овога места на које сте ме ви поставили, јесте следеће разматрање: није мала разлика између старог Закона о избору народних посланика и овога кога смо донели. Када пређемо са система листа за изборе народних посланика у Савезно веће на систем по изборним срезovima, онда то има и своје политичко и чињеничко значење. За 1945 годину, поред морално-политичког и духовног јединства наших народа, које је остварено у највећем делу у току Народноослободилачке борбе, када су јасно постављени основи будућег живота нове Југославије, за 1945 годину можемо данас констатовати да је ранији систем био добар. Ми смо се окупљали одозго. Ми смо имали на челу онога који је херој Народноослободилачке борбе и Народне револуције, и окупљали смо се око листе коју је он носио

на тим изборима. Данас су се ствари измениле и развиле у великој мери. Морално-политичко јединство Народног фронта као вишемилionске политичке организације такво је да се наше повезивање може да врши одоздо. То је доказ да се Народни фронт, као општенародна политичка организација којој сви припадамо, учврстио, продубио и да је постао толико снажан да ни у овим данашњим приликама, ни под данашњим околностима нема разлога да се ичега плаши, већ излази пред наше народе у свим изборним срезовима дајући не само могућност свакој стотини уписаних бирача да изнесу кандидатуре и да прихвате кандидатуре, јер се на овим изборима не ради о борби између класа, јер се не ради о борби између супротних политичких тенденција, између различитих политичких партија и њихових програма, него се, с обзиром на дефинитивно постављену и прихваћену основу нашег друштвено-економског и друштвено-политичког и државног живота, ради о томе да се између оних који су најбољи, који су у највећој мери извршили своје дужности и задатке као чланови Народног фронта у току протеклих година, који су се истакли у социјалистичкој изградњи и у радном херојизму у току тешких година обнове земље и социјалистичке изградње, изаберу они који ће као опробани и делом проверени борци у новом врховном органу народне власти исто тако усрдно и добро вршити своје задатке као народни претставници. Док је ова Народна скупштина била на раду, протекле су три године Петогодишњег плана и те три године социјалистичке изградње дале су своје радне хероје. Исто тако, у политичком раду у Народном фронту истакли су се многи чланови својим залагањем и извршавањем постављених задатака. Они треба да буду награђени. Ради се о томе да се између њих бирају најбољи, а не ради се нити се може да ради — то треба да схвате и разумеју сви грађани ФНРЈ — о било каквим другим променама. Наша стварност остаје непромењена, њен основ је социјалистичка изградња. Ми ћемо и даље ићи путем којим нас води програм Народног фронта и Комунистичка партија ради извршења и оних нових задатака који ће бити постављени. Ради се, дакле, о томе да се ти људи који су бољи изаберу, како би будућа Народна скупштина извршила све задатке који се пред њу поставе.

На крају, другови народни посланици, могу да вам пожелим да на овим изборима имате успеха, уколико будете поставили ваше кандидатуре, и да се у скором времену, приликом састава, састанете са онима које исто тако народ буде послао у Народну скупштину. Федеративне Народне Републике Југославије. (Аплауз).

Извештавам све чланове Президијума Народне скупштине ФНРЈ да ће се сутра, у недељу 22 јануара, одржати седница Президијума ради решавања о распису избора за нову Народну скупштину. Седница ће се одржати у згради Президијума у 19 часова.

Другови народни посланици, закључујем заједничку седницу оба већа Народне скупштине ФНРЈ и молим већа за овлашћење да са секретаром могу потписати записник. Даје ли Скупштина ово овлашћење? (Даје).

(Седница је закључена у 21,15 часова).

PREDLOG

ZAKONA O SOCIJALNOM OSIGURANJU RADNIKA, SLU- ŽBENIKA I NJIHOVIM PORODICA

GLAVA I OSNOVNE ODREDBE

PRILOZI

Socijalnim osiguranjem obuhvaćaju se radnici, službenici i njihove porodice, kao i drugi prava osiguranja ovim zakonom.

Član 2

Socijalno osiguranje je jedinstveno na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Član 3

Država obezbjeđuje materijalno osiguranje za socijalno osiguranje.

Radnici i službenici ne mogu se opteretiti porezom i doprinosom za socijalno osiguranje.

Član 4

Osiguranci imaju na osnovu socijalnog osiguranja:
pravo na zdravstvenu zaštitu;
pravo na materijalno obezbjeđenje za vreme privremene nesposobnosti za rad usled bolesti ili nezgoda;
pravo na materijalno obezbjeđenje za vreme otkusiva zbog trudnoće i porođaja;
pravo na materijalnu pomoć za decu;
pravo na materijalno obezbjeđenje u slučaju smrti zbog nesposobnosti za rad (invaliditeta).

... Премаћанима, као и осталим Президijumu Narodne skupštine
... 23. januara, izjavila je slusajući Pre-
... Narodnu skup-
... 19. časova.

... zaključila je da je jedina
... Narodne skupštine SRJ i
... (Lajp).

(... 21. 11. 1980.)

Р Ј И Л О Џ

PREDLOG

ZAKONA O SOCIJALNOM OSIGURANJU RADNIKA, SLU- ŽBENIKA I NJIHOVIH PORODICA

GLAVA I

OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Socijalnim osiguranjem država obezbeđuje prava radnika i službenika i njihovih porodica za slučaj bolesti, gubitka sposobnosti za rad, starosti i smrti, kao i druga prava utvrđena ovim zakonom.

Član 2

Socijalno osiguranje je jedinstveno na celoj teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Član 3

Država obezbeđuje finansijska sredstva za socijalno osiguranje.

Plate radnika i službenika ne mogu se opteretiti porezom i doprinosom za socijalno osiguranje.

Član 4

Osiguranci imaju na osnovu socijalnog osiguranja:

- pravo na zdravstvenu zaštitu;
- pravo na materijalno obezbeđenje za vreme privremene nesposobnosti za rad usled bolesti ili bolovanja;
- pravo na materijalno obezbeđenje za vreme odsustva zbog trudnoće i porođaja;
- pravo na materijalnu potporu za decu;
- pravo na materijalno obezbeđenje u slučaju smanjenja sposobnosti za rad (invalidnina);

pravo na drugi posao i pravo na osposobljavanje za posao druge struke (prekvalifikacija) u slučaju smanjenja sposobnosti za rad;

pravo na invalidsku, starosnu i porodičnu penziju;

pravo na pogrebninu.

Sticanje i obim pojedinih prava zavisi, po pravilu, od trajanja radnog odnosa i visine plate.

Član 5

Radnici i službenici zaposleni na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije osigurani su od dana zasnivanja radnog odnosa.

Osigurani su i uživaju ista prava kao i lica u radnom odnosu:

1) članovi pretstavničkih i njima odgovornih organa koji primaju platu za svoj rad; izabrana lica na stalnim dužnostima uz stalnu nagradu u određenim društvenim organizacijama;

2) članovi zanatskih proizvođačkih zadruga; članovi ribarskih zadruga kojima je ribarenje jedino ili glavno zanimanje.

Osigurani su za slučaj bolesti i nesreće na poslu:

1) studenti i učenici stručnih škola i kurseva za vreme vršenja obavezne prakse i obaveznog praktičnog rada;

2) lica koja organizovano privremeno učestvuju na javnim radovima, sa platom ili bez plate, na osnovu ugovora ili na drugi način;

3) lica na izdržavanju kazne popravnog rada, lišenja slobode ili lišenja slobode s prinudnim radom.

Osigurani su za slučaj bolesti učenici i studenti koji su bili u radnom odnosu i privremeno su ga prekinuli radi školovanja, kao i članovi njihovih porodica.

Vlada FNRJ može socijalno osiguranje potpuno ili delimično proširiti i na lica slobodnih profesija i kulturne radnike (književnici, novinari, umetnici, advokati i t. sl.), kao i na druge lica koja nisu u radnom odnosu a čija su zanimanja, odnosno delatnosti društveno korisni i odrediti uslove za ta lica za sticanje prava na osnovu socijalnog osiguranja.

Bliže propise o sprovođenju socijalnog osiguranja za lica navedena u stavu 2, 3 i 4 ovog člana donosi Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ.

Član 6

Državljeni Federativne Narodne Republike Jugoslavije zaposleni u inostranstvu u službi naših državnih organa, ustanova i preduzeća ili po nalogu, odnosno ovlašćenju naših državnih organa, ustanova i preduzeća osigurani su po propisima ovog zakona.

Član 7

Strani državljani zaposleni u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji kao radnici ili službenici u državnim, zadružnim i društvenim preduzećima i ustanovama osigurani su i imaju ista prava na osnovu socijalnog osiguranja kao i državljani FNRJ, ukoliko za to vreme nisu osigurani po propisima svoje zemlje.

Član 8

Ako se osiguranik nalazi istovremeno u više radnih odnosa, pravo na socijalno osiguranje postoji samo na osnovu glavnog zaposlenja.

Honorarni službenici, kojima je ta služba jedino ili glavno zanimanje, imaju ista prava na osnovu socijalnog osiguranja kao i druga lica u radnom odnosu.

Član 9

Prava na osnovu socijalnog osiguranja ne zastarevaju.

Član 10

Prava na osnovu socijalnog osiguranja ne mogu se ugovorom menjati i otuđivati, niti se osiguranik može ovih prava odreći u korist drugog.

Primanja na osnovu socijalnog osiguranja, izuzev penzije, ne mogu biti predmet izvršenja ili obezbeđenja, osim za potraživanje alimentacije utvrđene sudskom odlukom.

Član 11

U sprovođenju i kontroli socijalnog osiguranja učestvuju i sindikalne organizacije.

GLAVA II

PRAVA NA OSNOVU SOCIJALNOG OSIGURANJA

1) Zdravstvena zaštita

Član 12

Osiguraniku se obezbeđuje pravo na zdravstvenu zaštitu u slučaju bolesti, odnosno odsustva radi lečenja ili oporavka (bolovanje).

Zdravstvena zaštita obuhvata: medicinsku pomoć i lečenje u zdravstvenim ustanovama ili u stanu bolesnikovom; lekove i druga lekovita sredstva; sprave za lečenje i sanitetski materijal; lečenje u bolnicama i prirodnim lečilištima (banjama i klimatskim mestima); oporavak u oporavilištima posle bolesti; porodijsku negu; zubnu negu i zubno-tehničku pomoć; proteze; ortopedske i druge pomoćne sprave.

Ovlašćuje se Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ da, u saglasnosti s Komitetom za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, propiše način pružanja zdravstvene zaštite osiguranika kako zaposlenih u zemlji tako i zaposlenih u inostranstvu.

Član 13

Osiguranik stiče pravo na zdravstvenu zaštitu bez obzira koliko se vremena nalazi u radnom odnosu (radni staž) i uživa je za sve vreme dok mu je ona potrebna.

Pravo na zdravstvenu zaštitu ima i osiguranik koji oboli u roku od mesec dana po prestanku zakonito razrešenog radnog odnosa.

Pravo na zdravstvenu zaštitu imaju i uživaoci penzija i invalidnine.

Član 14

Pravo na zdravstvenu zaštitu imaju i članovi porodice radnika, službenika, uživalaca lične penzije i invalidnine, i to:

- a) bračni drug, deca i unučad — ako ih osiguranik izdržava;
- b) roditelji, braća i sestre, ded i baba — ako su nesposobni za rad, nemaju sopstvene imovine i ako ih osiguranik izdržava.

Pod decom u ovom zakonu, ukoliko u pojedinim odredbama nije drukčije rečeno, podrazumevaju se deca rođena u braku ili van braka, usvojena deca, pastorčad i deca bez roditelja koju je osiguranik izdržavao, bez obzira na njihovo uzajamno srodstvo.

Deca, unučad, braća i sestre imaju pravo na zdravstvenu zaštitu do navršenih 17 godina života, a ako su na školovanju, do kraja redovnog školovanja a najdalje do navršene 23 godine života, odnosno ako su na školovanju na fakultetima ili visokim školama do navršene 24 godine života, ukoliko to zahteva propisano trajanje redovnog školovanja.

Članovi porodice osiguranikove navedeni u prethodnom stavu, koji su postali potpuno nesposobni za rad i posle navršene godine života propisanih u tom stavu, imaju pravo na zdravstvenu zaštitu za sve vreme trajanja te nesposobnosti.

Član 15

Osiguranik koji je u cilju lečenja ili lekarskog pregleda upućen van mesta zaposlenja, odnosno van mesta stalnog boravka ima pravo na naknadu putnih troškova i naknadu za neostvarenu zaradu.

2) Materijalno obezbeđenje za vreme privremene nesposobnosti za rad usled bolesti i bolovanja

Član 16

Osiguranik koji je usled bolesti, odnosno bolovanja privremeno nesposoban za rad ima za vreme bolesti, odnosno bolovanja pravo na novčanu naknadu umesto redovne plate.

Osiguranik ima pravo na ovu naknadu i u slučaju kad je izolovan zbog zarazne bolesti ili kad je njegova nega i pomoć članu njegove uže porodice određena zbog akutnog oboljenja.

Član 17

Osiguraniku koji je neposredno pre početka nesposobnosti za rad bio u radnom odnosu neprekidno najmanje šest meseci ili s prekidima ukupno osamnaest meseci za poslednje dve godine, pripada za vreme lečenja, odnosno bolovanja naknada jednaka njegovoj redovnoj plati. Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, u saglasnosti sa Privrednim savetom Vlade FNRJ, može za osiguranike zaposlene u pojedinim strukama za sticanje prava na materijalno obezbeđenje odrediti kraći staž od napred propisanog.

Osiguraniku koji nema radni staž određen u prethodnom stavu pripada za vreme lečenja, odnosno bolovanja smanjena naknada u visini od 50% redovne plate ako mu radni staž iznosi do tri meseca, a u visini od 75% ako mu radni staž iznosi više od tri a manje od šest meseci.

Osiguraniku koji je za poslednja tri meseca pre početka lečenja, odnosno bolovanja zadržao počasno zvanje udarnika, naknada određena u prethodnim stavovima povećava se za 10%, a ako je počasno zvanje udarnika zadržao za vreme od šest ili više meseci naknada se povećava za 20%.

Član 18

Pravo na materijalno obezbeđenje pripada bez obzira na dužinu radnog staža:

- 1) osiguraniku koji je postao privremeno nesposoban za rad usled posledica nesreće na poslu;
- 2) osiguraniku — učeniku u privredi.

Član 19

U neprekidan radni staž uračunava se, pored vremena provedenog u neprekidnom radnom odnosu, i vreme provedeno u cilju usavršavanja na kursevima na koje je osiguranik upućen po stupanju u radni odnos. Ovo vreme ne može biti duže od dve godine.

Vlada FNRJ može propisati da se za pojedine kategorije radnika koji povremeno rade određene poslove u radni staž uračunava samo vreme koje su stvarno proveli u vršenju tih poslova.

Član 20

Kao redovna plata smatra se propisana plata po vremenu za grupu poslova koje je osiguranik redovno i za redovno radno vreme obavljao, odnosno za zvanje koje je osiguranik imao u poslednjem mesecu pre početka nesposobnosti za rad, i to:

a) za osiguranika koji prima platu po radnom času ili mesečno — plata po času za redovno radno vreme, odnosno mesečna plata;

b) za osiguranika koji prima platu po radnom učinku — plata određena za svaki čas redovnog radnog vremena koja je ravna obračunskom stavu odgovarajuće plate po radnom učinku;

v) za osiguranika koji prima platu određenu delimično u stalnom mesečnom iznosu a delimično po radnom učinku — stalni deo plate uvećan za iznos koji odgovara radnom učinku za redovno radno vreme, odnosno ispunjenju plana.

Ako je osiguranik u toku poslednjeg meseca pre nastupanja nesposobnosti za rad bio raspoređen na drugi posao za koji prima drukčiju platu, kao redovna plata uzima se prosečna plata izračunata prema odgovarajućem propisu prethodnog stava.

Redovna plata obuhvata i stalne dodatke:

a) za radnike — dodatak predradnika (brigadira), dodatak za neprekidnost uposlenja, za vanredne uslove rada, za odvojeni život;

b) za službenike — funkcionalni i lični dodatak, premiski dodatak i dodatak za odvojeni život.

Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, u saglasnosti s Komitetom za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ, donosi bliže propise o izračunavanju redovne plate određene u prethodnim stavovima ovog člana.

Član 21

Pravo na materijalno obezbeđenje za slučaj bolesti, odnosno bolovanja pripada osiguraniku za sve vreme dok postoji privremena nesposobnost za rad.

Ovo pravo pripada, po pravilu, do godine dana.

Vreme trajanja ovog prava može se produžiti i preko godine dana ako to zahteva lečenje, odnosno oporavak i ukoliko se predviđa mogućnost osposobljenja za rad u daljem roku od najviše godinu dana. Produženje trajanja ovog prava preko godinu dana odobrava ministar rada narodne republike na osnovu nalaza i mišljenja stalne lekarske komisije. Izuzetno, Pretsednik Komiteta za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ može uživanje ovog prava produžiti i preko dve godine.

Kad osiguranik postane usled bolesti ili nesreće na poslu trajno nesposoban za rad ili nesposobnost za rad traje i preko roka produženog bolovanja, osiguraniku se određuju dalja prava prema propisima o invalidnini, odnosno penzijama.

3) Materijalno obezbeđenje za vreme odsustva zbog trudnoće i porodaja

Član 22

Osiguranik-žena ima pravo na materijalno obezbeđenje za sve vreme odsustva zbog trudnoće i porodaja. Trajanje ovog odsustva iznosi tri meseca (devedeset dana).

Član 23

Materijalno obezbeđenje zbog trudnoće i porodaja jednako je redovnoj plati osiguranika-žene ako se ona neposredno pre porodaja nalazila u radnom odnosu neprekidno najmanje šest meseci ili s prekidima ukupno osamnaest meseci u poslednje dve godine.

U pogledu utvrđivanja redovne plate primenjuje se propis čl. 10 ovog zakona.

Komiteta za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, u saglasnosti s Privrednim savetom Vlade FNRJ, može za osiguranike zaposlene u pojedinim strukama smanjiti trajanje neprekidnog radnog staža za poslednje dve godine od osamnaest do četrnaest meseci.

Član 24

Ako se osiguranik-žena razboli za vreme trajanja odsustva zbog trudnoće i porodaja i potreba lečenja, odnosno bolovanja

prede poslednji dan odsustva, stiče pravo na materijalno obezbeđenje za slučaj bolesti, odnosno bolovanja.

Žena osiguranika, koja se ne nalazi u radnom odnosu, ima pravo na zdravstvenu zaštitu za porodilje saglasno propisima o zdravstvenoj zaštiti osiguranika.

4) Materijalna potpora za decu

Član 25

Osiguranicima se za njihovu decu obezbeđuju sledeća prava: potpora za opremu novorođenog deteta, potpora radi pojačanja ishrane majke i novorođenog deteta, potpora porodicama sa više dece i stalni novčani dodatak za decu.

Član 26

Osiguraniku pripada novčana jednokratna potpora za opremu svakog rođenog deteta u braku, a osiguraniku-ženi pripada ovo pravo i za dete rođeno van braka.

Član 27

Osiguraniku-ženi pripada za vreme odsustva zbog trudnoće i porođaja i za tri meseca po isteku ovog vremena pravo na novčanu potporu radi pojačanja njene ishrane i novorođenog deteta.

Pravo na ovu potporu pripada i osiguraniku-muškarcu za svako novorođeno dete u braku, ako majka deteta nema pravo na potporu. Ovo pravo traje za vreme od tri meseca posle rođenja deteta.

Potpore se određuju u mesečnim iznosima.

Član 28

Osiguraniku koji ima dvoje ili više dece rođene u braku pripada za treće novorođeno dete, odnosno za svako naredno dete posebna novčana potpora.

Ova potpora određuje se u jednokratnom iznosu i povećava se srazmerno broju rođene dece.

Član 29

Pravo na potpore navedene u čl. 26—28 pripada osiguraniku koji je pre nastupanja uslova za sticanje ovog prava bio u radnom odnosu neprekidno najmanje šest meseci ili s prekidima ukupno osamnaest meseci za poslednje dve godine.

Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, u saglasnosti s Privrednim savetom Vlade FNRJ, može propisati da se za pojedine struke smanji radni staž s prekidima za poslednje dve godine od osamnaest do četrnaest meseci.

Član 30

Osiguraniku pripada pravo na stalni novčani dodatak za svako dete i unuče pod uslovom da ih on izdržava.

Ovo pravo pripada osiguraniku ako dete, odnosno unuče nije navršilo određene godine života propisane u čl. 14 ovog zakona.

Dodatak za decu pripada osiguraniku za vreme trajanja radnog odnosa, odnosno za vreme dok uživa invalidninu ili ličnu penziju. Dodatak pripada i deci osiguranikovoju dok uživaju porodičnu penziju.

Dodatak za decu daje se u stalnom mesečnom iznosu i srazmerno se povećava prema broju dece koja imaju pravo na dodatak.

Ako su oba roditelja u radnom odnosu, dodatak za zajedničku decu pripada ocu. U slučaju odvojenog života roditelja, dodatak pripada roditelju koji dete izdržava.

Član 31

Ovlašćuje se Vlada FNRJ da donese propise o iznosima potpora i dodatka za decu i o načinu ostvarivanja ovih prava.

5) Materijalno obezbeđenje u slučaju smanjenja sposobnosti za rad (invalidnina)

a) usled nesreće na poslu

Član 32

Osiguranik kome je usled nesreće na poslu, nesreće van posla ili bolesti trajno ili za duže od godinu dana smanjena sposobnost za rad, ima pravo na invalidninu.

Pod smanjenom sposobnošću za rad razume se kako smanjenje sposobnosti za rad uopšte tako i smanjenje sposobnosti za vršenje poslova određene struke (profesionalna nesposobnost).

Osiguranik kome je bolovanje produženo preko godinu dana stiče pravo na invalidninu posle isteka tog roka (čl. 21 stav 3).

Član 33

Prema stepenu smanjenja sposobnosti za rad osiguranici se svrstavaju u tri grupe, i to:

I grupa — kad je sposobnost za rad smanjena do jedne trećine;

II grupa — kad je sposobnost za rad smanjena preko jedne trećine do polovine;

III grupa — kad je sposobnost za rad smanjena preko polovine do dve trećine.

Ako je sposobnost za rad uopšte smanjena preko dve trećine, osiguranik se smatra potpuno nesposobnim za rad i njegova se prava određuju po propisima o invalidskoj penziji.

Član 34

Ako je sposobnost za rad smanjena usled nesreće na poslu, osiguraniku pripada pravo na invalidninu bez obzira na trajanje radnog odnosa.

Član 35

Osiguraniku I grupe pripada jednokratna invalidnina koja je ravna najmanje iznosu šestomesečne a najviše iznosu jednogodišnje plate koju je osiguranik primao u času nesreće.

Osiguraniku II i III grupe određuje se mesečna invalidnina od njegovog penziskog osnova u procentu koji odgovara njegovoj smanjenoj sposobnosti za rad.

Član 36

Nesrećom na poslu smatra se svaki slučaj potpunog ili delimičnog gubitka ili smanjenja sposobnosti za rad koji zadesi osiguranika na redovnom radu ili na radu koji vrši po nalogu preduzeća, odnosno ustanove ili privatnog poslodavca.

Pored toga nesrećom na poslu smatra se:

1) nesrećan slučaj koji zadesi osiguranika na putu od stana do mesta rada i obratno; ili na putu preduzetom u cilju stupanja na posao na osnovu rešenja o postavljenju, odnosno ugovora o radu zaključenog sa državnim, zadružnim ili društvenim preduzećem ili ustanovom, kao i na putu preduzetom u cilju povratka kući neposredno po izvršenom poslu;

2) nesrećan slučaj koji osiguranika zadesi na putu preduzetom u cilju traženja lekarske pomoći na koju ima pravo na osnovu socijalnog osiguranja;

3) nesrećan slučaj koji osiguranika zadesi pri vršenju građanskih dužnosti prilikom pružanja pomoći u slučaju požara, poplave i drugih sličnih nezgoda; pri odazivanju na poziv državnih organa radi vršenja zakonom određenih dužnosti;

4) nesrećan slučaj koji osiguranika zadesi pri vršenju dužnosti u masovnim ili političkim organizacijama, ili na dobrovoljnim radovima organizovanim od tih organizacija;

5) profesionalno oboljenje, ako je imalo za posledicu trajnu opštu nesposobnost za rad ili trajnu nesposobnost za rad u određenoj struci;

6) trajno smanjenje sposobnosti za rad u određenoj struci usled dužeg vršenja posla na kome se u znatnoj meri gubi profesionalna sposobnost za rad ili se teže ugrožava zdravlje osiguranikovo.

Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ, u sporazumu s Komitetom za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, propisuje koja se profesionalna oboljenja i pod kojim uslovima imaju smatrati nesrećom na poslu i u kojim će se strukama i pod kojim uslovima trajno smanjenje sposobnosti za rad smatrati nesrećom na poslu.

b) usled bolesti i nesreće van posla

Član 37

Osiguraniku kome je usled bolesti ili nesreće van posla smanjena sposobnost za rad više od jedne trećine (II i III grupa) pripada pravo na mesečnu invalidninu, pod uslovom da ima radni staž propisan za invalidsku penziju.

Ukoliko takav osiguranik nema propisani radni staž, dobija otpremninu u iznosu od najmanje šestomesečne a najviše jednogodišnje redovne plate koju je primao u času onesposobljenja.

Invalidnina se određuje od invalidske penzije utvrđene prema osiguranikovom radnom stažu i prema procentu smanjene sposobnosti za rad (čl. 47).

Član 38

Pravo na invalidninu traje dok postoji određeni procent smanjenja sposobnosti za rad.

Ako nastupi povećanje ili smanjenje sposobnosti za rad, određena invalidnina srazmerno će se povisiti, odnosno sniziti prema utvrđenom procentu nesposobnosti.

Ako kod uživaoca invalidnine umesto smanjene sposobnosti za rad nastupi potpuna nesposobnost za rad određiće mu se invalidska penzija umesto invalidnine.

U cilju određivanja stvarnog stanja u pogledu na radnu sposobnost i određivanja odgovarajuće invalidnine, odnosno invalidske penzije osiguranici podleže obaveznom povremenom lekarskom pregledu. Uslove i postupak za vršenje ovih pregleda propisuje Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ u sa-glasnosti s Komitetom za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ.

6) Pravo na drugi posao i osposobljavanje za poslove druge struke (prekvalifikacija)

Član 39

Uživalac invalidnine ima pravo da traži uposlenje na dru-gom poslu koji odgovara stanju njegove radne sposobnosti.

Rukovodilac preduzeća ili ustanove dužan je da uživaocu invalidnine II grupe predloži zaposlenje na poslu koji odgovara njegovoj ranijoj struci i sposobnosti za rad. Ukoliko osiguranik u određenom roku ne prihvati ovaj predlog ili sam ne nađe posao biće upućen na odgovarajući posao.

Ne može se upućivati na drugi posao muškarac koji ima preko 55 godina života i žena koja ima preko 45 godina života, odnosno bez obzira na godine ako ima dete mlade od 12 godina. Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ može propisati zabranu upućivanja na drugi posao i za druge kategorije uživa-laca invalidnine.

Ako osiguranik bez opravdanog razloga ne stupi na drugi odgovarajući posao na koji je upućen, može mu se obustaviti isplata invalidnine dok ne postupi po izdatom nalogu.

Član 40

Uživaocu invalidnine koji je upućen i stupio je na drugu posao pripada plata za odgovarajući posao i 50% od njegove invalidnine. Ako je ukupan iznos plate i polovine invalidnine manji od plate koju je osiguranik ranije imao, povećava se inva-lidnina za iznos koji je potreban da se postigne njegova ranija plata, odnosno najviše za iznos druge polovine invalidnine koja mu pripada.

Uživaocu invalidnine III grupe koji nije upućen na drugi posao pripada, ako se koristeći pravom da traži drugi posao uposl, pored plate nesmanjena invalidnina.

Ako osiguranik koji je upućen na drugi posao ne bude odmah zaposlen iz razloga koji su van njegove volje, pripada mu pored invalidnine privremena naknada u iznosu razlike između invalidnine i plate koju je primao na ranijem poslu.

Član 41

Uživaoci invalidnine koji su izgubili profesionalnu sposobnost za rad dužni su da se osposobe za drugi posao (prekvalifikacija). Ostali uživaoci invalidnine, odnosno invalidske penzije imaju pravo da traže prekvalifikaciju.

Rukovodilac preduzeća, odnosno ustanove dužan je omogućiti u istom preduzeću, odnosno ustanovi osposobljavanje za drugi posao (prekvalifikacija), odnosno obučavanje svih uživalaca invalidnine.

Ako ne postoje uslovi za prekvalifikaciju osiguranika u istom preduzeću ili ustanovi, obezbediće povereništvo za socijalno obezbeđenje oblasnog narodnog odbora, odnosno narodnog odbora grada van sastava oblasti prekvalifikaciju osiguranika u drugom preduzeću ili ustanovi, odnosno na kursu ili u školi.

Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ i ministarstva za socijalno obezbeđenje narodnih republika staraju se o tome da se u preduzećima i van preduzeća organizuje osposobljavanje za poslove druge struke (prekvalifikacija) osiguranika koji primaju invalidninu ili invalidsku penziju.

Član 42

Za vreme prekvalifikacije osiguraniku pripada pored invalidnine, odnosno invalidske penzije i plata prema poslu koji obavlja.

Za vreme prekvalifikacije na kursevima i u školama osiguraniku pripada pored invalidnine, odnosno invalidske penzije i posebna materijalna pomoć za troškove školovanja radi prekvalifikacije.

Član 43

Osiguranik koji se prekvalifikovao za drugu struku ili posao prima platu za posao koji obavlja i polovinu invalidnine, odnosno invalidske penzije koja mu je određena. Ako je ukupan iznos plate i polovine invalidnine, odnosno invalidske penzije manji od plate koju je osiguranik ranije primao, povećava se njegova invalidnina, odnosno invalidska penzija za iznos koji je potreban da se postigne njegova ranija plata, odnosno najviše za iznos druge polovine invalidnine, odnosno invalidske penzije koja mu pripada.

Osiguraniku koji je bio dužan da se prekvalifikuje i koji se prekvalifikovao pripada samo plata za posao koji obavlja.

Član 44

Ako postoji neposredna opasnost oboljenja ili gubitka, odnosno smanjenja sposobnosti za rad u slučaju produženja rada na poslovima koje je osiguranik obavljao, osiguranik ima pravo da traži premeštaj na drugi odgovarajući posao a može biti i upućen na takav posao. Ako postoji opasnost trajnog gubitka, odnosno smanjenja smanjenja sposobnosti za rad rukovodilac preduzeća, odnosno ustanove dužan je da stručnom radniku obezbedi i prekvalifikaciju ukoliko je potrebna.

Osiguraniku — stručnom radniku pripada za vreme dok obavlja drugi posao kao i za vreme prekvalifikacije plata određena za taj posao i posebna naknada u visini razlike između redovne plate (čl. 20) na novom i ranijem poslu. Ako se prekvalifikacija vrši u školi ili na kursu, osiguraniku pripada polovina njegove ranije redovne plate i posebna materijalna pomoć za troškove školovanja.

7) Invalidska penzija

Član 45

Invalidska penzija pripada osiguraniku koji je usled nesreće na poslu ili van posla ili usled bolesti postao trajno ili za duže od godinu dana potpuno nesposoban za rad.

Član 46

Osiguraniku koji usled nesreće na poslu postane nesposoban za rad pripada invalidska penzija bez obzira na dužinu njegovog radnog staža.

Ova penzija iznosi 100% penziskog osnova (puna invalidska penzija).

Član 47

Osiguraniku koji usled nesreće van posla ili usled bolesti postane nesposoban za rad pripada invalidska penzija ako u času nastupanja nesposobnosti za rad ima određeni radni staž.

Za osiguranika do 50 godina života staž iznosi najmanje pet godina, a za osiguranika preko 50 godina života staž iznosi najmanje deset godina (minimalni radni staž).

Osiguraniku koji je mlađi od 50 godina a ispunio je staž od pet godina pripada invalidska penzija u iznosu od 50% penziskog osnova, a osiguraniku koji ima preko 50 godina života a ispunio je staž od deset godina pripada invalidska penzija u iznosu od 55% penziskog osnova.

Osiguraniku koji je navršio pet, odnosno deset godina staža pripada za svaku dalju navršenu godinu radnog staža po 1%

penziskog osnova do navršenih petnaest godina radnog staža, po 2% penziskog osnova za staž preko petnaest do dvadesetpet godina, a po 3% penziskog osnova za staž preko dvadesetpet godina. Ovako određena penzija ne može biti veća od 100% penziskog osnova.

Iznosi invalidske penzije određuju se u procentima od penziskog osnova po sledećoj tabeli:

1.		2.	
Za osiguranike mlade od 50 godina		Za osiguranike starije od 50 godina	
Radni staž	Iznosi invalidske penzije izračunati u procentima od penzionog osnova	Radni staž	Iznosi invalidske penzije izračunati u procentima od penzionog osnova
5 godina	50%	10 godina	55%
6 „	51%	11 „	56%
7 „	52%	12 „	57%
8 „	53%	13 „	58%
9 „	54%	14 „	59%
10 „	55%	15 „	60%
11 „	56%	16 „	62%
12 „	57%	17 „	64%
13 „	58%	18 „	66%
14 „	59%	19 „	68%
15 „	60%	20 „	70%
16 „	62%	21 „	72%
17 „	64%	22 „	74%
18 „	66%	23 „	76%
19 „	68%	24 „	78%
20 „	70%	25 „	80%
21 „	72%	26 „	83%
22 „	74%	27 „	86%
23 „	76%	28 „	89%
24 „	78%	29 „	92%
25 „	80%	30 „	95%
26 „	83%	31 „	98%
27 „	86%	32 „	100%
28 „	89%		
29 „	92%		
30 „	95%		
31 „	98%		
32 „	100%		

Član 48

Pravo na invalidsku penziju pripada i osiguraniku koji nije navršio pet godina radnog staža, ako je postao potpuno nesposoban za rad pre navršenih dvadesetpet godina života a bio je u radnom odnosu neprekidno najmanje šest meseci neposredno pre početka nesposobnosti za rad.

Vlada FNRJ može propisati da se osiguranicima koji su stalno zaposleni na naročito teškim i po zdravlje opasnim poslovima može odrediti invalidska penzija u većem iznosu od one koja bi im pripadala prema članu 47 ovog zakona.

Član 49

U radni staž za sticanje i određivanje invalidske penzije uračunava se pored vremena koje je osiguranik proveo u radnom odnosu i vreme koje se po ovom zakonu ili na osnovu njega donetim propisima priznaje u radni staž za starosnu penziju (čl. 60 st. 1 i 2; čl. 61 st. 1 i 2).

Osiguranicima državljanima FNRJ, koji su se kao iseljenici — povratnici uključili u privredu Federativne Narodne Republike Jugoslavije, a postali su potpuno i trajno nesposobni za rad pre nego što su u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji navršili propisani staž za sticanje prava na invalidsku penziju, priznaće se minimalni radni staž (čl. 47 st. 2).

Član 50

Penziski osnov za određivanje invalidske penzije isti je kao i penziski osnov za utvrđivanje starosne penzije (čl. 59).

Kao penziski osnov za određivanje invalidske penzije osiguraniku koji je postao potpuno nesposoban za rad usled nesreće na poslu, a koji ima ukupan radni staž manji od godinu dana, uzima se prosečna plata za poslednja tri meseca rada. Ako je osiguranik pre nesrećnog slučaja bio u radnom odnosu manje od tri meseca, za penziski osnov uzima se plata u poslednjem mesecu, odnosno prosečna plata u tom mesecu.

Kao penziski osnov za određivanje invalidske penzije osiguraniku koji nije navršio pet godina ukupnog radnog staža, a postao je potpuno nesposoban za rad pre navršenih 25 godina života, uzima se prosečna plata za poslednjih šest meseci njegovog rada.

Prilikom utvrđivanja invalidske penzije za osiguranika-učenika u privredi kao penziski osnov uzima se umesto plate koju je osiguranik primao plata po vremenu koja je propisana za početnu grupu stručnih poslova za koje se osiguranik učenjem osposobljavao.

Član 51

Uživaocu invalidske penzije, koji je prilikom određivanja prava na invalidsku penziju tako nesposoban za rad da su mu neophodni stalna tuđa pomoć i nega, ili je to kasnije postao pod uticajem uzroka koji su izazvali nesposobnost, pripada pored penzije i poseban dodatak u visini od 25% penziskog osnova. Pravo na ovu pomoć traje za sve vreme dok su osiguraniku potrebni tuđa nega i pomoć.

Član 52

Pravo na invalidsku penziju traje dok je uživatelj potpuno nesposoban za rad. Ako kod uživaoca invalidske penzije nastupe promene u stanju radne sposobnosti tako da više nije potpuno nesposoban za rad (čl. 33) određiće mu se umesto penzije invalidnina i na njega se tada primunjuju svi odgovarajući propisi o invalidnini, prekvalifikaciji i upućivanju na rad.

U cilju određivanja stvarnog stanja u pogledu na radnu sposobnost i određivanja odgovarajućih prava, osiguranici podleže obaveznom povremenom lekarskom pregledu sve dok ne navrše godine života iz čl. 55 tač. 2 ovog zakona. Uslove i postupak za vršenje ovih pregleda propisuje Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ u saglasnosti s Komitetom za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ.

Član 53

Osiguraniku koji uživa invalidsku penziju i ponovo stupa u radni odnos pripada pored invalidske penzije i odgovarajuća plata.

Član 54

Ovlašćuje se Vlada FNRJ da može doneti propise o dopunskim pravima i povlasticama u korist uživalaca invalidske penzije i invalidnine.

8) Starosna penzija

Član 55

Starosna penzija pripada:

1) osiguraniku-muškarcu kad navrší tridesetpet godina radnog staža i pedesetpet godina života, a osiguraniku-ženi kad navrší trideset godina radnog staža i pedeset godina života; ili

2) osiguraniku-muškarcu kad navrší šesetpet godina života, a osiguraniku-ženi kad navrší pedesetpet godina života, ako su navršili radni staž od najmanje petnaest godina (minimalni radni staž).

Član 56

Osiguraniku koji je stalno zaposlen na određenim vrstama posla (delatnostima i specijalnostima) može se priznati pravo na starosnu penziju i pre nego što navrší radni staž, odnosno godine života propisane u prethodnom članu.

Vlada FNRJ propisuje na kojim se poslovima i s kojim radnim stažom, odnosno godinama života i u kom procentu stiče pravo na starosnu penziju predviđenu u prethodnom stavu.

Član 57

Iznos starosne penzije zavisi od trajanja radnog staža i visine penziskog osnova.

Starosna penzija osiguranika koji je navršio puni radni staž i određene godine života navedene u čl. 55 tač. 1 ovog zakona, iznosi 100% penziskog osnova (puna starosna penzija).

Član 58

Osiguraniku koji je navršio određene godine života predviđene u čl. 55 tač. 2 ovog zakona, a koji ima radni staž od najmanje petnaest godina, pripada penzija u iznosu 50% penziskog osnova.

Osiguranik-muškarac koji ima navršenih petnaest godina radnog staža prima za svaku dalju navršenu godinu radnog staža po 2% penziskog osnova do navršenih dvadesetpet godina radnog staža, a preko dvadesetpet godina radnog staža svake godine po 3% penziskog osnova. Osiguranik-žena koja ima navršenih petnaest godina radnog staža prima za svaku dalju navršenu godinu radnog staža po 2% penziskog osnova do navršenih dvadeset godina radnog staža, a preko dvadeset godina radnog staža svake godine po 4% penziskog osnova. Kad osiguranik napuni radni staž predviđen u čl. 55 tač. 1 ovog zakona dobija punu starosnu penziju. Ukupna penzija ne može biti veća od 100% penziskog osnova.

Iznosi starosne penzije određuju se u procentima od penziskog osnova po sledećoj tabeli:

1.
 Za osiguranike muškarce koji
 imaju 65 godina života

Radni staž	Iznos penzije izračunat u procentima od penzionog osnova
15 godina	50%
16 „	52%
17 „	54%
18 „	56%
19 „	58%
20 „	60%
21 „	62%
22 „	64%
23 „	66%
24 „	68%
25 „	70%
26 „	73%
27 „	76%
28 „	79%
29 „	82%
30 „	85%
31 „	88%
32 „	91%
33 „	94%
34 „	97%
35 „	100%

2.
 Za osiguranike žene koje
 imaju 55 godina života

Radni staž	Iznos penzije izračunat u procentima od penzionog osnova
15 godina	50%
16 „	52%
17 „	54%
18 „	56%
19 „	58%
20 „	60%
21 „	64%
22 „	68%
23 „	72%
24 „	76%
25 „	80%
26 „	84%
27 „	88%
28 „	92%
29 „	96%
30 „	100%

Član 59

Penziski osnov čini prosečna plata po vremenu za redovno radno vreme koju je osiguranik primao u poslednjòj godini, odnosno u poslednjih pet godina rada ako je to za njega povoljnije. U penziski osnov ulaze u stalni dodaci koje odredi Vlada FNRJ i koji ne mogu biti niži od prosečnog iznosa svih stalnih mesečnih dodataka koje je osiguranik primao za poslednjih deset godina.

Vlada FNRJ može odrediti da se za penziski osnov izuzetno može uzeti prosečna plata za određene vrste poslova koje je osiguranik stalno obavljao za vreme od deset godina u toku njegovog radnog perioda.

Kao plata po vremenu uzima se plata po radnom času, odnosno mesečna plata.

Osiguraniku koji pored plate prima celu ili deo invalidnine ili invalidske penzije u penzisku osnov ulazi i ta invalidnina, odnosno invalidska penzija.

Član 60

Osiguraniku se uračunava u radni staž i vreme koje je proveo:

1) na stalnim dužnostima i uz stalnu platu u predstavničkim organima i određenim društvenim organizacijama u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, na koje je dužnosti došao punos i ostali u tom odnosu neprekidno do navršenih godina života tem izbora;

2) u sastavu Narodnooslobodilačke vojske i na aktivnom i organizovanom radu u Narodnooslobodilačkoj borbi; vreme koje je posle 6 aprila 1941 godine proveo kao žrtva fašizma u zatvorima, internaciji, konfinaciji, deportaciji, na prisilnom iseljenju, prisilnim radovima, odnosno u zarobljeništvu;

3) na ilegalnom radu u revolucionarnom pokretu ili na drugim dužnostima u interesu revolucionarnog pokreta, u zatvorima i logorima zbog revolucionarnog rada — pre 6 aprila 1941 godine;

4) izvan službe ako je od strane okupacionih organa otpušten iz službe zbog svog antifašističkog i patriotskog držanja ili zbog svoje nacionalne, rasne ili verske pripadnosti, ili ako je sam napustio službu iz ovih razloga;

5) kao ulagač doprinosi za penziono osiguranje i za vreme kad je bio van radnog odnosa;

6) u radnom odnosu pre 1 decembra 1918 godine ukoliko je posle toga roka bio u radnom odnosu u Jugoslaviji;

7) u radnom ili službeničkom odnosu u Italiji ili na okupiranom području do dana stupanja na snagu Ugovora o miru s Italijom (15 septembra 1947 godine).

Za osiguranike koji imaju određene godine života (čl. 55 tač. 2) a nemaju minimalni radni staž, smatraće se da su ispunili ovaj staž ako su bili u sastavu Narodnooslobodilačke vojske ili na aktivnom i organizovanom radu u Narodnooslobodilačkoj borbi najmanje dve godine i ako su do kraja 1945 godine, odnosno u roku od tri meseca po demobilizaciji stupili u radni određeni za sticanje starosne penzije.

Osiguraniku-državljaninu FNRJ koji je pre poslednieg zaposlenja u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji bio u

radnom odnosu u inostranstvu priznaće se u radni staž, kad navrší određene godine života, vreme zaposlenja u inostranstvu, pod uslovom da je posle povratka u zemlju proveo u radnom odnosu u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji najmanje pet godina.

U radni staž uračunava se i vreme koje je posebnim zakonskim propisima priznato licima određenih zanimanja.

Vlada FNRJ može propisati da se za pojedine kategorije radnika koji povremeno rade određene poslove u radni staž uračunava samo vreme koje su stvarno proveli u vršenju tih poslova.

Član 61

Kao vreme radnog staža za starosnu penziju smatra se i vreme koje lica navedena u čl. 5 stav 3 tač. 2 provedu na javnim radovima, ako neposredno ili najdocnije u roku od šest meseci stupe u radni odnos.

Vlada FNRJ može priznati kao vreme radnog staža za starosnu penziju i vreme ranije provedeno na društveno-korisnim zanimanjima, odnosno delatnostima licima koja budu osigurana propisima donetim na osnovu čl. 5 stav 4 ovog zakona.

Član 62

Vlada FNRJ može svojim propisima odrediti da se i osiguranicima koji imaju najmanji radni staž od petnaest godina za određivanje starosne penzije uračuna i vreme koje su pre stupanja u radni odnos proveli na radu u pojedinim strukama od društvenog značaja (lekari, inženjeri, umetnici, novinari, advokati, apotekari, zanatlije i dr.).

Član 63

Osiguraniku koji uživa starosnu penziju i ostane u radnom odnosu ili ponovo stupi u radni odnos pripada pored starosne penzije i odgovarajuća plata.

Osiguraniku koji posle penzionisanja produži da radi sa punim redovnim radnim vremenom najmanje godinu dana povećava se starosna penzija za svaku dalju navršenu godinu rada za 2% penziskog osnova. Ovako povećana starosna penzija ne može preći iznos od 110% penziskog osnova.

Uživaocu penzije koji se nalazi u radnom odnosu pa stekne po odredbama ovog zakona pravo na invalidninu, odnosno invalidsku penziju pripada invalidnina, odnosno invalidska penzija ako su njihovi iznosi veći od starosne penzije.

Član 64

Za određivanje staža za starosnu penziju računa se u staž sve vreme provedeno u radnom odnosu.

Ne smatra se kao prekid radnog staža vreme koje je osiguranik proveo na vojnim dužnostima u Jugoslovenskoj armiji za vreme vežbe, mobilizacije i rata; na vojnim dužnostima u ratovima 1912 do 1918 godine; na vojnoj vežbi u razdoblju od 1914 do 1941 godine.

Ako je prekid radnog staža posle prvog januara 1947 godine trajao duže od godinu dana, smanjuje se raniji radni staž za onoliko vremena koliko je prekid trajao duže od godinu dana, a za osiguranika-ženu s detetom do tri godine ako je prekid trajao duže od dve godine.

9) Porodična penzija

Član 65

U slučaju smrti osiguranika njegova porodica ima pravo na porodičnu penziju pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Porodica stiče pravo na penziju u svakom od ovih slučajeva:

- 1) ako je osiguranik imao staž od najmanje pet godina;
- 2) ako je osiguranik izgubio život usled nesreće na poslu;
- 3) ako je osiguranik bio uživalac lične penzije, odnosno uživalac invalidnine III grupe.

Član 66

Pravo na porodičnu penziju imaju ovi članovi porodice osiguranika:

- 1) bračni drug i deca;
- 2) roditelji, unučad i deca bez roditelja koju je osiguranik izdržavao.

Članovi porodice navedeni u tač. 2 prethodnog stava stiču pravo na porodičnu penziju ako nema članova porodice navedenih u tač. 1 ili ako tim članovima nije dodeljen pun iznos porodične penzije ili ako je naknadno jednom od tih članova porodice prestalo pravo na penziju.

Član 67

Ženi osiguranika pripada pravo na porodičnu penziju ako je na dan njegove smrti starija od 45 godina ili ako je potpuno i trajno ili za duže od godinu dana nesposobna za rad.

Ovo pravo pripada i ženi osiguranikovojoj ako ima jedno dete mlade od 7 godina.

Ako žena osiguranikova vrši roditeljske dužnosti prema njenom ili njegovom detetu rođenom van braka, pastorketu ili usvojenom detetu pripada joj ovo pravo samo u slučaju ako je osiguranik tu decu izdržavao.

Pravo na porodičnu penziju ima žena osiguranikova i u slučaju ako je osiguranikovo dete rođeno posle njegove smrti.

Bračnom drugu osiguranika-žene pripada pravo na porodičnu penziju ako je na dan njene smrti stariji od 60 godina ili je potpuno i trajno, odnosno duže od godinu dana nesposoban za rad i ako ga je ona izdržavala.

Ovo pravo prestaje bračnom drugu ukoliko postane sposoban za rad ili dobije sredstva za izdržavanje.

Član 68

Bračni drug nema pravo na porodičnu penziju:

1) ako je njegov brak s osiguranikom pravosnažnom sudskom presudom razveden a nije mu dosuđeno izdržavanje, niti je osiguranik stupio u novi brak;

2) ako je najmanje šest meseci neposredno pre smrti osiguranika neopravdano napustio zajednički bračni život;

3) ako se ustanovi da je brak, koji je trajao manje od godinu dana, bio zaključen isključivo u nameri sticanja prava na porodičnu penziju.

Član 69

Deci i unučadi osiguranika pripada pravo na porodičnu penziju do navršениh 17 godina života, a ako su na redovnom školovanju do kraja redovnog školovanja a najdalje do navršene 23 godine života, odnosno ako su na školovanju na fakultetima ili visokim školama do navršene 24 godine života, ako to zahteva propisano trajanje redovnog školovanja.

Ako su deca ili unučad postali potpuno nesposobni za rad pre navršениh godina života propisanih u prethodnom stavu imaju pravo na porodičnu penziju za sve vreme trajanja te nesposobnosti. Pravo na porodičnu penziju pripada ovim licima i ako su postala potpuno nesposobna za rad posle navršениh godina života navedениh u prednjem stavu, a pre smrti osiguranika, pod uslovom da ih je osiguranik do svoje smrti izdržavao.

Pastorče i dete bez roditelja ima pravo na porodičnu penziju ako ga je osiguranik izdržavao u svom domaćinstvu najmanje godinu dana pre smrti ukoliko brak nije manje trajao, a usvo-

jeno dete ako je usvojenje zaključeno najmanje godinu dana pre smrti osiguranikove.

Unuča ima pravo na porodičnu penziju ako nema roditelje ili su mu roditelji trajno nesposobni za rad, a živelo je u osiguranikovom domaćinstvu.

Član 70

Roditelj osiguranikov ima pravo na porodičnu penziju ako ga je osiguranik izdržavao i to mati ako je starija od 45 a otac ako je stariji od 60 godina, ili je potpuno i trajno ili za duže od godinu dana nesposoban za rad.

Ovo pravo roditelju prestaje ukoliko postane sposoban za rad ili dobije sredstva za izdržavanje.

Član 71

Osnov za određivanje porodične penzije jeste lična (starijska ili invalidska) penzija ili invalidnina koju je osiguranik u času smrti primao ili na koju je stekao pravo (osnov za porodičnu penziju).

Član 72

Iznos porodične penzije zavisi od broja članova koji imaju pravo na penziju i određuje se prema procentima od penziskog osnova.

Porodična penzija ne može izneti više od 100% penziskog osnova (puna porodična penzija).

Član 73

Ako porodicu čini samo bračni drug osiguranikov pripada mu penzija u iznosu 55% penziskog osnova. Porodici koju sačinjavaju bračni drug i jedno dete pripada penzija od 65% penziskog osnova koja se povećava za svako dalje dete po 15% penziskog osnova. Ako bračni drug nema pravo na penziju porodična penzija za jedno dete iznosi 25%, a za svako dalje dete penzija se povećava za po 15% od penziskog osnova.

Kad porodicu čini samo jedno dete pripada mu penzija u iznosu od 55% penziskog osnova. Ako porodicu čini dvoje dece pripada im penzija u iznosu 65% penziskog osnova, a za svako dalje dete penzija se povećava po 15% penziskog osnova.

Član 74

Roditeljima osiguranikovim pripada zajedno penzija u iznosu od 65% penziskog osnova a jednom u iznosu od 55% penziskog osnova. Ako bračnom drugu i deci pripada penzija

manja od pune porodične penzije, razlika do iznosa pune porodične penzije pripada roditeljima.

Ako pravo na porodičnu penziju ima samo jedno unuče ili dete bez roditelja koje je osiguranik izdržavao, porodična penzija iznosi 55% penziskog osnova, a ako ih ima dvoje 65%; za svako dalje unuče, odnosno dete bez roditelja penzija se povećava za 15% penziskog osnova.

Kad porodicu čini bračni drug ili jedino dete i unuče, odnosno dete bez roditelja penzija iznosi 65% penziskog osnova i povećava se za 15% penziskog osnova za svako dalje unuče, odnosno dete bez roditelja; porodici koju čini jedan roditelj, odnosno oba roditelja i jedno unuče ili dete bez roditelja penzija iznosi 65%, odnosno 75% penziskog osnova i povećava se za 15% za svako dalje unuče, odnosno dete bez roditelja do iznosa pune porodične penzije.

Ako bračnom drugu i deci pripada penzija manja od pune porodične penzije unučetu, odnosno detetu bez roditelja pripada penzija izračunata u odgovarajućem procentu od penziskog osnova predviđenog u stavu 2 ovog člana.

Član 75

Ako porodičnu penziju uživaju zajedno bračni drug i deca ili samo deca, a ovi ili pojedini od njih žive odvojeno, ukupna porodična penzija koju oni uživaju deli se na ravne delove.

Kad porodičnu penziju uživaju zajedno roditelji osiguranikovi, unučad i deca bez roditelja koju je osiguranik izdržavao, a svi ili pojedini od njih žive odvojeno, ukupna porodična penzija koju oni uživaju deli se na ravne delove.

Ako porodičnu penziju uživaju bračni drug ili bračni drug i deca, ili deca zajedno s osiguranikovim roditeljima i unučadi (bez pastorčadi), a svi ili pojedini od njih žive odvojeno, ukupna porodična penzija deli se prema propisima čl. 74 ovog zakona i stavu 1 i 2 ovog člana.

Član 76

Porodici umrlog osiguranika koja nema pravo na porodičnu penziju usled toga što osiguranik u času smrti nije bio uživatelj lične penzije, odnosno invalidnine a nije navršio ni radni staž od najmanje pet godina, pripada jednokratna novčana pomoć, ako je osiguranik neposredno pre smrti bio u radnom odnosu najmanje šest meseci neprekidno ili s prekidima ukupno osamnaest meseci u poslednje dve godine. Ova pomoć je ravna tro-

mesečnom iznosu redovne plate koju je osiguranik primao u poslednjem mesecu pre smrti. U pogledu primanja ove pomoći važi propis prethodnog člana.

Član 77

Uživalac porodične penzije može stupiti u radni odnos i primati nesmanjenu penziju pored plate.

Ako uživatelj porodične penzije ima pravo i na ličnu penziju, ili ako uživatelj lične penzije stekne pravo na porodičnu penziju može birati između porodične ili lične penzije.

Članu porodice koji stekne pravo na dve porodične penzije pripada veća penzija.

Član 78

Porodica osiguranika — inostranog državljanina koja stalno boravi u inostranstvu može steći i uživati pravo na porodičnu penziju, ukoliko država u kojoj porodica stalno boravi jednako postupa s državljanima FNRJ.

10) Pogrebnina

Član 79

Osiguraniku za slučaj smrti člana porodice (čl. 14) pripada pogrebnina.

Pogrebnina je ravna iznosu jednomesečne redovne plate, odnosno penzije ili invalidnine.

Ako osiguranik prima pored plate i invalidninu pripada mu pogrebnina u ukupnom iznosu plate i invalidnine, a ako prima uz penziju i platu pripada mu pogrebnina u visini plate, odnosno penzije, prema tome koja je od njih veća.

Član 80

Porodici za slučaj smrti osiguranikove pripada pogrebnina u iznosu njegove dvomesečne redovne plate, odnosno lične penzije ili invalidnine.

Ako je osiguranik pored plate primao i invalidninu njegovoj porodici pripada pogrebnina u ukupnom iznosu dvomesečne plate i invalidnine, a ako je primao uz ličnu penziju i platu porodici pripada pogrebnina u visini dvomesečne plate, odnosno penzije, prema tome koja je od njih veća.

U slučaju smrti člana porodice koji je uživao porodičnu penziju preostalim članovima porodice pripada pogrebnina u jednomesečnom iznosu ukupne porodične penzije.

Član 81.

Pogrebna pripada i licu koje je izvršilo sahranu, a nije osiguranik ili član njegove porodice.

Ako sahranu izvrši ustanova pripada joj naknada u visini stvarnih troškova sahrane, a najviše do iznosa pogrebne. Ostatak pripada licu koje ima pravo na pogrebnu.

GLAVA III

PRESTANAK, GUBITAK I OBUSTAVLJANJE PRAVA NA SOCIJALNO OSIGURANJE

Član 82

Pravo na osnovu socijalnog osiguranja prestaje samo kad više ne postoje uslovi koji su zakonom propisani za sticanje ovog prava.

Jednom stečeno pravo na osnovu socijalnog osiguranja može se izgubiti samo u slučajevima predviđenim ovim zakonom. Pojedino pravo na osnovu socijalnog osiguranja može se izgubiti za određeno vreme ili za uvek.

Član 83

Sva prava na osnovu socijalnog osiguranja osiguranik gubi za uvek ako je osuđen pravosnažnom presudom na smrtnu kaznu ili ako izgubi državljanstvo.

Osiguranik gubi za određeno vreme pravo na penziju, odnosno invalidninu ako je pravosnažnom presudom osuđen za učinjeno krivično delo na vremeni gubitak ovog prava. Gubitak ovog prava traje za vreme određeno u presudi.

Član 84

Osiguranik ne može steći, odnosno gubi određeno pravo na invalidsku penziju, odnosno invalidninu:

1) ako se utvrdi da je njegova nesposobnost za rad nastupila kao posledica krivičnog dela za koje je osuđen pravosnažnom presudom;

2) ako se utvrdi da je nesposobnost za rad sam prouzrokovao.

Član 85

Bračni drug umrlog osiguranika gubi pravo na porodičnu penziju i ne može je više steći u slučaju da ponovo stupi u brak.

Član porodice ne može steći, odnosno gubi pravo na porodičnu penziju ako je pravosnažnom presudom utvrđena njegova krivična odgovornost za smrt lica od koga izvodi pravo na porodičnu penziju.

Porodica nema pravo na penziju po smrti osiguranika koji je izgubio pravo na penziju po odredbama čl. 83 i 84 ovog zakona. Izuzetno porodica ima pravo na penziju ako je usled uzroka navedenog u tač. 2 čl. 84 nastupila smrt ili u slučaju samoubistva osiguranika.

Član 86

Osiguranik ne može steći, odnosno gubi pravo na materijalno obezbeđenje za vreme bolesti, odnosno bolovanja i za vreme osposobljavanja za drugi rad (prekvalifikacija):

- 1) ako je postao nesposoban za rad usled posledica krivičnog dela za koje je osuđen pravosnažnom sudskom presudom;
- 2) ako je namerno prouzrokovao nesposobnost za rad;
- 3) ako je namerno sprečavao ozdravljenje, odnosno uspostavljanje sposobnosti za rad.

Član 87

Osiguraniku koji se bez opravdanog razloga ne podvrgne određenom lečenju ili postupku osposobljavanja za rad ili prekvalifikacije i osiguraniku koji se ne podvrgne ponovnom pregledu radi ustanovljenja njegove radne sposobnosti, obustavlja se uživanje prava na materijalno obezbeđenje za vreme bolovanja, osposobljavanja za rad ili prekvalifikacije, kao i invalidnina i invalidska penzija za vreme kod ne postupi po izdatim nalogima.

Osiguraniku koji se nalazi na izdržavanju kazne popravnog rada duže od godinu dana, lišenja slobode duže od šest meseci ili lišenja slobode s prinudnim radom obustavlja se za to vreme uživanje prava na osnovu socijalnog osiguranja. Izuzetno može sud pri izricanju presude odrediti u naročito teškim slučajevima da se porodici osuđenog može delimično ili u celini ostavi uživanje prava na osnovu socijalnog osiguranja.

Osiguranik koji oboli dok se nalazi na neplaćenom odsustvu ne može za vreme tog odsustva steći pravo na materijalno obezbeđenje za slučaj bolesti, odnosno bolovanja. Vlada FNRJ može propisati ograničenja u pogledu uživanja tog prava i po isteku neplaćenog odsustva.

Član 88

Pravo na materijalno obezbeđenje stečeno u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji osiguranik, po pravilu, ne može uživati za vreme boravka u inostranstvu. Isplata materijalnog obezbeđenja obustavlja se do njegovog povratka u Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju. Obustavljeno materijalno obezbeđenje isplaćuje se naknadno uživaocu ako se u roku od godinu dana vrati na stalan boravak u Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju.

Ako je osiguranik inostrani državljanin pa se kao uživatelj materijalnog obezbeđenja iseli na stalan boravak u državu čiji je državljanin ili u državu ranijeg stalnog boravka, isplata materijalnog obezbeđenja ne obustavlja se ukoliko odnosna država jednako postupa s državljanima FNRJ.

Pravo na materijalno obezbeđenje može osiguranik izuzetno uživati i za vreme boravka u inostranstvu, ako je u inostranstvo otišao po nalogu državnih organa ili po odobrenju nadležnog organa u cilju stručnog usavršavanja najviše do dve godine. Predsednik Komiteta za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, u saglasnosti s Ministrom finansija FNRJ, može odobriti osiguraniku da uživa pravo na materijalno obezbeđenje u inostranstvu i kad je u inostranstvo otišao radi odobrenog specijalnog lečenja ili u drugim opravdanim slučajevima.

Ostupanja od odredaba prethodnih stavova mogu se ustanoviti međunarodnim sporazumima.

GLAVA IV

ORGANIZACIJA SOCIJALNOG OSIGURANJA

1) Osnovne odredbe

Član 89

Svi poslovi kojima se ostvaruje socijalno osiguranje imaju opštedržavni značaj.

Poslovi socijalnog osiguranja stoje pod opštim rukovodstvom Komiteta za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ.

Član 90

Poslove socijalnog osiguranja vrše u okviru svojih zakonom utvrdjenih prava i dužnosti Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, ministarstva za socijalno obezbeđenje narodnih republika, povereništva za socijalno obezbeđenje Glavnog izvršnog

odbora Narodne skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine i Izvršnog odbora Oblasnog narodnog odbora Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti, povereništva za socijalno obezbeđenje oblasnih, sreskih, gradskih i rejonskih narodnih odbora.

Vlada FNRJ određuje koji će organi u sastavu Komiteta odnosno ministarstava za socijalno obezbeđenje i povereništva za socijalno obezbeđenje i sa kakvim ovlaštenjima neposredno vršiti poslove socijalnog osiguranja.

Član 91

Zdravstvena zaštita vrši se preko državnih bolnica, poliklinika, ambulanti, zdravstvenih stanica i drugih zdravstvenih ustanova u sastavu opšte zdravstvene službe ili zdravstvene službe pri većim preduzećima i ustanovama, kao i preko ovlašćenih lekara, pod rukovodstvom ministarstva narodnog zdravlja narodne republike i Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ.

Član 92

U cilju bržeg i efikasnijeg ostvarivanja prava na osnovu socijalnog osiguranja, ova prava ostvaruju se preko državnih, zadružnih i društvenih preduzeća, odnosno ustanova.

2) Nadležnost

Član 93

Državne bolnice, poliklinike, ambulante, zdravstvene stanice i druge zdravstvene ustanove dužne su:

- 1) da obezbede prijem i lečenje osiguranika i određeni broj mesta za osiguranike;
- 2) da proširuju mogućnosti pružanja medicinske pomoći, lečenja i nege osiguranika.

Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ, u saglasnosti s nadležnim saveznim ministarstvom i Komitetom za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, može propisati da se organizuju zdravstvene ustanove isključivo za potrebe osiguranika pojedinih privrednih grana ili resora.

Ministarstvo narodnog zdravlja narodne republike, u saglasnosti s ministarstvom za socijalno obezbeđenje narodne republike, može odrediti da pojedine zdravstvene ustanove na području narodne republike služe isključivo za potrebe osiguranika jedne privredne grane ili resora, ili jednog ili više preduzeća, odnosno ustanova.

Član 94

Određeni lekari u sastavu državnih zdravstvenih ustanova ili drugi lekari posebno ovlašćeni za vršenje poslova socijalnog osiguranja nadležni su:

- 1) da daju nalaz i mišljenje o bolesti, propisuju lekove i način lečenja;
- 2) da ocenjuju sposobnosti za rad osiguranika u slučaju bolesti i bolovanja;
- 3) da ocenjuju sposobnost za rad osiguranika-žene u slučaju potrebe odsustva zbog trudnoće i porodaja;
- 4) da vrše i druge poslove određene ovim zakonom i na osnovu njega donetim propisima.

Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ može propisati da u pojedinim slučajevima poslove navedene u prethodnom stavu vrše posebne lekarske komisije sastavljene od tri lekara.

Ministarstvo narodnog zdravlja narodne republike propisuje koji su lekari u sastavu državnih zdravstvenih ustanova nadležni za poslove određene u prvom stavu ovog člana i koji će drugi lekari biti ovlašćeni za vršenje navedenih poslova, a propisuje i postupak za vršenje tih poslova.

Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ, u saglasnosti s Komitetom za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, donosi opšta uputstva za rad nadležnih lekara u vršenje poslova navedenih u stavu 1 ovog člana.

Član 95

Stalne lekarske komisije koje se obrazuju pri povereništvu narodnog zdravlja gradskog (rejonskog) i sreskog narodnog odbora nadležne su:

- 1) da utvrđuju delimičnu smanjenu sposobnost za rad osiguranika i da daju mišljenja o tome na koji se posao osiguranik treba da uputi (čl. 33 i 39);
- 2) da utvrđuju mogućnost osposobljavanja za drugi posao (prekvalifikacija) i da određuju posao za koji se osiguranik može prekvalifikovati (čl. 42);
- 3) da utvrđuju potrebu premeštanja na drugi posao (čl. 44);
- 4) da utvrđuju potpunu nesposobnost za rad u cilju određivanja invalidske penzije (čl. 45 i 47);
- 5) da utvrđuju potrebu produženja bolovanja preko godinu dana (čl. 21);

6) da rešavaju po žalbama protiv nalaza i mišljenja ovlašćenih lekara i posebnih lekarskih komisija;

7) da daju stručna uputstva i pomoć ovlašćenim lekarima, da vrše nadzor u pogledu njihovog stručnog rada i da menjaju ili poništavaju njihove nepravilne nalaze i mišljenja;

8) da vrše i druge poslove određene ovim zakonom i na osnovu njega donetim propisima.

Član 96

Više lekarske komisije koje se obrazuju pri povereništvu narodnog zdravlja oblasnog narodnog odbora i narodnog odbora grada van sastava oblasti nadležne su:

1) da rešavaju po žalbama protiv rešenja stalnih lekarskih komisija koja su one donele u prvom stepenu;

2) da preuzmu na rešavanje pojedine slučajeve iz nadležnosti stalnih lekarskih komisija;

3) da daju uputstva i ukazuju pomoć stalnim lekarskim komisijama, da vrše stalni stručni nadzor nad njihovim radom i da menjaju ili poništavaju njihova nepravilna rešenja;

4) da vrše i druge poslove određene ovim zakonom i na osnovu njega donetim propisima.

Ministar narodnog zdravlja narodne republike može, po sopstvenoj inicijativi ili na predlog ministra za socijalno obezbeđenje narodne republike, odrediti višu komisiju specijalista sa zadatkom da rešava određene poslove iz nadležnosti više lekarske komisije ili da ponovo ispita i konačno reši slučaj o kome je stalna lekarska komisija ili viša lekarska komisija donela netačno rešenje.

Član 97

Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ, u saglasnosti s Komitetom za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, donosi propise o osnivanju, sastavu i radu stalnih i viših lekarskih komisija i viših komisija specijalista.

Član 98

Direktori, odnosno neposredni starešine i drugi ovlašćeni rukovodioci državnih, zadružnih i društvenih preduzeća i ustanova i od njih ovlašćena lica nadležni su:

1) da donose rešenja o bolovanju i o pravima na materijalno obezbeđenje za vreme bolesti, odnosno bolovanja, a na osnovu nalaza i mišljenja nadležnih organa;

2) da donose rešenja o odsustvu za slučaj trudnoće i porođaja i o pravima na materijalno obezbeđenje za vreme ovog odsustva, a na osnovu ocene nadležnog organa;

3) da donose rešenja o pravu na materijalnu potporu za decu;

4) da donose rešenja o putnim troškovima osiguranika u vezi s ostvarivanjem prava na osnovu socijalnog osiguranja;

5) da donose rešenja o pravima na pogrebninu umrlog službenika i radnika;

6) da vrše isplate po svim rešenjima koja donose u pogledu prava na osnovu socijalnog osiguranja;

7) da vrše i druge poslove određene ovim zakonom i na osnovu njega donetim propisima.

Član 99

Komisije za radne sporove pri preduzećima i ustanovama, odnosno pri sreskom, gradskom i rejonskom narodnom odboru nadležne su da donose rešenja o prigovorima protiv rešenja koja donosi rukovodilac preduzeća ili ustanove u pogledu prava na osnovu socijalnog osiguranja.

Član 100

Povereništvo za socijalno obezbeđenje sreskog, gradskog i rejonskog narodnog odbora nadležno je:

1) da donosi rešenja o pravima osiguranika zaposlenih kod privatnih poslodavaca koja za sve ostale osiguranike donose rukovodioci ovih preduzeća i ustanova;

2) da preuzima sve pripremne radnje u postupku za određivanje penzija i invalidnina;

3) da vrši isplate na osnovu rešenja koja je donelo o pravima osiguranika;

4) da donosi rešenja po žalbama protiv rešenja komisija za radne sporove donetih povodom prigovora osiguranika, ako se rešenjem komisije ne priznaje pravo na materijalno obezbeđenje;

5) da poništava ili menja nezakonita rešenja komisija za radne sporove;

6) da vrši nadzor nad pravilnim sprovođenjem socijalnog osiguranja i ostvarivanjem prava osiguranika od strane preduzeća i ustanova na području sreza, grada ili rejona;

7) da predlaže ponovno ispitivanje ili poništaj, odnosno izmenu rešenja nadležnih lekara ili stalnih lekarskih komisija na području sresa, grada ili rejona;

8) da vrši i druge poslove određene ovim zakonom i na osnovu njega donetim propisima.

Član 101

Povereništvo za socijalno obezbeđenje oblasnog narodnog odbora, odnosno narodnog odbora grada van sastava oblasti nadležno je:

1) da donosi rešenja o upućivanju na drugi posao i o pre-kvalifikaciji (čl. 39 i 42);

2) da donosi rešenja o pravu na naknadu osiguranika upućenog na drugi posao i o privremenoj naknadi koja pripada osiguraniku u međuvremenu od upućivanja do stupanja na novi posao (čl. 40 stav 3 i čl. 44 stav 2);

3) da donosi rešenja o pravu na materijalno obezbeđenje i pomoći za vreme prekvalifikacije (čl. 43);

4) da rešava po žalbama protiv rešenja povereništava za socijalno obezbeđenje nižih narodnih odbora, kad ona rešavaju u prvom stepenu;

5) da vrši isplate na osnovu rešenja koja je donelo o pravima osiguranika;

6) da vrši nadzor nad pravilnim sprovođenjem socijalnog osiguranja od strane povereništva za socijalno obezbeđenje sreskog i gradskog narodnog odbora, preduzeća i ustanova, kao i da vrši opšti nadzor nad sprovođenjem socijalnog osiguranja na području oblasti;

7) da poništava ili menja nezakonita rešenja povereništava za socijalno obezbeđenje nižih narodnih odbora kako povodom žalbe tako i po pravu nadzora;

8) da predlaže ponovno ispitivanje ili poništaj, odnosno izmenu rešenja viših lekarskih komisija;

9) da vrši i druge poslove određene ovim zakonom i na osnovu njega donetim propisima.

Član 102

Ministarstvo za socijalno obezbeđenje narodne republike nadležno je:

1) da donosi rešenja o pravu na ličnu penziju;

2) da donosi rešenja o pravu na porodičnu penziju;

3) da donosi rešenja o pravu na stalni novčani dodatak za decu osiguranika koja uživaju penziju;

4) da donosi rešenja o pravu na invalidninu i o pravu na stalan novčani dodatak za decu uživalaca invalidnine;

5) da donosi rešenja o pravu na pogrebninu u slučaju smrti osiguranika koji uživa penziju, odnosno invalidninu i u slučaju smrti člana njegove porodice;

6) da vrši isplate na osnovu rešenja koja je donelo o pravima osiguranika;

7) da vrši nadzor nad pravilnim sprovođenjem socijalnog osiguranja i ostvarivanjem prava osiguranika od strane povereništava za socijalno obezbeđenje oblasnih narodnih odbora i narodnih odbora grada van sastava oblasti, preduzeća i ustanova kao i da vrši opšti nadzor nad sprovođenjem socijalnog osiguranja na području republike;

8) da poništava ili menja nezakonita rešenja povereništava za socijalno obezbeđenje oblasnog narodnog odbora, odnosno narodnog odbora grada van sastava oblasti u pogledu prava na osnovu socijalnog osiguranja, kako povodom žalbe tako i po pravu nadzora;

9) da predlaže ponovno ispitivanje ili poništaj, odnosno izmenu rešenja viših lekarskih komisija po svojoj inicijativi ili na predlog povereništva za socijalno obezbeđenje oblasnog, odnosno gradskog narodnog odbora;

10) da vrši i druge poslove određene ovim zakonom i na osnovu njega donetim propisima.

Član 103

Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ nadležan je:

1) da rešava po žalbama protiv rešenja koja u pogledu prava na osnovu socijalnog osiguranja donosi ministarstvo za socijalno obezbeđenje narodne republike;

2) da poništava i menja nezakonita rešenja koja donosi ministarstvo za socijalno obezbeđenje narodne republike u pogledu prava na osnovu socijalnog osiguranja, kako po žalbi tako i po pravu nadzora;

3) da vrši opšti nadzor nad pravilnim sprovođenjem socijalnog osiguranja i ostvarivanjem prava osiguranika od strane svih organa socijalnog osiguranja, preduzeća i ustanova na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije;

4) da izdaje uputstva za pravilno vršenje službe ostvarivanja prava na osnovu socijalnog osiguranja;

5) da se stara o jednoobraznoj primeni svih propisa o socijalnom osiguranju i da obezbeđuje jednoobrazno ostvarivanje

prava na osnovu socijalnog osiguranja na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije;

6) da predlaže ili u svojoj nadležnosti donosi organizacione i druge propise za unapređenje rada u vezi socijalnog osiguranja;

7) da daje saglasnost na propise koje donosi Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ po pitanju organizacionih mera i rešavanja drugih zadataka u pogledu nadležnosti zdravstvene službe za ostvarivanje prava na osnovu socijalnog osiguranja;

8) da rešava sve druge poslove u pogledu socijalnog osiguranja koji su mu stavljeni u nadležnost zakonom, uredbama i drugim aktima Vlade FNRJ.

Član 104

Poslovima koji su ovim zakonom stavljeni u nadležnost povereništvu za socijalno obezbeđenje, odnosno Komitetu ili ministarstvu za socijalno obezbeđenje rukovodi i o njima donosi rešenja poverenik za socijalno obezbeđenje, Predsednik Komiteta odnosno ministar za socijalno obezbeđenje, ukoliko ti poslovi propisima Vlade FNRJ nisu preneti u nadležnost drugih organa službe socijalnog osiguranja.

Član 105

Ministarstvo finansija FNRJ nadležno je da organizuje isplatu materijalnih obezbeđenja po ovom zakonu preko Narodne banke FNRJ i njenih organa.

Ministarstva finansija narodnih republika i povereništva za finansije narodnih odbora imaju pravo kontrole pravilnosti finansiskog poslovanja u vezi sa ostvarivanjem prava na osnovu socijalnog osiguranja.

Ministarstvo finansija FNRJ, u saglasnosti s Komitetom za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, doneće propise o finansiskom poslovanju za ostvarivanje prava na osnovu socijalnog osiguranja kao i o vršenju finansiske kontrole nad tim poslovanjem.

GLAVA V

UČEŠĆE SINDIKALNIH ORGANIZACIJA U OSTVARIVANJU SOCIJALNOG OSIGURANJA

Član 106

Sindikalne organizacije imaju pravo da učestvuju u ostvarivanju socijalnog osiguranja i da vrše kontrolu nad pravilnim

ostvarivanjem prava osiguranika i nad radom organa nadležnih za poslove socijalnog osiguranja.

Član 107

Centralni odbor Saveza sindikata Jugoslavije ima pravo i dužnost:

1) da daje predloge i mišljenja Komitetu za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ u pitanjima socijalnog osiguranja i da učestvuje u vršenju opšteg nadzora u pogledu pravilnog sprovođenja socijalnog osiguranja;

2) da daje predloge i mišljenja i ukazuje pomoć državnim organima po pitanjima organizacije poslova socijalnog osiguranja;

3) da učestvuje u pripremanju propisa koje donosi Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ o određivanju kraćeg radnog staža za pojedine struke;

4) da učestvuje u pripremanju propisa koje donosi Predsednik Komiteta za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ o osnivanju, sastavu i radu stalnih i viših lekarskih komisija i viših komisija specijalista.

Prava i dužnosti navedene u prethodnom stavu vrše Glavni odbori Saveza sindikata Jugoslavije u saradnji s ministarstvom za socijalno obezbeđenje narodne republike.

Član 108

Sreska i mesna sindikalna veća, odnosno sindikalne podružnice imaju pravo i dužnost:

1) da neposredno vrše kontrolu u pogledu pravilnog sprovođenja socijalnog osiguranja i ostvarivanja prava osiguranika, a naročito u pogledu zdravstvene zaštite osiguranika;

2) da daju mišljenja i ukazuju pomoć direktorima, odnosno starešinama i drugim ovlašćenim rukovodiocima državnih, zadružnih i društvenih preduzeća i ustanova po pitanjima vršenja poslova socijalnog osiguranja pri preduzećima, odnosno ustanovama;

3) da daju mišljenja stalnim lekarskim komisijama i višim lekarskim komisijama pri rešavanju o upućivanju osiguranika na drugi posao i o prekvalifikaciji;

4) da daju mišljenja direktorima, odnosno starešinama i drugim ovlašćenim rukovodiocima državnih, zadružnih i društvenih preduzeća i ustanova pri rešavanju o bolovanju;

5) da vrše i druge poslove određene ovim zakonom i na osnovu njega donetim propisima.

Član 109

Sreska i mesna sindikalna veća i sindikalne podružnice imaju pravo da dostavljaju direktorima, odnosno starešinama i drugim ovlašćenim rukovodiocima državnih, zadružnih i društvenih preduzeća i ustanova, kao i sreskim, gradskim i rejonskim povereništvima za socijalno obezbeđenje svoj nalaz o stanju koje su ustanovili prilikom vršenja kontrole i da predlažu mere u pogledu usavršavanja organizacije i rada u vezi socijalnog osiguranja na njihovom području.

Direktori, odnosno starešine i drugi ovlašćeni rukovodioci preduzeća i ustanova obavezni su da preduzmu predložene mere, a ukoliko ih ne preduzmu dužni su da odnosnu sindikalnu organizaciju obaveste da predložene mere ne mogu preduzeti dajući razloge za to.

Član 110

Ovlašćuje se Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ da, u saglasnosti s Centralnim odborom Saveza sindikata Jugoslavije, donosi propise o vršenju prava glavnih odbora, sreskih, odnosno mesnih sindikalnih veća i sindikalnih podružnica u pogledu ostvarivanja prava na osnovu socijalnog osiguranja.

GLAVA VI

ADMINISTRATIVNA, SUDSKA I DRUŠTVENA ZAŠTITA PRAVA OSIGURANIKA

Član 111

Prava osiguranika ostvaruju se posebnim administrativnim postupkom.

Postupak za ostvarivanje prava osiguranika mora biti brz, jednostavan, efikasan i oslobođen nepotrebnih formalnosti i birokratizma.

Osiguranik i sindikalna podružnica kojoj on pripada imaju pravo da podnose prigovore protiv odugovlačenja u postupku. Prigovori se podnose starešini onog preduzeća ili ustanove koja sprovodi postupak, odnosno starešini više organizacione jedinice u slučaju kad postupkom rukovodi starešina preduzeća ili ustanove.

Član 112

Postupak za ostvarivanje prava na osnovu socijalnog osiguranja pokreće se po zahtevu osiguranika ili po službenoj du-

žnosti nadležnog organa za poslove socijalnog osiguranja. Osiguranik ima uvek pravo da pokrene postupak.

Po službenoj dužnosti postupak se sprovodi u slučaju:

- 1) utvrđivanja prava osiguranika zbog nesreće na poslu;
- 2) određivanja prava na materijalno obezbeđenje za vreme bolesti, odnosno bolovanja;
- 3) određivanja prava na materijalno obezbeđenje u slučaju trudnoće i porođaja;
- 4) upućivanja osiguranika na drugi posao, osposobljavanja za drugi posao (prekvalifikacija) i određivanja prava na materijalno obezbeđenje i privremenu naknadu za to vreme.

Osiguraniku koji je ispunio propisane uslove za ličnu penziju ili invalidninu određuje se na njegov zahtev penzija, odnosno invalidnina bez obzira da li je prethodno razrešen radni odnos.

Član 113

Osiguranik pokreće postupak za ostvarivanje svojih prava pismenim ili usmenim zahtevom. Postupak započet na zahtev osiguranikov sprovodi se dalje po službenoj dužnosti do donošenja rešenja, odnosno do izvršenja donetog rešenja.

Prava na materijalno obezbeđenje osiguranik ostvaruje na osnovu dokaza o radnom odnosu i na osnovu nalaza i mišljenja ovlašćenog lekara, posebne lekarske komisije ili stalne lekarske komisije.

Član 114

Rešenja o bolovanju i o pravu na materijalno obezbeđenje za vreme bolovanja ne donose se u obliku posebnog administrativnog akta nego usvajanjem ili odbijanjem zahteva osiguranikovog podnetog na osnovu nalaza i mišljenja nadležnog organa zdravstvene službe. Na isti način određuju se osiguraniku i sva jednokratna primanja.

Ako direktor, odnosno starešina ili drugi ovlašćeni rukovodilac preduzeća ili ustanove ne usvoji podneti zahtev za bolovanje i materijalno obezbeđenje, upućuje predmet u roku od tri dana posebnoj ili stalnoj lekarskoj komisiji čije je mišljenje za njega obavezno. Direktor, starešina, odnosno ovlašćeni rukovodilac može zahtev u pogledu trajanja bolovanja usvojiti samo delimično. U tom slučaju ceo predmet upućuje u roku od tri dana na ocenu posebnoj ili stalnoj lekarskoj komisiji.

Član 115

Osiguranik ima pravo prigovora i žalbe.

Prigovor se upućuje komisiji za radne sporove, ako je u pitanju rešenje direktora, odnosno starešine ili drugog ovlašćenog rukovodioca preduzeća ili ustanove. Protiv rešenja komisije za radne sporove kojim se ne priznaje njegovo zakonom utvrđeno pravo osiguranik može podneti žalbu povereniku za socijalno obezbeđenje sreskog, gradskog ili rejonskog narodnog odbora.

Osiguranik ima pravo žalbe protiv prvostepenih rešenja organa nadležnog za poslove socijalnog osiguranja koji rešava o utvrđivanju prava na osnovu socijalnog osiguranja. Žalba se podnosi višem organu. Rok za podnošenje prigovora, odnosno žalbe iznosi pet dana od dana prijema rešenja.

Viši organ ili ustanova neće odbaciti žalbu zbog neblagovremenosti, ako je rešenjem povređeno zakonito pravo osiguranikovo.

Član 116

Sindikalna organizacija kojoj osiguranik pripada ima pravo da upućuje žalbu protiv rešenja ovlašćenog lekara, prvostepenih rešenja stalne lekarske komisije, komisije za radne sporove i povereništva za socijalno obezbeđenje gradskog, rejonskog ili sreskog narodnog odbora. Rok za podnošenje žalbe iznosi pet dana od dana saopštenja rešenja.

Član 117

Sindikalna organizacija, direktor, starešina, odnosno ovlašćeni rukovodilac preduzeća ili ustanove u kojoj je osiguranik zaposlen, povereništvo za socijalno obezbeđenje nadležnog sreskog, gradskog ili rejonskog narodnog odbora imaju pravo zahtevati da se osiguranik, kome je od strane ovlašćenog lekara, odnosno posebne lekarske komisije određeno ili uskraćeno bolovanje uputi na pregled stalnoj lekarskoj komisiji, koja najdalje u roku od tri dana donosi konačno rešenje.

Organi navedeni u prethodnom stavu imaju isto pravo i u pogledu rešenja stalne lekarske komisije. Viša lekarska komisija donosi po slučajevima koji su joj upućeni u rad konačno rešenje najdalje u roku od pet dana po prijemu predmeta.

Član 118

Osiguranik ostvaruje prava na osnovu socijalnog osiguranja kod preduzeća, ustanove ili nadležnog organa za poslove socijalnog osiguranja, odnosno u bolnici, poliklinici, ambulanti,

zdravstvenoj stanici i drugoj zdravstvenoj ustanovi ili kod ovlašćenog lekara, koji se nalaze na području sreza, odnosno grada van sastava sreza na kome je osiguranik zaposlen ili na kome stalno boravi.

Osiguranik može ostvariti pravo na zdravstvenu zaštitu i kod zdravstvenih ustanova na čijem području privremeno boravi po službenoj dužnosti, za vreme korišćenja plaćenog godišnjeg odmora ili u drugim opravdanim slučajevima.

Član 119

U slučaju kađ ostvarivanje pojedinog prava osiguranikovog zavisi od podnošenja njegovog zahteva, zahtev može biti podnet za sve vreme trajanja njegovog prava. Ako je zahtev podnet docnije od godinu dana od dospelosti prava, osiguranik može ostvarivati to pravo samo za godinu dana unazad od podnetog zahteva.

Pojednj iznosi penzija i drugih prava na osnovu socijalnog osiguranja mogu se ostvariti samo ako nije proteklo više od godinu dana od dana dospelosti pojedinog iznosa.

Član 120

Osiguranik ima pravo da traži obnovu postupka za ostvarivanje svog prava ako se naknadno ustanovi da je rešenje bilo doneto na osnovu netačnih podataka ili nalaza ili ako su posle donetog rešenja nastupile takve promene u ličnosti osiguranika ili u stvarnim okolnostima da bitno utiču na pravo osiguranikovo.

Obnovu postupka može pokrenuti i nadležni organ socijalnog osiguranja po službenoj dužnosti.

Ako se u obnovljenom postupku utvrdi postojanje prava koja nisu bila priznata osiguraniku usled upotrebe netačnih podataka u ranijem postupku, ta prava će se ostvariti od dana kada su bila stvarno stečena.

Član 121

Žalbe u postupku za ostvarivanje prava osiguranikovih ne odlažu izvršenje, ukoliko posebnim propisima nije drukčije određeno.

Član 122

Protiv drugostepenog rešenja donetog u postupku za ostvarivanje prava na osnovu socijalnog osiguranja osiguranik može podići tužbu ako je tim rešenjem povredeno njegovo zakonom utvrđeno pravo.

Tužba se podnosi nadležnom sreskom sudu kao radnom sudu u roku od trideset dana od prijema drugostepenog rešenja.

Protiv odluke sreskog suda može se uložiti žalba nadležnom okružnom sudu u roku od osam dana od dana prijema odluke sreskog suda.

Član 123

Protiv drugostepenog rešenja o invalidnini, ličnoj ili porodičnoj penziji kojim je povredeno na zakonu osnovano pravo na invalidninu, odnosno penziju, osiguranik odnosno lice koje se na osnovu zakona poziva na svoje pravo može u roku od trideset dana od prijema rešenja podneti tužbu nadležnom okružnom sudu.

Protiv odluke okružnog suda može se podneti žalba vrhovnom sudu narodne republike (Autonomne pokrajine Vojvodine) u roku od petnaest dana od prijema odluke okružnog suda.

Član 124

Zahtevi, podnesci i dokazna sredstva, tužbe, presude, rešenja, odluke, žalbe i drugi akti u postupku za ostvarivanje prava na osnovu socijalnog osiguranja oslobođeni su plaćanja državnih taksa.

GLAVA VII

ADMINISTRATIVNO-KAZNENA I KRIVIČNA ZAŠTITA

Član 125

Novčanom kaznom do 10.000 dinara ili kaznom popravnog rada do tri meseca ili kaznom lišenja slobode do tri meseca kazniće se za prekršaj direktor, starešina, odnosno rukovodilac preduzeća ili ustanove, lekar ili drugo odgovorno lice, odnosno privatni poslodavac koji:

1) ne isplati ili odugovlači da isplati osiguraniku materijalno obezbeđenje u slučaju privremene nesposobnosti za rad;

2) sprečava osiguranika da koristi prava na osnovu socijalnog osiguranja;

3) ne pruži hitnu medicinsku pomoć osiguraniku koji je pretrpeo nesreću na poslu ili ne preduzme mere za pružanje te pomoći, ili ne podnese u propisanom roku prijavu o nesrećnom slučaju na poslu;

4) ne ukazuje osiguraniku potrebnu medicinsku pomoć iako je mogao i bio dužan da to učini;

5) namerno smanjuje ili proširuje pravo osiguranikovo ili omogućuje korišćenje prava licima kojima ona ne pripadaju;

6) zaključi ugovor čije su odredbe u suprotnosti s propisima o socijalnom osiguranju;

7) ne vodi ili neuredno vodi propisane evidencije o osiguranicima ili ne podnese u određenom roku ili neuredno podnese propisane prijave i podatke;

8) protivpravno uskrati organima nadležnim za poslove socijalnog osiguranja davanje potrebnih podataka ili daje netačne podatke i obaveštenja o osiguranicima ili spreči izvidaj na licu mesta ili uvidaj u poslovne knjige i evidencije ukoliko se odnose na poslovanje u vezi sa socijalnim osiguranjem, ili namerno čini druge smetnje ili prepreke za pravilno funkcionisanje poslova socijalnog osiguranja.

Član 126

Novčanom kaznom do 10.000 dinara ili kaznom popravnog rada do tri meseca ili kaznom lišenja slobode do tri meseca kazniće se za prekršaj osiguranik koji:

1) daje netačne podatke ili ne saopšti potrebne podatke i time ostvari ili pokuša da ostvari prava na osnovu socijalnog osiguranja koja mu ne pripadaju ili u većem obimu nego što mu pripadaju;

2) simulira bolest ili nesposobnost za rad;

3) prouzrokuje bolest ili nesposobnost za rad u cilju dobijanja prava na materijalno obezbeđenje;

4) namerno otežava ili sprečava ozdravljenje ili osposobljenje za rad.

Član 127

Odgovorno službeno lice ili privatni poslodavac koji namerno sprečava osiguranika da koristi utvrđena prava na osnovu socijalnog osiguranja ili namerno ometa ili na drugi način pravi smetnje da osiguranik dobije svoja zakonom priznata prava na osnovu socijalnog osiguranja, ili namerno čini smetnje i druge prepreke u postupku ostvarivanja prava na osnovu socijalnog osiguranja, kazniće se kao učinilac krivičnog dela popravnim radom ili lišenjem slobode do dve godine.

Ako usled ovog dela nastanu teže posledice za zdravlje osiguranikovo, učinilac će se kazniti lišenjem slobode najmanje šest meseci.

Član 128

Administrativno-kazneni postupak po prekršajima određenim ovim zakonom vodi i kaznu izriče izvršni odbor sreskog, gradskog ili rejonskog narodnog odbora.

Za prekršaje predviđene u čl. 125 ovog zakona administrativno-kazneni postupak može voditi i kaznu izricati ministar za socijalno obezbeđenje narodne republike, odnosno Pretsednik Komiteta za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ.

Ministar za socijalno obezbeđenje narodne republike, odnosno Pretsednik Komiteta za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ može preuzeti od izvršnog odbora narodnog odbora svaki predmet po kome je započet postupak i u svojoj nadležnosti sprovesti ga do kraja.

Član 129

Ako je delima navedenim u čl. 125 do 127 ovog zakona naneta šteta državi, pitanje naknade štete raspraviće se po postojećim propisima, odnosno po načelima građanskog prava.

GLAVA VIII

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 130

Ovlašćuje se Vlada FNRJ da donese propise:

1) o prevodenju na penzije, odnosno invalidnine predviđene ovim zakonom penzija onih lica koja ih uživaju na osnovu ranijih propisa o socijalnom osiguranju ili propisa o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih ili samoupravnih službenika, pridržavajući se odredaba čl. 2 Zakona o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih službenika;

2) o prevodenju na penzije, odnosno invalidnine predviđene ovim zakonom ličnih i porodičnih renta iz osiguranja za slučaj nesreće na poslu;

3) o prevodenju na penzije stalnih pomoći određenih umesto penzije po ranijim propisima o socijalnom osiguranju, kao i stalnih pomoći određenih po ranijim propisima o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih ili samoupravnih službenika, ili drugim propisima;

4) o slučajevima i uslovima u kojima se može priznati pravo na penziju, odnosno invalidninu licima koja nisu stekla pravo na penziju po propisima Zakona o socijalnom osiguranju radnika,

nameštenika i službenika od 26 jula 1946 godine i po propisima Zakona o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih službenika od 16 novembra 1946 godine, odnosno po propisima odgovarajućih zakona narodnih republika, a koja ispunjavaju uslove za penziju po ovom zakonu;

5) o regulisanju prava na penziju lica koja su uplaćivala uloge u ranije posebne i autonomne penzione fondove ili imaju pravo na penziju na osnovu posebnog ugovora s poslodavcem;

6) o najmanjim iznosima koji se mogu isplaćivati uživaocima lične i porodične penzije, odnosno invalidnine po propisima ovog zakona.

Član 131

Do prevođenja, odnosno donošenja propisa navedenih u prethodnom članu lica koja su uživala penziju, rentu, pomoć ili druga prava zadržavaju ih u visini određenoj na osnovu ranijih propisa.

Prilikom prevođenja na nove penzije ili invalidnine prava i iznosi ustanovljeni po ranijim propisima ne mogu se uskratiti, odnosno smanjiti.

Član 132

Uživaoci pune lične penzije i ostali uživaoci lične penzije ako su navršili 60 godina života (muškarci), odnosno 55 godina (žene), a stekli su pravo na penziju po ranijim propisima ako stupe u radni odnos primaju nesmanjenu penziju pored plate.

Uživaoci lične penzije koji nemaju punu penziju odnosno koji nisu navršili 60 godina života (muškarci) ili 55 godina (žene), a stekli su pravo na penziju po ranijim propisima i sposobni su za rad mogu biti pozvani da stupe u radni odnos. Stupanjem u radni odnos prestaje im pravo na penziju i pripada im odgovarajuća plata. Ako je plata manja od penzije koju je takav osiguranik ranije primao, pripada mu razlika između plate i penzije.

Penzija, odnosno invalidnina na koju službenik i radnik stekne pravo do kraja novog radnog odnosa ne može biti manja od ranije penzije.

Član 133

Svi propisi ovog zakona o pravima službenika i radnika primenjuju se i na nameštenike.

Ovlašćuje se Vlada FNRJ da donese posebne propise o pravima na osnovu socijalnog osiguranja oficira, podoficira i vojnih službenika kao i pripadnika Narodne milicije saglasno pravima utvrđenim ovim zakonom.

Član 134

Dužnosti utvrđene ovim zakonom za preduzeća i ustanove odnose se i na privatne poslodavce, ukoliko ovim zakonom nije drukčije određeno. Bliže propise o vršenju ovih dužnosti donosi Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ.

Zadružne i društvene organizacije i privatni poslodavci plaćaju za svoje radnike i službenike, odnosno nameštenike pored doprinosa za socijalno osiguranje koji su dosada plaćali i onaj deo doprinosa koji je išao na teret plata radnika i službenika, odnosno nameštenika.

Član 135

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ može dati pravo na penziju i druga prava utvrđena ovim zakonom i u slučajevima kada nisu ispunjeni svi uslovi propisani ovim zakonom, kao i u znak priznanja zbog učešća u Narodnooslobodilačkoj borbi i izgradnji socijalizma.

Član 136

Vlada FNRJ doneće propise za sprovođenje ovog zakona.

Bliža uputstva za pravilnu primenu ovog zakona i na osnovu njega donetih uredaba i drugih propisa Vlade FNRJ donosi Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, a ukoliko se radi o zdravstvenoj službi donosi ih Komitet za zaštitu narodnog zdravlja Vlade FNRJ u saglasnosti s Komitetom za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ.

Član 137

Za određeni deo doprinosa za socijalno osiguranje koji su do sada plaćali radnici i službenici povećaće se neto plate radnika i službenika.

Vlada FNRJ odrediće procenat povećanja ovih plata kao i način sprovođenja oslobodenja od doprinosa za socijalno osiguranje, odnosno od poreza na dohodak.

Član 138

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Vlada FNRJ može pojedine propise ovog zakona staviti na snagu posle ovog roka, ali najdocnije do 1 jula 1950 godine.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O SOCIJALNOM OSIGURANJU RADNIKA, SLUŽBENIKA I NJIHOVIH PORODICA

Socijalno osiguranje u socijalističkim državama spada u jedan od glavnih zadataka državne vlasti, stoji u funkcionalnoj povezanosti sa privredom i razvija se sa ekonomskim jačanjem države i povećanjem društvenog dohotka.

U skladu sa ovim razvija se i naše socijalno osiguranje.

Zakon o socijalnom osiguranju radnika, nameštenika i službenika od 26 jula 1946 godine, koji je sada na snazi i po kom se počelo sprovoditi socijalno osiguranje 1-I-1947 godine, donet je pri završetku perioda naše obnove i prelaza na plansku privredu, u cilju da se otkloni haotično stanje u socijalnom osiguranju nasledeno iz bivše Jugoslavije. U vreme kada je donet, ovaj zakon predstavljao je veliki napredak u sistemu našeg socijalnog osiguranja. Međutim, u sadašnjim uslovima našeg društveno-ekonomskog života, ovaj zakon ne pruža našim trudbenicima onakvu zaštitu i obezbeđenje, kakvu omogućuje sadašnje stanje naše privrede.

Isto tako sadašnjim zakonom nije sprovedeno potpuno izjednačenje svih lica u radnom odnosu, na primer: izjednačenje državnih službenika i radnika, što se u uslovima u kojima je donesen tadašnji zakon nije moglo sprovesti. S druge strane, razvitak naših društveno-ekonomskih odnosa zahtevao je da se zaštitom iz socijalnog osiguranja obuhvate i izvesne kategorije lica van radnog odnosa, koji rade na društveno-korisnim radovima, kao na primer: članovi predstavničkih organa, koji za svoj rad primaju nagradu, izabrani članovi određenih društvenih organizacija, članovi zanatskih i proizvođačkih zadruga, umetnici, književnici, novinari itd.

Ni organizacija sprovođenja socijalnog osiguranja, predviđena sadašnjim zakonom, ne odgovara sadašnjim uslovima našeg društveno-ekonomskog razvitka, pa je potrebno da se i tu izvrše temeljite izmene i da se socijalno osiguranje uklopi u organe državne uprave.

Da bi se uklonili navedeni nedostaci u socijalnom osiguranju, da bi se izvršilo usklađivanje socijalnog osiguranja sa našim ekonomsko-društvenim razvitkom i da bi socijalno osiguranje postalo ne samo sredstvo za zaštitu lica u radnom odnosu nego i jedno od sredstava u borbi za izvršenje našeg privrednog plana, Vlada FNRJ, po prethodnom konsultovanju i u saradnji

sa Centralnim odborom Saveza sindikata Jugoslavije, izradila je Predlog zakona o socijalnom osiguranju radnika, službenika i njihovih porodica.

Osnovna načela predloga ovog zakona su:

— potpuno izjednačenje svih radnika, nameštenika i službenika u svim pravima iz socijalnog osiguranja;

— proširenje zaštite iz socijalnog osiguranja na lica koja nisu u radnom odnosu, ali obavljaju opšte korisne poslove kao što su: članovi predstavničkih organa, izabrana lica na stalnim dužnostima u određenim društvenim organizacijama ako primaju stalnu nagradu za svoj rad, zatim članovi proizvođačkih zadruga itd.;

— potpuno oslobođenje osiguranika od plaćanja doprinosa;

— nova organizacija socijalnog osiguranja, tj. uključenje ove službe u sklop organa državne uprave i prenošenje ostvarivanja izvesnih prava iz socijalnog osiguranja na državna, zadruga i društvena preduzeća i ustanove, kao i prenošenje opšteg rukovodstva socijalnog osiguranja iz Ministarstva rada FNRJ na Komitet za socijalno obezbeđenje. Ova reorganizacija predviđena je iz razloga da bi se olakšalo i ubrzalo ostvarivanje prava iz socijalnog osiguranja kao i da se briga o licima koja su izašla iz radnog procesa skoncentriše na jednom mestu.

Predlog zakona predviđa kako proširenje i poboljšanje prava po sadašnjem zakonu tako i uvođenje novih prava.

U pogledu proširenja i poboljšanja prava iz socijalnog osiguranja predlog zakona predviđa odnosno ozakonjuje izvesne propise koje je u poslednje vreme donela Vlada FNRJ, i to:

— neograničeno trajanje zdravstvene zaštite sve dok traje potreba lečenja, i to kako za osiguranike i članove njihovih porodica, tako i za uživaoce invalidnina i penzija i za članove njihovih porodica, za razliku od sadašnjeg zakona koji na primer: pravo na lečenje porodičnih članova osiguranika ograničava na godinu dana za pojedino oboljenje, a pravo bolničkog lečenja penzionera na tri meseca u toku jedne godine;

— povećanje materijalnog obezbeđenja u slučaju bolesti, trudnoće i porođaja na puni iznos plate za redovno radno vreme sa stalnim dodacima uz ispunjenje predviđenog staža, umesto dosadašnje hranarine;

— pojačanje zaštite trudnica i majki sa decom;

— progresivno povećanje iznosa stalnog mesečnog dodatka na decu za porodice sa više dece od 175.— do 500.— dinara umesto dosadašnjeg linearnog iznosa od 175.— dinara;

— povećanje materijalne potpore za opremu deteta od 800.— na 2.000.— dinara i potpore za ishranu novorođene dece od 8.— dinara dnevno kroz tri meseca na 600.— dinara mesečno kroz šest meseci;

— proširenje pojma nesrećnog slučaja i na nesreće koje se dese pri vršenju građanskih dužnosti kao i pri vršenju dužnosti u masovnim ili političkim organizacijama;

— nov sistem starosnih i invalidskih penzija, po kojem osiguranici pod povoljnijim uslovima, stiču i pravo i veću penziju; normale invalidskih penzija znatno su poboljšane prema sadašnjim, jer se po predlogu zakona posle pet godina rada stiče pravo na penziju 50% od osnova, dok po sadašnjim propisima penzija posle pet godina rada iznosi 30% od osnova a samo na najtežim radovima iznosi 40% od osnova.

Ukida se sistem kvinkvenijuma, tj. povišenje procenta penzije samo posle svakih navršenih pet godina rada, pa se povišenje vrši za svaku godinu u procentu od 2 do 4%.

Po normalama sadašnjeg zakona maksimalna penzija iznosi 90% od penziskog osnova, a po predlogu zakona invalidska penzija može da dostigne 100% a starosna 110% od osnova. Po predloženom nacrtu, uposlen uživalac starosne penzije prima, pored plate, i nesmanjenu penziju, a ako to zaposlenje traje duže od godinu dana povećava mu se penzija za 2% za svaku godinu do 110% od osnova, dok po dosadašnjem zakonu zaposlenjem penzionera ne povećava se penzija.

Ovim predlogom dato je Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ pravo da može priznati penziju i druga prava utvrđena ovim zakonom i u slučajevima kada nisu ispunjeni svi uslovi propisani ovim zakonom, kao i u znak priznanja zbog učešća u Narodnooslobodilačkoj borbi i u izgradnji socijalizma.

Kao potpuno nova prava iz socijalnog osiguranja predlog zakona predviđa odnosno ozakonjuje pojedina od tih prava nedavno utvrđena uredbama Vlade FNRJ, i to:

— pravo na puno materijalno obezbeđenje i za vreme dok se osiguranik nalazi na lečenju u zdravstvenim ustanovama, u kojima ima potpuno izdržavanje;

— pravo na jednokratnu pomoć za novorođeno dete kod porodice sa više dece;

— pravo osiguranika na invalidninu, ako mu je trajno ili za duže vreme usled bolesti, nesreće u poslu ili nesreće van posla smanjena sposobnost za rad do 2/3;

— pravo i dužnost zaposlenja na lakšim poslovima kao i pravo i dužnost na prekvalifikaciju uživalaca invalidnine;

— mogućnost uračunavanja u staž za penziju i vremena ranije provedenog na društveno-korisnim zanimanjima (zanatlije, apotekari, novinari itd.).

Poboljšanja socijalnog osiguranja koja predviđa Predlog zakona o socijalnom osiguranju radnika, službenika i njihovih porodica pretstavljaju znatno povećanje finansijskih izdataka. Upoređenjem izdataka na materijalna obezbeđenja iz socijalnog osiguranja u 1949 godini (7.300.000.000.— dinara) sa planiranim izdacima za 1950 godinu (8.974.000.000.—) vidi se, da se ovi izdaci povećavaju za oko 23%. Ovo su samo izdaci za materijalna obezbeđenja predviđena ovim predlogom, bez izdataka u vezi sa pružanjem zdravstvene zaštite, koja se u 1950 godini predviđaju na oko 2.000.000.000.— dinara. Mogućnost preuzimanja ovako velikih izdataka na polju socijalnog osiguranja dokaz je jačanja i porasta ekonomske snage naše države.

Kao što se iz izloženih principa i prava vidi sistem socijalnog osiguranja koji sadrži nacrt zakona nije više obično socijalno osiguranje. To je kvalitativno novi i viši sistem, sistem socijalnog odnosno materijalnog obezbeđenja radnika, službenika i njihovih porodica za slučaj bolesti i bolovanja, trudnoće i porođaja, rođenja dece i nesreće na poslu ili smanjenje radne sposobnosti iz drugih uzroka, i starosti i smrti. Radnici i službenici i njihove porodice ne plaćaju iz svojih prihoda osiguranje nego socijalistička država iz društvenoga dohotka obezbeđuje niz prava koja prevazilaze po svome obimu i po svome broju dosada najnaprednije sisteme socijalnog osiguranja. U tom smislu naš zakon sadrži niz značajnih novina i prednosti kako u pogledu na prava, tako i u pogledu na postupak ostvarivanja ovih prava i zaštite prava. Izraz socijalnog osiguranja ima samo terminološki a ne pojamni značaj i zadržan je usled njegovog internacionalnog značenja.

Naša socijalistička država i ovim zakonom smelo rešava značajna prava naših radbenika i daje svoj novi doprinos izgradnji socijalizma i socijalističke države jednim i po suštini i po formi socijalističkim zakonom. Ovaj zakon je novo i krupno postignuće naše radničke klase i rezultat je njenog ogromnog radnog elana i zalaganja u izgradnji socijalizma. U njemu su predviđene široke mogućnosti i ovlašćenja sindikalnih organizacija da učestvuju u ostvarivanju prava na osnovu socijalnog osiguranja i da kontrolišu pravilnost i zakonitost tog ostvarenja.

12 januara 1950 godine
Beograd

Ministar rada FNRJ
Ljubčo Arsov, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODOBA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O SOCIJALNOM OSIGURANJU RADNIKA, SLUŽBENIKA I NJIHOVIH PORODICA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 15

19 januara 1950 godine

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ na sednicama održanim 12, 13, 14, 16, 17 i 19 januara, pretresao je Predlog zakona o socijalnom osiguranju radnika, službenika i njihovih porodica, dostavljen mu od Pretsednika Veća naroda, a koji je na osnovu člana 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Saglasno Poslovniku Veća naroda, a na osnovu pretresa Predloga zakona o socijalnom osiguranju radnika, službenika i njihovih porodica, Zakonodavni odbor podnosi Veću naroda ovaj izveštaj:

I

Zakonodavni odbor Veća naroda, uzevši u pretres Predlog zakona o socijalnom osiguranju radnika, službenika i njihovih porodica, na svojim sednicama, proučio je kako sam predlog tako i opsežan materijal stavljen na raspoloženju Zakonodavnom odboru, a sem toga, saslušao je u početku načelne debate i usmeno obrazloženje ministra Ljubča Arsova. U celosti Zakonodavni se odbor saglasio sa razlozima iznetim za donošenje ovog zakona, i to tim više, što se u periodu za ove tri godine, od donošenja prvog zakona od 26 jula 1946 godine, izvršile korenite izmene, u sadašnjim uslovima, društveno-ekonomskog značaja, tako da stari zakon ne pruža našim službenicima onakvu zaštitu obezbeđenja, kakvu omogućuje sadašnje naše privredno stanje.

Zakon od 26 jula 1946 godine, donet je pri završetku perioda naše obnove i prelaza na plansku privredu, u cilju da se otkloni teško nasledeno stanje u socijalnom osiguranju iz bivše Jugoslavije. Međutim, u sadašnjim uslovima našeg dru-

štveno-ekonomskog života, ovaj zakon pruža našim trudbenicima potpunu zaštitu i obezbeđenje, kakvu nam omogućuje sadašnja političko-privredna kultura naše zemlje. U razvoju naše socijalističke izgradnje zadaci ovog zakona se postavljaju nešto drukčije i određenije, mnogo šire i obilnije, s namenom da ovaj zakon izvrši temeljite izmene i da socijalno osiguranje uklopi u usklađivanje sa našim ekonomsko-društvenim razvojem, i da bi ono postalo ne samo sredstvo za zaštitu lica u radnom odnosu nego i jedno od sredstava u borbi za izvršenje našeg privrednog plana i izgradnje socijalizma u zemlji. Stoga, Vlada FNRJ, po prethodnom konzultovanju i u saradnji sa Centralnim odborom Saveza sindikata Jugoslavije, izradila je i predložila Zakon o socijalnom osiguranju radnika, službenika i njihovih porodica.

Zakonodavni odbor uglavnom je prihvatio osnovna načela predloženog zakona:

— potpuno izjednačenje svih radnika, nameštenika i službenika u svim pravima iz socijalnog osiguranja;

— proširenje zaštite iz socijalnog osiguranja na lica koja nisu u radnom odnosu, ali obavljaju opštekorisne poslove kao što su: članovi predstavničkih organa, izabrana lica na samim dužnostima u određenim društvenim organizacijama ako primaju stalnu nagradu za svoj rad, zatim članovi proizvođačkih zadruga itd.;

— plaćanje doprinosa osiguranika preuzima država na sebe;

— nova organizacija socijalnog osiguranja tj. uključenje ove službe u sklop organa državne uprave i prenošenje ostvarivanja izvesnih prava iz socijalnog osiguranja na državna, zadruga i društvena preduzeća i ustanove, kao i prenošenje opšteg rukovodstva socijalnog osiguranja iz Ministarstva rada FNRJ na Komitet za socijalno staranje. Ova reorganizacija predviđena je iz razloga da bi se olakšalo i ubrzalo ostvarivanje prava iz socijalnog osiguranja kao i da se briga o licima koja su izašla iz radnog odnosa skoncentriše na jedno mesto.

Predlog zakona predviđa kako proširenje i poboljšanje prava dosadašnjem zakonu tako i uvođenje novih prava.

U pogledu proširenja i poboljšanja prava iz socijalnog osiguranja novi Predlog zakona predviđa odnosno ozakonjuje izvesne propise koje je u poslednje vreme donela Vlada FNRJ i to:

— neograničeno trajanje zdravstvene zaštite sve dok traje potreba lečenja i to kako za osiguranike tako i članove njihovih porodica, tako i za uživaoce invalidnina i penzija i za čla-

nove njihovih porodica, a za razliku od sadašnjeg zakona koji na pr. prava na lečenje porodičnih članova osiguranika ograničava na godinu dana za pojedino obolenje, a pravo bolničkog lečenja penzionera na tri meseca u toku jedne godine;

— povećanje materijalnog obezbeđenja u slučaju bolesti, trudnoće i porođaja na puni iznos plata za redovno radno vreme sa stalnim dodacima uz ispunjenje predviđenog staža, umesto dosadašnje hranarine;

— pojačanje zaštite trudnica i majki sa decom;

— progresivno povećanje iznosa stalnog mesečnog dodatka na decu za porodice sa više dece od 175.— do 500.— dinara umesto dosadašnjeg linearnog iznosa od 75.— dinara;

— povećanje materijalne potrebe za opremu deteta od 800.— na 2.000.— dinara i potpore za ishranu novorođene dece od 8.— dinara dnevno kroz 3 meseca na 600.— dinara mesečno kroz 6 meseci;

— proširenje socijalnog osiguranja na radnike i službenike pri vršenju društvenih dužnosti u organizacijama;

— nov sistem starosnih invalidskih penzija, po kojem osiguranici pod povoljnijim uslovima, stižu i pravo i veću penziju; normale invalidskih penzija znatno su poboljšane prema sadašnjim, jer se po Predlogu zakona posle 5 godina rada stiže pravo na penziju 50% od osnova, dok po sadašnjim propisima penzija posle 5 godina rada iznosi 30% od osnova, a samo na najtežim radovima iznosi 40% od osnova.

Po normalama sadašnjeg zakona maksimalna penzija iznosi 90% od penziskog osnova, a po Predlogu zakona invalidska penzija može da dostigne 100%, a starosna 110% od osnova. Po predloženom nacrtu, uposlen uživalec starosne penzije prima pored plate i nesmanjenu penziju, ako to zaposlenje traje dulje od godinu dana povećava mu se penzija za 2% za svaku godinu do 110% od osnova, dok po dosadašnjem zakonu zaposlenjem penzionera ne povećava penzija.

Ovim predlogom dato je Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ pravo da može priznati penziju i druga prava utvrđena ovim zakonom i u slučajevima kada nisu ispunjeni svi uslovi propisani ovim zakonom, kao i u znak priznanja zbog učešća u Narodnooslobodilačkoj borbi i u izgradnji socijalizma.

Kao potpuno nova prava iz socijalnog osiguranja Predlog zakona predviđa odnosno ozakonjuje pojedina od tih prava nedavno utvrđena uredbama Vlade FNRJ i to:

— pravo na puno materijalno obezbeđenje i za vreme dok se osiguranik nade na lečenju u zdravstvenim ustanovama, u kojima ima potpuno izdržavanje;

— pravo na jednokratnu pomoć za novorođeno dete kod porodilje sa više dece;

— pravo osiguranika na invalidninu, iako mu je trajno i na duže vreme usled bolesti, nesreće u poslu ili nesreće izvan posla smanjena sposobnost za rad do 2/3;

— pravo i dužnost zaposlenja na lakšim poslovima kao i pravo i dužnost na prekvalifikaciju uživalaca invalidnine;

— poboljšanje socijalnog osiguranja koja predviđa Predlog zakona o socijalnom osiguranju radnika, službenika i njihovih porodica pretstavljaju znatno povećanje finansijskih izdataka. Upoređenjem izdataka na materijalno obezbeđenje iz socijalnog osiguranja u 1949 godini (7 milijardi 300 miliona dinara) sa planiranim izdacima u 1950 godini (8 milijardi 974 miliona) vidi se, da se ovi izdaci povećavaju oko 23%. Ovo su samo izdaci za materijalno obezbeđenje predviđeno ovim predlogom, bez izdataka u vezi sa priznanjem zdravstvene zaštite, za koju se u 1950 godini predviđa suma od 2 milijarde dinara. Mogućnost preuzimanja ovakvih velikih izdataka na polju socijalnog osiguranja dokaz je jačanja i porasta ekonomske snage naše države.

Naša socijalistička država ovim zakonom smelo rešava prava naših trudbenika i daje svoj novi doprinos izgradnji socijalizma i socijalističke države jednim i po suštini i po formi socijalističkim zakonom.

II

Na osnovu pretresa svakog člana Predloga zakona o socijalnom osiguranju radnika, službenika i njihovih porodica, a po saglasnosti redakcionog odbora oba Veća, Zakonodavni odbor Veća naroda slobodan je predložiti Veću naroda sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

Naslov zakona menja se i glasi: »Zakon o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica«.

Svuda gde se u predlogu zakona citira: Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, ministarstvo za socijalno obezbeđenje narodne republike ili povereništvo za socijalno obezbeđenje narodnog odbora zameniti sa: Komitet za socijalno staranje Vlade FNRJ, ministarstvo za socijalno staranje narodne republike i povereništvo za socijalno staranje narodnog odbora.

Čl. 1 menja se i glasi: »Socijalnim osiguranjem država obezbeđuje radnicima i službenicima i njihovim porodicama određena prava za slučaj bolesti, gubitka sposobnosti za rad, starosti, smrti i druga prava utvrđena ovim zakonom.«

Čl. 3, stav drugi, menja se i glasi: »Plate radnika i službenika ne mogu se opteretiti doprinosom za socijalno osiguranje ni u kom vidu.«

Čl. 4, prvi red, menja se i glasi: »Prava koja se obezbeđuju ovim zakonom jesu:«. U četvrtom redu na kraju brišu se reči: »ili bolovanja«.

Čl. 5, prvi stav, u drugom redu, posle reči »zasnivanja« dodaje se »svog«. U tač. 1) u prvom redu posle reči »organa« staviti zapeću. U stavu petom, treći red, umesto reči »druge« staviti »druga«; u četvrtom redu posle reči »odnosu« staviti zapeću, a u petom redu istog stava reč »uslove« prebaciti iza reči »lica« u istom redu. Stav šesti menja se i glasi: »Bliže propise o sprovođenju socijalnog osiguranja za osiguranike navedene u stavovima 2, 3, 4 i 5 ovog člana donosi Komitet za socijalno staranje Vlade FNRJ.«

Čl. 6, u prvom redu, posle reči »Jugoslavije« i u četvrtom redu posle reči »preduzeća« staviti zapeću. U trećem redu brišu se reči »nalogu, odnosno«.

Čl. 7, na kraju četvrtog reda, posle reči »FNRJ« staviti tačku i brisati ostatak teksta.

Čl. 8, u drugom stavu, u trećem redu, umesto reči »druga« staviti reč »ostala«.

Čl. 12, prvi stav, drugi red, iza reči »odnosno« dodaju se reči »u slučaju«.

Čl. 14, u prvom stavu, pod b) drugi red menja se i glasi: »za rad i nemaju sopstvene imovine, a osiguranik ih izdržava«. U drugom stavu, drugi red, mesto »podrazumevaju« staviti »razumeju«. U trećem redu brisati reč »je«, a u četvrtom redu umesto »izdržavao« staviti »izdržava«. U trećem stavu, u trećem redu, posle reči »kraja« dodati reč »propisanog«, a broj »23« zameniti sa »24«. U četvrtom redu, posle reči »života« staviti tačku i brisati ostatak stava.

Čl. 15, u trećem redu, posle reči »troškova« staviti tačku i brisati ostatak teksta.

Čl. 18, u prvom redu, posle reči »obezbeđenje« dodati »(čl. 16)«.

Čl. 20, u prvom stavu, pod tač. b), u trećem redu, umesto reči »obračunskom stavu odgovarajućem« staviti reči »odgovarajućem obračunskom stavu«. U tač. v) u trećem redu, posle reči »odgovara« dodati reč »propisanom«. U trećem stavu, tač.

a) menja se i glasi: »za radnike — dodatak pregradnika (brigadir), dodatak za neprekidnost uposlenja, dodatak za vanredne uslove rada i dodatak za odvojeni život;«.

Čl. 21, u stavu 1), drugi red, briše se reč »sve«, a na kraju stava mesto tačke staviti zapetu i dodati reči »i to, po pravilu, do godinu dana.« Stav drugi briše se. Stav treći postaje stav drugi. U petom redu, umesto reči »ministar rada« staviti reči »ministar za socijalno staranje«.

Čl. 23, prvi i drugi stav menjaju se i glase:

»Osiguranik-žena ima pravo na materijalno obezbeđenje zbog trudnoće i porodaja (čl. 17 st. 1 i 3), ako se neposredno pre porodaja nalazila u radnom odnosu neprekidno najmanje šest meseci ili s prekidima ukupno osamnaest meseci u poslednje dve godine. Materijalno obezbeđenje jednako je redovnoj plati osiguranika-žene.

U pogledu utvrđivanja redovne plate primenjuje se propis čl. 20 ovog zakona. Ako je osiguranik-žena na osnovu lekarskog mišljenja bila zbog trudnoće premeštena na drugi posao sa nižom platom, kao redovna plata uzima se ranija veća plata.«

Čl. 24 menja se i glasi: »Ako se osiguranik-žena razboli za vreme trajanja odsustva zbog trudnoće i porodaja ne može za to vreme uživati i materijalno obezbeđenje propisano u čl. 16 ovog zakona.«

Čl. 28, u drugom stavu, u drugom redu briše se reč »rodene«.

Čl. 30, stav peti menja se i glasi: »Ako su oba roditelja u radnom odnosu, dodatak za zajedničku decu prima otac. U slučaju odvojenog života roditelja, dodatak prima roditelj koji dete izdržava.«

Podnaslov iznad člana 32 briše se.

Čl. 32, u prvom stavu, u trećem redu, posle reči »rad« brisati zapetu, a u drugom stavu, u drugom redu, posle reči »uopšte« staviti zapetu. U trećem stavu na kraju, umesto broja »3« staviti »2«.

Čl. 33, u prvom stavu, u trećem redu, posle reči »smanjena« dodati »preko 20%«. U osmom redu brisati reči »dve trećine« i staviti »tri četvrtine«. U drugom stavu, u prvom redu, briše se reč »uopšte«, a umesto reči »dve trećine,« staviti »tri četvrtine.«.

Iznad člana 34 stavlja se nov podnaslov koji glasi: »a) invalidnina za slučaj nesreće na poslu.«

Čl. 35, stav prvi, treći red, posle reči »jednogodišnje« dodaje se reč »redovne«, a iza reči »plate« dodati »(čl. 20)«.

Čl. 36, stav drugi, tač. 1), u trećem redu, posle reči »odno-« dodaje se reč »zaključenog«; u četvrtom redu, posle reči

»radu« staviti zapetu i brisati reči »zaključenog sa državnim, zadružnim ili društvenim preduzećem ili ustanovom«.

Iznad člana 37 podnaslov pod b) menja se i glasi: »b) invalidnina za slučaj bolesti ili usled nesreće van posla«.

Čl. 37, stav prvi, u prvom redu, iza reči »ili« staviti »usled«.

Čl. 38, u trećem stavu, u drugom redu, ispred reči »određić« staviti zapetu. U četvrtom stavu, u trećem redu, posle reči »penzije« staviti zapetu.

Čl. 40, u prvom stavu, u prvom redu, umesto reči »koji je upućen i stupio i na drugu« staviti reči »II grupe koji je stupio na drugi«. U četvrtom redu umesto reči »plate koju je osiguranik ranije imao« staviti reči »redovne plate koju je osiguranik ranije imao (čl. 20)«. Drugi stav menja se i glasi: »Uživaocu invalidnine III grupe koji se uposlji pripada pored plate nesmanjena invalidnina.«. U trećem stavu, u poslednjem redu, ispred reči »plate« dodati »redovne«, a na kraju stava dodati »(čl. 20)«.

Čl. 41, u drugom i četvrtom stavu, reči »(prekvalifikacija)« brisati. U drugom stavu, treći red, reč »svih« zamenjuje se sa »ovih«.

Čl. 42, u prvom stavu, u drugom redu, posle reči »invalidske penzije« i u drugom stavu u drugom redu, posle reči »penzije« staviti zapete.

Čl. 43, u stavu 2, u prvom redu, posle reči »prekvalifikuje« dodaje se »(čl. 41)«. Dodaje se nov treći stav, koji glasi: »Ako se osiguranik bez opravdanog razloga ne odazove na prekvalifikaciju, može mu se obustaviti isplata invalidnine dok se ne odazove pozivu.«

Čl. 44, u prvom stavu, u šestom redu, briše se jedna od dveju reči »smanjenja«. U stavu drugom, drugi red, iza reči »posao« i iza reči »prekvalifikacije« staviti zapete.

Čl. 47, u stavu četvrtom, prvi red, iza reči »staža« staviti zapetu. U tabeli 1 umesto »za osiguranike mlade« staviti »za osiguranika mladeg«, a u tabeli pod 2 umesto »za osiguranike starije« staviti »za osiguranika starijeg, a kod obe tabele, umesto reči »penzionog« staviti »penziskog«.

Čl. 48, na kraju prvog stava, dodati novu rečenicu, koja glasi: »Ova penzija iznosi 50% od penzijskog osnova.«

Čl. 49, na kraju prvog stava, iza »čl. 61« brisati »st. 1 i 2«.

Čl. 50, u drugom stavu, u četvrtom redu, umesto reči »plata« staviti reč »redovna plata (čl. 20)«. U šestom i sedmom redu ispred reči »plata« dodati reč »redovna«. Isto tako u trećem stavu, u četvrtom redu, ispred reči »plata« staviti reč »redovna«.

Čl. 51, u šestom redu, briše se reč »sve«.

Čl. 52, u drugom redu, posle reči »rad« dodati »(čl. 33)«, a u četvrtom redu, iza reči »rad« staviti zapetu i brisati »(čl. 33)«.

U petom redu ispravlja se štamparska greška reči »primenjuju«.

Čl. 53, u drugom redu, posle reči »pripada« dodati », po pravilu,«.

Čl. 54 menja se i glasi: »Ovlašćuje se Vlada FNRJ da svojim propisima odredi i druga prava i povlastice u korist uživalaca invalidske penzije i invalidnine.«.

Čl. 55, u tač. 2), u prvom redu, umesto »šeset pet« staviti »šezdeset pet«. Na kraju tačke 1) brisati »ili«.

Čl. 57, stav drugi ovog člana postaje stav prvi člana 58. Dodaje se nov stav drugi, koji glasi: »U radni staž računa se, po pravilu, uposlenje sa punim redovnim radnim vremenom«.

Čl. 58, u stavu drugom, koji postaje stav treći, u prvom redu, reč »navršenih« zamenjuje se sa »preko«. U četvrtom i petom redu, umesto reči »svake godine« staviti reči »za svaku godinu« a reč »navršenih« zameniti sa »preko«. U devetom redu, umesto reči »svake godine« staviti »za svaku godinu«. U tabeli pod 1 reči »za osiguranike muškarce koji imaju« zamenjuju se rečima »za osiguranika muškarca koji ima«. U tabeli pod 2 reči »za osiguranike-žene koje imaju« zameniti rečima »za osiguranika-ženu koja ima«, a u obe tabele reč »penzionog« zamenjuje se sa »penziskog«.

Čl. 59, u prvom stavu, u četvrtom redu, reči, »ulaze u« zameniti rečima »ulaze i«. U drugom stavu, poslednji red, reč »njegovog« zamenjuje se rečju »svog«. U poslednjem stavu, drugi red, reč »penzisku« zameniti sa »penziski«.

Čl. 60. Dodaje se novi stav prvi, koji glasi: »Za određivanje radnog staža za starosnu penziju računa se u radni staž sve vreme provedeno u radnom odnosu.«. U stavu prvom koji postaje stav drugi, posle tač. 3) dodaje se nova tačka 4) koja glasi: »4) na vojnoj dužnosti ili u zarobljeništvu za vreme ratova od 1912 do 1920 godine priznato po dosadašnjim propisima (čl. 4 tač. 8 Zakona o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih službenika)«. Numeracija ostalih tačaka povećava se za jedan.

Čl. 61, u drugom stavu, u prvom redu, posle reči »priznati« dodati reči »u celini ili delimično«. U četvrtom redu broj »4« zameniti sa »5«.

Čl. 62 menja se i glasi: »Vlada FNRJ može svojim propisima odrediti da se licima u radnom odnosu za određivanje starosne penzije uračuna, u celini ili delimično, i vreme koje su pre

stupanja u radni odnos proveli na radu u pojedinim strukama od društvenog značaja (lekari, inženjeri, umetnici, novinari, advokati, apotekari, zanatlije i dr.)«.

Čl. 64 postaje čl. 63, menja se i glasi: »Osiguranicima koji su bili od 9 maja 1945 godine na vojnoj vežbi u Jugoslovenskoj armiji; na vojnim dužnostima u ratovima 1912 do 1918 godine; na vojnoj vežbi u razdoblju od 1914 do 1941 godine, uračunava se to vreme u radni staž ako su neposredno pre toga bili u radnom odnosu. Isto tako, ne smatra se prekidom radnog staža vreme provedeno u Jugoslovenskoj armiji za vreme mobilizacije i rata.

Ako je prekid radnog staža posle 1 januara 1947 godine trajao duže od godinu dana, smanjuje se raniji radni staž za onoliko vremena koliko je prekid trajao duže od godinu dana, a za osiguranika-ženu s detetom do tri godine ako je prekid trajao duže od dve godine. Ovo smanjenje radnog staža neće se vršiti ako je osiguranik za vreme prekida radnog staža bio nesposoban za rad i zbog toga primao penziju odnosno invalidninu.«

Čl. 63 postaje čl. 64. U prvom stavu, drugi red, iza reči »pripada« dodaju se reči », po pravilu,«. Stav drugi menja se i glasi: »Osiguraniku koji posle penzionisanja produži da radi, ili ponovo stupi u radni odnos i radi sa punim redovnim radnim vremenom najmanje godinu dana povećava se starosna penzija u smislu čl. 58 st. 3 ovog zakona, a ako uživa punu starosnu penziju ona mu se povećava za svaku navršenu godinu rada za 2% penziskog osnova. Ovako povećana starosna penzija ne može preći iznos od 110% penziskog osnova.« Dodaje se nov četvrti stav koji glasi: »Uživaocu invalidnine, odnosno invalidske penzije, koji se nalazi u radnom odnosu pa stekne po odredbama ovog zakona pravo na starosnu penziju, pripada umesto invalidnine, odnosno invalidske penzije starosna penzija, ukoliko je njen iznos veći od invalidnine, odnosno invalidske penzije.«

Čl. 65, u tač. 1), ispred reči »staž« dodati »radni«.

Čl. 66, u tač. 2), posle reči »roditelji« umesto zapete staviti tačku i zapetu. U drugom stavu, u trećem redu, mesto »tim« staviti »ovim«.

Čl. 67, u prvom stavu, u prvom redu, umesto reči »osiguranika« staviti reč »osiguranikovoju«. Drugi stav menja se i glasi: »Ovo pravo pripada ženi osiguranikovoju i onda kad ima dete mlađe od 7 godina«. U trećem stavu, treći red, iza reči »detetu« staviti zapetu. U poslednjem stavu iza reči »rad« staviti zapetu, a mesto reči »ili« staviti reči »a bračnom drugu osiguranika-

žene i u slučaju kad«. Dodaje se nov sedmi stav, koji glasi: »Žena osiguranikova koja za vreme uživanja porodične penzije navrší 45 godina života zadržava pravo na porodičnu penziju.«

Čl. 68, u tač. 1), na kraju drugog reda, mesto »niti« staviti »ili«, a na kraju umesto tačke i zapete staviti zapetu i dodati reči »ili je sam bračni drug stupio u novi brak;«.

Čl. 69, prvi stav, menja se i glasi: »Deci i unučadi osiguranika pripada pravo na porodičnu penziju do navršenih 17 godina života, a ako su na školovanju do kraja propisanog redovnog školovanja, a najdalje do navršene 24 godine života.« U stavu drugom, u prvom redu, reč »postali« zameniti sa »postala« i reč »nesposobni« sa »nesposobna«. Na kraju drugog reda, iza reči »stavu« staviti zapetu. U petom redu reči »i ako« zameniti sa rečima »i kad«. U stavu trećem, prvi red, reči »i dete bez roditelja« brišu se, u trećem redu, posle reči »smrti« staviti zapetu. Na kraju stava dodaje se nova rečenica, koja glasi: »Dete bez roditelja ima pravo na porodičnu penziju ako ga je osiguranik izdržavao u svom domaćinstvu najmanje godinu dana pre svoje smrti.«

Čl. 70, stav prvi, u drugom redu, iza reči »izdržavao« staviti zapetu, a u trećem redu, reči »ili je« zameniti sa rečima »ili ako je roditelj«.

Čl. 71, u trećem redu, posle reči »primao« staviti tačku i brisati ostatak stava. Dodaju se dva nova stava, koji glase:

»Ako osiguranik u času smrti nije bio uživatelj lične penzije, odnosno invalidnine, a umro je usled nesreće van posla ili usled bolesti, kao osnov za određivanje porodične penzije uzima se lična invalidska penzija na koju bi osiguranik prema svom radnom stažu imao pravo (čl. 47 tabela 1).

Ako osiguranik u času smrti nije bio uživatelj lične penzije, odnosno invalidnine, a umro je usled nesreće na poslu, kao osnov za određivanje porodične penzije uzima se lična invalidska penzija na koju bi osiguranik imao pravo da je postao potpuno nesposoban za rad (čl. 46).«

Čl. 72, stav prvi, drugi red, reč »prema« zamenjuje se sa »u«.

Čl. 73 menja se i glasi: »Porodična penzija određuje se u sledećim procentima od penziskog osnova, i to:

Ako porodicu sačinjava

I. jedan član, i to:

a) bračni drug; ili

b) dete osiguranika bez oba roditelja; ili

v) unuče osiguranika; ili

g) dete bez oba roditelja koje je osiguranik

uzeo na izdržavanje — — — — —

porodična penzija
iznosi

55%

Ako porodicu sačinjava	porodična penzija iznosi
II. dva člana, i to:	
pored članova navedenih pod I a) do g)	
još jedno dete, ili unuča, ili dete	
bez roditelja uzeto na izdržavanje — — —	65%
III. tri člana, i to:	
pored članova navedenih pod I a) do g)	
još dvoje dece, ili unučadi ili dece	
bez roditelja uzete na izdržavanje — — —	80%
IV. četiri člana, i to:	
pored članova navedenih pod I a) do g)	
još troje dece, ili unučadi ili dece	
bez roditelja uzete na izdržavanje — — —	95%
V. pet ili više članova, i to:	
pored članova navedenih pod I a) do g)	
još četiri ili više dece, ili unučadi	
ili dece bez roditelja uzete na izdržavanje —	100%

Ako bračni drug nema pravo na penziju, porodična penzija na koju imaju pravo deca ili unučadi ili deca bez roditelja koju je osiguranik uzео na izdržavanje, određuje se prema broju članova porodice koji imaju pravo na penziju tako, da pripada:

za jednog člana	25%
za dva člana	40%
za tri člana	55%
za četiri člana	70%
za pet članova	85%
za šest i više članova	100%«

Čl. 74 menja se i glasi: »Ako porodicu sačinjavaju samo roditelji osiguranika, penzija za oba roditelja zajedno iznosi 65%, a za jednog roditelja 55% od penziskog osnova.

Ako su pored roditelja preostali još i bračni drug ili deca osiguranikova, ili bračni drug sa decom, roditeljima pripada porodična penzija ukoliko puni iznos penziskog osnova nije iscrpljen penzijama bračnog druga i dece osiguranika, i to u visini razlike između ukupnog iznosa tih penzija (čl. 73 stav 1) i iznosa penziskog osnova, a najviše do 55% penziskog osnova za jednog roditelja odnosno 65% penziskog osnova za oba roditelja.

Ako su pored roditelja preostala još unučad ili deca bez roditelja koju je osiguranik uzeo na izdržavanje, porodična penzija određuje se po skali iz čl. 73 st. 1 ovog zakona tako, da se jednom roditelju daje 55%, za oba roditelja 65%, a za svakog daljeg člana porodice još po 15% od penziskog osnova do ukupno najviše 100% penziskog osnova.«

Čl. 75, stav treći, u trećem redu brisati reči »(bez pastoračadi)«.

Čl. 76, u trećem redu, posle reči »invalidnine« staviti zapeću, a u osmom redu iza reči »plate« staviti »(čl. 20)«. Poslednja rečenica menja se i glasi: »Za slučaj deobe ove pomoći važe propisi prethodnog člana.«

Čl. 77, stav drugi, poslednji red, reč »ili« zamenjuje se sa »i«.

Čl. 80, stav prvi, u drugom redu, iza reči »plate« staviti »(čl. 20)«. U drugom stavu, prvi red, iza reči »invalidninu« i u trećem redu iza reči »platu« staviti zapeću, a isto tako u stavu trećem, u drugom redu, posle reči »penziju«.

Čl. 81, stav prvi menja se i glasi: »Ako sahranu umrlog člana porodice nije izvršio osiguranik, odnosno ako sahranu umrlog osiguranika nije izvršila porodica, pogrebnina pripada licu koje je izvršilo sahranu.«

Čl. 83. Dodaje se nov treći stav, koji glasi: »Ovlašćuje se Vlada FNRJ da može doneti propise o davanju pomoći porodicama osiguranika koji izgube pravo na invalidninu odnosno na ličnu penziju po st. 1 i 2 ovog člana.«

Čl. 84, u prvom redu, umesto reči »ne može steći«, dodati reči »ne stiže«. U tač. 2 reč »sam« zameniti sa »namerno«.

Čl. 85, stav prvi menja se i glasi: »Bračni drug umrlog osiguranika, u slučaju da ponovo stupa u brak, gubi pravo na porodičnu penziju i ne može ga po tom osnovu više steći.« U drugom stavu, u prvom redu, mesto reči »ne može steći« staviti »ne stiže.«

Čl. 86, u prvom redu, mesto reči »ne može steći« staviti »ne stiže.«

Čl. 87, u sedmom redu stava prvog, reč »kod« zameniti sa »dok«. U drugom stavu, u petom redu, mesto »teškim« staviti »opravdanim«. U šestom redu, mesto »ostavi« staviti »ostaviti«. U trećem stavu, u drugom redu, mesto »steći« staviti »uživati«.

Čl. 88, u trećem stavu, u prvom redu, briše se reč »izuzetno«. U trećem redu, mesto reči »državnih organa ili po odobrenju nadležnog« staviti reči »ili po odobrenju nadležnog državnog«.

Čl. 90, u prvom i drugom redu prvog stava, mesto »zakonom utvrđenih prava i dužnosti« staviti »nadležnosti«. U drugom

stavu, u drugom redu, mesto reči »povereništva« staviti »pove-
reništava«, a u trećem redu, mesto reči »ovlašćenima«, staviti
»ovlašćenjima«.

Čl. 91, u četvrtom redu, brisati reč »većim«. U petom redu,
posle reči »lekara« staviti tačku, a ostatak teksta prebaciti u
prvi red ispred reči »preko«.

Čl. 92, u drugom redu, umesto reči »ova prava« staviti reči
»određena prava«. Na kraju ovog člana dodati reči »kod kojih
je osiguranik uposlen«.

Čl. 93, pod tač. 1), posle reči »osiguranika« umesto »i« sta-
viti »odnosno«. Treći stav menja se i glasi: »Ministar narodnog
zdravlja narodne republike, u saglasnosti s ministrom za soci-
jalno staranje narodne republike i nadležnim resornim ministrom,
može odrediti da pojedine zdravstvene ustanove na području nar-
odne republike služe isključivo za potrebe osiguranika jedne
privredne grane ili resora, ili jednog ili više preduzeća odnosno
ustanova.«

Čl. 94, pod tač. 2), umesto reči »sposobnosti« staviti »spo-
sobnost«. Tač. 3) menja se i glasi: »3) da ocenjuju stepen trud-
noće osiguranika-žene radi određivanja odsustva zbog trudnoće
i porođaja;«. U tač. 4) reči »na osnovu njega donetim propi-
sima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«.

Čl. 95, u tač. 1), umesto reči »delimičnu« staviti »delimično«.
U tač. 2) na kraju mesto broja »42« staviti »41«. U tač. 3) umesto
reči »premeštanja« staviti »premeštaja«. Tač. 6) u prvom redu,
iza reči »mišljenja« dodaju se reči »određenih odnosno«. U tač.
7) iza reči »pomoć« dodati reči »određenim odnosno«. U trećem
redu brisati reč »nepravilne«. U tač. 8 reči »na osnovu njega do-
netim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na
osnovu njega«.

Čl. 96. Tač. 2 briše se. Tač. 3 i 4 postaju nove tačke 2 i 3.
U tač. 3 reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se
rečima »propisima donetim na osnovu njega«. Dodaje se novi
stav drugi koji glasi: »Više lekarske komisije mogu preuzeti na
rešavanje pojedine slučajeve iz nadležnosti stalnih lekarskih ko-
misija.«. U st. 2 koji postaje st. 3, u prvom redu, briše se reč
»može«, a u trećem redu, umesto reči »odrediti« stavlja se »odre-
điće«. U poslednjem redu briše se reč »netačno«.

Čl. 98. Uvodna rečenica menja se i glasi: »Rukovodioci od-
nosno neposredne starešine državnih, zadružnih i društvenih pre-
duzeća i ustanova ili druga ovlašćena lica nadležni su:«. U tač. 5)
posle reči »pogrebninu« staviti tačku i zapetu i brisati ostatak
tačke. U tač. 7) reči »na osnovu njega donetim propisima« za-
menjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«.

Čl. 100, u tač. 1), u trećem redu, umesto reči »ovih« staviti reči »državnih, zadružnih i društvenih«. U tač. 3) na kraju dodati reči »zaposlenih kod privatnih poslodavaca;«. Tač. 5) briše se. Tač. 6) postaje tač. 5), na kraju dodati reči »i da u vršenju toga prava nadzora poništava ili menja nezakonita rešenja komisija za radne sporove;«. Tač. 7) postaje tač. 6). U prvom redu, mesto reči »poništaj« staviti »poništenje,«. Tač. 8) postaje tač. 7), a reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«. U tač. 2) reč »preuzima« zamenjuje se sa »preduzima«.

Čl. 101, u tač. 1), na kraju, mesto broja »42« staviti »41«. Tač. 5) postaje tač. 4) i na kraju se dodaje »po tač. 1, 2 i 3 ovog člana;«. Tač. 4) postaje tač. 5). U tač. 6), u drugom redu, mesto reči »povereništva« staviti reč »povereništava«, a u trećem redu umesto reči »sreskog i gradskog narodnog« staviti reči »sreskih i gradskih narodnih«. Tač. 7) menja se i glasi: »7) da po pravu nadzora poništava ili menja nezakonita rešenja povereništava za socijalno staranje nižih narodnih odbora;«. U tač. 9) reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«. Dodaje se nov drugi stav koji glasi: »Sve poslove navedene u ovom članu vrši na području Autonomne Pokrajine Vojvodine odnosno Autonomne Kosovsko-metohijske Oblasti povereništvo za socijalno staranje Glavnog izvršnog odbora Narodne skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine odnosno Oblasnog narodnog odbora Autonomne-Kosovsko-metohijske Oblasti.«

Čl. 102, u tač. 1), posle reči »ličnu« dodati reči »i porodičnu«. Tač. 2) briše se, a numeracija ostalih tačaka smanjuje se za jedan. U tač. 6), novoj, u prvom redu, reč »pravilnim« brisati. U tač. 9), novoj, reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«.

Čl. 103, u tač. 2), ispred reči »poništava« staviti reči »po pravu nadzora«, a u trećem redu, posle reči »osiguranja«, staviti tačku i zapetu i brisati ostatak tačke. U tač. 3), u prvom redu, brisati reč »pravilnim«. Tač. 4) briše se. Tač. 5) postaje tač. 4). Tač. 6) postaje tač. 5), menja se i glasi: »5) da predlaže ili u svojoj nadležnosti donosi organizacione i druge propise za unapređenje rada u ostvarivanju socijalnog osiguranja, kao i da izdaje uputstva za ostvarivanje prava na osnovu socijalnog osiguranja. Tač. 7) postaje tač. 6). Dodaje se nova tač. 7) koja glasi: »7) da izdaje uputstva o organizaciji prekvalifikacije invalida i da vrši nadzor nad sprovođenjem prekvalifikacije;«. Tačka 8) ostaje u prvobitnoj redakciji.

Čl. 104, u šestom redu, mesto reči »propisima Vlade FNRJ« staviti reči »posebnim propisima«. U trećem redu, ispred reči »rukovodi« staviti zepetu.

Čl. 105. Treći stav postaje prvi stav ovog člana. U prvom redu umesto »Ministarstvo« staviti »Ministar«. U drugom redu, posle »FNRJ« staviti zepetu, a reč »doneće« zameniti sa »donosi«. Stav prvi, koji postaje stav drugi, u prvom redu, brisati reči »nadležno je da«. Drugi stav postaje stav treći.

Čl. 107, u poslednjem stavu, u prvom redu, mesto reči »Glavni« staviti reči »i glavni«.

Čl. 108. Uvodna rečenica ovog člana menja se i glasi: »Pokrajinski sindikalni odbor za Vojvodinu, oblasni sindikalni odbori, sreska i mesna sindikalna veća, odnosno sindikalne organizacije u preduzećima i ustanovama imaju pravo i dužnost:«. U tač. 2) i 4), u prvom i drugom redu, umesto reči »direktorima odnosno starešinama i drugim ovlašćenim rukovodiocima« staviti reči »rukovodiocima odnosno starešinama«. U tač. 5) reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«.

Čl. 109, u prvom stavu, prva tri reda menjaju se i glase: »Pokrajinski sindikalni odbor za Vojvodinu, oblasni sindikalni odbori, sreska i mesna sindikalna veća, odnosno sindikalne organizacije u preduzećima i ustanovama imaju pravo da dostavljaju rukovodiocima, odnosno starešinama državnih, zadružnih i društvenih«. U pretposlednjem redu, prvog stava umesto reči »vezi« staviti »ostvarivanju«. Drugi stav, prvi red, menja se i glasi: »Rukovodioci odnosno starešine«. Na kraju ovog stava dodaje se nova rečenica koja glasi: »U tom slučaju dužni su rukovodioci jednovremeno o tom obavestiti i svoje neposredno više rukovodstvo.«

Čl. 110 menja se i glasi: »Ovlašćuje se Komitet za socijalno staranje Vlade FNRJ da, u saglasnosti sa Centralnim odborom Saveza sindikata Jugoslavije, donosi propise o vršenju prava sindikalnih organizacija u pogledu ostvarivanja prava na osnovu socijalnog osiguranja.«

Čl. 111, stav drugi, menja se i glasi: »Postupak za ostvarivanje prava osiguranika mora biti brz i jednostavan.« U trećem stavu, u trećem redu, brisati reč »onog«.

Čl. 114, u stavu drugom, umesto reči »Ako direktor, odnosno starešina ili drugi ovlašćeni rukovodilac« staviti »Ako rukovodilac odnosno starešina«. U šestom redu, iza reči »usvojiti« staviti »i«. U petom redu brisati reči »Direktor, starešina, odnosno ovlašćeni rukovodilac«, a staviti reči »Rukovodilac odnosno starešina«.

Čl. 115. Druga rečenica trećeg stava postaje nov stav četvrti. Treća rečenica ovoga stava postaje nov peti stav. Četvrti stav postaje stav šesti, menja se i glasi: »Viši organ neće odbaciti prigovor odnosno žalbu zbog neblagovremenog podnošenja, ako je rešenjem povređeno zakonito pravo osiguranikovo.«

Čl. 116. Na kraju člana brisati tačku i dodati reč »osiguraniku.«

Čl. 117, u prvom i drugom redu prvog stava, brisati reči »direktor, starešina, odnosno ovlašćeni rukovodilac« i umesto njih staviti reči »rukovodilac odnosno starešina«.

Čl. 122, drugi stav, u prvom redu, brišu se reči »kao radnom sudu«.

Čl. 123. Na kraju prvog stava, umesto reči »okružnomu« staviti »okružnom«.

Čl. 125, u trećem redu, umesto reči »direktor, starešina, odnosno rukovodilac« staviti reči »rukovodilac odnosno starešina«.

Čl. 126, u prvoj tački, na kraju, umesto reči »daje« staviti »da«, a u trećem redu, iza reči »ili« dodati reči »ih ostvari ili pokuša da ostvari«. U tač. 4) iza reči »sprečava« dodati »svoje«.

Čl. 127, prvi stav menja se i glasi: »Odgovorno službeno lice ili privatni poslodavac koji namerno sprečava osiguranika da ostvari ili koristi prava utvrđena na osnovu socijalnog osiguranja, ili namerno čini smetnje u postupku ostvarivanja tih prava, kazniće se kao učinilac krivičnog dela popravnim radom ili lišenjem slobode do dve godine.«

Čl. 128, stav drugi se briše. U stavu tri, koji postaje stav dva, u trećem redu, iza reči »može« dodaju se reči »otpočeti postupak, odnosno«, a u četvrtom redu, iza reči »postupak«, stavlja se zapeta.

Čl. 132, prvi stav menja se i glasi: »Uživaoci pune lične penzije bez obzira na godine života, a ostali uživaoci ličnih penzija ako su navršili 60 godina života (muškarci), odnosno 55 godina (žene), a stekli su pravo na penziju po ranijim propisima, ako stupe u radni odnos primaju nesmanjenu penziju kao i platu koja će se odrediti po posebnim propisima Vlade FNRJ.«.

Drugi stav člana 133 postaje novi član 134.

Čl. 134 postaje čl. 135. Drugi stav menja se i glasi: »Zadružne i društvene organizacije, kao i privatni poslodavci, uplaćivaće u opštredržavni budžet ukupan iznos doprinosa za socijalno osiguranje koji su po ranijim propisima plaćali poslodavci i osiguranici, po odbitku onog dela za koji će se povećati plate radnika i službenika (čl. 138).«

Čl. 135 postaje čl. 136.

Čl. 136 postaje čl. 137.

Čl. 137 postaje čl. 138. Stav prvi menja se i glasi: »Neto plata radnika i službenika povećaće se za jedan deo onog doprinosa za socijalno osiguranje koji su dosad sami plaćali.« Drugi stav menja se i glasi: »Vlada FNRJ odrediće procenat povećanja plata u vezi sa ukidanjem doprinosa za socijalno osiguranje, kao i u vezi sa ukidanjem poreza na dohodak od plata radnika i službenika zaposlenih u državnim preduzećima i ustanovama.« Dodaje se novi stav treći, koji glasi: »Ove mere sprovedeće Vlada FNRJ najdocije do 1 marta 1950 godine.«

Dodaje se nov član 139 koji glasi: »Vlada FNRJ može odložiti početak primene pojedinih propisa ovog zakona, ukoliko to zahtevaju pripreme za sprovođenje ovih propisa, ali najdalje do 1 jula 1950 godine.«

Član 138 postaje novi član 140 s tim, što se njegov drugi stav briše.

Odbor je učinio još i ispravke izvesnih sitnih štamparskih omaški i grešaka.

Podnoseći Veću naroda ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Veću da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je dr Branko Čubrilović.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Ninko Petrović, s. r.

Članovi:

Tomo Čiković, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Mihailo Grbić, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Savo Orović, s. r., Milan Popović, s. r., Mustafa Hodža, s. r., dr Branko Čubrilović, s. r., Miloš Carević, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Radovan Popović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O SOCIJALNOM OSIGURANJU RADNIKA, SLUŽBENIKA I NJIHOVIH PORODICA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 2

19 januara 1950 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ, na svojim sednicama od 13, 14, 15, 17 i 18 januara 1950 godine, pretresao je Predlog zakona o socijalnom osiguranju radnika, službenika i njihovih porodica, dostavljen mu od Predsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

I

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ jednodušno je pozdravio inicijativu Vlade FNRJ za donošenje Zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, kojim naša država na nov način obezbeđuje punu socijalnu zaštitu radnicima i službenicima i njihovim porodicama za slučaj bolesti, gubitak sposobnosti za rad, starosti, smrti, kao i u drugim slučajevima gde je ovakva zaštita potrebna.

Razmatrajući predlog zakona, kako u načelnoj tako i u pojedinačnoj diskusiji, članovi Zakonodavnog odbora podvukli su i ukazali na takve njegove osobine i prednosti, koje će učiniti da će naša domovina izgraditi sistem socijalnog osiguranja radnika i službenika, koji će zauzeti vidno mesto u svetu.

U odnosu na sadašnje stanje u oblasti socijalnog osiguranja, posebno su istaknute sledeće karakteristike.

Predlog zakona temelji se na dosledno sprovedenom principu jedinstvenosti socijalnog osiguranja, i to kako u materijalno-pravnom pogledu tako i u organizacionom pogledu. Istaknuta je naročito činjenica, što se dokida nasledno dvovrсно

osiguranje u slučaju iznemoglosti, starosti i smrti za radnike, s jedne strane, i službenike, s druge strane, što se predviđa potpunim izjednačenjem svih radnika, nameštenika i službenika u svim pravima iz socijalnog osiguranja, i to uz potpuno oslobodenje osiguranika od plaćanja doprinosa.

U organizacionom pogledu predlog zakona polazi od uključenja službe socijalnog osiguranja u sastav organa državne uprave, počam od Komiteta za socijalno staranje Vlade FNRJ pa preko ministarstva socijalnog staranja narodnih republika do povereništva za socijalno staranje narodnih odbora, — dakle različito od dosadašnjeg stanja, kada je postojala posebna organizacija službe socijalnog osiguranja, utemeljena na centralističkom principu.

S iznesenim u vezi, naročito s obzirom na oslobodenje radnika i službenika od plaćanja doprinosa za socijalno osiguranje, u diskusiji je istaknuto da se menja i dosadašnji sistem finansiranja tj. da država, odnosno nejna socijalistička privreda, prima na sebe obavezu da će iz opšte akumulacije pokrivati izdatke za potrebe socijalnog osiguranja.

Nadalje u diskusiji su istaknuta proširenja i poboljšanja prava kao i predviđena nova prava te je ovaj predlog zakona u načelu jednodušno usvojen i ujedno ocenjen od svih članova Zakonodavnog odbora kao još jedan izraz brige Vlade FNRJ u njenom radu oko poboljšanja materijalnog položaja trudbenika naše socijalističke domovine.

Medutim, Zakonodavni odbor Saveznog veća izvršio je izvesne izmene i dopune u Predlogu zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, od kojih treba posebno istaći sledeće:

U čl. 33 predloga zakona određena je granica od koje se računa stepen smanjenja sposobnosti za rad invalida rada prve grupe, kao i krajnja granica smanjene sposobnosti koja se tretira kao delimično smanjena sposobnost za rad, te s tim u vezi određen je pojam potpune nesposobnosti za rad.

U čl. 43 dodan je nov treći stav u kome je određena sankcija za slučaj ako se osiguranik koji je izgubio profesionalnu sposobnost bez opravdanog razloga ne odazove pozivu na prekvalifikaciju.

Čl. 53 izmenjen je u pravcu da osiguraniku koji uživa invalidsku penziju i ponovo stupi u radni odnos pripada pored invalidske penzije još po pravilu, i odgovarajuća plata, tako da će bliže propise o tome i u okviru ovog propisa doneti Vlada FNRJ.

Analogna izmena izvršena je i u čl. 63 za osiguranike koji uživaju starosnu penziju.

U čl. 60 dodana je nova četvrta tačka, kojom se priznaje radni staž i vreme koje je osiguranik proveo na vojnoj dužnosti ili u zarobljeništvu za vreme ratova od 1912—1920 godine, jer je to bilo priznato još po čl. 4 tač. 8 Zakona o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih službenika.

U čl. 62 dana je mogućnost da Vlada FNRJ može bez ikakvih ograničenja odrediti da se licima u radnom odnosu za određivanje starosne penzije uračuna, u celini ili delimično, i vreme koje su ova lica pre stupanja u radni odnos provela na radu u pojedinim strukama od društvenog značaja, kao što su: lekari, inženjeri, umetnici, novinari, advokati, apotekari, zanatlije itd. Prema predlogu zakona bilo je potrebno da ova lica prethodno imaju radni staž od najmanje 15 godina.

U čl. 67 dodat je 7 stav kojim je određeno da žena osiguranika koja za vreme uživanja porodične penzije navršila 45 godina života zadržava pravo na porodičnu penziju. Ovo se predlaže s razlogom što bi, prema predlogu zakona, žena osiguraničarka, koja je bila mlađa od 45 godina u času sticanja porodične penzije, a koju je stekla jer je imala dete mlađe od 7 godina, ovu penziju naknadno izgubila kada bi dete navršilo 7 godina, a ona u međuvremenu navršila 45 godina života.

U čl. 71 dodana su dva nova stava u kojima su određeni kriterijumi za ustanovljenje osnova za određivanje porodične penzije u onim slučajevima kada je osiguranik umro pre nego što mu je bila određena lična penzija ili invalidnina.

Čl. 73 i 74 izmenjeni su na način što su propisi kojima se uređuje pitanje određivanja porodične penzije učinjeni preglednijim i jasnijim.

U čl. 83 dodan je treći stav, kojim se ovlašćuje Vlada FNRJ da može doneti propise o davanju pomoći porodicama onih osiguranika koji izgube pravo na ličnu penziju odnosno invalidninu zbog izvršenog krivičnog dela odnosno gubitka državljanstva. Ovo se predlaže iz razloga da se stvori mogućnost materijalnog obezbeđenja članova porodice koji bi ostali bez sredstava za život.

Čl. 132 izmenjen je u prvom stavu tako, što uživaocima pune lične penzije, te uživaocima ličnih penzija ako su navršili 60 godina života (muškarci odnosno 55 godina (žene), koji su stekli pravo na penziju po ranijim propisima i stupili u radni odnos, nije unapred određeno u kojoj će meri uticati penzija na platu, već je za uređenje ovog pitanja dano ovlašćenje Vladi

FNRJ, pošto se ovde radi o raznovrsnim slučajevima koji mogu biti uređeni samo detaljnijim propisima.

Čl. 134, stav 2 predloga zakona (koji po predlogu Zakonodavnog odbora postaje član 135) izmenjen je tako, što se određuje da će zadružne i društvene organizacije, kao i privatni poslodavci, uplaćivati u opštedržavni budžet ukupan iznos doprinosa za socijalno osiguranje koji su po sadašnjim propisima uplaćivali poslodavci i osiguranici, no po odbitku onog dela za koji će se povećati plate radnika i službenika povodom stupanja na snagu Zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica odnosno u vezi ukidanja doprinosa za socijalno osiguranje. Ovim se unapred unosi jasnoća u pogledu obaveza plaćanja za ovu kategoriju obaveznika u oblasti socijalnog osiguranja.

Konačno čl. 137 predloga zakona (koji postaje član 138) izmenjen je tako da je unapred određeno do kada se imaju povećati plate radnika i službenika u vezi sa ukidanjem doprinosa za socijalno osiguranje kao i u vezi ukidanja poreza na dohodak od plate radnika i službenika zaposlenih u državnim preduzećima i ustanovama, tj. određeno je da se ovo ima sprovesti najdocije do 1. marta 1950 godine.

II

Saglasno istaknutim načelima i na osnovu pretresa svakog člana Predloga zakona o socijalnom osiguranju radnika, službenika i njihovih porodica, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

Naslov zakona menja se i glasi: »Zakon o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica«.

Svuda gde se u predlogu zakona citira: Komitet za socijalno obezbeđenje Vlade FNRJ, ministarstvo za socijalno obezbeđenje narodne republike ili povereništvo za socijalno obezbeđenje narodnog odbora zameniti sa: Komitet za socijalno staranje Vlade FNRJ, ministarstvo za socijalno staranje narodne republike i povereništvo za socijalno staranje narodnog odbora.

Čl. 1 menja se i glasi: »Socijalnim osiguranjem država obezbeđuje radnicima i službenicima i njihovim porodicama određena prava za slučaj bolesti, gubitka sposobnosti za rad, starosti, smrti i druga prava utvrđena ovim zakonom.«

Čl. 3, stav drugi menja se i glasi: »Plate radnika i službenika ne mogu se opteretiti doprinosom za socijalno osiguranje ni u kom vidu.«

Čl. 4, prvi red menja se i glasi: »Prava koja se obezbeđuju ovim zakonom jesu:«. U četvrtom redu na kraju brišu se reči: »ili bolovanja«.

Čl. 5, prvi stav, u drugom redu, posle reči »zasnivanja« dodaje se »svog«. U tač. 1) u prvom redu posle reči »organa« staviti zapetu. U stavu petom, treći red, umesto reči »druge« staviti »druga«; u četvrtom redu, posle reči »odnosu« staviti zapetu, a u petom redu istog stava reč »uslove« prebaciti iza reči »lica« u istom redu. Stav šesti menja se i glasi: »Bliže propise o sprovođenju socijalnog osiguranja za osiguranike navedene u stavovima 2, 3, 4 i 5 ovog člana donosi Komitet za socijalno staranje Vlade FNRJ.«

Čl. 6, u prvom redu, posle reči »Jugoslavije« i u četvrtom redu, posle reči »preduzeća« staviti zapetu. U trećem redu brišu se reči »nalogu, odnosno«.

Čl. 7, na kraju četvrtog reda, posle reči »FNRJ« staviti tačku i brisati ostatak teksta.

Čl. 8, u drugom stavu, u trećem redu, umesto reči »druga« staviti reč »ostala«.

Čl. 12, prvi stav, drugi red, iza reči »odnosno« dodaju se reči »u slučaju«.

Čl. 14, u prvom stavu, pod b) drugi red menja se i glasi: »za rad i nemaju sopstvene imovine, a osiguranik ih izdržava«. U drugom stavu, drugi red, mesto »podrazumevaju« staviti »razumeju«. U trećem redu brisati reč »je«, a u četvrtom redu umesto »izdržavao« staviti »izdržava«. U trećem stavu, u trećem redu, posle reči »kraja« dodati reč »propisanog«, a broj »23« zameniti sa »24«. U četvrtom redu, posle reči »života« staviti tačku i brisati ostatak stava.

Čl. 15, u trećem redu, posle reči »troškova« staviti tačku i brisati ostatak teksta.

Čl. 18, u prvom redu, posle reči »obezbeđenje« dodati »(čl. 16)«.

Čl. 20, u prvom stavu, pod tač. b), u trećem redu, umesto reči »obračunskom stavu odgovarajućem« staviti reči »odgovarajućem obračunskom stavu«. U tač. v) u trećem redu, posle reči »odgovara« dodati reč »propisanom«. U trećem stavu, tač. a) menja se i glasi: »za radnike — dodatak predradnika (brigadir), dodatak za neprekidnost uposlenja, dodatak za vanredne uslove rada i dodatak za odvojeni život;«.

Čl. 21, u stavu 1), drugi red, briše se reč »sve«, a na kraju stava mesto tačke staviti zapetu i dodati reči »i to, po pravilu, do godinu dana.« Stav drugi briše se. Stav treći postaje stav drugi.

U petom redu, umesto reči »ministar rada« staviti reči »ministar za socijalno staranje«.

Čl. 23, prvi i drugi stav menjaju se i glase:

»Osiguranik-žena ima pravo na materijalno obezbeđenje zbog trudnoće i porodaja (čl. 17 st. 1 i 3), ako se neposredno pre porodaja nalazila u radnom odnosu neprekidno najmanje šest meseci ili s prekidima ukupno osamnaest meseci u poslednje dve godine. Materijalno obezbeđenje jednako je redovnoj plati osiguranika-žene.

U pogledu utvrđivanja redovne plate primenjuje se propis čl. 20 ovog zakona. Ako je osiguranik-žena na osnovu lekarskog mišljenja bila zbog trudnoće premeštena na drugi posao sa nižom platom, kao redovna plata uzima se ranija veća plata.«

Čl. 24 menja se i glasi: »Ako se osiguranik-žena razboli za vreme trajanja odsustva zbog trudnoće i porodaja ne može za to vreme uživati i materijalno obezbeđenje propisano u čl. 16 ovog zakona.«

Čl. 28, u drugom stavu, u drugom redu briše se reč »rodene«.

Čl. 30, stav peti menja se i glasi: »Ako su oba roditelja u radnom odnosu, dodatak za zajedničku decu prima otac. U slučaju odvojenog života roditelja, dodatak prima roditelj koji dete izdržava.«

Podnaslov iznad člana 32 briše se.

Čl. 32, u prvom stavu, u trećem redu, posle reči »rad« brisati zapetu, a u drugom stavu, u drugom redu, posle reči »uopšte« staviti zapetu. U trećem stavu na kraju, umesto broja »3« staviti »2«.

Čl. 33, u prvom stavu, u trećem redu, posle reči »smanjena« dodati »preko 20%«. U osmom redu brisati reči »dve trećine« i staviti »tri četvrtine«. U drugom stavu, u prvom redu, briše se reč »uopšte«, a umesto reči »dve trećine,« staviti »tri četvrtine,«.

Iznad člana 34 stavlja se nov podnaslov koji glasi: »a) invalidnina za slučaj nesreće na poslu«.

Čl. 35, stav prvi, treći red, posle reči »jednogodišnje« dodaje se reč »redovne«, a iza reči »plate« dodati »(čl. 20)«.

Čl. 36, stav drugi, tač. 1), u trećem redu, posle reči »odnosno« dodaje se reč »zaključenog«; u četvrtom redu, posle reči »radu« staviti zapetu i brisati reči »zaključenog sa državnim, zadružnim ili društvenim preduzećem ili ustanovom«.

Iznad člana 37 podnaslov pod b) menja se i glasi: »b) invalidnina za slučaj bolesti ili usled nesreće van posla«.

Čl. 37, stav prvi, u prvom redu, iza reči »ili« staviti »usled«.

Čl. 38, u trećem stavu, u drugom redu, ispred reči »određiće« staviti zapeću. U četvrtom stavu, u trećem redu, posle reči »penzije« staviti zapeću.

Čl. 40, u prvom stavu, u prvom redu, umesto reči »koji je upućen i stupio i na drugu« staviti reči »II grupe koji je stupio na drugu«. U četvrtom redu umesto reči »plate koju je osiguranik ranije imao« staviti reči »redovne plate koju je osiguranik ranije imao (čl. 20)«. Drugi stav menja se i glasi: »Uživaocu invalidnine III grupe koji se uposli pripada pored plate nesmanjena invalidnina.«. U trećem stavu, u poslednjem redu, ispred reči »plate« dodati »redovne«, a na kraju stava dodati »(čl. 20)«.

Čl. 41, u drugom stavu, u četvrtom stavu, reči »(prekvalifikacija)« brisati. U drugom stavu, treći red, reč »svih« zamenjuje se sa »ovih«.

Čl. 42, u prvom stavu, u drugom redu, posle reči »invalidske penzije« i u drugom stavu, u drugom redu, posle reči »penzije« staviti zapeću.

Čl. 43, u stavu 2, u prvom redu, posle reči »prekvalifikuje« dodaje se »(čl. 41)«. Dodaje se nov treći stav, koji glasi: »Ako se osiguranik bez opravdanog razloga ne odazove na prekvalifikaciju, može mu se obustaviti isplata invalidnine dok se ne odazove pozivu.«

Čl. 44, u prvom stavu, u šestom redu, briše se jedna od dveju reči »smanjenja«. U stavu drugom, drugi red, iza reči »posao« i iza reči »prekvalifikacije« staviti zapeću.

Čl. 47, u stavu četvrtom, prvi red, iza reči »staža« staviti zapeću. U tabeli 1 umesto »za osiguranike mlade« staviti »za osiguranika mladeg«, a u tabeli pod 2 umesto »za osiguranike starije« staviti »za osiguranika starijeg«, a kod obe tabele, umesto reči »penzionog« staviti »penziskog«.

Čl. 48, na kraju prvog stava, dodati novu rečenicu, koja glasi: »Ova penzija iznosi 50% od penziskog osnova.«

Čl. 49, na kraju prvog stava, iza »čl. 61« brisati »st. 1 i 2«.

Čl. 50, u drugom stavu, u četvrtom redu, umesto reči »plata« staviti reči »redovna plata« (čl. 20)«. U šestom i sedmom redu, ispred reči »plata« dodati reč »redovna«. Isto tako u trećem stavu, u četvrtom redu, ispred reči »plata« staviti reč »redovna«.

Čl. 51, u šestom redu, briše se reč »sve«.

Čl. 52, u drugom redu, posle reči »rad« dodati »(čl. 33)«, a u četvrtom redu, iza reči »rad« staviti zapeću i brisati »(čl. 33)«. U petom redu ispravlja se štamparska greška reči »primenjuju«.

Čl. 53, u drugom redu, posle reči »pripada« dodati », po pravilu,«.

Čl. 54 menja se i glasi: »Ovlašćuje se Vlada FNRJ da svojim propisima odredi i druga prava i povlastice u korist uživalaca invalidske penzije i invalidnine.«.

Čl. 55, u tač. 2), u prvom redu, umesto »šeset pet« staviti »šezdeset pet«. Na kraju tačke 1) brisati »ili«.

Čl. 57, stav drugi ovog člana postaje stav prvi člana 58. Dodaje se nov stav drugi, koji glasi: »U radni staž računa se, po pravilu, uposlenje sa punim redovnim radnim vremenom«.

Čl. 58, u stavu drugom, koji postaje stav treći, u prvom redu, reč »navršenih« zamenjuje se sa »preko«. U četvrtom i petom redu, umesto reči »svake godine« staviti reči »za svaku godinu« a reč »navršenih« zameniti sa »preko«. U devetom redu, umesto reči »svake godine« staviti »za svaku godinu«. U tabeli pod 1 reči »za osiguranike muškarce koji imaju« zamenjuju se rečima »za osiguranika muškarca koji ima«. U tabeli pod 2 reči »za osiguranike-žene koje imaju« zameniti rečima »za osiguranika-ženu koja ima«, a u obe tabele reč »penzionog« zamenjuje se sa »penziskog«.

Čl. 59, u prvom stavu, u četvrtom redu, reči, »ulaze u« zameniti rečima »ulaze i«. U drugom stavu, poslednji red, reč »njegovog« zamenjuje se rečju »svog«. U poslednjem stavu, drugi red, reč »penzisku« zameniti sa »penziski«.

Čl. 60. Dodaje se novi stav prvi, koji glasi: »Za određivanje radnog staža za starosnu penziju računa se u radni staž sve vreme provedeno u radnom odnosu.«. U stavu prvom koji postaje stav drugi, posle tač. 3) dodaje se nova tačka 4) koja glasi: »4) na vojnoj dužnosti ili u zarobljeništvu za vreme ratova od 1912 do 1920 godine priznato po dosadašnjim propisima (čl. 4 tač. 8 Zakona o ustanovljenju prava na penziju i o penzionisanju državnih službenika)«. Numeracija ostalih tačaka povećava se za jedan.

Čl. 61, u drugom stavu, u prvom redu, posle reči »priznati« dodati reči »u celini ili delimično«. U četvrtom redu broj »4« zameniti sa »5«.

Čl. 62 menja se i glasi: »Vlada FNRJ može svojim propisima odrediti da se licima u radnom odnosu za određivanje starosne penzije uračuna, u celini ili delimično, i vreme koje su pre stupanja u radni odnos proveli na radu u pojedinim strukama od društvenog značaja (lekari, inženjeri, umetnici, novinari, advokati, apotekari, zanatlije i dr.)«.

Čl. 64 postaje čl. 63, menja se i glasi: »Osiguranicima koji su bili od 9 maja 1945 godine na vojnoj vežbi u Jugoslovenskoj armiji; na vojnim dužnostima u ratovima 1912 do 1918 godine;

na vojnoj vežbi u razdoblju od 1914 do 1941 godine, uračunava se to vreme u radni staž ako su neposredno pre toga bili u radnom odnosu. Isto tako, ne smatra se prekidom radnog staža vreme provedeno u Jugoslovenskoj armiji za vreme mobilizacije i rata.

Ako je prekid radnog staža posle 1 januara 1947 godine trajao duže od godinu dana, smanjuje se raniji radni staž za onoliko vremena koliko je prekid trajao duže od godinu dana, a za osiguranika-ženu s detetom do tri godine ako je prekid trajao duže od dve godine. Ovo smanjenje radnog staža neće se vršiti ako je osiguranik za vreme prekida radnog staža bio nesposoban za rad i zbog toga primao penziju odnosno invalidninu.«

Čl. 63 postaje čl. 64. U prvom stavu, drugi red, iza reči »pripada« dodaju se reči », po pravilu,«. Stav drugi menja se i glasi: »Osiguraniku koji posle penzionisanja produži da radi, ili ponovo stupi u radni odnos i radi sa punim redovnim radnim vremenom najmanje godinu dana povećava se starosna penzija u smislu čl. 58 st. 3 ovog zakona, a ako uživa punu starosnu penziju ona mu se povećava za svaku navršenu godinu rada za 2% penziskog osnova. Ovako povećana starosna penzija ne može preći iznos od 110% penziskog osnova.« Dodaje se nov četvrti stav koji glasi: »Uživaocu invalidnine, odnosno invalidske penzije, koji se nalazi u radnom odnosu pa stekne po odredbama ovog zakona pravo na starosnu penziju, pripada umesto invalidnine, odnosno invalidske penzije starosna penzija, ukoliko je njen iznos veći od invalidnine, odnosno invalidske penzije.«

Čl. 65, u tač. 1), ispred reči »staž« dodati »radni«.

Čl. 66, u tač. 2), posle reči »roditelji« umesto zapete staviti tačku i zapetu. U drugom stavu, u trećem redu, mesto »tim« staviti »ovim«.

Čl. 67, u prvom stavu, u prvom redu, umesto reči »osiguranika« staviti reč »osiguranikovoje«. Drugi stav menja se i glasi: »Ovo pravo pripada ženi osiguranikovoje i onda kad ima dete mlade od 7 godina«. U trećem stavu, treći red, iza reči »detetu« staviti zapetu. U poslednjem stavu, iza reči »rad« staviti zapetu, a mesto reči »ili« staviti reči »a bračnom drugu osiguranika-žene i u slučaju kad«. Dodaje se nov sedmi stav, koji glasi: »Žena osiguranikova koja za vreme uživanja porodične penzije navršila 45 godina života zadržava pravo na porodičnu penziju.«

Čl. 68, u tač. 1), na kraju drugog reda, mesto »niti« staviti »ili«, a na kraju umesto tačke i zapete staviti zapetu i dodati reči »ili je sam bračni drug stupio u novi brak;«.

Čl. 69, prvi stav menja se i glasi: »Deci i unučadi osiguranika pripada pravo na porodičnu penziju do navršениh 17 godina života, a ako su na školovanju do kraja propisanog redovnog školovanja, a najdalje do navršene 24 godine života.« U stavu drugom, u prvom redu, reč »postali« zameniti sa »postala« i reč »nesposobni« sa »nesposobna«. Na kraju drugog reda, iza reči »stavu« staviti zapetu. U petom redu reči »i ako« zameniti sa rečima »i kad«. U stavu trećem, prvi red, reči »i dete bez roditelja« brišu se, u trećem redu, posle reči »smrti« staviti zapetu. Na kraju stava dodaje se nova rečenica, koja glasi: »Dete bez roditelja ima pravo na porodičnu penziju ako ga je osiguranik izdržavao u svom domaćinstvu najmanje godinu dana pre svoje smrti.«

Čl. 70, stav prvi, u drugom redu, iza reči »izdržavao« staviti zapetu, a u trećem redu, reči »ili je« zameniti sa rečima »ili ako je roditelj«.

Čl. 71, u trećem redu, posle reči »prima« staviti tačku i brisati ostatak stava. Dodaju se dva nova stava, koji glase:

»Ako osiguranik u času smrti nije bio uživalac lične penzije, odnosno invalidnine, a umro je usled nesreće van posla ili usled bolesti, kao osnov za određivanje porodične penzije uzima se lična invalidska penzija na koju bi osiguranik prema svom radnom stažu imao pravo (čl. 47 tabela 1).

Ako osiguranik u času smrti nije bio uživalac lične penzije, odnosno invalidnine, a umro je usled nesreće na poslu, kao osnov za određivanje porodične penzije uzima se lična invalidska penzija na koju bi osiguranik imao pravo da je postao potpuno nesposoban za rad (čl. 46).«

Čl. 72, stav prvi, drugi red, reč »prema« zamenjuje se sa »u«.

Čl. 73 menja se i glasi: »Porodična penzija određuje se u sledećim procentima od penziskog osnova, i to:

Ako porodicu sačinjava	Porodična penzija iznosi
I. jedan član, i to:	
a) bračni drug; ili	
b) dete osiguranika bez oba roditelja; ili	
v) unuče osiguranika; ili	
g) dete bez oba roditelja koje je osiguranik uzeo na izdržavanje — — — — —	55%
II. dva člana, i to:	
pored članova navedenih pod I a) do g)	
još jedno dete, ili unuče, ili dete	
bez roditelja uzeto na izdržavanje — — —	65%

	P. rođična penzija iznosi
Ako porodicu sačinjava	
III. tri člana, i to:	
pored članova navedenih pod I a) do g)	
još dvoje dece, ili unučadi ili dece	
bez roditelja uzete na izdržavanje — — —	80%
IV. četiri člana, i to:	
pored članova navedenih pod I a) do g)	
još troje dece, ili unučadi ili dece	
bez roditelja uzete na izdržavanje — — —	95%
V. pet ili više članova, i to:	
pored članova navedenih pod I a) do g)	
još četiri ili više dece, ili unučadi ili dece	
bez roditelja uzete na izdržavanje — — —	100%

Ako bračni drug nema pravo na penziju, porodična penzija na koju imaju pravo deca ili unučad ili deca bez roditelja koju je osiguranik uzeo na izdržavanje, određuje se prema broju članova porodice koji imaju pravo na penziju tako, da pripada:

za jednog člana	25%
za dva člana	40%
za tri člana	55%
za četiri člana	70%
za pet članova	85%
za šest i više članova	100%«

Čl. 74 menja se i glasi: »Ako porodicu sačinjavaju samo roditelji osiguranika, penzija za oba roditelja zajedno iznosi 65%, a za jednog roditelja 55% od penziskog osnova.

Ako su pored roditelja preostali još i bračni drug ili deca osiguranikova, ili bračni drug sa decom, roditeljima pripada porodična penzija ukoliko puni iznos penziskog osnova nije iscrpljen penzijama bračnog druga i dece osiguranika, i to u visini razlike između ukupnog iznosa tih penzija (čl. 73 stav 1) i iznosa penziskog osnova, a najviše do 55% penziskog osnova za jednog roditelja odnosno 65% penziskog osnova za oba roditelja.

Ako su pored roditelja preostala još unučad ili deca bez roditelja koju je osiguranik uzeo na izdržavanje, porodična penzija određuje se po skali iz čl. 73 st. 1 ovog zakona tako, da se jednom roditelju daje 55%, za oba roditelja 65%, a za svakog daljeg člana porodice još po 15% od penziskog osnova do ukupno najviše 100% penziskog osnova.«

Čl. 75, stav treći, u trećem redu brisati reči »(bez pastoračadi)«.

Čl. 76, u trećem redu, posle reči »invalidnine« staviti zapeću, a u osmom redu iza reči »plate« staviti »(čl. 20)«. Poslednja rečenica menja se i glasi: »Za slučaj deobe ove pomoći važe propisi prethodnog člana.«

Čl. 77, stav drugi, poslednji red, reč »ili« zamenjuje se sa »i«.

Čl. 80, stav prvi, u drugom redu, iza reči »plate« staviti »(čl. 20). U drugom stavu, prvi red, iza reči »invalidninu« i u trećem redu, iza reči »platu« staviti zapeću, a isto tako u stavu trećem, u drugom redu, posle reči »penziju«.

Čl. 81, stav prvi menja se i glasi: »Ako sahranu umrlog člana porodice nije izvršio osiguranik, odnosno ako sahranu umrlog osiguranika nije izvršila porodica, pogrebna pripada licu koje je izvršilo sahranu.«

Čl. 83. Dodaje se nov treći stav, koji glasi: »Ovlašćuje se Vlada FNRJ da može doneti propise o davanju pomoći porodica osiguranika koji izgube pravo na invalidninu odnosno na ličnu penziju po st. 1 i 2 ovog člana.«

Čl. 84, u prvom redu, umesto reči »ne može steći«, dodati reči »ne stiče«. U tač. 2 reč »sam« zameniti sa »namerno«.

Čl. 85, stav prvi menja se i glasi: »Bračni drug umrlog osiguranika, u slučaju da ponovo stupa u brak, gubi pravo na porodičnu penziju i ne može ga po tom osnovu više steći.« U drugom stavu, u prvom redu, mesto reči »ne može steći« staviti »ne stiče.«.

Čl. 86, u prvom redu, mesto reči »ne može steći« staviti »ne stiče.«.

Čl. 87, u sedmom redu stava prvog, reč »kod« zameniti sa »dok«. U drugom stavu, u petom redu, mesto »teškim« staviti »opravdanim«. U šestom redu, mesto »ostavi« staviti »ostaviti«. U trećem stavu, u drugom redu, mesto »steći« staviti »uživati«.

Čl. 88, u trećem stavu, u prvom redu, briše se reč »izuzetno«. U trećem redu, mesto reči »državnih organa ili po odobrenju nadležnog« staviti reči »ili po odobrenju nadležnog državnog«.

Čl. 90, u prvom i drugom redu prvog stava, mesto »zakonom utvrđenih prava i dužnosti« staviti »nadležnosti«. U drugom stavu, u drugom redu, mesto reči »povereništva« staviti »povereništava«, a u trećem redu, mesto reči »ovlašćenima«, staviti »ovlašćenima«.

Čl. 91, u četvrtom redu, brisati reč »većim«. U petom redu, posle reči »lekara« staviti tačku, a ostatak teksta prebaciti u prvi red ispred reči »preko«.

Čl. 92, u drugom redu, umesto reči »ova prava« staviti reči »određena prava«. Na kraju ovog člana dodati reči »kod kojih je osiguranik uposlen«.

Čl. 93, pod tač. 1), posle reči »osiguranika« umesto »i« staviti »odnosno«. Treći stav menja se i glasi: »Ministar narodnog zdravlja narodne republike, u saglasnosti s ministrom za socijalno staranje narodne republike i nadležnim resornim ministrom, može odrediti da pojedine zdravstvene ustanove na području narodne republike služe isključivo za potrebe osiguranika jedne privredne grane ili resora, ili jednog ili više preduzeća odnosno ustanova.«

Čl. 94, pod tač. 2), umesto reči »sposobnosti« staviti »spособnost«. Tač. 3) menja se i glasi: »3) da ocenjuju stepen trudnoće osiguranika-žene radi određivanja odsustva zbog trudnoće i porođaja;«. U tač. 4) reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«.

Čl. 95, u tač. 1), umesto reči »delimičnu« staviti »delimično«. U tač. 2) na kraju mesto broja »42« staviti »41«. U tač. 3) umesto reči »premeštanja« staviti »premeštaja«. Tač. 6) u prvom redu, iza reči »mišljenja« dodaju se reči »određenih odnosno«. U tač. 7) iza reči »pomoć« dodati reči »određenim odnosno«. U trećem redu brisati reč »nepravilne«. U tač. 8 reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«.

Čl. 96. Tač. 2 briše se. Tač. 3 i 4 postaju nove tačke 2 i 3. U tač. 3 reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«. Dodaje se novi stav drugi koji glasi: »Više lekarske komisije mogu preuzeti na rešavanje pojedine slučajeve iz nadležnosti stalnih lekarskih komisija.«. U st. 2 koji postaje st. 3, u prvom redu, briše se reč »može«, a u trećem redu, umesto reči »odrediti« stavlja se »odreditiće«. U poslednjem redu briše se reč »netačno«.

Čl. 98. Uvodna rečenica menja se i glasi: »Rukovodioci odnosno neposredna starešine državnih, zadružnih i društvenih preduzeća i ustanova ili druga ovlašćena lica nadležni su:«. U tač. 5) posle reči »pogrebninu« staviti tačku i zapetu i brisati ostatak tačke. U tač. 7) reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«.

Čl. 100, u tač. 1), u trećem redu, umesto reči »ovih« staviti reči »državnih, zadružnih i društvenih«. U tač. 3) na kraju dodati reči »zaposlenih kod privatnih poslodavaca;«. Tač. 5) briše se. Tač. 6) postaje tač. 5), na kraju dodati reči »i da u vršenju toga prava nadzora poništava ili menja nezakonita rešenja komisija

za radne sporove;«. Tač. 7) postaje tač. 6). U prvom redu, mesto reči »poništaj« staviti »poništenje,«. Tač. 8) postaje tač. 7), a reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«. U tač. 2) reč »preuzima« zamenjuje se sa »preduzima«.

Čl. 101, u tač. 1), na kraju mesto broja »42« staviti »41«. Tač. 5) postaje tač. 4) i na kraju se dodaje »po tač. 1, 2 i 3 ovog člana;«. Tač. 4) postaje tač. 5). U tač. 6), u drugom redu, mesto reči »povereništva« staviti reč »povereništava«, a u trećem redu umesto reči »sreskog i gradskog narodnog« staviti reči »sreskih i gradskih narodnih«. Tač. 7) menja se i glasi: »7) da po pravu nadzora poništava ili menja nezakonita rešenja povereništava za socijalno staranje nižih narodnih odbora;«. U tač. 9) reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«. Dodaje se nov drugi stav koji glasi: »Sve poslove navedene u ovom članu vrši na području Autonomne Pokrajine Vojvodine odnosno Autonomne Kosovsko-metohijske Oblasti Povereništvo za socijalno staranje Glavnog izvršnog odbora Narodne skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine odnosno Oblasnog narodnog odbora Autonomne Kosovsko-metohijske Oblasti.«

Čl. 102, u tač. 1), posle reči »ličnu« dodati reči »i porodičnu«. Tač. 2) briše se, a numeracija ostalih tačaka smanjuje se za jedan. U tač. 6), novoj, u prvom redu, reč »pravilnim« brisati. U tač. 9), novoj, reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«.

Čl. 103, u tač. 2), ispred reči »poništava« staviti reči »po pravu nadzora«, a u trećem redu, posle reči »osiguranja«, staviti tačku i zapeću i brisati ostatak tačke. U tač. 3), u prvom redu, brisati reč »pravilnim«. Tač. 4) briše se. Tač. 5) postaje tač. 4). Tač. 6) postaje tač. 5), menja se i glasi: »5) da predlaže ili u svojoj nadležnosti donosi organizacione i druge propise za unapređenje rada u ostvarivanju socijalnog osiguranja, kao i da izdaje uputstva za ostvarivanje prava na osnovu socijalnog osiguranja;«. Tač. 7) postaje tač. 6). Dodaje se nova tač. 7) koja glasi: »7) da izdaje uputstva o organizaciji prekvalifikacije invalida i da vrši nadzor nad sprovođenjem prekvalifikacije;«. Tačka 8) ostaje u prvobitnoj redakciji.

Čl. 104, u šestom redu, mesto reči »propisima Vlade FNRJ« staviti reči »posebnim propisima«. U trećem redu, ispred reči »rukovodi« staviti zapeću.

Čl. 105. Treći stav postaje prvi stav ovog člana. U prvom redu umesto »Ministarstvo« staviti »Ministar«. U drugom redu,

posle »FNRJ« staviti zapeću, a reč »doneće« zameniti sa »donosi«. Stav prvi, koji postaje stav drugi, u prvom redu, brisati reči »nadležno je da«. Drugi stav postaje stav treći.

Čl. 107, u poslednjem stavu, u prvom redu, mesto reči »Glavni« staviti reči »i glavni«.

Čl. 108. Uvodna rečenica ovog člana menja se i glasi: »Pokrajinski sindikalni odbor za Vojvodinu, oblasni sindikalni odbori, sreska i mesna sindikalna veća, odnosno sindikalne organizacije u preduzećima i ustanovama imaju pravo i dužnost:«. U tač. 2) i 4), u prvom i drugom redu, umesto reči »direktorima odnosno starešinama i drugim ovlašćenim rukovodiocima« staviti reči »rukovodiocima odnosno starešinama«. U tač. 5) reči »na osnovu njega donetim propisima« zamenjuju se rečima »propisima donetim na osnovu njega«.

Čl. 109, u prvom stavu, prva tri reda menjaju se i glase: »Pokrajinski sindikalni odbor za Vojvodinu, oblasni sindikalni odbori, sreska i mesna sindikalna veća, odnosno sindikalne organizacije u preduzećima i ustanovama imaju pravo da dostavljaju rukovodiocima, odnosno starešinama državnih, zadružnih i društvenih«. U pretposlednjem redu prvog stava umesto reči »vezi« staviti »ostvarivanju«. Drugi stav, prvi red menja se i glasi: »Rukovodioci odnosno starešine«. Na kraju ovog stava dodaje se nova rečenica koja glasi: »U tom slučaju dužni su rukovodioci jednovremeno o tom obavestiti i svoje neposredno više rukovodstvo.«

Čl. 110 menja se i glasi: »Ovlašćuje se Komitet za socijalno staranje Vlade FNRJ da, u saglasnosti sa Centralnim odborom Saveza sindikata Jugoslavije, donosi propise o vršenju prava sindikalnih organizacija u pogledu ostvarivanja prava na osnovu socijalnog osiguranja.«

Čl. 111, stav drugi menja se i glasi: »Postupak za ostvarivanje prava osiguranika mora biti brz i jednostavan.« U trećem stavu, u trećem redu, brisati reč »onog«.

Čl. 114, u stavu drugom, umesto reči »Ako direktor, odnosno starešina ili drugi ovlašćeni rukovodilac« staviti »Ako rukovodilac odnosno starešina«. U šestom redu, iza reči »usvojiti« staviti »i«. U petom redu brisati reči »Direktor, starešina, odnosno ovlašćeni rukovodilac«, a staviti reči »Rukovodilac odnosno starešina«.

Čl. 115. Druga rečenica trećeg stava postaje nov stav četvrti. Treća rečenica ovoga stava postaje nov peti stav. Četvrti stav postaje stav šesti, menja se i glasi: »Viši organ neće odbaciti prigovor odnosno žalbu zbog neblagovremenog podnošenja, ako je rešenjem povredeno zakonito pravo osiguranikovo.«

Čl. 116. Na kraju člana brisati tačku i dodati reč »osigura-
niku.«

Čl. 117, u prvom i drugom redu prvog stava brisati reči
»direktor, starešina, odnosno ovlašćeni rukovodilac« i umesto
njih staviti reči »rukovodilac odnosno starešina«.

Čl. 122, drugi stav, u prvom redu brišu se reči »kao radnom
sudu«.

Čl. 123. Na kraju prvog stava, umesto reči »okružnomu« sta-
viti »okružnom«.

Čl. 125, u trećem redu, umesto reči »direktor, starešina, od-
nosno rukovodilac« staviti reči »rukovodilac odnosno starešina«.

Čl. 126, u prvoj tački, na kraju, umesto reči »daje« staviti
»da«, a u trećem redu, iza reči »ili« dodati reči »ih ostvari ili
pokuša da ostvari«. U tač. 4) iza reči »sprečava« dodati »svoje«.

Čl. 127, prvi stav menja se i glasi: »Odgovorno službeno
lice ili privatni poslodavac koji namerno sprečava osiguranika
da ostvari ili koristi prava utvrđena na osnovu socijalnog osigu-
ranja, ili namerno čini smetnje u postupku ostvarivanja tih
prava, kazniće se kao učinilac krivičnog dela popravnim radom
ili lišenjem slobode do dve godine.«

Čl. 128, stav drugi se briše. U stavu tri, koji postaje stav
dva, u trećem redu, iza reči »može« dodaju se reči »otpočeti
postupak, odnosno«, a u četvrtom redu, iza reči postupak,
stavlja se zapeta.

Čl. 132, prvi stav menja se i glasi: »Uživaoci pune lične pen-
zije bez obzira na godine života, a ostali uživaoci ličnih penzija
ako su navršili 60 godina života (muškarci), odnosno 55 godina
(žene), a stekli su pravo na penziju po ranijim propisima, ako
stupe u radni odnos primaju nesmanjenu penziju kao i platu koja
će se odrediti po posebnim propisima Vlade FNRJ.«

Drugi stav člana 133 postaje novi član 134.

Čl. 134 postaje čl. 135. Drugi stav menja se i glasi: »Za-
družne i društvene organizacije, kao i privatni poslodavci, upla-
ćivače u opštredžavni budžet ukupan iznos doprinosa za soci-
jalno osiguranje koji su po ranijim propisima plaćali poslodavci
i osiguranici, po odbitku onog dela za koji će se povećati plate
radnika i službenika (čl. 138).«

Čl. 135 postaje čl. 136.

Čl. 136 postaje čl. 137.

Čl. 137 postaje čl. 138. Stav prvi menja se i glasi: »Neto
plate radnika i službenika povećaće se za zedan deo onog dopri-
nosa za socijalno osiguranje koji su dosad sami plaćali.« Drugi

stav menja se i glasi: »Vlada FNRJ odrediće procenat povećanja plata u vezi sa ukidanjem doprinosa za socijalno osiguranje, kao i u vezi sa ukidanjem poreza na dohodak od plata radnika i službenika zaposlenih u državnim preduzećima i ustanovama.«. Dodaje se novi stav treći, koji glasi: »Ove mere sprovedeće Vlada FNRJ najdocnije do 1 marta 1950 godine.«

Dodaje se nov član 139 koji glasi: »Vlada FNRJ može odložiti početak primene pojedinih propisa ovog zakona, ukoliko to zahtevaju pripreme za sprovođenje ovih propisa, ali najdalje do 1 jula 1950 godine.«

Član 138 postaje novi član 140 s tim što se njegov drugi stav briše.

Odbor je učinio još i ispravke izvesnih sitnih štamparskih omaški i grešaka.

Podnoseći Saveznom veću ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je dr Jerko Radmilović.

Sekretar
dr **Maks Šnuderl**, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., **Mihailo Đurović**, s. r., **Života Đermanović**, s. r., **Radovan Mijušković**, s. r., dr **Jakov Grgurić**, s. r., **Tihomir Nikodijević**, s. r., **Lajčo Jaramazović**, s. r., **Jože Lampret**, s. r., **Matevž Hace**, s. r., **Edhem Čamo**, s. r., **Boško Šiljegović**, s. r., **Mara Naceva**, s. r., **Đuro Salaj**, s. r., dr **Jerko Radmilović**, s. r., **Sulejman Filipović**, s. r.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ИЗМЕНИ БРОЈА СТАНОВНИКА НА КОЈИ СЕ БИРА ЈЕДАН ПОСЛАНИК САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ПО ЧЛАНУ 53 УСТАВА ФНРЈ

Члан 1

Број становника од 50.000 на који се бира један посланик Савезног већа, предвиђен по члану 53 Устава ФНРЈ, замењује се бројем од 40.000 становника.

Члан 2

Овај закон ступа на снагу проглашењем на заједничкој седници оба већа Народне скупштине ФНРЈ.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЕНИ БРОЈА СТАНОВНИКА НА КОЈИ СЕ БИРА ЈЕДАН ПОСЛАНИК САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУП- ШТИНЕ ФНРЈ ПО ЧЛАНУ 53 УСТАВА ФНРЈ

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ ФНРЈ

Београд

Чланом 53 Устава ФНРЈ предвиђено је да се избори за Савезно веће врше тако да се на сваких 50.000 становника бира по један посланик. С обзиром на то да је у садашњој Народној скупштини ФНРЈ један посланик Савезног већа биран по норми од 40.000, то би значило да би бројни састав овог дома Народне скупштине ФНРЈ, који се има бирати на следећим изборима био смањен.

Сматрајући да не би било основано смањити бројни састав Савезног већа, а и ради проширења претставничке основе Народне скупштине ФНРЈ, Влада ФНРЈ, одговарајући жељи и захтевима политичких организација свих наших народних република, предлаже Народној скупштини ФНРЈ закон по коме би се норма за

избор народних посланика Савезног већа смањила од 50.000 становника на 40.000 становника, као што је то било примењено у изборима за Уставотворну скупштину ФНРЈ.

Влада ФНРЈ моли Народну скупштину ФНРЈ да овај предлог закона стави на дневни ред Петог ванредног заседања и да га претресе и о њему одлучи сагласно одредбама члана 72 Устава ФНРЈ.

Београд, 19 јануара 1950 г.

Претседник Владе ФНРЈ
и Министар народне одбране,
Маршал Југославије
Јосип Броз Тито, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ БРОЈА СТАНОВНИКА НА КОЈИ СЕ БИРА ЈЕДАН ПОСЛАНИК САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ПО ЧЛАНУ 53 УСТАВА ФНРЈ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Број 30

21 јануара 1950 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својој седници од 20 јануара 1950 године претресао је Предлог закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по члану 53 Устава ФНРЈ, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу Устава ФНРЈ доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, а на основу пуне сагласности постигнуте у заједничкој редакционој комисији законодавних одбора оба већа, Законодавни одбор предлаже Већу да изволи усвојити овај законски предлог у предложеном облику.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи усвојити.

За известиона Одбор је одредио Нинка Петровића.

Секретар
Рато Дугоњић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Нинко Петровић, с. р.

Ч л а н о в и :

др Јосип Хрччевић, с. р., Милош Царевић, с. р., Срећко Жу-
мер, с. р., др Синиша Станковић, с. р., Јоза Миливојевић, с. р.,
Јосип Рус, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., Косан Павловић, с. р. Милан
Поповић, с. р., Панко Брашнарлов, с. р., Радован Поповић, с. р.,
Томо Чиковић, с. р., Тоне Хафнер, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУП-
ШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ БРОЈА СТА-
НОВНИКА НА КОЈИ СЕ БИРА ЈЕДАН ПОСЛАНИК САВЕЗНОГ
ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ПО ЧЛАНУ 53 УСТАВА
ФНРЈ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор
Број 24

20 јануара 1950 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својој седници од 20 јануара 1950 године претресао је Предлог закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ, достављен му од Претседника Савезног већа, који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на решавање, а за који су оба већа Народне скупштине гласањем одлучила да се изнесе на решавање.

Законодавни одбор Савезног већа једнодушно је поздравио предлог Владе ФНРЈ да се број становника од 50.000, на који се по чл. 53 Устава има бирати један народни посланик за Савезно

веће Народне скупштине ФНРЈ, снизи на 40.000. Овом мером знатно би се увећао број посланика Савезног већа, чиме би наше народне масе добиле могућност да у Народној скупштини буду потпуније и шире претстављене. Сматрајући овај предлог Владе ФНРЈ као још један важан израз њене бригае да се народима Федеративне Народне Републике Југославије обезбеде најшира демократска права, Законодавни одбор Савезног већа једногласно је и без измена усвојио поменути законски предлог, у потпуној сагласности са Законодавним одбором Већа народа.

Достављајући овај свој извештај, Законодавни одбор моли Веће да га у целости изволи усвојити.

За известиоца одређен је Моша Пијаде.

Секретар
др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Ч л а н о в и :

Ђуро Салај, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., Јоже Лампрет, с. р.,
Едхем Чамо, с. р., Лајчо Јарамазовић, с. р., Филип Лакуш, с. р.,
Матевж Хаце, с. р., Радован Мијушковић, с. р., Тихомир Никодијевић,
с. р., Михаило Ђуровић, с. р., др Јаков Гргурић, с. р., Владимир
Симић, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Бошко Шиљеговић,
с. р., Мара Нацева, с. р.,

PREDLOG

ZAKONA O IZBORU NARODNIH POSLANIKA ZA NARODNU SKUPŠTINU FNRJ (SAVEZNO VEĆE I VEĆE NARODA)

I

OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Narodna skupština FNRJ (Savezno veće i Veće naroda) bira se za period od četiri godine, računajući početak ovog perioda od dana održanih izbora.

Izbore narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ raspisuje Prezidijum Narodne skupštine FNRJ ukazom koji se donosi pre isteka poslednjeg dana perioda za koji je Narodna skupština izabrana.

Od dana raspuštanja Narodne skupštine FNRJ do dana odredenog za izbore nove Narodne skupštine ne može proteći više od tri meseca ni manje od dva meseca.

Član 2

Savezno veće se bira na celoj teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije, i to tako da se na svakih 40 hiljada stanovnika bira po jedan narodni poslanik.

Veće naroda se bira po narodnim republikama, u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini i Autonomnoj Kosovsko-metohiskoj Oblasti, i to tako da se u svakoj republici bira po 30, u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini 20, a u Autonomnoj Kosovsko-metohiskoj Oblasti 15 narodnih poslanika.

Član 3

Narodne poslanike za Narodnu skupštinu FNRJ biraju državljani Federativne Narodne Republike Jugoslavije na osnovu opšteg, jednakog i neposrednog izbornog prava, putem tajnog glasanja.

Ni jedan građanin koji ima biračko pravo ne može biti lišen prava glasa na izborima.

Svaki birač ima samo jedan glas i na istim izborima može glasati samo jedanput za Savezno veće i jedanput za Veće naroda.

Birači glasaju lično. Niko ne može glasati preko punomoćnika.

Zakonom se obezbeđuje sloboda opredeljenja birača i tajnost njihovog glasanja. Ni jedan državni organ ne može ni u kom slučaju pozvati birača na odgovornost za glasanje niti od birača tražiti da kažu za koga su glasali.

Član 4

Ustanovljava se kutija bez liste.

Član 5

Za narodne poslanike Narodne skupštine FNRJ može biti biran svaki državljanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji ima biračko pravo.

Za narodnog poslanika Veća naroda može biti biran samo državljanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji je i državljanin narodne republike u kojoj se bira. Za narodnog poslanika Veća naroda na teritoriji Autonomne Pokrajine Vojvodine i Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti može biti biran samo državljanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji je državljanin NR Srbije i koji je u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini odnosno Autonomnoj Kosovsko-metohiskoj Oblasti upisan u birački spisak ili je poreklom sa njihovog područja.

Isto lice ne može na istim izborima biti istovremeno birano za narodnog poslanika Saveznog veća i narodnog poslanika Veća naroda.

Član 6

Pravo postavljanja kandidata za narodne poslanike Narodne skupštine FNRJ ima određeni broj građana koji imaju biračko pravo.

Član 7

Izbori narodnih poslanika za Savezno veće vrše se po izbornim srezovima. U svakom izbornom srezu bira se po jedan narodni poslanik.

Narodni poslanici za Veće naroda biraju se po izbornim listama za celu narodnu republiku odnosno autonomnu jedinicu.

Član 8

Izborni srez za izbor narodnih poslanika Saveznog veća obrazuje se, po pravilu, za područje administrativnih srezova odnosno gradova (rejona). Ako bi se imao izabrati veći broj narodnih poslanika Saveznog veća nego što ima srezova (gradova, rejlona) srezovi sa najvećim brojem stanovnika podeliće se na dva izborna sreza, a u slučaju da se ima izabrati manji broj narodnih poslanika nego što ima srezova, srezovi sa najmanjim brojem stanovnika spajaju se u jedan izborni srez. Pri tome će se voditi računa o tome da se jedan narodni poslanik bira na približno 40.000 stanovnika.

Član 9

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ vrši svojim ukazom podelu teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije na izborne srezove za izbor narodnih poslanika Saveznog veća.

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ donosi ukaz o podeli teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije na izborne srezove najdocnije desetog dana od dana donošenja ukaza o raspisivanju izbora za Narodnu skupštinu FNRJ.

Član 10

Izabranim u Savezno veće smatra se poslanički kandidat koji je u izbornom srezu dobio apsolutnu većinu glasova.

Izabranim u Veće naroda smatra se onaj poslanički kandidat koji u celoj narodnoj republici odnosno autonomnoj jedinici dobije broj glasova po određenom količniku (član 76).

Član 11

Izabrani narodni poslanici odgovorni su za svoj rad biračima i mogu biti opozvani.

Ostvarivanje prava opoziva i postupak opozivanja narodnih poslanika Narodne skupštine FNRJ uređuje posebni zakon.

Član 12

Sprovođenjem izbora za narodne poslanike Narodne skupštine FNRJ rukovode izborne komisije.

Izborne komisije su u svom radu nezavisne od svih ostalih državnih organa i podređene su u svom radu samo zakonu i drugim propisima donetim na osnovu zakona.

Član 13

Od dana raspisivanja izbora ne mogu se uvoditi nikakva ograničenja u pogledu slobodnog kretanja birača.

Član 14

Točenje ili davanje ma na kakav način alkoholnih pića zabranjeno je na dan izbora, na dan pre i na dan posle izbora. Ovu će zabranu mesni narodni odbori objaviti na tri dana pre izbora.

Član 15

Izbori narodnih poslanika za oba veća Narodne skupštine FNRJ vrše se istog dana u celoj državi, i to u nedelju ili u prazničan dan.

II

ORGANI ZA SPROVOĐENJE IZBORA

Član 16

Organi za sprovođenje izbora jesu:

- a) Savezna izborna komisija sa sedištem u Beogradu;
- b) izborne komisije narodnih republika sa sedištem u glavnim gradovima narodnih republika;
- c) izborna komisija Autonomne Pokrajine Vojvodine sa sedištem u Novom Sadu;
- d) izborna komisija Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti sa sedištem u Prištini;
- e) sreske izborne komisije sa sedištem u centrima izbornih srezova.

Član 17

Saveznu izbornu komisiju postavlja Prezidijum Narodne skupštine FNRJ a sastavljena je od predsednika, sekretara i pet članova.

Izborne komisije narodnih republika postavlja Prezidijum Narodne skupštine FNRJ na predlog prezidijuma narodne skupštine narodne republike a sastavljene su od predsednika, sekretara i pet članova.

Izbornu komisiju Autonomne Pokrajine Vojvodine postavlja Prezidijum Narodne skupštine FNRJ na predlog Glavnog izvršnog odbora Narodne skupštine Autonomne pokrajine Vojvodine a sastavljena je od predsednika, sekretara i pet članova.

Izbornu komisiju Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti postavlja Prezidijum Narodne skupštine FNRJ na predlog Izvršnog odbora Narodnog odbora Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti a sastavljena je od predsednika, sekretara i tri člana.

Sreske izborne komisije postavlja Savezna izborna komisija na predlog izborne komisije narodne republike odnosno izborne komisije autonomne jedinice a sastavljene su od predsednika, sekretara i jednog člana.

Organi koji postavljaju izborne komisije postaviće predsedniku i pojedinim članovima komisije zamenike.

Član 18

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ postavlja Saveznu izbornu komisiju, izborne komisije narodnih republika i izborne komisije autonomnih jedinica u roku od deset dana od dana objavljivanja ukaza o raspisivanju izbora za Narodnu skupštinu FNRJ.

Savezna izborna komisija postavlja sreske izborne komisije na predlog republičke izborne komisije u roku od 15 dana od dana objavljivanja ukaza o raspisivanju izbora za Narodnu skupštinu FNRJ.

Sastav izbornih komisija objavljuje se u »Službenom listu FNRJ«.

Član 19

Članom odnosno zamenikom člana izborne komisije može biti svaki državljanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji ima biračko pravo.

Članovi i zamenici članova izbornih komisija ne mogu biti poslanički kandidati. U slučaju kandidovanja prestaje im dužnost člana ili zamenika člana izborne komisije.

Član 20

Savezna izborna komisija je nadležna:

- 1) da obezbedi tehničke pripreme izbora a naročito izborni materijal (kutije, kuglice, obrasce i ostali pribor) za sve izborne organe u zemlji;
- 2) da daje uputstva svim izbornim komisijama u svim pitanjima oko sprovođenja izbora;
- 3) da vrši nadzor nad radom nižih izbornih komisija i ukida njihova nezakonita rešenja.
- 4) da postavlja sreske izborne komisije;
- 5) da rešava po žalbama u drugom stepenu protiv rešenja republičkih izbornih komisija;
- 6) da objavljuje rezultate izbora za Narodnu skupštinu FNRJ;
- 7) da vrši druge zadatke po odredbama ovog zakona.

Član 21

Izborne komisije narodnih republika su nadležne:

- 1) da obezbede izvršenje tehničkih priprema izbora na području narodne republike;
- 2) da daju sreskim izbornim komisijama uputstva za rad na sprovođenju izbora;
- 3) da vrše nadzor nad radom sreskih izbornih komisija i ukidaju njihova nezakonita rešenja;
- 4) da rešavaju po žalbama u drugom stepenu protiv rešenja sreskih izbornih komisija;
- 5) da potvrđuju izborne liste za izbor narodnih poslanika Veća naroda u narodnoj republici;
- 6) da proglašavaju rezultate izbora za Veće naroda;
- 7) da vrše druge zadatke po odredbama ovog zakona.

Član 22

Izborne komisije autonomnih jedinica su nadležne:

- 1) da obezbede izvršenje tehničkih priprema izbora na području autonomne jedinice;
- 2) da potvrđuju kandidatske liste za izbor narodnih poslanika Veća naroda u autonomnoj jedinici;
- 3) da utvrđuju rezultate izbora za Veće naroda;
- 4) da proglašavaju na osnovu utvrđenih rezultata izbora koji se kandidati smatraju izabranim za narodne poslanike Veća naroda;
- 5) da obezbede pravilnu primenu uputstava Savezne i republičke izborne komisije na području autonomne jedinice u pogledu izbora narodnih poslanika Saveznog veća;
- 6) da vrše nadzor nad radom sreskih izbornih komisija i ukidaju njihova nezakonita rešenja ukoliko se odnose na izbor narodnih poslanika Veća naroda;
- 7) da vrše druge zadatke po odredbama ovog zakona.

Član 23

Sreske izborne komisije su nadležne:

- 1) da izvrše tehničke pripreme izbora;
- 2) da potvrđuju kandidature za izbor narodnih poslanika Saveznog veća;
- 3) da utvrđuju rezultate izbora za Savezno veće;
- 4) da proglašavaju na osnovu utvrđenih rezultata izbora koji se kandidati smatraju izabranim za narodne poslanike Saveznog veća;
- 5) da vrše druge zadatke po odredbama ovog zakona.

Član 24

U cilju obezbeđenja pravilnosti i tajnosti glasanja kao i rada na biračkim mestima obrazuju se birački odbori.

Biračke odbore postavlja sreska izborna komisija.

Član 25

Izborne komisije i birački odbori punopravno odlučuju kad je prisutno više od polovine članova. Odluke se donose većinom glasova prisutnih članova. U slučaju podjednake raspodele glasova smatra se prihvaćenim rešenje za koje je glasao predsednik.

III

POSTAVLJANJE I POTVRĐIVANJE KANDIDATA I KANDIDATSKIH LISTA

Član 26

Predlog kandidature za narodnog poslanika Saveznog veća mora biti potpisan od 100 birača iz najmanje polovine mesta odnosno gradova, na području izbornog sreza za koji se postavlja kandidat. Prva tri potpisnika smatraju se predlagачima.

Predlog svake kandidature obuhvata jednog kandidata za narodnog poslanika i jednog kandidata za njegovog zamenika.

Član 27

Predlog kandidature za narodnog poslanika Saveznog veća podnosi se na potvrdu nadležnoj sreskoj izornoj komisiji u dva primerka najdocnije pet nedelja pre dana određenog za održavanje izbora.

Predlog kandidature sadrži:

- 1) porodično, očevo i rođeno ime, zanimanje i mesto stanovanja kandidata i njegovog zamenika;
- 2) pismeni pristanak kandidata i njegovog zamenika overen od sreskog suda;
- 3) porodično, očevo i rođeno ime, zanimanje i mesto stanovanja svih potpisnika kandidature;
- 4) overu potpisa birača koji su potpisali predlog;
- 5) potvrdu nadležne komisije za biračke spiskove o biračkom pravu kandidata, njegovog zamenika i svih potpisnika kandidature.

Član 28

Isto lice može biti poslanički kandidat odnosno zamenik na izborima za Savezno veće najviše u dva izborna sreza iste narodne republike.

Isto lice na izborima za Savezno veće može biti poslanički kandidat odnosno zamenik najviše u šest izbornih srezova na području cele Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Član 29

Sreska izborna komisija utvrdiće odmah po prijemu predloga da li je sastavljen prema odredbama ovoga zakona. Ako nađe formalne nedostatke ona će o tome, u roku od 24 časa, obavestiti predlagače i pozvati ih da ih u roku od 3 dana otklone.

Član 30

Ako sreska izborna komisija utvrdi da predloženi kandidat ili zamenik nema prava da bude biran za narodnog poslanika ona će u roku od 24 časa odbaciti predlog kandidature i o tome odmah obavestiti predlagače pismenim rešenjem.

Protiv ovog rešenja predlagači imaju pravo žalbe višoj izbornoj komisiji u roku od 24 časa od prijema rešenja. Viša izborna komisija doneće rešenje u roku od dva dana.

Član 31

Ako nema nedostataka ili ako oni budu otklonjeni, komisija će u roku od 24 časa potvrditi predlog kandidature, označiti vreme kada je predlog primljen i koji je po redu. O potvrdi kandidature komisija će odmah izvestiti predlagače i višu izbornu komisiju.

Član 32

Predlog kandidatske liste za izbor narodnih poslanika Veća naroda mora potpisati najmanje po 20 birača iz dve trećine izbornih srezova u narodnoj republici odnosno autonomnoj jedinici. Prva tri potpisnika smatraju se predlagačima.

Član 33

Predlog kandidatske liste dostavlja se na potvrdu izbornoj komisiji narodne republike odnosno autonomne jedinice u dva primerka najdocnije pet nedelja pre dana određenog za izbore.

Predlog kandidatske liste sadrži:

- 1) naziv liste;

2) porodično, očevo i rođeno ime, zanimanje i mesto stanovanja svakog kandidata i njegovog zamenika;

3) pismeni pristanak svih kandidata i njihovih zamenika overen od sreskog suda;

4) porodično, očevo i rođeno ime, zanimanje i mesto stanovanja svih potpisnika kandidatske liste;

5) potvrdu nadležne komisije za biračke spiskove o biračkom pravu svih kandidata i zamenika i svih potpisnika liste;

6) overu potpisa birača koji su potpisali predlog.

Član 34

Izborna komisija utvrdiće odmah po prijemu liste da li je ona sastavljena po odredbama ovog zakona. Ako komisija nađe formalne nedostatke ona će o tome odmah obavestiti predlagače liste i pozvati ih da ih u roku od tri dana otklone.

Član 35

Ako posle svega toga komisija utvrdi da polovina predloženih kandidata ili zamenika na istoj listi nemaju pravo da budu birani ona će u roku od 24 časa listu odbiti i o tome odmah obavestiti predlagače posebnim rešenjem. Protiv ovog rešenja predlagači imaju pravo žalbe vrhovnom sudu narodne republike odnosno Vrhovnom sudu Autonomne Pokrajine Vojvodine, a u Autonomnoj Kosovsko-metohiskoj Oblasti Okružnom sudu u Prištini. Žalba se podnosi preko izborne komisije narodne republike odnosno autonomne jedinice. Rešenje suda je konačno i mora se doneti u roku od 24 časa od prijema žalbe.

Ako komisija utvrdi da jedan ili više kandidata ili zamenika nemaju pravo da budu birani za narodnog poslanika Veća naroda, ona će o tome u roku od 24 časa izdati predlagačima posebno rešenje. Predlagači imaju pravo da u roku od 24 časa od prijema rešenja predlože druge kandidate ili zamenike umesto odbijenih ili da se protiv rešenja žale. U pogledu ove žalbe i rešenja suda važe odredbe prednjeg stava.

Član 36

U slučaju smrti kandidata ili njegovog zamenika pre dana izbora podnosioci potvrđene kandidature mogu umesto umrlog kandidata ili zamenika predložiti na potvrdu nadležnoj izbornoj komisiji novog kandidata odnosno zamenika. Predlog se mora podneti izbornoj komisiji najdocnije 8 dana pre izbora.

Podnosioci kandidature mogu povući kandidaturu do dana izbora i umesto jednog kandidata ili zamenika predložiti nadležnoj izbornoj komisiji drugoga najdocnije 8 dana pre izbora.

Ako ne bude moguće sprovesti izbore u određeni dan usled smrti kandidata i zamenika ili usled toga što su sve potvrđene kandidature povučene, izbori će se sprovesti prve naredne nedelje na osnovu kandidatura koje će se naknadno postaviti i potvrditi.

Nadležne izborne komisije postupaće najhitnije sa takvim predlozima u smislu propisa ovoga zakona o potvrdi kandidatura.

IV

OBJAVLJIVANJE I OGLAŠAVANJE KANDIDATURA I KANDIDATSKIH LISTA

Član 37

Potvrđene kandidature za izbor narodnih poslanika Saveznog veća objavljuje Savezna izborna komisija u »Službenom listu FNRJ« u roku od tri dana od dana kada je primila izveštaj o potvrdi kandidature.

Potvrđene kandidatske liste za izbor narodnih poslanika Veća naroda objavljuje izborna komisija narodne republike odnosno autonomne jedinice u roku od tri dana od dana potvrde u »Službenom listu FNRJ« i službenom listu narodne republike odnosno autonomne jedinice.

Član 38

Sreska izborna komisija dužna je oglasiti svaku potvrđenu kandidaturu. Oglas će sadržati porodično i rođeno ime predlagača kandidature, naziv izbornog sresa i porodično i rođeno ime, zanimanje i mesto stanovanja kandidata i njegovog zamenika.

Oglas jedne kandidature mora se svojom bojom razlikovati od oglasa drugih kandidatura. Boju oglasa određuje sreska izborna komisija na predlog predlagača kandidature.

Član 39

Izborna komisija narodne republike odnosno autonomne jedinice dužna je oglasiti svaku potvrđenu kandidatsku listu. Oglas će sadržati oznaku narodne republike odnosno autonomne jedinice, porodično i rođeno ime predlagača liste, porodično i rođeno ime, zanimanje i mesto stanovanja svih kandidata i njihovih zamenika.

Oglas jedne liste mora se svojom bojom razlikovati od oglasa svake druge liste ili kandidature. Boju oglasa određuje izborna komisija narodne republike odnosno autonomne jedinice na predlog predlagača liste.

Izborna komisija narodne republike odnosno autonomne jedinice dostaviće sreskim izbornim komisijama na svom području potreban broj oglasa kandidatskih lista najmanje 12 dana pre dana izbora.

Član 40

Sreska izborna komisija će obezbediti da najdocnije osam dana pre dana izbora budu izloženi oglasi u svim mestima izbornog sreza. Svakom biračkom mestu dostaviće se najmanje po jedan primerak oglasa svake potvrđene kandidature i kandidatke liste najmanje osam dana pre dana izbora.

V

BIRAČKA MESTA I BIRAČKI ODBORI

Član 41

U gradovima, mestima i selima obrazuju se biračka mesta. Biračka mesta određuje sreska izborna komisija na predlog izvršnog odbora mesnog odnosno gradskog (rejonskog) narodnog odbora u za to podesnoj zgradi.

Sreska izborna komisija može odrediti da dva ili više manjih sela čine jedno biračko mesto, ali i u tom slučaju ne može biti određeno više od 500 birača na jedno biračko mesto.

Bolnice, sanatorijumi, porodilišta, invalidski domovi i slične ustanove u kojima broj birača prelazi 25 čine zasebna biračka mesta.

Biračka mesta objaviće mesni odnosno gradski (rejonski) narodni odbori na uobičajeni način najmanje pet dana pre izbora i navesti koji će birači tamo glasati.

Član 42

Za svako biračko mesto postaviće se birački odbor sastavljen od predsednika i dva člana. Predsedniku i članovima određuju se zamenici. Dva člana biračkog odbora i njihovi zamenici moraju biti sa područja mesnog odnosno gradskog (rejonskog) narodnog odbora na čijem se području vrši glasanje.

Predsednika, članove i zamenike biračkog odbora postavlja sreska izborna komisija na predlog izvršnog odbora mesnog

odnosno gradskog (rejonskog) narodnog odbora, Izborna komisija će imenovanom predsedniku biračkog odbora dati uz potvrdu akt o postavljenju biračkog odbora potpisan od predsednika i sekretara.

Kandidati za narodne poslanike ne mogu biti članovi ni zamenici članova biračkih odbora.

Član 43

Najdocnije tri dana pre izbora svaki kandidat i predlagači ista mogu prijaviti sreskoj izornoj komisiji po jednog pretstavnika i njegovog zamenika za svako biračko mesto.

Predsednik sreske izborne komisije ili njegov zamenik izdaće najdalje za 48 časova za svakog prijavljenog pretstavnika i zamenika posebna uverenja. O ovome će sreske izborne komisije odmah obavestiti birački odbor onog biračkog mesta za koje je pretstavnik određen. Uverenje izdato od strane sreske izborne komisije služiće pretstavniciima odnosno njihovim zamenicima kao legitimacija za učešće u radu biračkog odbora.

Član 44

Mesni odnosno gradski (rejonski) narodni odbor u sporazumu sa biračkim odborom dužan je odrediti u blizini biračkog mesta pogodno mesto na kome će se javno izložiti oglasi kandidatura i kandidatskih lista i izborne parole. Ovo će se mesto staviti na raspoloženje predlagačima najdocnije 48 časova pre dana izbora.

Uoči dana izbora u tri sata posle podne svi članovi biračkog odbora ili njihovi zamenici sastaju se u zgradi u kojoj će se glasati i tu će primiti na revers od mesnog odnosno gradskog (rejonskog) narodnog odbora glasačke kutije sa ključevima i odgovarajući broj kuglica, stalni birački spisak, kandidatske liste i ostalo što je potrebno. Oni su dužni da pregledaju kutije i da se uvere u njihovu ispravnost. Zatim će predsednik kutije zapečatiti tako da usta kutije budu potpuno zatvorena.

Zatim će birački odbor uz svaku glasačku kutiju na nedvosmislen način postaviti određene izborne liste za koje će se glasati. Na pojedinim kutijama koje su određene za glasanje za izbor narodnih poslanika Saveznog veća na samoj kutiji biće označeno ime i prezime odnosnog sreskog kandidata i njegovog zamenika. Na kutijama koje su određene za glasanje za izbor narodnih poslanika Veća naroda na samoj kutiji biće označen naziv kandidatske liste i ime i prezime svih kandidata i zame-

nika. Ove oznake moraju biti one boje kojom su otštampane odgovarajuće kandidature odnosno kandidatske liste.

Uz kutije koje su određene za glasanje za izbor narodnih poslanika Saveznog veća, kao i uz kutije određene za glasanje za izbor narodnih poslanika Veća naroda postaviće se još i kutije bez oznake kandidata odnosno liste (kutija bez liste).

Čitavom radu biračkog odbora imaju pravo prisustvovati i pretstavnici pojedinih kandidata odnosno lista.

Član 45

Kutije kandidata odnosno kandidatskih lista postavljaju se onim redom kojim su kandidature odnosno kandidatske liste potvrđene, a zatim kutija bez liste.

Član 46

Kad birački odbor izvrši pripremu za glasanje napraviće o tome zapisnik u dva primerka. Ovaj zapisnik potpisuju članovi biračkog odbora i pretstavnici kandidata odnosno kandidatskih lista ukoliko su prisutni. Zatim će zatvoriti prozore, izaći iz glasačke sobe, zaključati je, udariti pečat na vrata, a ključ će uzeti predsednik biračkog odbora.

Najzad će birački odbor odrediti stražu koja će zgradu neprekidno čuvati.

VI

GLASANJE

Član 47

Na dan izbora, u 7 časova pre podne, sastaje se birački odbor u zgradi u kojoj će biti glasanje pred vratima biračke sobe, otvoriti je i ući u nju. Kad se bude uverio da su glasačke kutije prazne i da su kuglice kao i sve ostalo u redu on će sastaviti u dva primerka zapisnik u kome će nađeno stanje potvrditi, otvoriti usta kutije pa i to zabeležiti u zapisnik. Taj će zapisnik potpisati svi članovi biračkog odbora kao i prisutni pretstavnici kandidata i kandidatskih lista.

Predsednik biračkog odbora objaviće zatim da se pristupa glasanju.

Član 48

Niko ne sme stupiti na biralište pod oružjem ili sa ubojnim orudem.

Pretsednik biračkog odbora uz pomoć ostalih članova stara se o održavanju reda i mira za vreme glasanja. U slučaju potrebe tražiće pomoć narodne milicije koja, kad dođe na biralište, stoji pod njegovim rukovodstvom.

Član 49

Za sve vreme glasanja moraju biti prisutni svi članovi biračkog odbora odnosno njihovi zamenici. Ako predstavnik kandidata odnosno kandidatske liste napusti biralište, izbor se produžuje bez njega i to će se zabeležiti u zapisnik.

Član 50

U prostoriju u kojoj se glasa, birači ulaze redom, jedan po jedan, ali tako da u prostoriji u kojoj se glasa ne bude nikako više od 10 glasača.

Član 51

Glasanje za narodne poslanike Saveznog veća vrši se u istoj prostoriji ali odvojeno od glasanja za narodne poslanike Veća naroda. To će se postići na taj način što će glasačke kutije i kuglice za izbor narodnih poslanika Saveznog veća biti na zasebnom stolu i to suprotno stolu na kojem se nalaze kutije i kuglice za izbor narodnih poslanika Veća naroda.

Svaki birač kad uđe pristupa stolu biračkog odbora a zatim na poziv predsednika mora glasno kazati, tako da ga čuju svi članovi biračkog odbora, svoje porodično i rođeno ime i zanimanje a u mestima gde ima više biračkih mesta i svoj stan. Predsednik će birača legitimisati ili na drugi način utvrditi njegov identitet.

Zatim, predsednik utvrđuje da li je to lice uvedeno u birački spisak. Ako nađe da je uvedeno, predsednik će zaokružiti u biračkom spisku tekući broj toga lica kao znak da je pristupilo glasanju. Istovremeno će se u spisak glasalih po rednom broju upisati ime i prezime glasača i broj pod kojim je uveden u birački spisak. Posle toga predsednik objašnjava način glasanja i predaje mu kuglicu, najpre za izbor narodnog poslanika za Savezno veće i upućuje ga prema mestu gde se vrši glasanje. Kad završi glasanje za Savezno veće, birač se vraća predsedniku biračkog odbora koji mu sada daje kuglicu da glasa za Veće naroda i upućuje ga na mesto gde se vrši ovo glasanje.

Član 52

Pretsednik ili jedan od članova biračkog odbora kazaće svakom biraču pre nego što ga pusti da glasa kome kandidatu

odnosno kandidatskoj listi pripada pojedina glasačka kutija i pokazaće mu kutiju bez liste. Na zahtev birača predsednik ili jedan član biračkog odbora pročitae mu imena kandidata.

Svaki predstavnik kandidata odnosno kandidatske liste ili njegov zamenik ima pravo da kaže biraču kojoj političkoj grupi ili organizaciji pripada određeni kandidat odnosno kandidatska lista.

Na biračkom mestu je zabranjena svaka agitacija za određenog kandidata ili kandidatsku listu.

Član 53

Birač glasa na sledeći način:

Kad primi kuglicu stavlja je u ruku, zatim ruku zatvara pa sa tako zatvorenom rukom prilazi svakoj kutiji redom i u svaku kutiju zavlaci tako zatvorenu ruku. Kuglicu će spustiti u onu kutiju koja pripada kandidatu odnosno kandidatskoj listi za koju hoće da da svoj glas ili u kutiju bez liste. Kad iz kutije bez liste izvuče ruku birač je pred svima otvara tako da svaki može videti da u ruci više nema kuglice.

Za sve vreme dok birač vrši glasanje predsednik i članovi biračkog odbora paze da ne zadrži kuglicu i da je sobom ne odnose.

Birač može odustati od glasanja sve dok ne počne da glasa.

Član 54

Birač koji zbog kakve telesne mane ne bi mogao glasati na način koji je u prethodnom članu predviđen ima pravo da dovede sa sobom pred birački odbor lice koje će mesto njega dati glas.

O ovome će birački odbor doneti odluku i staviti je u zapisnik.

Član 55

Kad birač završi glasanje dužan je da se ukloni sa birališta.

Za biralište se smatra zgrada u kojoj se vrši glasanje i njeno dvorište.

Član 56

Birački odbor ne može uskratiti glasanje licu koje je upisano u stalni birački spisak, kao ni licu koje je na osnovu zakona ovlašćeno da glasa na osnovu potvrde da je upisano u birački spisak. Ako pojedini član biračkog odbora ili neki predstavnik kandidata odnosno kandidatske liste ima što da primeti, to će se

uneti u zapisnik. Ako se koji birač pojavi da glasa a u njegovo ime već je neko glasao, predsednik biračkog odbora će narediti da se njegovo porodično i rođeno ime, zanimanje i mesto stanovanja unese u zapisnik ali ga neće pustiti ga glasa.

Član 57

Članovi biračkog odbora imaju pravo glasati na biračkom mestu na kome na dan izbora obavljaju dužnost ako podnesu uverenje da su uvedeni u stalni birački spisak svoga mesta. To će se uverenje priključiti zapisniku rada biračkog odbora.

Član 58

Glasanje traje neprekidno celog dana do 19 časova. Samo u slučaju nereda birački odbor može prekinuti glasanje za vreme dok se red ne uspostavi. Pored nereda u zapisnik se beleži i sve vreme za koje je glasanje moralo biti prekinuto.

U 19 časova zatvara se dvorište ili zgrada ako dvorišta nema, i niko se više neće pustiti unutra. Predsednik će posle toga dozvoliti glasanje samo onim biračima koji su se do tada zašli u zgradu odnosno dvorištu.

Ako je glasanje zbog nereda moralo biti prekinuto duže od jednog časa, birački odbor će za toliko vremena produžiti glasanje.

Član 59

Za vreme glasanja vodi se zapisnik o svim činjenicama važnim za glasanje po zahtevu članova biračkog odbora i predstavnika kandidata odnosno kandidatskih lista. Zapisnik se vodi u dva primerka. Svi članovi biračkog odbora moraju potpisati zapisnik. Zapisnik potpisuju i predstavnici kandidata odnosno kandidatskih lista ali ukoliko ga oni ne bi potpisali, zapisnik vredi i bez njihovih potpisa.

Svaki član biračkog odbora, predstavnik kandidata odnosno kandidatske liste može dati u zapisnik svoje odvojeno mišljenje ili staviti na njega primedbe.

Član 60

Sva vojna lica vrše biračko pravo na biralištima mesta u kome se nalazi odnosno vojna jedinica.

Sreska izbora komisija će odlučiti, u sporazumu sa vojnom komandom, na kom će biralištu glasati pojedini delovi vojne jedinice. Istovremeno će komande dostaviti određenom biralištu overene izvode iz vojnih biračkih spiskova.

Član 61

Kad glasanje bude završeno birački će odbor prebrojavati neupotrebljene kuglice i staviti ih u posebnu vrećicu. Vrećicu će zatvoriti i zapečatiti.

VII

UTVRĐIVANJE REZULTATA GLASANJA NA BIRAČKIM MESTIMA

Član 62

Birački odbor najpre utvrđuje po biračkom spisku i spisku glasalih ukupan broj datih glasova. Zatim se pristupa otvaranju glasačkih kutija i brojanju kuglica onim redom kojim su kutije postavljene i to najpre za izbor narodnih poslanika Saveznog veća, a potom za izbor narodnih poslanika Veću naroda.

Član 63

Pretsednik biračkog odbora, pred svim članovima i prisutnim pretstavnicima kandidata odnosno kandidatskih lista, prebrojava kuglice na sledeći način: kad izbroji 100 kuglica on ih predaje jednom članu biračkog odbora da ih i on prebroji, a ovaj ih predaje pretstavniku onog kandidata odnosno kandidatske liste čiji se glasovi broje te ih i on po treći put prebrojava. Ako nije prisutan pretstavnik kandidata odnosno kandidatske liste prebrojavanje će umesto njega vršiti treći član biračkog odbora ili koji drugi pretstavnik. Ovo se ponavlja sa svakom stotinom dok ne budu izbrojane sve kuglice. Zatim se odmah posebno za Savezno veće a posebno za Veće naroda u zapisnik zabeleži slovima broj kutije, kandidat odnosno kandidatska lista za koje je ta kutija primala glasove i koliko je u njoj bilo kuglica. U zapisniku će se odvojeno označiti koliko je kuglica bilo u svakoj kutiji bez liste. Svi članovi biračkog odbora i pretstavnici kandidata odnosno kandidatskih lista potpisuju se iza ove zabeleške. Na ovaj način prebrojavaju se kuglice i u ostalim kutijama i utvrđuje broj palih glasova. Kad se prebrojavanje završi, zapisnik potpisuju svi članovi biračkog odbora i pretstavnici kandidata odnosno kandidatskih lista. Ispod potpisa stavlja se pečat mesnog odnosno gradskog (rejonskog) narodnog odbora. Zapisnik se sastavlja u dva primerka. Odvojena mišljenja i primedbe na rad biračkog odbora i ovde su dopušteni.

Pretstavnicima kandidata odnosno kandidatskih lista može se na njihov zahtev izdati jedan overen prepis ovoga zapisnika.

Pretsednik biračkog odbora proglasiće javno pred izborom zgradom koliko je koji kandidat odnosno kandidatska lista dobila glasova i to posebno za Savezno veće a posebno za Veće naroda.

Član 64

Zapisnici i po jedan birački spisak i spisak glasalih stavljaju se u zasebne omote za Savezno veće i Veće naroda i, pod pečatom mesnog odnosno gradskog (rejonskog) narodnog odbora, adresiraju sreskoj izbornoj komisiji. Ovaj omot će ostati na stolu biračkog odbora. Pošto se ovo izvrši birački odbor će izaći iz biračke sobe, ovu zaključati na isti način kao i prošloga dana i postaviti stražu da neprekidno čuva sobu u kojoj su ostala izborna akta, a ključ od sobe predsednik će čuvati kod sebe.

Te noći postavljena straža neće nikoga ni pod kakvim izgovorom puštati u ovu sobu.

Član 65

Sutradan po svršenom glasanju, u 7 časova pre podne, svi članovi biračkog odbora sastaju se pred vratima biračke sobe, otvaraju je i ulaze u nju. Pošto se uvere da je sve u redu i onako kako je bilo ostavljeno, zapisnički će to konstatovati. Zatim vraćaju izborni materijal mesnom odnosno gradskom (rejonskom) narodnom odboru i uzimaju od njega revers. Posle toga predsednik će uzeti omote adresirane na sresku izbornu komisiju i krenuće na put da lično preda omote sreskoj izbornoj komisiji. Sa predsednikom zajedno imaju pravo poći i pretstavnici kandidata odnosno kandidatskih lista ili njihovi zamenici.

VIII

UTVRĐIVANJE REZULTATA IZBORA I DODELJIVANJE MANDATA

Član 68

Sreska izborna komisija utvrđuje za svoje područje rezultate izbora za narodne poslanike Saveznog veća na osnovu dobijenih izbornih akata. Ona će prethodno izdvojiti sva izborna akta koja se odnose na izbor narodnih poslanika Veća naroda i po jednom članu izborne komisije ili njegovom zameniku uputiti ih izbornoj komisiji narodne republike odnosno autonomne jedinice.

Izborna komisija utvrđuje prethodno koliko je u svemu palo glasova u izbornom srezu, kao i koliko je glasova dobio

u celom izbornom srezu pojedini kandidat, a koliko je glasova palo u kutiju bez liste.

Ako se pri tom pojavi razlika između palih glasova po spisku glasalih i palih glasova po kuglicama važi rezultat glasanja po kuglicama.

Izabranim narodnim poslanikom Saveznog veća u izbornom srezu smatra se onaj kandidat koji je u izbornom srezu dobio apsolutnu većinu glasova palih za pojedine kandidate. Glasovi pali za kutiju bez liste ne ulaze u račun prilikom određivanja apsolutne većine.

Ako ni jedan od kandidata nije dobio apsolutnu većinu glasova sreska izborna komisija određuje ponovne izbore u tom izbornom srezu. O tome će sreska izborna komisija izvestiti izbornu komisiju narodne republike.

Član 67

Sreska izborna komisija izdaje uverenje izabranom narodnom poslaniku Saveznog veća. Uverenje potpisuju predsednik i svi članovi sreske izborne komisije. Uverenje se predaje neposredno izabranom narodnom poslaniku.

Član 68

O svom radu sreska izborna komisija vodi zapisnik. U zapisniku će biti naročito navedeno koliko je svega bilo kandidata za narodne poslanike Saveznog veća, koliko je svega glasova dobio posebno svaki kandidat u izbornom srezu i koliko je palo glasova u kutiju bez liste. U zapisniku će se navesti koji je kandidat proglašen za narodnog poslanika.

Zapisnik potpisuju svi članovi komisije. Svaki član komisije ima pravo da odvoji mišljenje i da stavi primedbe na zapisnik. Isto važi i za pretstavnike kandidata odnosno kandidatskih lista.

Član 69

Po svršenom radu sreska izborna komisija će objaviti na oglasnoj tabli sreskog narodnog odbora koliko je svaki kandidat za narodnog poslanika Saveznog veća dobio glasova, koliko je glasova palo u kutiju bez liste i koji je kandidat proglašen za narodnog poslanika Saveznog veća. Sreska izborna komisija dostaviće svim mesnim narodnim odborima u izbornom srezu izveštaj o tome da to na uobičajeni način objave.

Član 70

Zapisnik sreske izborne komisije sa svim priložima i izbornim aktima podnosi predsednik komisije najkraćim putem i za najkraće vreme izornoj komisiji narodne republike.

Član 71

Izborna komisija narodne republike odnosno autonomne jedinice odmah po prijemu izbornih akata pristupa utvrđivanju rezultata izbora za narodne poslanike Veća naroda.

Pri tome postupa na ovaj način:

Najpre utvrđuje ukupan broj glasova koji su pali posebno za svaku kandidatsku listu a koliko je glasova palo za kutiju bez liste. Ako se pri tom pojavi razlika između palih glasova po spisku glasalih i palih glasova po kuglicama važi rezultat glasanja po kuglicama. Zatim se broj glasova palih za svaku listu deli na jedan, dva, tri itd. i, najzad, sa brojem koji odgovara broju narodnih poslanika Veća naroda koji se bira u narodnoj republici odnosno autonomnoj jedinici. Od brojeva dobijenih ovakvim deljenjem uzima se onoliko najvećih koliko se u narodnoj republici odnosno autonomnoj jedinici ima da izabere narodnih poslanika Veća naroda i dodeljuju se mandati pojedinim kandidatskim listama. Mandati se dodeljuju po listama redom kojim su kandidati označeni.

U slučaju jednakosti ovako dobijenih brojeva mandat će dobiti kandidat sa liste koja ima većinu glasova.

Član 72

Izborna komisija narodne republike odnosno autonomne jedinice izdaće uverenje izabranim narodnim poslanicima Veća naroda. Uverenje potpisuje predsednik i svi članovi komisije a predaje se neposredno izabranom narodnom poslaniku ili preko sreskog odnosno gradskog narodnog odbora.

Član 73

O svom radu izborna komisija narodne republike odnosno autonomne jedinice vodi zapisnik u kome beleži: koliko je svega bilo kandidatskih lista, koja su lica na svakoj kandidatskoj listi bila kandidati i zamenici, koliko je svega glasova svaka lista dobila a koliko je glasova dobila kutija bez liste i koji su kandidati i sa koje liste proglašeni za narodne poslanike Veća naroda.

Zapisnik moraju potpisati svi članovi izborne komisije. Svaki član ima pravo da odvoji mišljenje ili stavi primedbe. U pogledu pretstavnika liste shodno će se primeniti odredbe ranijih članova ovog zakona. Po svršenom radu komisija će u službenom listu narodne republike odnosno autonomne jedinice objaviti izborne rezultate, i to koliko je svaka kandidatska lista dobila glasova i koji su kandidati proglašeni za narodne poslanike

Veća naroda, kao i uputiti svim sreskim narodnim odborima na svom području obavest o tome da to na uobičajeni način objave u svim mestima.

Član 74

Protiv odluka izbornih komisija svaki birač, politička i društvena organizacija ima pravo žalbe višoj izornoj komisiji. Žalba se predaje izornoj komisiji koja je donela odluku u prvom stepenu u roku od dva dana od dana objavljivanja odluke.

Član 75

Pretsednik komisije podneće zatim najbržim putem i u najkraćem vremenu sva izborna akta Saveznoj izornoj komisiji.

Član 76

Savezna izborna komisija sastaje se čim dobije izborna akta iz svih narodnih republika. Savezna izborna komisija podneće na osnovu izbornih akata izveštaj Saveznom veću i Veću naroda Narodne skupštine FNRJ. Uz izveštaj Savezna izborna komisija dostaviće i sva izborna akta.

Izveštaj Savezne izborne komisije objaviće se u »Službenom listu FNRJ«.

IX

PONOVNI IZBORI

Član 77

Ponovni izbori se vrše:

- 1) u slučaju da na izborima u jednom izbornom srezu ni jedan kandidat odnosno kandidatska lista nije dobio apsolutnu većinu;
- 2) u slučaju poništenja izbora zbog izbornih nepravilnosti;
- 3) u slučaju da su kandidati u jednom izbornom srezu dobili isti broj glasova;
- 4) u slučaju kada se u postupku verifikacije mandata od strane Narodne skupštine FNRJ poništi izbor nekog narodnog poslanika zbog nepravilnosti u sprovođenju izbora.

Član 78

Glasanje na ponovnim izborima vrši se po postojećim kandidaturama odnosno kandidatskim listama. U svim slučajevima ponovnih izbora potvrđeni kandidati mogu odustati.

U slučaju da se ponovni izbori za narodnog poslanika Saveznog veća vrše usled toga što ni jedan kandidat nije dobio

apsolutnu većinu glasova smatraće se izabranim za narodnog poslanika na ponovnim izborima onaj kandidat koji dobije prostu (relativnu) većinu glasova.

Sve odredbe ovog zakona u pogledu glasanja i utvrđivanja rezultata glasanja primenjuju se i na ponovne izbore ukoliko nije ovim članom drukčije određeno.

Član 79

Ponovni izbori vrše se prve naredne nedelje osim ponovnih izbora koje odredi Savezno veće odnosno Veće naroda Narodne skupštine FNRJ, i koji se održavaju prema odluci veća.

Član 80

Sreske izborne komisije objaviće ponovne izbore i nove kandidature najdocnije tri dana pre dana određenog za nove izbore.

X

KRIVIČNE ODREDBE

Član 81

Lišenje slobode do dve godine ili popravnim radom ili novčanom kaznom do 20.000 dinara, a u težim slučajevima i gubitkom građanskih prava kazniće se:

- 1) ko na bilo koji način spreči drugog da upotrebi svoje biračko pravo ili izvrši dužnost predviđenu ovim zakonom;
- 2) ko silom ili pretnjom prinudi birača da glasa ili da potpiše kandidaturu odnosno kandidatsku listu ili da odrekne potpis na njoj;
- 3) ko podmićivanjem utiče na birača da ne glasa ili da glasa po tuđoj volji ili da potpiše kandidatu odnosno kandidatsku listu ili da odrekne potpis;
- 4) birač koji prilikom jednih izbora više od jedanput glasa za izbor narodnih poslanika Saveznog veća odnosno Veća naroda ili pokuša da glasa ili na mesto drugog pod njegovim imenom glasa odnosno pokuša da glasa;
- 5) ko na bilo koji način povredi tajnost glasanja;
- 6) ko fizički napadne birački odbor, izbornu komisiju ili koga od njihovih članova ili pretstavnika kandidata odnosno kandidatske liste, ili bilo kojim drugim načinom ometa rad biračkog odbora ili izborne komisije;

7) ko na biralište dođe pod oružjem ili ubojnim oruđem osim nadležnih organa državne uprave u slučaju kad predsednik biračkog odbora zatraži njihovu pomoć;

8) ko namerno povredi, uništi ili odnese kakvu ispravu o izborima ili ma kakav predmet koji služi za izbore ili promeni broj glasova dodavanjem, oduzimanjem ili drukčije, ili neovlašćeno preinači kandidaturu odnosno kandidatsku listu pošto su je podnosioci već potpisali;

9) ko bez poziva predsednika biračkog odbora naredi ili bez naredbe dovede oružanu silu na biralište.

Član 82

Popravnim radom do šest meseci ili novčanom kaznom do 10.000 dinara kazniće se lice koje uvredi birački odbor ili koga člana biračkog odbora.

Član 83

Novčanom kaznom do 5.000 dinara ili popravnim radom do tri meseca, kazniće se:

1) ko se pri glasanju nepristojno ponaša;

2) ko pošto je glasao odnosno pošto se utvrdi da nije uveden u stalni birački spisak, nije na opomenu predsednika biračkog odbora hteo da se ukloni sa birališta.

3) ko protivno čl. 14 ovoga zakona toči ili daje na kakav drugi način alkoholna pića.

Član 84

Ako delo kažnjivo po ovom zakonu sadrži elemente težeg krivičnog dela, kažnjivog po drugom zakonu, učinilac će se kazniti po tom zakonu.

Član 85

Za suđenje krivičnih dela po čl. 81 i 82 ovog zakona nadležan je sreski sud, a za administrativno-kazneni postupak po prekršajima iz čl. 83 ovog zakona nadležan je izvršni odbor sreškog, gradskog odnosno rejonskog narodnog odbora.

Postupak se ima sprovesti u najkraćem roku.

Član 86

Sve radnje kažnjive po ovom zakonu koje bi se desile do dana izbora ili na sam dan izbora birački odbor će uneti u svoj zapisnik sa označenjem imena učinioca.

Izborna komisija, pošto završi svoj rad, izvešće sve ove kažnjive radnje iz zapisnika biračkog odbora i dostaviti ih nadležnom javnom tužiocu radi pokretanja postupka.

XI ZAVRŠNE ODREDBE

Član 87

Državljaní FNRJ koji se nalaze u inostranstvu glasaju na biračkim mestima koja se rešenjem Ministra inostranih poslova obrazuju pri pretstavništvima Federativne Narodne Republike Jugoslavije u inostranstvu.

Državljaní FNRJ koji se na dan izbora nalaze na domaćem brodu i ne mogu da glasaju na svojim biračkim mestima glasaće na biračkom mestu koje će se rešenjem Ministra pomorstva FNRJ odnosno Ministra saobraćaja FNRJ obrazovati na samom brodu.

Glasanje na biračkim mestima koja se obrazuju pri pretstavništvima Federativne Narodne Republike Jugoslavije u inostranstvu i na domaćim brodovima vrši se glasačkim listićima.

Bliže propise o izborima na biračkim mestima koja se obrazuju u inostranstvu ili na brodovima donosi Komitet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ.

Član 88

Na biračkim mestima koja se obrazuju pri pretstavništvima Federativne Narodne Republike Jugoslavije u inostranstvu glasa se za kandidate za narodnog poslanika Saveznog veća koji su postavljeni u izbornom srezu III rejona grada Beograda kao i za kandidatske liste za izbor narodnih poslanika Veća naroda koje su istaknute u Narodnoj Republici Srbiji.

Na biračkim mestima koja se obrazuju na domaćim brodovima glasa se za kandidate za narodnog poslanika Saveznog veća koji su postavljeni u izbornom srezu I rejona grada Rijeke kao i za kandidatske liste za izbor narodnih poslanika Veća naroda koje su istaknute u Narodnoj Republici Hrvatskoj.

Član 89

Za vreme ispravljanja biračkih spiskova po raspisivanju izbora u smislu člana 21 Zakona o biračkim spiskovima primenjivaće se st. 2 člana 4 Zakona o biračkim spiskovima.

Član 90

Ovlašćuje se Komitet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ da donosi bliža uputstva za sprovođenje ovog zakona kao i da propiše obrasce po kojima će se izborni materijal izraditi jednoobrazno za čitavu zemlju.

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O IZBORU NARODNIH POSLANIKA ZA NARODNU SKUPŠTINU FNRJ (SAVEZNO VEĆE I VEĆE NARODA)

Na dan 31. januara 1950. godine ističe mandat današnjoj Narodnoj skupštini i, saglasno Ustavu, moraju se izvršiti izbori za novu Narodnu skupštinu. Izborni zakon na osnovu koga je birana današnja Narodna skupština donet je 1945. godine, odnosno pre donošenja Ustava FNRJ i on je rešio pitanje izbora samo za Ustavotvornu skupštinu. Od toga vremena do danas izborno pravo se na osnovu širokih demokratskih principa utvrđenih Ustavom razvijalo i usavršavalo kroz zakonodavstvo republika o izborima republičkih narodnih skupština i narodnih odbora. To sve izaziva potrebu donošenja novog izbornog zakona za izbor Narodne skupštine FNRJ.

Predloženi nacrt Zakona o izboru narodnih poslanika za oba veća Narodne skupštine FNRJ izražava principe postavljene u našem Ustavu i izbornim zakonima. U tom pravcu on sadrži odredbe koje obezbeđuju svim građanima FNRJ pravo da na osnovu opšteg, jednakog i neposrednog izbornog prava, putem tajnog glasanja biraju narodne poslanike za Narodnu skupštinu FNRJ. Pravo glasa imaju svi građani FNRJ koji su upisani u biračke spiskove koje vode narodni odbori u smislu propisa Zakona o biračkim spiskovima. Birački spiskovi ostaju i za ove izbore javne isprave na osnovu kojih se jedino merodavno utvrđuje biračko pravo pojedinih građana i time otklanjaju mogućnosti zloupotrebe. Revizija biračkih spiskova koja je izvršena nedavno još će više učvrstiti demokratizam našeg izbornog sistema.

Predlog zakona zatim donosi i niz drugih mera koje imaju za cilj da obezbede biračima slobodno izražavanje volje i demokratski izbor. U cilju da se obezbedi sloboda opredeljivanja birača predlogom zakona ustanovljava se kutija bez liste tako da i birači koji pristupe glasanju imaju mogućnosti da ne glasaju ni za jednog od postavljenih kandidata. Ove odredbe kao i druge, kojima se zabranjuje svim državnim organima da pozivaju bi-

rače da kažu za koga su glasali ili da ograničavaju slobodu kretanja birača u vreme izbora, jasno ukazuju na demokratičnost ovog zakonskog predloga.

Predlog zakona ne samo da obezbeđuje građanima-biračima pravo da slobodno izraze svoju volju na izborima, već donosi i odredbe kojima obezbeđuje pravo građana da sami budu izabrani za narodne poslanike na osnovu kandidature istaknute saglasno propisima zakona. Broj narodnih poslanika Saveznog veća koji će se birati u pojedinim narodnim republikama određuje Prezidijum Narodne skupštine FNRJ. Predlog polazi od toga što bi trebalo da se na svakih 40.000 stanovnika bira po jedan narodni poslanik Saveznog veća tako da bi Savezno veće nove Narodne skupštine imalo brojni sastav koji odgovara sadašnjem broju narodnih poslanika Saveznog veća uz izmene koje su posledica porasta stanovništva koji je u međuvremenu nastupio. S obzirom da Ustav predviđa normu od 50.000, usvajanje predloženog propisa zahtevalo bi da pre donošenja ovog zakona Narodna skupština, ako se s njim složi, donese o tome poseban zakon po postupku predviđenom za donošenje ustavnih amandmana.

Izbori narodnih poslanika Saveznog veća vrše se na osnovu pojedinačnih kandidatura koje se ističu po izbornim srezovima koji se obrazuju Ukazom Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ. U svakom izbornom srezu bira se po jedan narodni poslanik Saveznog veća. Na taj način kandidati, izabrani u pojedinim izbornim srezovima, čvršće se vezuju za svoje birače i jača njihova odgovornost biračkom telu. Vrlo značajna demokratska karakteristika ovog zakonskog predloga je u tome što on daje široke mogućnosti za isticanje kandidatura po izbornim srezovima određujući da kandidaturu za narodnog poslanika Saveznog veća mogu isticati grupe od zakonom utvrđenog broja građana u izbornom srezu.

Obzirom na specifični karakter mandata narodnih poslanika Veća naroda koji pretstavljaju svoju narodnu republiku odnosno autonomnu jedinicu izbori za narodne poslanike Veća naroda vrše se na osnovu republičkih kandidatskih lista odnosno kandidatskih lista postavljenih za celu autonomnu jedinicu. Kandidatske liste za izbor narodnih poslanika Veća naroda mogu isticati grupe od najmanje 20 građana iz dve trećine izbornih srezova u narodnoj republici odnosno autonomnoj jedinici. Iz karaktera mandata narodnih poslanika Veća naroda proizlaze i dalje odredbe predloga zakona da se u narodnoj republici za narodnog poslanika Veća naroda može kandidovati samo njen državljanin, a u autonomnoj jedinici samo njen pripadnik.

Opozivost narodnih predstavnika svakako je jedan od osnovnih demokratskih principa na kojima se zasnivaju naši predstavnički organi državne vlasti. Predlog zakona predviđa opozivost i za narodne poslanike Narodne skupštine FNRJ, tako da je ovaj demokratski princip dosledno sproveden za sve narodne predstavnike počev od najnižih pa sve do najvišeg organa državne vlasti. Prihvatajući ovaj princip našeg Ustava predlog zakona utvrđuje da će se uslovi i način pod kojima će se vršiti pravo opoziva regulisati posebnim zakonom.

Da bi se obezbedio pravilan rad u sprovođenju izbora predlog zakona predviđa obrazovanje posebnih izbornih komisija kao organa koji treba da rukovode izborima, vrše sve tehničke pripreme izbora, potvrđuju kandidature, utvrđuju izborne rezultate i proglašavaju izabrane narodne poslanike. Više izborne komisije postavlja Prezidijum Narodne skupštine FNRJ, dok sreske izborne komisije postavlja Savezna izborna komisija kao najviši organ za rukovođenje izbornim radnjama. Sreske izborne komisije postavljaju biračke odbore kao izborne organe za neposredno rukovođenje radom na biračkim mestima. Svi izborni organi neovisni su u svom radu od svih drugih državnih organa pa nam sve to jasno pokazuje da i propisi predloga zakona kojima se rešava pitanje organizacije izbornih organa daju garanciju da će se celokupan rad na izborima izvršiti u skladu sa demokratskim pravima naših građana.

Propisi koji se odnose na organizaciju rada na biračkim mestima i tehniku glasanja donose se u glavama V i VI predloga. U tom pogledu predlog zakona je usvojio po svim važnijim pitanjima rešenja koja su data u postojećim našim zakonima odnosno u ranijem Zakonu o izboru narodnih poslanika za Ustavotvornu skupštinu (Saveznu skupštinu i Skupštinu naroda). Prema tome i po ovom zakonu izbor narodnih poslanika Saveznog veća i Veća naroda vrši se istog dana, na istom biračkom mestu putem kuglica s tim da birači glasaju najpre za izbor narodnog poslanika Saveznog veća, a zatim drugom kuglicom za izbor narodnih poslanika Veća naroda. Idući zatim da uprosti tehniku glasanja zakon je jedino u pogledu glasanja naših državljana u inostranstvu i na našim brodovima iznimno u završnim odredbama predvideo da će oni glasati putem glasačkih listića pridržavajući se u svemu ostalom odredaba koje vrede za postupak glasanja u zemlji.

U glavi VII i VIII predlog zakona donosi odredbe koje se odnose na utvrđivanje rezultata izbora i daje norme prema kojima se dodeljuju mandati pojedinim kandidatima i kandidatskim listama, razlikujući pri tom izbore za narodne poslanike Saveznog

veća od izbora za narodne poslanike Veća naroda. Rezultate izbora za narodnog poslanika Saveznog veća utvrđuje sreska izborna komisija i ona proglašava izabranim onog sreskog kandidata koji na izborima dobija apsolutnu većinu svih glasova koji su pali za pojedine kandidate u izborima za narodnog poslanika Saveznog veća. Nema sumnje da takav rezultat izbora potpunije izražava stvarnu volju biračkog tela u izbornom srezu i dalje proširenje demokratizma našeg izbornog sistema. U vezi s ovim principom predlog zakona određuje sprovođenje ponovnih izbora u izbornom srezu za slučaj da ni jedan od kandidata za narodnog poslanika Saveznog veća nije dobio apsolutnu većinu glasova u prvom izboru. Pitanje ponovnih izbora predlog zakona zatim detaljnije razrađuje u glavi IX u kojoj određuje način i uslove pod kojima se oni održavaju.

Dok je predlog zakona u pogledu izbora za narodnog poslanika Saveznog veća tražio apsolutnu većinu glasova u izborima za narodne poslanike Veća naroda mandati se dodeljuju srazmerno broju glasova koji su pali za pojedinu listu, a prema d'Ontovom sistemu koji u potpunosti odgovara karakteru mandata narodnih poslanika Veća naroda i sistemu republičkih kandidatskih lista koji je propisan za ove izbore.

Na koncu važno je napomenuti da predlog zakona u glavi X predviđa i krivične sankcije za sve povrede propisa kojima je regulisano sprovođenje izbora, a koje izvrše pojedini građani, dok su sve povrede koje bi u tom pravcu mogla izvršiti službena lica već sankcionisane našim postojećim pozitivnim zakonima.

Predlog ovog zakona rešio je sva načelna i tehnička pitanja koja se postavljaju u vezi sa sprovođenjem izbora u duhu demokratskih načela na kojima se zasniva naša država. Narodna skupština FNRJ prihvatanjem ovog zakona obezbediće da na izborima dode u punoj meri do izraza volja naših naroda.

17 januara 1950 godine
Beograd

Potpredsednik Vlade FNRJ
i Predsednik Komiteta za
zakonodavstvo i izgradnju
narodne vlasti Vlade FNRJ

Edvard Kardelj, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZBORU NA- RODNIH POSLANIKA ZA NARODNU SKUPŠTINU FNRJ (SAVEZNO VEĆE I VEĆE NARODA)

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 17

19 januara 1950 godine

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ na sednicama održanim 18 i 19 januara 1950 godine, pretresao je Predlog zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), dostavljen mu od predsednika Veća naroda, a koji je na osnovu člana 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Saglasno Poslovniku Veća naroda, a na osnovu pretresa Predloga zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), Zakonodavni odbor podnosi Veću ovaj izveštaj.

I

Potreba donošenja ovog zakona proističe iz fakta da kod nas postoji izborni zakon na osnovu koga je birana današnja Narodna skupština, kao Ustavotvorna skupština. Pošto mandat današnjoj Narodnoj skupštini ističe na dan 31 januara 1950 godine, moraju biti raspisani i izvršiti se izbori za novu Narodnu skupštinu. Nova Narodna skupština bira se danas u vremenu ostvarenja širokih demokratskih principa utvrđenih Ustavom i izvesnih novih propisa u samom Ustavu koji se razlikuju od onih propisanih u dosadanjem izbornom zakonu donetom pre Ustava. Zadržavajući i učvršćujući princip opšteg, jednakog i neposrednog izbornog prava putem tajnog glasanja ovaj zakonski nacrt daje detaljne propise o načinu izbora narodnih poslanika kako za Savezno veće tako i za Veće naroda. Predlog polazi od toga da se na svakih 40.000 stanovnika bira jedan narodni poslanik a da svaka narodna republika bira za Veće

naroda 30 poslanika, Autonomna Pokrajina Vojvodina 20 poslanika a Autonomna Kosovsko-metohiska Oblast 15 poslanika.

Od važnosti je pomenuti da se izbor narodnih poslanika Saveznog veća vrši na osnovu pojedinačnih kandidatura u izbornim srezovima, a kandidaturu za narodnog poslanika Saveznog veća može istaći grupa od 100 birača iz najmanje polovine mesta, odnosno gradova na području izbornog sreza za koji se postavlja kandidat. Izbori za poslanike Veća naroda vrše se po listama za narodnu republiku, odnosno autonomnu jedinicu.

Smatra se izabranim za poslanika Saveznog veća onaj kandidat koji dobije apsolutnu većinu glasova palih za sve druge kandidate, a u slučaju da se ne postigne apsolutna većina iduće nedelje vrši se ponovan izbor i izabranim se smatra kandidat koji dobije relativnu većinu. Jedna od važnih izmena jeste i to da se jedno isto lice može kandidovati za narodnog poslanika Saveznog veća i Veća naroda, ali ako bude izabrano u oba veća može zadržati mandat samo u jednom veću.

U predlogu zakona predviđen je niz drugih mera koje imaju za cilj da biračima obezbede slobodno izražavanje volje i demokratičnost izbora, zabranjujući na drugoj strani svim državnim organima da ne mogu ni u kom slučaju pozvati birača na odgovornost za glasanje niti od birača tražiti da kaže za koga je glasao ili zašto nije glasao. Pravilnost i demokratičnost izbora obezbeđena je i time što zakon predviđa obrazovanje posebnih izbornih komisija kao organa koji treba da rukovode izborima, da vrše sve tehničke pripreme izbora, da potvrđuju kandidature, da utvrđuju izborne rezultate i da proglašavaju izabrane narodne poslanike nezavisno od svih drugih državnih organa u skladu sa demokratskim pravima naših građana.

Sve ovo pokazuje težnju proširenja i učvršćenja demokratskih prava naših građana i slobodno izražavanje njihove volje na izborima.

II

Saglasno istaknutom i na osnovu pretresa svakog člana Predloga zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor je slobodan da Veću naroda predloži sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

U naslovu reč »FNRJ« ispisati.

Svuda u tekstu rimske brojeve staviti ispred podnaslova sa tačkom.

Čl. 1 prvi stav, drugi red, iza reči »godine« staviti tačku. Brisati reč »računajući« a reč »početak« pisati velikim slovom. Iza reči »perioda« dodati »računa se«.

Čl. 2 prvi stav, prvi red, i drugi stav, prvi red, mesto »se bira« staviti »bira se«. Drugi stav, treći red i peti red, reč »Objasti« pisati malim početnim slovom.

Čl. 3 poslednji red, mesto reči »kažu za koga su glasali« staviti »kaže za koga je glasao ili zašto nije glasao«.

Čl. 5 poslednji stav menja se i glasi: »Isto lice može se kandidovati za narodnog poslanika Saveznog veća i za narodnog poslanika Veća naroda, ali ako bude izabrano u oba veća može zadržati mandat samo u jednom veću.

Čl. 6 drugi red, iza reči »ima« dodati »ovim zakonóm«.

Čl. 7 drugi stav, prvi red, mesto reči »izbornim« staviti »kandidatskim«.

Čl. 8 pretposlednji red, mesto reči »tome« staviti »odredbi«, a u poslednjem redu reč »približno« briše se.

Čl. 10 drugi stav, poslednji red, mesto »(član 76)« staviti »(član 71)«.

Čl. 11 drugi stav, drugi red, mesto »posebni« staviti »poseban«.

Čl. 15 drugi red, iza reči »nedelju« dodati tačku i brisati ostatak rečenice.

Čl. 16 mesto oznaka tačaka abecedom izvršiti oznaku arapskim brojevima. U tač. 4) reč »Oblasti« pisati malim početnim slovom.

Čl. 17 prvi stav, drugi red, iza reči »FNRJ«, drugi stav treći red, iza reči »republike«, treći stav, četvrti red, iza reči »Vojvodine«, četvrti stav, četvrti red, iza reči »Oblasti«, šesti stav, drugi red, iza reči »republike« i treći red, iza reči »jedinice« staviti zapete. Treći stav, prvi red, reč »Pokrajine« pisati malim početnim slovom. Isto tako u četvrtom stavu, prvi i četvrti red reč »Oblasti« pisati malim početnim slovom. Poslednji stav menja se i glasi: »Na isti način organi koji postavljaju izborne komisije postaviće i zamenike predsedniku i pojedinim članovima komisije.«

Čl. 20 prvi red, mesto reči »je nadležna« staviti »nadležna je«. U tač. 5) posle reči »komisija« briše se tačka i zapeta i dodaje se »i izbornih komisija autonomnih jedinica;«

Čl. 21 prvi red, mesto »su nadležne« staviti »nadležne su«. Tač. 6) menja se i glasi: »da utvrđuju rezultate izbora za Veće naroda i proglašavaju koji se kandidati smatraju izabranim za

narodne poslanike Veća naroda u narodnoj republici;«. Dodaje se nova tačka 7) koja glasi: »7) da izdaju saopštenja o rezultatima izbora za narodne poslanike Veća naroda u narodnoj republici;«. Stara tačka 7) postaje tačka 8).

Čl. 22 u prvom redu, mesto »su nadležni« staviti »nadležni su«. Tač. 3) menja se i glasi: »3) da utvrđuju rezultate izbora za Veće naroda i proglašavaju koji se kandidati smatraju izabranim za narodne poslanike Veća naroda u autonomnoj jedinici;«. Tač. 4) menja se i glasi: »4) da izdaju saopštenja o rezultatima izbora za narodne poslanike Veća naroda u autonomnoj jedinici;«.

Čl. 23 prvi red, »su nadležni« staviti »nadležni su«. U tač. 3) briše se tačka i zapeta i dodaje »i proglašavaju koji se kandidat smatra izabranim za narodnog poslanika Saveznog veća u izbornom srezu;«. Tač. 4) menja se i glasi: »4) da izdaju saopštenja o rezultatima izbora za narodnog poslanika Saveznog veća u izbornom srezu;«.

Čl. 24 u prvom redu dodati na kraju reč »pravilnosti«.

Ispred člana 26 staviti podnaslov, koji glasi: »a) za Savezno veće«

Čl. 30 prvi stav, drugi red, iza reči »poslanika« staviti zapetu.

Čl. 31 briše se.

Čl. 32, 33, 34 i 35 postaju čl. 31, 32, 33 i 34.

Iznad novog člana 31 staviti nov podnaslov koji glasi: »b) za Veće naroda«

Čl. 33 u petom redu, mesto reči »tri« staviti »5«.

Čl. 34 prvi stav, prvi red, posle reči »polovina« dodati »ili više«. Treći red, iza reči »birani« staviti zapetu. Šesti red, reč »Pokrajine« i sedmi red, reč »Oblasti« pisati malim početnim slovima. Iza člana 34 dodati nov podnaslov, koji glasi: »v) zajedničke odredbe«

Ispod novog podnaslova dodaje se nov član 35, koji glasi: »Ako u predlogu kandidature (član 27) odnosno kandidatske liste (član 32) nema nedostataka ili ako oni budu otklonjeni, nadležna izborna komisija će u roku od 24 časa potvrditi predlog kandidature, odnosno kandidatske liste, označiti vreme kada je predlog primljen i koji je po redu. O potvrdi kandidature odnosno kandidatske liste komisija će odmah izvestiti predlaže i višu izbornu komisiju.«

Čl. 36 prvi stav, drugi red, posle reči »kandidature« i drugi stav prvi red, posle reči »kandidature« dodati reči »odnosno

kandidatske liste«. Prvi stav, prvi red, iza reči »zamenika« i drugi red, iza reči »izbora« staviti zapete. Drugi stav, drugi red, iza reči »izbora« staviti tačku. Mesto reči »umesto jednog« staviti »Podnosioci kandidature odnosno kandidatske liste mogu umesto povučenog«. Treći stav, drugi red, iza reči »zamenika« dodati »za poslanika Saveznog veća«. Treći stav, treći red, iza reči »kandidature« dodati »u izbornom srezu«. Dodaje se nov četvrti stav koji glasi: »Ako umre jedan ili više kandidata sa kandidatske liste za izbor narodnih poslanika Veća naroda posle roka propisanog u stavu 2 ovog člana, izbori će se održati u određeno vreme, a na mesto umrlog kandidata stupiće zamenik.« Stari stav četvrti postaje stav peti.

Čl. 37 drugi stav, treći red, reči »u roku od tri dana od dana potvrde« staviti na kraju rečenice.

Čl. 40 prva rečenica menja se i glasi: »Sreska izborna komisija obezbediće da oglasi kandidatura i kandidatskih lista budu izloženi u svim mestima izbornog sreza najdocnije osam dana pre dana izbora.«

Čl. 41 na kraju prvog reda dodati »za približno 500 birača na jednom biračkom mestu.«. Prvi stav, četvrti red, iza reči »odbora« staviti zapetu. Drugi stav, drugi i treći red, mesto reči »ne može biti određeno više od« staviti »za približno«.

Čl. 42 poslednji stav menja se i glasi: »Kandidati za narodne poslanike ne mogu biti članovi biračkih odbora ni njihovi zamenici.«

Čl. 43 menja se i glasi: »Najdocnije tri dana pre dana izbora svaki kandidat i predlagači kandidatske liste mogu prijaviti sreskoj izornoj komisiji po jednog pretstavnika i njegovog zamenika za svako biračko mesto.

U istom roku kandidat za narodnog poslanika Saveznog veća može predložiti jednog pretstavnika i njegovog zamenika kod sreske izborne komisije a predlagači kandidatske liste kod izborne komisije narodne republike odnosno autonomne jedinice.

Pretsednik nadležne izborne komisije izdaće najdalje za 48 časova za svakog prijavljenog pretstavnika i zamenika posebna uverenja. Uverenje izdato od strane izborne komisije služiće pretstavnici odnosno njihovim zamenicima kao legitimacija za učešće u radu izbornih organa kod kojih su prijavljeni.

Pretstavnici kandidata i kandidatskih lista imaju pravo da učestvuju u radu izbornih komisija i biračkih odbora.«

Čl. 44 drugi stav, prvi red, iza reči »izbora« i »podne« staviti zapete. Drugi stav, četvrti red, brišu se reči »sa ključevima«. U petom redu, mesto reči »stalni birački spisak«, staviti »izvod

iz stalnog biračkog spiska,«. Drugi stav, pretposljednji red, mesto »kutije zapečatiti« staviti »zapečatiti kutije«. Treći stav, prvi red, mesto reči »Zatim će birački odbor« staviti »Birački odbor će«. Treći stav, treći red, mesto reči »Na pojedinim kutijama koje su određene« staviti »Na svakoj pojedinoj kutiji koja je određena«. U četvrtom redu, brišu se reči »na samoj kutiji«. Treći stav, šesti red, mesto reči »Na kutijama koje su određene« staviti »Na svakoj pojedinoj kutiji koja je određena«. U sedmom redu, brišu se reči »na samoj kutiji«. Četvrti stav, treći red, iza reči »naroda« staviti zapetu. Četvrti red, mesto reči »kutije« staviti »kutija«.

Čl. 45 treći red, briše se reč »zatim« i stavlja se na kraju.

Čl. 47 prvi stav, posle reči »odbor« staviti »pred vratima biračke sobe«, a iza reči »glasanje« staviti zapetu i brisati reči »pred vratima biračke sobe«. Prvi stav, četvrti red, iza reči »redu« staviti zapetu.

Čl. 50 menja se i glasi: »U biračku sobu birači ulaze redom, jedan po jedan, ali tako da u sobi ne bude nikako više od 10 glasača.«

Čl. 51 prvi stav, drugi red, mesto »prostoriji« staviti »sobi«. Drugi stav, četvrti red, iza reči »zanimanje« staviti zapetu.

Čl. 52 prvi stav, drugi red, iza reči »biraču« i »glasa« staviti zapete. Treći stav, prvi red, mesto »je zabranjeno« staviti »zabranjena je«.

Čl. 53 drugi stav, peti red, iza reči »glas« dodati zapetu. Treći stav, treći red, mesto »odnose« staviti »odnese«.

Čl. 54 prvi stav, drugi red, iza reči »predviđen« staviti zapetu.

Čl. 56 u poslednjem redu, iza reči »zapisnik« staviti zapetu, a mesto reči »ga glasa« staviti »da glasa«.

Čl. 57 menja se i glasi: »Članovi biračkog odbora imaju pravo glasati na biračkom mestu na kome na dan izbora obavljaju dužnost i ako nisu uvedeni u birački spisak za to biračko mesto.

U zapisniku će se zabeležiti ime i prezime svakog člana biračkog odbora koji je glasao, a nije uveden u birački spisak za to biračko mesto, sa tačnom oznakom rešenja na osnovu koga je postavljen za člana biračkog odbora.«

Čl. 58 prvi stav, druga rečenica menja se i glasi: »Povod nereda kao i vreme za koje je glasanje moralo biti prekinuto beleži se u zapisnik.«

Čl. 59 prva rečenica, prvog stava, menja se i glasi: »Za vreme glasanja vodi se zapisnik. U zapisnik beleže se sve činjenice koje su važne za glasanje. Članovi biračkog odbora i pretstavnici kandidata odnosno kandidatskih lista mogu zahtevati unošenje određenih činjenica u zapisnik.« Ranija druga, treća i četvrta rečenica postaju drugi stav ovog člana. Drugi stav ovog člana postaje treći stav. U trećem redu mesto reči »staviti na njega primedbe« staviti »svoje primedbe na zapisnik«.

Čl. 60 prvi red, reč »Sva« briše se, a reč »vojna« pisati velikim početnim slovom. U drugom redu, mesto reči »odnosna« staviti »njihova«.

Čl. 61 prvi red, brisati reč »će«, a mesto »prebrojavati« staviti »izbrojiće«. U drugom redu mesto reči »staviti« pisati »staviće«.

Čl. 62 četvrti red, iza reči »postavljene« dodati zapetu. Peti red, mesto »Veću« staviti »Veća«.

Čl. 63 prvi stav, sedmi red, iza reči »liste«, jedanaesti red iza reči »veće« i iza reči »naroda«, u trećem stavu, treći red, iza reči »glasova« staviti zapetu. Prvi stav, šesti red, brisati reč »po«. Jedanaesti red, mesto reči »zabeleži« staviti »beleži«. Drugi stav, drugi red, reč »jedan« briše se. Treći stav na kraju briše se tačka i stavlja zapeta i dodaju reči »kao i koliko je glasova dato u kutije bez liste«.

Čl. 64 četvrti red, mesto »Ovaj omot« staviti »Ovi omoti«. Peti red, prvi stav, mesto »izaći« staviti »izići«.

Čl. 65 druga rečenica menja se i glasi: »Nađeno stanje zapišnički će konstatovati«.

Numeraciju člana 68 ispraviti u broj 66 (štamparska greška).

Čl. 66, prvom stavu dodaje se na kraju sledeća rečenica »Pretstavnici kandidatskih lista imaju pravo da prate ovog člana izborne komisije.« Treći stav, drugi red, iza reči »kuglicama« staviti zapetu. Četvrti stav, treći red, mesto reči »pojedine« staviti »sve«.

Čl. 67 treći red, mesto »predaje neposredno« staviti »neposredno predaje«.

Čl. 69, u šestom redu, iza reči »dostaviće« dodati »izveštaj o tome«, a u poslednjem redu, brisati reči »izveštaj o tome«, iza reči »srezu« staviti zapetu, mesto reči »to« staviti »ga«, a mesto reči »objave.« staviti »oglas«.

Čl. 71 treći stav, drugi red, iza reči »listu« i četvrti red, iza reči »kuglicama« staviti zapetu. Treći stav, šesti red, mesto »na« staviti »sa«. Osmi red, posle reči »brojeva« dodati »(količnika)«.

Čl. 72 četvrti red, briše se reč »neposredno«, a iza reči »poslaniku« dodati reč »neposredno«.

Čl. 73 drugi stav, četvrti red, brišu se reči »u službenom listu narodne republike odnosno autonomne jedinice objavit i izborne rezultate,« i staviti »izdati saopštenje o izbornim rezultatima«. U pretposljednem redu, drugog stava, mesto reči »objave« staviti »oglase«.

Čl. 74 postaje čl. 75, a čl. 75 postaje čl. 74.

U novom članu 74, prvi red, mesto reči »podneće zatim« staviti »pređaće«.

Čl. 77 prvi red, mesto »se vrše« staviti »vrše se«. Tač. 1) drugi red, brišu se reči »odnosno kandidatska lista«.

Čl. 79 prvi red, iza reči »nedelje« staviti tačku i brisati reč »osim«. Mesto »ponovnih izbora« pisati »Ponovni izbori«. U trećem redu, iza reči »FNRJ« briše se zapeta i reči »i koji se«, a iza reči »održavaju« dodaje se »se«.

Čl. 81 prvi stav, prvi red, mesto »Lišenje« staviti »Lišenjem«. Tač. 1) drugi red, iza reči »ili« dodati »da«. Tač. 3) drugi red, mesto reči »kandidatu« staviti »kandidaturu«. Tač. 4) treći red, iza reči »naroda« i »glasa« staviti zapetu. U četvrtom redu, iza reči »glasa« staviti zapetu. Tač. 7) prvi red, iza reči »ili« dodati reč »sa«, a iza reči »orudem« staviti zapetu. Tač. 9) menja se i glasi: »Ko bez poziva predsednika biračkog odbora naredi da se dovede oružana sila na biralište ili je dovede bez naredbe.«

Čl. 83 tač. 2) menja se i glasi: »ko se pošto je glasao, odnosno pošto se utvrdi da nije uveden u stalni birački spisak, na opomenu predsednika biračkog odbora ne ukloni sa birališta;«.

Čl. 86 prvi stav, treći red, mesto reči »učinioca,« staviti »učinilaca.«

Čl. 87 treći stav, prvi i drugi red, mesto reči »pred stanovništvima« staviti »pretstavništvima«.

III

Podnoseći Veću naroda ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Veću da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Miloš Carević.

Sekretar
Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Ninko Petrović, s. r.

Članovi:

Tomo Čiković, s. r., **Panko Brašnarov**, s. r., **Srećko Žumer**, s. r., **Dragoljub Ilić**, s. r., **Mihailo Grbić**, s. r., **Srećen Vukosavljević**, s. r., **Bogdan Oreščanin**, s. r., **Savo Orović**, s. r., **Milan Popović**, s. r., **Mustafa Hodža**, s. r., **dr Branko Čubrilović**, s. r., **Miloš Carević**, s. r., **Kosan Pavlović**, s. r., **Radovan Popović**, s. r., **Josip Rus**, s. r., **dr Josip Hrnčević**, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZBORU NA- RODNIH POSLANIKA ZA NARODNU SKUPŠTINU FNRJ (SAVEZNO VEĆE I VEĆE NARODA)

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 11

19 januara 1950 godine

Beograd

SAVEZNO M VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama održanim 18 i 19 januara 1950 godine, pretresao je Predlog zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), dostavljen mu od Predsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Saglasno Poslovniku Saveznog veća, a na osnovu pretresa Predloga zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda) Zakonodavni odbor podnosi Veću ovaj izveštaj.

I

Donošenje ovog zakona na ovom zasedanju nužno je zbog toga što u FNRJ do sad uopšte nema izbornog zakona za izbore saveznih narodnih poslanika. Zakon o izborima narodnih poslanika za Ustavotvornu skupštinu konsumiran je sprovedenim izborima, a Zakonodavni odbori u smislu čl. 136 Ustava ostavili su u važnosti od toga zakona samo jedan član. A i kad bi još postojao ovaj stari zakon, zbog izmenjenih političkih i društvenih prilika trebalo bi da se sada donese nov zakon.

Prvo što pada u oči jeste broj stanovnika od 40.000 koji je potreban za izbor jednog narodnog poslanika za Savezno veće, jer je Ustav predvideo broj 50.000 stanovnika. Pošto će se ustavnim zakonom menjati ovaj broj na 40.000 to je ovaj zakon u skladu sa Ustavom.

Dруго što treba istaći to je nov način biranja poslanika za Savezno veće. Nema više državne liste ni okružnih lista kao u

izborima za konstituantu, nego samo pojedinačne kandidature u izbornim srezovima. Kandidature nisu vezane na baze neke društvene organizacije, nego samo na određeni broj predlagača, a bira se apsolutnom većinom i kad se ova većina ne postigne, relativnom većinom. Ovo su značajne novine ovoga zakona. Za izbore narodnih poslanika u Veće naroda ostao je raniji sistem republičkih kandidatskih lista.

Zakonski predlog jako potcrtava i garantije za slobodu i pravilnost izbora nizom propisa kojima ovo ostvaruje. Izbori su nezavisni od svih državnih organa koji ne učestvuju ni u jednoj izbornoj radnji, nego je koncentrisan sav izborni proces u samostalnim izbornim komisijama i biračkim odborima. U tome izražava se velika demokratičnost našeg izbornog sistema.

II

Zakonodavni odbor uneo je u zakonski predlog niz stilskih i drugih sitnijih izmena i dopuna, a i nekoliko većih i značajnijih promena.

Tako je u čl. 5 dodao jednu principijelnu novinu prema kojoj se omogućava kandidatura istoga lica u jedno i u drugo veće ali sa tim da može zadržati samo jedan mandat ako bude izabrano u oba veća.

U čl. 15 brisao je odredbu prema kojoj se mogu vršiti izbori i u praznični dan, jer se trudbenici neće pozivati na izbore danima koji su određeni za proslave njihovih uspeha.

U čl. 21, 22 i 23 jasnije i detaljnije razrađena je nadležnost pojedinih izbornih komisija i to zbog njihovog velikog značenja za same izbore. U III glavi određeni je istaknuta je sistematika time što je materija podeljena i označena zasebnim podnaslovima. Time se postiglo da su pitanja koja se odnose na jedno i na drugo veće zasebno obrađena, a zajedno ona pitanja koja se odnose na povlačenje kandidature i odlaganje izbora usled smrti kandidata.

U čl. 41 Zakonodavni odbor smatrao je za potrebno načelno istaći osnovni broj 500 birača za formiranje biračkoga mesta.

Propisom čl. 43 Zakonodavni odbor razradio je problem pretstavnika kandidata i kandidatske liste. Učvrstio je njegov položaj i njegova prava kako na samom biračkom mestu tako i u izornoj komisiji (čl. 66). To je učinio iz razloga što je smatrao da je pretstavnik kao ličnost kandidatovog poverenja jedna garantija za korektnost izbornog procesa.

Na kraju, izmenom čl. 57 Zakonodavni odbor uprostito je rad upravnog aparata, jer smatra da je suviše tražiti za članove biračkih odbora potvrde o upisu u birački spisak, kad je samim tim što su postavljeni za članove biračkih odbora utvrđeno da imaju biračko pravo.

III

Saglasno istaknutom i na osnovu pretresa svakog člana Predloga zakona o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu FNRJ (Savezno veće i Veće naroda), a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor je slobodan da Saveznom veću predloži sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

U naslovu reč »FNRJ« ispisati.

Svuda u tekstu rimske brojeve staviti ispred podnaslova sa tačkom.

Čl. 1 prvi stav, drugi red, iza reči »godine« staviti tačku. Brisati reč »računajući« a reč »početak« pisati velikim slovom. Iza reči »perioda« dodati »računa se«.

Čl. 2 prvi stav, prvi red, i drugi stav, prvi red, mesto »se bira« staviti »bira se«. Drugi stav, treći red i peti red, reč »Oblasti« pisati malim početnim slovom.

Čl. 3 poslednji red, mesto reči »kažu za koga su glasali« staviti »kaže za koga je glasao ili zašto nije glasao«.

Čl. 5 poslednji stav menja se i glasi: »Isto lice može se kandidovati za narodnog poslanika Saveznog veća i za narodnog poslanika Veća naroda, ali ako bude izabrano u oba veća može zadržati mandat samo u jednom veću.

Čl. 6 drugi red, iza reči »ima« dodati »ovim zakonom«.

Čl. 7 drugi stav, prvi red, mesto reči »izbornim« staviti »kandidatskim«.

Čl. 8 pretposlednj red, mesto reči »tome« staviti »odredbi«, a u poslednjem redu reč »približno« briše se.

Čl. 10 drugi stav, poslednji red, mesto »(član 76)« staviti »(član 71)«.

Čl. 11 drugi stav, drugi red, mesto »posebni« staviti »poseban«.

Čl. 15 drugi red, iza reči »nedelju« dodati tačku i brisati ostatak rečenice.

Čl. 16 mesto oznaka tačaka abecedom izvršiti oznaku arapskim brojevima. U tač. 4) reč »Oblasti« pisati malim početnim slovom.

Čl. 17 prvi stav, drugi red, iza reči »FNRJ«, drugi stav treći red, iza reči »republike«, treći stav, četvrti red, iza reči »Vojvodine«, četvrti stav, četvrti red, iza reči »Oblasti«, šesti stav, drugi red, iza reči »republike« i treći red, iza reči »jedinice« staviti zapete. Treći stav, prvi red, reč »Pokrajine« pisati malim početnim slovom. Isto tako u četvrtom stavu, prvi i četvrti red reč »Oblasti« pisati malim početnim slovom. Poslednji stav menja se i glasi: »Na isti način organi koji postavljaju izborne komisije postaviće i zamenike predsedniku i pojedinim članovima komisije.«

Čl. 20 prvi red, mesto reči »je nadležna« staviti »nadležna je«. U tač. 5) posle reči »komisija« briše se tačka i zapeta i dodaje se »i izbornih komisija autonomnih jedinica;«

Čl. 21 prvi red, mesto »su nadležne« staviti »nadležne su«. Tač. 6) menja se i glasi: »da utvrđuju rezultate izbora za Veće naroda i proglašavaju koji se kandidati smatraju izabranim za narodne poslanike Veća naroda u narodnoj republici;«. Dodaje se nova tačka 7) koja glasi: »7) da izdaju saopštenja o rezultatima izbora za narodne poslanike Veća naroda u narodnoj republici;«. Stara tačka 7) postaje tačka 8).

Čl. 22 u prvom redu, mesto »su nadležni« staviti »nadležni su«. Tač. 3) menja se i glasi: »3) da utvrđuju rezultate izbora za Veće naroda i proglašavaju koji se kandidati smatraju izabranim za narodne poslanike Veća naroda u autonomnoj jedinici;«. Tač. 4) menja se i glasi: »4) da izdaju saopštenja o rezultatima izbora za narodne poslanike Veća naroda u autonomnoj jedinici;«.

Čl. 23 prvi red, »su nadležni« staviti »nadležni su«. U tač. 3) briše se tačka i zapeta i dodaje »i proglašavaju koji se kandidat smatra izabranim za narodnog poslanika Saveznog veća u izbornom srezu;« Tač. 4) menja se i glasi: »4) da izdaju saopštenja o rezultatima izbora za narodnog poslanika Saveznog veća u izbornom srezu;«.

Čl. 24 u prvom redu dodati na kraju reč »pravilnosti«.

Ispred člana 26 staviti podnaslov, koji glasi: »a) za Savezno veće«

Čl. 30 prvi stav, drugi red, iza reči »poslanika« staviti zapetu.

Čl. 31 briše se.

Čl. 32, 33, 34 i 35 postaju čl. 31, 32, 33 i 34.

Iznad novog člana 31 staviti nov podnaslov koji glasi: »b) za Veće naroda«

Čl. 33 u petom redu, mesto reči »tri« staviti »5«.

Čl. 34 prvi stav, prvi red, posle reči »polovina« dodati »ili više«. Treći red, iza reči »birani« staviti zapetu. Šesti red, reč »Pokrajine« i sedmi red, reč »Oblasti« pisati malim početnim slovima. Iza člana 34 dodati nov podnaslov, koji glasi: »v) zajedničke odredbe«

Ispod novog podnaslova dodaje se nov član 35, koji glasi: »Ako u predlogu kandidature (član 27) odnosno kandidatske liste (član 32) nema nedostataka ili ako oni budu otklonjeni, nadležna izborna komisija će u roku od 24 časa potvrditi predlog kandidature, odnosno kandidatske liste, označiti vreme kada je predlog primljen i koji je po redu. O potvrdi kandidature odnosno kandidatske liste komisija će odmah izvestiti predlaže i višu izbornu komisiju.«.

Čl. 36 prvi stav, drugi red, posle reči »kandidature« i drugi stav prvi red, posle reči »kandidature« dodati reči »odnosno kandidatske liste«. Prvi stav, prvi red, iza reči »zamenika« i drugi red, iza reči »izbora« staviti zapete. Drugi stav, drugi red, iza reči »izbora« staviti tačku. Mesto reči »umesto jednog« staviti »Podnosioci kandidature odnosno kandidatske liste mogu umesto povučenog«. Treći stav, drugi red, iza reči »zamenika« dodati »za poslanika Saveznog veća«. Treći stav, treći red, iza reči »kandidature« dodati »u izbornom srezu«. Dodaje se nov četvrti stav koji glasi: »Ako umre jedan ili više kandidata sa kandidatske liste za izbor narodnih poslanika Veća naroda posle roka propisanog u stavu 2 ovog člana, izbori će se održati u određeno vreme, a na mesto umrlog kandidata stupiće zamenik.« Stari stav četvrti postaje stav peti.

Čl. 37 drugi stav, treći red, reči »u roku od tri dana od dana potvrde« staviti na kraju rečenice.

Čl. 40 prva rečenica menja se i glasi: »Sreska izborna komisija obezbediće da oglasi kandidatura i kandidatskih lista budu izloženi u svim mestima izbornog sreza najdocnije osam dana pre dana izbora.«

Čl. 41 na kraju prvog reda dodati »za približno 500 birača na jednom biračkom mestu.«. Prvi stav, četvrti red, iza reči »odbora« staviti zapetu. Drugi stav, drugi i treći red, mesto reči »ne može biti određeno više od« staviti »za približno«.

Čl. 42 poslednji stav menja se i glasi: »Kandidati za narodne poslanike ne mogu biti članovi biračkih odbora ni njihovi zamenici.«

Čl. 43 menja se i glasi: »Najdocnije tri dana pre dana izbora svaki kandidat i predlažači kandidatske liste mogu prijaviti sre-

skoj izbornoj komisiji po jednog pretstavnika i njegovog zamenika za svako biračko mesto.

U istom roku kandidat za narodnog poslanika Saveznog veća može predložiti jednog pretstavnika i njegovog zamenika kod sreske izborne komisije a predlagači kandidatske liste kod izborne komisije narodne republike odnosno autonomne jedinice.

Pretsednik nadležne izborne komisije izdaće najdalje za 48 časova za svakog prijavljenog pretstavnika i zamenika posebna uverenja. Uverenje izdato od strane izborne komisije služiće pretstavnicima odnosno njihovim zamenicima kao legitimacija za učešće u radu izbornih organa kod kojih su prijavljeni.

Pretstavnici kandidata i kandidatskih lista imaju pravo da učestvuju u radu izbornih komisija i biračkih odbora.«

Čl. 44 drugi stav, prvi red, iza reči »izbora« i »podne« staviti zapete. Drugi stav, četvrti red, brišu se reči »sa ključevima«. U petom redu, mesto reči »stalni birački spisak«, staviti »izvod iz stalnog biračkog spiska«. Drugi stav, pretposlednji red, mesto »kutije zapečatiti« staviti »zapečatiti kutije«. Treći stav, prvi red, mesto reči »Zatim će birački odbor« staviti »Birački odbor će«. Treći stav, treći red, mesto reči »Na pojedinim kutijama koje su određene« staviti »Na svakoj pojedinoj kutiji koja je određena«. U četvrtom redu, brišu se reči »na samoj kutiji«. Treći stav, šesti red, mesto reči »Na kutijama koje su određene« staviti »Na svakoj pojedinoj kutiji koja je određena«. U sedmom redu, brišu se reči »na samoj kutiji«. Četvrti stav, treći red, iza reči »naroda« staviti zapetu. Četvrti red, mesto reči »kutije« staviti »kutija«.

Čl. 45 treći red, briše se reč »zatim« i stavlja se na kraju.

Čl. 47 prvi stav, posle reči »odbor« staviti »pred vratima biračke sobe«, a iza reči »glasanje« staviti zapetu i brisati reči »pred vratima biračke sobe«. Prvi stav, četvrti red, iza reči »redu« staviti zapetu.

Čl. 50 menja se i glasi: »U biračku sobu birači ulaze redom, jedan po jedan, ali tako da u sobi ne bude nikako više od 10 glasača.«

Čl. 51 prvi stav, drugi red, mesto »prostoriji« staviti »sobi«. Drugi stav, četvrti red, iza reči »zanimanje« staviti zapetu.

Čl. 52 prvi stav, drugi red, iza reči »biraču« i »glasa« staviti zapete. Treći stav, prvi red, mesto »je zabranjeno« staviti »zabranjena je«.

Čl. 53 drugi stav, peti red, iza reči »glas« dodati zapetu. Treći stav, treći red, mesto »odnose« staviti »odnese«.

Čl. 54 prvi stav, drugi red, iza reči »predviden« staviti zapetu.

Čl. 56 u poslednjem redu, iza reči »zapisnik« staviti zapetu, a mesto reči »ga glasa« staviti »da glasa«.

Čl. 57 menja se i glasi: »Članovi biračkog odbora imaju pravo glasati na biračkom mestu na kome na dan izbora obavljaju dužnost i ako nisu uvedeni u birački spisak za to biračko mesto.

U zapisniku će se zabeležiti ime i prezime svakog člana biračkog odbora koji je glasao, a nije uveden u birački spisak za to biračko mesto, sa tačnom oznakom rešenja na osnovu koga je postavljen za člana biračkog odbora.«

Čl. 58 prvi stav, druga rečenica menja se i glasi: »Povod nereda kao i vreme za koje je glasanje moralo biti prekinuto beleži se u zapisnik.«

Čl. 59 prva rečenica, prvog stava, menja se i glasi: »Za vreme glasanja vodi se zapisnik. U zapisnik beleže se sve činjenice koje su važne za glasanje. Članovi biračkog odbora i predstavnici kandidata odnosno kandidatskih lista mogu zahtevati unošenje određenih činjenica u zapisnik.« Ranija druga, treća i četvrta rečenica postaju drugi stav ovog člana. Drugi stav ovog člana postaje treći stav. U trećem redu mesto reči »staviti na njega primedbe« staviti »svoje primedbe na zapisnik«.

Čl. 60 prvi red, reč »Sva« briše se, a reč »vojna« pisati velikim početnim slovom. U drugom redu, mesto reči »odnosna« staviti »njihova«.

Čl. 61 prvi red, brisati reč »će«, a mesto »prebrojavati« staviti »izbrojiti«. U drugom redu mesto reči »staviti« pisati »staviće«

Čl. 62 četvrti red, iza reči »postavljene« dodati zapetu. Peti red, mesto »Veću« staviti »Veća«.

Čl. 63 prvi stav, sedmi red, iza reči »liste«, jedanaesti red iza reči »veće« i iza reči »naroda«, u trećem stavu, treći red, iza reči »glasova« staviti zapetu. Prvi stav, šesti red, brisati reč »po«. Jedanaesti red, mesto reči »zabeleži« staviti »beleži«. Drugi stav, drugi red, reč »jedan« briše se. Treći stav na kraju briše se tačka i stavlja zapeta i dodaju reči »kao i koliko je glasova dato u kutije bez liste«.

Čl. 64 četvrti red, mesto »Ovaj omot« staviti »Ovi omoti«. Peti red, prvi stav, mesto »izaći« staviti »izići«.

Čl. 65 druga rečenica menja se i glasi: »Nadeno stanje zapsnički će konstatovati«.

Numeraciju člana 68 ispraviti u broj 66 (štamarska greška).

Čl. 66, prvom stavu dodaje se na kraju sledeća rečenica »Pretstavnici kandidatskih lista imaju pravo da prate ovog člana izborne komisije.« Treći stav, drugi red, iza reči »kuglicama« staviti zapetu. Četvrti stav, treći red, mesto reči »pojedine« staviti »sve«.

Čl. 67 treći red, mesto »predaje neposredno« staviti »neposredno predaje«.

Čl. 69, u šestom redu, iza reči »dostaviće« dodati »izveštaj o tome«, a u poslednjem redu, brisati reči »izveštaj o tome«, iza reči »srezu« staviti zapetu, mesto reči »to« staviti »ga«, a mesto reči »objave.« staviti »oglase.«

Čl. 71 treći stav, drugi red, iza reči »listu« i četvrti red, iza reči »kuglicama« staviti zapete. Treći stav, šesti red, mesto »na« staviti »sa«. Osmi red, posle reči »brojeva« dodati »(količnika)«.

Čl. 72 četvrti red, briše se reč »neposredno«, a iza reči »poslaniku« dodati reč »neposredno«.

Čl. 73 drugi stav, četvrti red, brišu se reči »u službenom listu narodne republike odnosno autonomne jedinice objaviti izborne rezultate,« i staviti »izdati saopštenje o izbornim rezultatima«. U pretposlednjem redu, drugog stava, mesto reči »objave« staviti »oglase«.

Čl. 74 postaje čl. 75, a čl. 75 postaje čl. 74.

U novom članu 74, prvi red, mesto reči »podneće zatim« staviti »predaće«.

Čl. 77 prvi red, mesto »se vrše« staviti »vrše se«. Tač. 1) drugi red, brišu se reči »odnosno kandidatska lista«.

Čl. 79 prvi red, iza reči »nedelje« staviti tačku i brisati reč »osim«. Mesto »ponovnih izbora« pisati »Ponovni izbori«. U trećem redu, iza reči »FNRJ« briše se zapeta i reči »i koji se«, a iza reči »održavaju« dodaje se »se«.

Čl. 81 prvi stav, prvi red, mesto »Lišenje« staviti »Lišenjem«. Tač. 1) drugi red, iza reči »ili« dodati »da«. Tač. 3) drugi red, mesto reči »kandidatu« staviti »kandidaturu«. Tač. 4) treći red, iza reči »naroda« i »glasa« staviti zapete. U četvrtom redu, iza reči »glasa« staviti zapetu. Tač. 7) prvi red, iza reči »ili« dodati reč »sa«, a iza reči »orudem« staviti zapetu. Tač. 9) menja se i glasi: »Ko bez poziva predsednika biračkog odbora naredi da se dovede oružana sila na binalište ili je dovede bez naredbe.«

Čl. 83 tač. 2) menja se i glasi: »ko se pošto je glasao, odnosno pošto se utvrdi da nije uveden u stalni birački spisak, na opomenu predsednika biračkog odbora ne ukloni sa birališta;«.

Čl. 86 prvi stav, treći red, mesto reči »učinioca,« staviti »učinilaca.«

Čl. 87 treći stav, prvi i drugi red, mesto reči »pred stanovništvima« staviti »pretstavništvima«.

Podnoseći Saveznom veću ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Veću da ga izvoli u celosti usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio dr Maksa Šnuderla.

Sekretar
dr **Maks Šnuderl**, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., **Mihailo Đurović**, s. r., **Života Đermanović**, s. r., **Radovan Mijušković**, s. r., dr **Jakov Grgurić**, s. r., **Tihomir Nikodijević**, s. r., **Lajčo Jaramazović**, s. r., **Jože Lampret**, s. r., **Matevž Hace**, s. r., **Edhem Čamo**, s. r., **Boško Šiljegović**, s. r., **Mara Naceva**, s. r., **Đuro Salaj**, s. r., dr **Jerko Radmilović**, s. r., **Sulejman Filipović**, s. r.

Član 2.

U članu 23 dodaju se novi stavovi 3. i 4. koji glase:

»Predviđaju se krivični delovi nepoštnih lica, koji se vrše čim pravnomožna presudom sudu, a naročito vrše se čim nadežnim nadežnim sudovima, da ovaj se zakonom predviđeni o krivičnih delova rešuju skidajući krivični delove iz čl. 3 stav 2. tač. 1 i 3 i stav 3 ovog zak. i predmeti o krivičnih delova po kojima su osuđeni učestri bivši jugoslavenski vojskovođe. Nadležnost koju bi po osuđivanju preobratili prema se zakon i drugim propisima koji sudu i koji imaju običaj i koji imaju običaj narodne sudu i izvršiti sudu.

Uzletom Ministra narodne odbrane iz člana 3 i člana 4 Zakona o stvarima narodne i pomorske prevozi, a pogotovo o stvarima narodne i pomorske prevozi, na Ministra narodne odbrane.

Ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u Službenom glasniku Narodne Republike Jugoslavije.

Član 3.

Ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u Službenom glasniku Narodne Republike Jugoslavije.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VOJNIM SUDOVIMA

Član 1

Član 10 menja se i glasi:

»Vojni sudovi su nadležni za suđenje i po sporovima o naknadi štete koju vojna lica učine državi pri vršenju svoje službene dužnosti.

Vlada FNRJ može uredbom propisati posebne odredbe o materijalnoj odgovornosti prema državi kako vojnih lica tako i građanskih lica na službi u Jugoslovenskoj armiji (državnih službenika i radnika)«.

Član 2

U članu 25 dodaju se novi stavovi 3, 4 i 5 koji glase:

»Predmete po krivičnim delima nevojnih lica, koji su okončani pravosnažnim presudama vojnih sudova, ustupiće vojni sudovi nadležnim narodnim sudovima. Od ovog se izuzimaju predmeti o krivičnim delima ratnih zločinaca, krivičnim delima iz čl. 8 stav 2 tač. 1 i 3 i stav 3 ovog zakona i predmeti o krivičnim delima po kojima su osuđeni oficiri bivše jugoslovenske vojske.

Nadležnost koju bi po ustupljenim predmetima imali po zakonu i drugim propisima vojni sudovi i vojni tužilac prelazi na odgovarajuće narodne sudove i javne tužioce.

Nadležnost Ministra narodne odbrane iz člana 3 i člana 5 Zakona o davanju amnestije i pomilovanja prelazi, u pogledu predmeta ustupljenih u smislu ovog člana, na Ministra pravosuda FNRJ.

Ovlašćuje se Ministar narodne odbrane da u saglasnosti s Ministrom pravosuda FNRJ donese bliže propise za primenu odredaba ovog člana«.

Član 3

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRÁZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VOJNIM SUDOVIMA

Pitanje materijalne odgovornosti kako vojnih lica tako i građanskih lica na službi u Jugoslovenskoj armiji (državnih službenika i radnika) nije dosada bilo rešeno jedinstvenim pravnim propisima. Tako se odgovornost vojnih lica danas reguliše odredbama Zakona o službi u JA, Zakona o vojnim sudovima i Uredbe o vojnoj disciplini, dok se odgovornost državnih službenika i radnika na službi u JA rešava na osnovu odgovarajućih odredaba Zakona o državnim službenicima i Uredbe o disciplinskoj i materijalnoj odgovornosti radnika u državnim preduzećima, nadležstvima i ustanovama. Da bi se otklonila ova raznolikost propisa predlog zakona predviđa dopunu čl. 10 Zakona o vojnim sudovima koja sadrži ovlašćenje Vladi FNRJ da uredbom propiše odredbe o ovoj odgovornosti, što će omogućiti da se to pitanje reši jedinstveno. Međutim, samo pitanje materijalne odgovornosti ne regulisava se ovim zakonom već se, kao što je napred rečeno, predviđa da će odredbe o materijalnoj odgovornosti vojnih lica i građanskih lica na službi u Jugoslovenskoj armiji doneti uredbom Vlada FNRJ. Ovako je postupljeno zato što je propise o materijalnoj odgovornosti radnika i službenika raznih kategorija i dosada donosila Vlada FNRJ s obzirom na to da privredni razvoj naše zemlje povlači sobom češće promene u vezi sa pitanjem materijalne odgovornosti radnika i službenika.

Pored ovoga predlog sadrži i dopunu čl. 25 Zakona o vojnim sudovima. U toku Narodnooslobodilačkog rata i kasnije, sve do stupanja na snagu Zakona o vojnih sudovima 10. I. 1948 godine, nadležnost vojnih sudova prostirala se i na sva krivična dela nevojnih lica, koja po svojoj prirodi u redovnim prilikama ne bi spadala u nadležnost vojnih sudova. Usled toga po ovakvim predmetima, a na osnovu postojećih propisa, postoji i dalje nadležnost vojnih sudova u pogledu postupka za pomilovanje, za obnovu postupka, za rehabilitaciju itd., tako da vojni sudovi i drugi vojni organi još uvek vrše niz poslova po predmetima koji se odnose na nevojna lica. Pored toga, s obzirom da je broj vojnih sudova manji od broja narodnih sudova, česti su slučajevi da su vojni sudovi udaljeni od mesta stanovanja lica zainteresovanih po ovim predmetima, što tim licima stvara izvesne teškoće pri ostvarenju prava podnošenja molbi za pomilovanje i drugih predloga sudu.

Usvajanje predložene dopune čl. 25 Zakona o vojnim sudovima imaće za posledicu da će sav dalji rad po napred navedenim predmetima preći na narodne sudove, koji su i inače nadležni za rad po sudskim predmetima koji se odnose na nevojna lica. U isto vreme postići će se i to da će sudovi nadležni za dalji rad po ovim predmetima biti teritorijalno bliži zainteresovanim licima nego što je to dosada bilo.

Beograd, 11. januara 1950 g.

Pretsednik Vlade FNRJ
i Ministar narodne odbrane,
Maršal Jugoslavije
Josip Broz Tito, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VOJNIM SUDOVIMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br 20

19. januara 1950 godine

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama 156 i 157 od 18 i 19. januara 1950 godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima, dostavljen mu od Pretsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu člana 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga, a na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama postignute u zajedničkoj redakcionoj komisiji zakonodavnih odbora ova veća, Zakonodavni odbor podnosi Veću sledeći izveštaj:

Čl. 2, u prvom redu, umesto brojeva »3, 4 i 5« staviti »3, 4, 5 i 6«.

Podnoseći Veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Savo Orović.

Sekretar
Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Ninko Petrović, s. r.

Članovi:

Miloš Carević, s. r., dr Branko Čubrilović, s. r., Savo Orović, s. r.,
Mustafa Hodža, s. r., Milan Popović, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r.,
Sreten Vukosavljević, s. r., Mihailo Grbić, s. r., Dragoljub Ilić, s. r.,
Srećko Žumer, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Tomo Čiković, s. r.,
Kosan Pavlović, s. r., Radovan Popović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O VOJNIM SUDOVIMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 4

19 januara 1950 godine

Beograd

SAVEZKOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama održanim 17 i 19 januara 1950 godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima, dostavljen mu od Predsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Uvidajući potrebu donošenja predloženih izmena i dopuna ovim zakonskim predlogom, Zakonodavni odbor ih je usvojio sa sledećim izmenama:

Čl. 2. U prvom stavu, u prvom redu, posle broja »4« mesto »i« staviti zapetu, a posle broja »5« dodati »i 6«.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Sulejman Filipović.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Preседnik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., Mihailo Đurović, s. r., Radovan Mijušković, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Jože Lampret, s. r., Matevž Hace, s. r., Đuro Salaj, s. r., Života Dermanović, s. r., Edhem Čamo, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., dr Jerko Radmilović, s. r., Sulejman Filipović, s. r.

PREDLOG

ZAKONA O USTANOVLJENJU ZASTAVE TRGOVAČKE MOR- NARICE I BRODARSTVA UNUTRAŠNJE PLOVIDBE FNRJ

Član 1

Ustanovljava se zastava trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe Federativne Narodne Republike Jugoslavije kao znak državne pripadnosti broda.

Član 2

Pravo i dužnost vijanja zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe Federativne Narodne Republike Jugoslavije imaju pomorski brodovi i brodovi unutrašnje plovidbe, upisani u upisnike brodova Federativne Narodne Republike Jugoslavije, kao i brodovi sa privremenim plovidbenim listom Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Član 3

Zastava trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ istovetna je sa državnom zastavom Federativne Narodne Republike Jugoslavije, s tim što je odnos njene širine prema dužini jedan prema jedan i po.

Član 4

Ovlašćuje se Ministar pomorstva FNRJ i Ministar saobraćaja FNRJ da saglasno izdaju bliže propise o vijanju zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ i isticanju drugih znakova na brodovima trgovačke mornarice i brodovima unutrašnje plovidbe FNRJ.

Član 5

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O USTANOVLJENJU ZASTAVE TRGOVAČKE MORNARICE I BRODARSTVA UNUTRAŠNJE PLOVIDBE FNRJ

Brodaska zastava, koja označava kojoj državi brod pripada, ima naročiti značaj za brod trgovačke mornarice, odnosno brodarstva unutrašnje plovidbe (rečnog brodarstva). Brodska zastava daje brodu određeni položaj kako na širokom moru, odnosno u rečnim vodama stranih država, tako i u domaćim vodama. Ovlašćeno vijanje zastave daje brodu trgovačke mornarice pravo na nesmetanu plovidbu po otvorenom moru, na kome se svi pravni odnosi u pogledu broda, posade, putnika i tereta prosuđuju po pravu države čiju zastavu brod vije. Isto važi i za rečne brodove u stranim vodama reka, jezera i kanala. Na otvorenom moru brod podleži kontroli ratnih brodova u cilju suzbijanja gusarstva i krijumčarenja, a pri prolazu kroz teritorijalno more podleži kontroli obalne države. Po međunarodnom pravu, brod bez zastave i bez propisane isprave koja ga ovlašćuje na vijanje zastave određene države bio bi na otvorenom moru smatran za gusarski brod i mogao bi biti uzapćen. Pored toga, pitanje brodske zastave važno je i zato što je pravo na kabotažu, obalni ribolov i lučku remorkažu u našem obalnom moru, po našim pravnim propisima, zadržano samo za brodove koji plove pod zastavom naše države, dok u stranom obalnom moru brodska zastava na osnovu međunarodnog ugovora daje našem brodu pravo na jednako postupanje kao i sa brodovima odnosne države. Zbog svega ovoga međunarodno pravo predviđa obavezu za svaku državu da na vidan način, zastavom, obeleži državnu pripadnost svoga broda trgovačke mornarice, odnosno rečnog brodarstva.

Trgovačka mornarica i rečno brodarstvo zauzimaju značajno mesto u našoj narodnoj privredi. Obavljajući pomorski i rečni transport, oni, pored ostalog, omogućavaju snabdevanje naše privrede, a posebno industrije, proizvodima iz zemlje i inostranstva. Trgovačka mornarica povezuje našu privredu sa prekomorskim tržištima, omogućavajući joj brže i povoljnije poslovanje nego kada bi bila upućena na strane brodove. U vezi sa ovim treba istaći da se korišćenjem domaće mornarice uštedeju strana platežna sredstva, koja se umesto za isplatu najma stranog broda koriste za druge potrebe naše privrede. Zbog ovoga i Zakon o petogodišnjem planu razvitka narodne pri-

vrede FNRJ predviđa povećanje naše trgovačke mornarice na 600.000 bruto registarskih tona tj. 1,5 puta od predratnog stanja, a u pogledu rečnog brodarstva predviđa, pored ostalog, izgradnju 20.400 KS vuče i 57.300 tona nosivosti tovarnog prostora. Naročito još treba istaći da geografski položaj naše zemlje, njena 1562 km duga i razvijena obala kao i odličan kadar pomoraca s velikom pomorskom tradicijom i iskustvom upućuju našu zemlju na more i pružaju joj povoljne uslove da bude prava pomorska država.

Sve napred izloženo ukazuje na opravdanost potrebe da se donese predloženi zakon kojim se ustanovljava posebna brodska zastava za brodove trgovačke mornarice i rečnog brodarstva. Donošenjem ovog zakona reguliše se na jedinstven način pitanje koju zastavu viju ovi brodovi, čime se jednovremeno doprinosi i afirmiranju FNRJ kao pomorske države.

12 januar 1950 godine
Beograd

Ministar pomorstva FNRJ

Vicko Krstulović, s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O USTANOVLJE- NJU ZASTAVE TRGOVAČKE MORNARICE I BRODARSTVA UNUTRAŠNJE PLOVIDBE FNRJ

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 22

19 januara 1950 godine

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 16 i 19 januara 1950 godine pretresao je Predlog zakona o ustanovljenju zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ, dostavljen mu od Pretsednika Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

Saglasno Poslovníku Veća naroda, a na osnovu pretresa ovog zakonskog predloga, Zakonodavni odbor podnosi Veću ovaj izveštaj.

I

Naša trgovačka mornarica svakim danom se sve više i više razvija, osobito u našem unutrašnjem prometu odnosno plovidbi. Ona igra veliku i značajnu ulogu, tim više što su svi veći plovni objekti državna svojina. I zastava pod kojom plove ti brodovi treba da bude jednoobrazna, tj. jednake veličine i istaknuta na određenom mestu na brodu.

Naš narod može biti ponosan što poseduje more i takvu morsku obalu kao što je naša. Poznata je činjenica da naši ljudi plove kao najbolji mornari, kao dobri moreplovcí širom sveta. Iako mi ne posedujemo veliku mornaricu, kao drugi pomorski narodi, ali ono što imamo to je naše, i to nam služi kao baza za dalji razvitak naše trgovačke mornarice, koliko za unutrašnju plovidbu toliko i za vanjsku. Naša unutrašnja kao i vanjska plovidba igra veliku ulogu u izgradnji socijalizma u našoj zemlji. I zato naša trgovačka mornarica ima lepu perspektivu, i u najskorije vreme ona će se razviti tako da će moći dostojno reprezentovati državu. Rečno brodarstvo takođe zauzima značajno mesto u plovidbi u našim rekama. U pogledu transporta i snabdevanja naročito naše industrije, Petogodišnjim planom je predviđeno povećanje našeg brodskog prostora više nego jedan i po puta. Sve nam to obećava da će se naši plovni objekti u skoroj budućnosti razviti, povećati i sve više zadovoljavati naše potrebe i socijalističku izgradnju.

II

Saglasno istaknutom i na osnovu pretresa svakog člana ovog zakonskog predloga, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba zakonodavna odbora, Zakonodavni odbor Veća naroda slobodan je predložiti Veću sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

Čl. 4, u prvom redu, umesto reči »Ovlašćuje« staviti reč »Ovlašćuju«, u drugom redu, umesto reči »izdaju« staviti »donesu«.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Tomu Čikovića.

Sekretar
Rato Dugonjić, s. r.

PREDSJEDNIK
Zakonodavnog odbora
Ninko Petrović, s. r.

Članovi:

Tomo Čiković, s. r., **Panko Brašnarov**, s. r., **Srećko Žumer**, s. r., **Dragoljub Ilić**, s. r., **Mihailo Grbić**, s. r., **Sreten Vukosavljević**, s. r., **Bogdan Oreščanin**, s. r., **Savo Orović**, s. r., **Milan Popović**, s. r., **Mustafa Hodža**, s. r., **dr Branko Čubrilović**, s. r., **Miloš Carević**, s. r., **Kosan Pavlović**, s. r., **Radovan Popović**, s. r., **Josip Rus**, s. r., **dr Josip Hrnčević**, s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O USTANOVLJENJU ZASTAVE TRGOVAČKE MORNARICE I BRODARSTVA UNUTRAŠNJE PLOVIDBE FNRJ

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ
SAVEZNO VEĆE
Zakonodavni odbor
Br. 6
18 januara 1950 godine
Beograd

SAVEZKOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 17 i 18 januara 1950 godine pretresao je Predlog zakona o ustanovljenju zastave trgovačke mornarice i brodarstva unutrašnje plovidbe FNRJ, dostavljen mu od Predsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Na osnovu pretresa svakog člana ovog zakonskog predloga, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću da se izvrše sledeće izmene:

U čl. 2, u trećem redu, umesto reči »plobidbe« staviti »plovidbe«.

U čl. 4, u prvom redu, umesto »Ovlašćuje« staviti »Ovlašćuju«, a u drugom redu, umesto reči »izdaju« staviti »donesu«.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Mihaila Đurovića.

Sekretar
dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., Mihailo Đurović, s. r., Života Đermanović, s. r., Radovan Mijušković, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., Jože Lampret, s. r., Matevž Hace, s. r., Edhem Čamo, s. r., Boško Šiljgović, s. r., Mara Naceva, s. r., Đuro Salaj, s. r., dr Jerko Radmilović, s. r., Sulejman Filipović, s. r.

PREDLOG

OPŠTEG ZAKONA O MORSKOM RIBOLOVU

I OPŠTE ODREDBE

Član 1

Pod morskim ribolovom razume se lov morske ribe, odnosno lov i vadenje iz mora ribe i ostalih morskih životinja, kao i morskog bilja.

Propisi ovog zakona shodno se primenjuju i u pogledu gajenja ribe i ostalih morskih životinja.

Član 2

Država upravlja, na osnovu privrednog plana, morskim ribolovom kao granom narodne privrede i stara se o njegovom podizanju i unapređivanju.

Država uređuje i vršenje morskog ribolova.

Član 3

Opšti nadzor nad morskim ribolovom vrši Ministarstvo poljoprivrede FNRJ i, u okviru svoje nadležnosti, ministarstvo narodne republike nadležno za morski ribolov.

Neposredni nadzor nad morskim ribolovom vrše, u okviru svoje nadležnosti i na svom području, izvršni odbori oblasnih, sreskih i gradskih narodnih odbora.

Član 4

U obalnom moru Federativne Narodne Republike Jugoslavije, kao i u morskome pojasu u širini od četiri nautičke milje, računajući od spoljne ivice teritorijalnog mora FNRJ, prema otvorenom moru, strani državljani ne mogu vršiti ribolov, ukoliko nije drukčije određeno zakonom ili međunarodnim ugovorom ili konvencijom, koje je zaključila Federativna Narodna Republika Jugoslavija.

II VRŠENJE RIBOLOVA

Član 5

Morski ribolov može se vršiti u svrhu privredivanja i stavljanja ulova u promet, za lične i domaće potrebe, iz sporta i u naučne svrhe.

Član 6

Morski ribolov u svrhu privredivanja i stavljanja ulova u promet mogu vršiti državna preduzeća, ribarske radne zadruge, seljačke radne zadruge, opšte zemljoradničke zadruge i ribari pojedinci.

U obalnom moru FNRJ i u morskome pojasu označenom u čl. 4 ovog zakona pojedina preduzeća, zadruge i ribari vrše ribolov iz prethodnog stava u ribolovnim rejonima koje im odredi izvršni odbor sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora nadležan prema mestu njihovog sedišta, odnosno prebivališta, a na osnovu opšteg rasporeda koji donosi oblasni narodni odbor, prema uputstvima ministarstva narodne republike nadležnog za morski ribolov i uz njegovu naknadnu potvrdu.

Podelu obalnog mora FNRJ i morskog pojasa označenog u čl. 4 ovog zakona na ribolovne rejone vrši ministar narodne republike nadležan za morski ribolov.

Član 7

Državna preduzeća i zadruge mogu vršiti ribolov svim dopuštenim ribarskim sredstvima.

Član 8

Ribar je lice kome je ribolov jedino ili glavno zanimanje i koje je upisano u ribarski katastar (čl. 24). Ribarom se ne smatra lice koje vrši ribolov samo za lične i domaće potrebe ili iz sporta.

Za vršenje ribolova ribar mora imati dozvolu izvršnog odbora sreskog, odnosno gradskog narodnog odbora. Ribarska dozvola ne može se izdati licu koje je pravosnažno osuđeno na kaznu zabrane bavljenja ribarskim zanimanjem za vreme dok ta kazna traje.

Državni organ nadležan za izdavanje ribarske dozvole određuje vrstu ribolova koju ribar može vršiti kao i vrstu i količinu ribarskih sredstava koje može upotrebljavati.

Član 9

Morski ribolov za lične i domaće potrebe ili iz sporta može se vršiti samo sitnim ribarskim sredstvima.

Član 10

Udruženja ribolovaca imaju za zadatak organizovanje i stručno podizanje ribolovaca, propagiranje ribolova, razvijanje ribolovne discipline i pravilnog odnosa prema ribolovu.

Bliže propise o udruženjima ribolovaca donosi ministar narodne republike nadležan za morski ribolov, u sporazumu sa ministrom unutrašnjih poslova narodne republike.

Član 11

Morski ribolov u naučne svrhe mogu vršiti naučne ustanove koje imaju za zadatak ispitivanje i proučavanje morskog ribolova, kao i pojedini naučnici koji se bave tom granom nauke.

Ovaj ribolov može se vršiti svim ribarskim sredstvima i bez obzira na zabrane i ograničenja propisane ovim zakonom.

Član 12

Privatna lica ne mogu se baviti gajenjem ribe i ostalih morskih životinja u izgrađenim ribnjacima i gajilištima. Izuzetno, ministar narodne republike nadležan za morski ribolov može im dati dozvolu za podizanje ribnjaka i gajilišta.

Član 13

Ministarstvo narodne odbrane može odrediti da je za vršenje ribolova i podizanje ribnjaka i gajilišta u pojedinim zonama teritorijalnog mora FNRJ, koje su određene za područja vojno-pomorskog značaja, potrebno odobrenje nadležnog vojno-pomorskog organa.

III ZAŠTITA I OGRANIČENJE RIBOLOVA

Član 14

Zabranjeno je loviti još nedovoljno razvijene ribe (riblji mlad) i riblja jaja (mresta).

Izuzetno, ministar narodne republike nadležan za morski ribolov može dopustiti lov ribljeg mlada i mresta u cilju gajenja ili razmnožavanja ribe ili iz drugih opravdanih razloga.

Član 15

Zabranjeno je loviti ribu i ostale morske životinje eksplozivnim, hemiskim i drugim sredstvima koja ih ubijaju, truju ili omamljuju.

Član 16

Zabranjeno je vršiti ribolov mrežama ili drugim ribarskim sredstvima koji se vuku po dnu mora i spuštati sidro na označenim mestima gde se nalaze telegrafsko-telefonski ili električni kablovi, vodovodne ili druge cevi.

Član 17

U cilju racionalnog vršenja ribolova, zaštite ili razmnožavanja ribe i ostalih morskih životinja, ministar narodne republike nadležan za morski ribolov može zabraniti ili ograničiti vršenje svih ili određenih vrsta ribolova u određenim ribolovnim rejonima obalnog mora i morskom pojasu označenom u čl. 4 ovog zakona, za određeno vreme, svim ili samo određenim ribarskim sredstvima.

IV RIBARSKE RADNE ZADRUGE

Član 18

Ribari se mogu udruživati u ribarske radne zadruge.

Ribarske radne zadruge su ekonomske organizacije u kojima ribari udružuju ribarska sredstva za proizvodnju radi kolektivne ribarske proizvodnje koju ostvaruju zajedničkim radom i po principu nagrađivanja prema ličnom radu u zajedničkoj proizvodnji, a u cilju unapređivanja ribolova, njegovog uključenja u socijalistički sektor privrede i podizanja svog životnog standarda.

Ribarske radne zadruge imaju svojstvo pravnog lica.

Član 19

Ribarsku radnu zadrugu mogu osnovati i biti primljeni u njeno članstvo ribari koji su navršili 16 godina života.

Lica koja nisu ribari mogu biti primljena u članstvo ribarske radne zadruge ako imaju stručnu spremu potrebnu zadruzi i ako rade samo za zadrugu.

Ne mogu biti osnivači ribarske radne zadruge niti mogu biti birani u organe zadruge lica osuđena na gubitak građanskih prava, dok im ta kazna traje.

Član 20

Članovi ribarske radne zadruge dužni su uneti u zadrugu sva ribarska sredstva za proizvodnju.

Unošenjem u zadrugu ova sredstva postaju zadružna svojina.

Vrednost ovih sredstava zadruga isplaćuje svojim članovima po ustanovljenoj ceni, u roku i iznosu koje odrede pravila zadruge.

Član 21

Ribarskom radnom zadrugom upravljaju zadrugari preko organa zadruge koje sami biraju i razrešavaju.

Organi zadruge su: skupština, upravni odbor i nadzorni odbor.

Najviši organ zadruge je skupština zadruge.

Član 22

Ribarske radne zadruge imaju pravila koja donosi skupština zadruge, saglasno pravnim propisima i odredbama uglednih pravila.

Pravila ribarske radne zadruge potvrđuje izvršni odbor oblasnog narodnog odbora.

Ugledna zadružna pravila za ribarske radne zadruge donosi Ministar poljoprivrede FNRJ na predlog Glavnog zadružnog saveza FNRJ.

Član 23

U pogledu rada, poslovanja i odnosa u ribarskim radnim zadrugama shodno će se primenjivati propisi Osnovnog zakona o zemljoradničkim zadrugama koji se odnose na seljačke radne zadruge četvrtog tipa.

V RIBARSKI KATASTAR

Član 24

Ministarstvo narodne republike nadležno za morski ribolov, oblasni, sreski i gradski narodni odbor vode ribarski katastar za svoja područja.

U ribarski katastar uvode se ribarski rejoni obalnog mora FNRJ i morskog pojasa označenog u čl. 4 ovog zakona, ribarske zadruge i ribari-pojedinci, kao i državna preduzeća, seljačke radne zadruge i opšte zemljoradničke zadruge koje se bave morskim ribolovom, s oznakom ribarskih rejona koji su im dodeljeni za vršenje ribolova, kao i njihovih ribarskih sredstava.

Bliže propise o ribarskom katastru i o uslovima za uvođenje u ribarski katastar lica kojima je ribolov jedino ili glavno zanimanje, donosi ministar narodne republike nadležan za morski ribolov.

VI SAVETODAVNE KOMISIJE

Član 25

Pri ministarstvu narodne republike nadležnom za morski ribolov ustanovljavaju se savetodavne komisije za morski ribolov.

Savetodavne komisije imaju zadatak da nadležnim državnim organima daju mišljenja i predloge po svim važnijim pitanjima morskog ribolova.

Bliže propise o organizaciji i zadacima savetodavnih komisija donosi ministar narodne republike nadležan za morski ribolov.

VII KAZNE NE ODREDBE

Član 26

Ko vrši ribolov zabranjenim sredstvima (čl. 15), kazniće se kao učinilac krivičnog dela popravnim radom ili lišenjem slobode do tri godine, novčanom kaznom do 50.000 dinara i zabranom bavljenja ribarskim zanimanjem u trajanju od tri godine.

Ko stavlja u promet ulov iz prethodnog stava, znajući da je ulovljen zabranjenim sredstvima, kazniće se kao učinilac krivičnog dela, popravnim radom do jedne godine i novčanom kaznom do 30.000 dinara.

Član 27

Ko bespravno vrši ribolov velikim ribarskim sredstvima, kazniće se kao učinilac prekršaja popravnim radom do tri meseca i novčanom kaznom do 20.000 dinara, a u ponovljenom slučaju može se izreći i kazna oduzimanja sredstava kojima je ribolov vršen.

Ako je sredstvo iz prethodnog stava ribarski brod, kaznom određenom u tom stavu kazniće se i zapovednik broda.

Ko bespravno vrši ribolov manjim ribarskim sredstvima, kazniće se kao učinilac prekršaja popravnim radom do trideset dana i novčanom kaznom do 10.000 dinara, a u ponovljenom slučaju može se izreći i kazna oduzimanja sredstava kojima je ribolov vršen.

Član 28

Kaznom popravnog rada do trideset dana i novčanom kaznom do 10.000 dinara kazniće se kao učinilac prekršaja:

1) ko vrši ribolov u zabranjeno vreme, ili u zabranjenim ribolovnim rejonima, ili ribarskim sredstvima zabranjenim za određenu vrstu ribolova ili za određeno vreme ili za određeni ribolovni rejon, ili preko dozvoljene količine;

2) ko bez dozvole lovi riblju mlad ili mrest;

3) ko na označenim mestima gde se nalaze telegrafsko-telefonski ili električni kablovi, vodovodne ili druge cevi, vrši ribolov mrežama ili drugim ribarskim sredstvima koja se vuku po dnu mora ili na tim mestima spušta sidro.

Novčane kazne po ovom članu, kao i po čl. 35 unose se u budžet narodne republike.

VIII ZAVRŠNE ODREDBE

Član 29

Posebna prava morskog ribolova stečena pre stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe, izuzev prava stečenih na osnovu međunarodnih ugovora i konvencija koje je zaključila Federativna Narodna Republika Jugoslavija.

Član 30

Veća ribarska sredstva u privatnoj svojini mogu se ekspropisati u korist države za potrebe državnih preduzeća, kao i u korist ribarskih zadruga, seljačkih radnih zadruga i opštih zemljoradničkih zadruga, kad to traži interes unapređenja ribolova i racionalnijeg iskorišćavanja tih sredstava.

U pogledu eksproprijacije ribarskih sredstava shodno će se primenjivati propisi Osnovnog zakona o eksproprijaciji.

Član 31

Narodna Republika Hrvatska, Narodna Republika Bosna i Hercegovina i Narodna Republika Crna Gora doneće zakone o morskome ribolovu na osnovu i u okviru ovog zakona u skladu s posebnim uslovima morskog ribolova na svojim područjima.

Do donošenja zakona narodnih republika iz prethodnog stava, propisi ovog zakona neposredno će se primenjivati na njihovim područjima.

Član 32

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA OPŠTEG ZAKONA O MORSKOM RIBOLOVU

Razvedenost naše morske obale, koja se prostire u dužini od preko tri stotine milja, utiče da naše more obiluje raznim vrstama ribe, od kojih oko šezdeset ekonomski važnih, kao i drugim morskim blagom. To ukazuje da je morski ribolov važna grana naše narodne privrede i jedna od najvažnijih privrednih grana našeg Primorja. Njegova važnost postaje očigledna kad se ima u vidu da je morski ribolov izvor stalnog dohotka naših ribara, kao i drugih trudenika zaposlenih u ribarskoj proizvodnji; da morska riba služi kao glavna ishrana pretežnog dela našeg primorskog stanovništva, a kao dopuna ishrane ostalom stanovništvu, kako na Primorju, tako i u unutrašnjosti; da naši morski proizvodi, zbog svog kvaliteta, imaju povoljne uslove za plasiranje na inostranim tržištima; da se kadar naše trgovačke i ratne mornarice regrutuje pretežno iz reda ribara.

Iako važna privredna grana, morski ribolov u staroj Jugoslaviji nalazio se na niskom tehničkom nivou. Raspolažući uglavnom malim brodovima i čamcima na jedra i vesla, primitivnim mrežama i alatom, ribolov je vršen u uskom pojasu obalnog mora. U nedostatku motorizovane ribarske mornarice, modernih mreža i alata, nije mu bio dostupan bogati dubinski ribolov ni u obalnom moru, a pogotovo na otvorenom moru, u međunarodnim vodama Jadrana. Bogatstvo dubinskog ribolova iskorišćavala su inostrana kapitalistička ribarska preduzeća, koja su raspolagala velikim motornim brodovima i drugim savremenim ribarskim sredstvima. Naučnom ispitivanju morskog blaga nije poklanjana skoro nikakva pažnja.

Tehnička zaostalost morskog ribolova i činjenica da je trgovina ribom bila u rukama trgovačkih spekulanata, uslovljavale su niski nivo ribarske proizvodnje, a samim tim i niski životni standard sitnih, radnih ribara, koje je, uz to, eksploatisao onaj mali broj sopstvenika krupnih ribarskih sredstava. Ovakvo stanje morskog ribolova, pogoršano ratnim pustošenjem i uništavanjem ribarske mornarice od strane okupatora, nasledila je naša nova država.

Uvidajući važnost morskog ribolova za narodnu privredu, narodna vlast poklonila mu je potrebnu pažnju i pružila obilnu pomoć, preduzimajući mere za likvidiranje nasledene zaostalosti ove privredne grane. Po oslobođenju pristupilo se osnivanju državnih ribarskih preduzeća i ribarskih radnih zadruga, koje su

snabdevane modernim ribarskim sredstvima, tako da je danas motorizovana ribarska mornarica u odnosu na brodove i čamce na jedra i vesla povećana za 100% prema tom odnosu od pre rata. Od svih ribolovnih sredstava socijalistički sektor, državni i zadružni, raspolaže sa oko 40%, a u ukupnom ulovu ribe učestvuje sa preko 50%. Uvođenjem modernih tehničkih sredstava u socijalistički sektor i planskim, racionalnim iskorišćavanjem morskog ribolova povećana je produktivnost rada, tako da u prvom polugodu 1949 godine ulov morske ribe iznosi preko 10.000 tona, dok je predratni čitavi godišnji ulov, zajedno sa onim na području Istre, iznosio svega 11.000 tona. Ukupna proizvodnja sveže i konzervirane ribe povećana je za 200% prema predratnoj. Preuzimanjem trgovine morskom ribom, državna trgovinska mreža odstranila je trgovačke spekulante koji su od proizvođača kupovali ribu u bescenje, a preprodavali je po cenama koje su prevazilazile cene mesu, tako da morska riba nije bila dostupna širokim narodnim masama, naročito u unutrašnjosti. Povećanje produktivnosti rada i eliminisanje privatnih posrednika u trgovini doprineli su poboljšanju uslova rada u morskom ribolovu i podizanju životnog standarda radnih ribara. Raspoložuci uređajima za rashladivanje ribe, brodovima i specijalnim železničkim vagonima za prevoz ribe, državna trgovinska mreža uspeva da sve više snabdeva i naše trudbenike u unutrašnjosti svežom morskom ribom. Porast proizvodnje morskog ribolova i udela morske ribe u ishrani stanovništva vidi se iz činjenice da je za prvih pet meseci 1949 godine potrošeno morske ribe u svežem stanju za jedan i po puta više nego pre rata za celu godinu. I proizvodni kapacitet fabrika ribljih konzervi povećao se u 1948 godini za 30% prema 1939 godini. Naše naučne ustanove za ispitivanje morskog blaga proširene su i ostvareni su materijalni uslovi za njihovu delatnost koja neposredno služi privredno-praktičnim potrebama morskog ribolova.

S obzirom na privrednu važnost morskog ribolova i njegove specifičnosti ukazuje se potrebnim da se ova privredna grana, u cilju njenog pravilnog razvoja, sistematski pravno reguliše. To iziskuje potreba da se plansko, racionalno iskorišćavanje morskog ribolova postavi na čvrstu osnovu, da se socijalističkom sektoru, državnom i zadružnom, stvore uslovi za razvijanje svestrane delatnosti i u ovoj privrednoj grani, da se odstrane ostaci eksploatacije radnih ribara od strane šačice sopstvenika krupnih ribarskih sredstava, da se spreči uništavanje morskog blaga od nesavesnih lica i bespravno iskorišćavanje od inostranih ribarskih

preduzeća i pojedinaca, da se zavodenjem reda u vršenju morskog ribolova onemogućuje sukobi do kojih je često dolazilo, baš usled pomanjkanja propisa, kako među domaćim ribarima, tako i između ovih i inostranih ribara. Osim toga, pravno regulisanje morskog ribolova neophodno je i obzirom na međunarodni sporazum o morskome ribolovu, koji je nedavno zaključila naša država, a koji predviđa primenu naših propisa u pogledu ribolova inostranih ribara.

S obzirom na istaknute razloge predlaže se donošenje Opšteg zakona o morskome ribolovu.

Odredbe ovog zakonskog predloga odnose se kako na morski ribolov, koji obuhvata morskou faunu (ribe i ostale morske životinje) i morskou floru (morsku bilje), tako i na gajenje morske faune, koji se vrše u obalnom moru FNRJ i u morskome pojasu u širini od četiri nautičke milje, računajući od spoljne ivice teritorijalnog mora FNRJ prema otvorenom moru.

S obzirom na ustanovljeni ribolovni režim, predlog zakona razlikuje ribolov u svrhu privređivanja i stavljanja ulova u promet, ribolov za lične i domaće potrebe ili iz sporta i ribolov u naučne svrhe.

Ribolov u svrhu privređivanja i stavljanja ulova u promet mogu vršiti državna preduzeća, ribarske zadruge, seljačke radne zadruge, opšte zemljoradničke zadruge i ribari-pojedinci. U cilju pravilnog i ravnomernog iskorišćavanja ribolova, obalno more i napred označeni morski pojas dele se na ribolovne reone. Nadležni državni organ određuje u kojim će ribolovnim reonima pojedina državna preduzeća, zadruge i ribari vršiti ovaj ribolov. Njega mogu vršiti državna preduzeća i zadruge svim dopuštenim ribarskim sredstvima, a ribari-pojedinci samo ribarskim sredstvima koja im odredi nadležni državni organ. Isti organ daje ribarima pojedincima i dozvolu za vršenje ovog ribolova.

Ribolov za lične i domaće potrebe ili iz sporta mogu vršiti članovi udruženja ribolovaca, domaći turisti — članovi sindikata, kao i ostali građani i strani turisti bez ikakve dozvole nadležnog državnog organa. Za vršenje ovog ribolova mogu se upotrebiti samo sitna ribarska sredstva. Ribolov u naučne svrhe mogu vršiti određene naučne ustanove i pojedini naučnici, na osnovu dozvole nadležnog ministra narodne republike, svim ribarskim sredstvima. I za podizanje ribnjaka i gajilišta potrebna je dozvola istog ministra, koja se može dati licima koja po odredbama zakonskog predloga mogu vršiti morski ribolov.

Predloženi zakon donosi i odredbe o ribarskim zadrugama. S obzirom da se ribarske zadruge, koje se bave morskim ribolo-

vom, u praksi razvijaju u obliku radnih zadruga, predviđena je ribarska radna zadruga kao jedini tip ribarske zadruge. Ribarska radna zadruga zasniva se na načelima seljačke radne zadruge četvrtog tipa.

U cilju racionalnog iskorišćavanja ribolova, zaštite i razmnožavanja ribe i ostalih morskih životinja predlog zakona sadrži neophodne odredbe o ograničenju ribolova, predviđajući i kaznene sankcije za povredu tih odredaba.

U smislu čl. 44, st. 2, tač. 24 Ustava FNRJ, predloženi zakon izrađen je u obliku opšteg zakona, te će, na osnovu njegovih načela, narodne republike, na čijim područjima postoje uslovi za morski ribolov, doneti svoje zakone o morskom ribolovu. Pravno regulisanje ove materije nesumnjivo će doprineti racionalnom iskorišćavanju, unapređenju i planskom, socijalističkom razvitku morskog ribolova, kao važne grane naše narodne privrede.

10 januara 1950
Beograd

Ministar poljoprivrede FNRJ
inž. Mijalko Todorović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OPŠTEG ZAKONA O MOR- SKOM RIBOLOVU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA
Zakonodavni odbor

Br. 16
19 januara 1950 godine
Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ na sednicama od 17 i 19 januara 1950 godine pretresao je Predlog opšteg zakona o morskom ribolovu, dostavljen mu od Predsednika Veća naroda, a koji je na osnovu člana 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Saglasno Poslovníku Veća naroda, a na osnovu pretresa Predloga opšteg zakona o morskom ribolovu, Zakonodavni odbor podnosi Veću ovaj izveštaj.

I

Nužnost donošenja ovog Opšteg zakona o morskom ribolovu proizlazi u prvom redu zbog velikih mogućnosti iskorišćavanja našeg mora i veličine naše morske obale i velike važnosti koju morski ribolov ima za naše ribare i druge trudbenike zaposlene u ribarskoj proizvodnji, kako kao sredstvo glavne ishrane našeg primorskog stanovništva, tako i kao dopuna ishrane i drugom stanovništvu, a pored toga kao važna privredna grana ima mogućnosti i za plasiranje na inostranim tržištima. Do danas ova važna privredna grana nije bila uređena sistematski u jednom zakonu koji bi joj davao perspektivu daljeg razvoja, usavršavanja i podizanja. Važnost koju je narodna vlast poklanjala ribolovu posle oslobođenja stvorila je mogućnosti za osnivanje kako državnih ribarskih preduzeća, tako i za osnivanje ribarskih radnih zadruga i snabdevanje istih modernim tehničkim sredstvima.

Naša državna i društvena stvarnost imperativno je nalagala da se pomogne ova narodna inicijativa za osnivanje ribarskih radnih zadruga i da se zakonski oforme njena prava i dužnosti. Ovaj zakonski predlog rešava to pitanje propisima kojim omogućava stvaranje ribarskih radnih zadruga u cilju unapređivanja ribolova, njegovog uključivanja u socijalističku privredu i podizanja životnog standarda ribara-zadrugara.

Shodno propisima Osnovnog zakona o zemljoradničkim zadrugama ovim zakonom se stvara mogućnost osnivanja ribarskih radnih zadruga kao ekonomskih organizacija u kojima ribari udružuju ribarska sredstva za proizvodnju radi kolektivnog ribolova i druge ribarske proizvodnje, kao što je gajenje riba i ostalih morskih životinja, ulov i hvatanje istih.

Propisi ovog zakona jasno opredeljuju i razlikuju ribolov u svrhu privređivanja i stavljanja ulova u promet, od ribolova za lične i domaće potrebe ili ribolova iz sporta a reguliše i pitanje ribolova u naučne svrhe.

Pošto je ovaj zakon izrađen u obliku opšteg zakona predviđeno je da će na osnovu njegovih načela, narodne republike na čijim područjima postoje uslovi za morski ribolov doneti i svoje zakone o morskom ribolovu.

Sve ovo nesumnjivo će doprineti racionalnom iskorišćavanju, unapređenju i planskom, socijalističkom razvitku morskog ribolova kao važne grane naše narodne privrede, pa Zakonodavni odbor predlaže Veću naroda da ovaj zakonski predlog primi.

II

Saglasno istaknutom i na osnovu pretresa svakog člana Predloga opšteg zakona o morskome ribolovu, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba odbora, Zakonodavni odbor je slobodan da Veću naroda predloži sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

Član 1 menja se i glasi: »Pod morskim ribolovom razume se lov morske ribe kao i vadenje iz mora drugih morskih životinja i morskog bilja.

Propisi ovog zakona primenjivaće se shodno i u pogledu gajenja ribe i ostalih morskih životinja.«

Čl. 11, prvi stav menja se i glasi: »Morski ribolov mogu vršiti naučne ustanove i pojedini naučnici u svrhu naučnog ispitivanja i proučavanja mora, morskih životinja i morskog bilja.«

Čl. 13, u trećem redu mesto reči »vojno-pomorskog« staviti »vojnog«, a u četvrtom redu isto tako mesto reči »vojno-pomorskog« staviti »vojnog«.

Čl. 15, u drugom redu mesto reči »drugim« staviti »sličnim«.

Čl. 16 menja se i glasi: »Na označenim mestima gde se nalaze telegrafsko-telefonski ili električni kablovi, vodovodne ili druge cevi, zabranjeno je vršiti ribolov mrežama ili drugim ribarskim sredstvima koja se vuku po dnu mora i spuštati sidro.«

Čl. 18 menja se i glasi: »U cilju unapređivanja ribolova, njegovog uključenja u socijalističku privredu i podizanja ovog životnog standarda, ribari se mogu udruživati u ribarske radne zadruge.

Ribarske radne zadruge su ekonomske organizacije u kojima ribari udružuju ribarska sredstva za proizvodnju radi kolektivnog ribolova i druge ribarske proizvodnje. Ova proizvodnja ostvaruje se zajedničkim radom i po principu nagradivanja prema ličnom radu u zajedničkoj proizvodnji.

Ribarske radne zadruge imaju svojstvo pravnog lica.«

Čl. 20, prvi stav menja se i glasi: »Svaki član ribarske radne zadruge pri stupanju u zadrugu dužan je uneti u zadrugu sva svoja ribarska sredstva za proizvodnju.«

Čl. 24, stav drugi briše se.

Čl. 25, reči »pri Ministarstvu Narodne republike nadležnom« menjaju se u: »pri ministarstvima narodnih republika nadležnim«.

Čl. 26, u prvom stavu, četvrti red, mesto reči »od« staviti »do«.

Čl. 27, u prvom stavu, reči »u ponovljenom slučaju« brišu se, a u četvrtom redu posle reči »oduzimanja« dodati »ulova i«. U stavu trećem, treći red posle reči »dana«, mesto »i« staviti »ili«, a posle »dinara« dodati »i oduzimanjem ulova«.

Čl. 28, drugi stav briše se.

Čl. 31, prvi stav briše se. Dosadašnji drugi stav postaje prvi i posle reči »republika« brišu se reči »iz prethodnog stava«, a dodaje »o morskome ribolovu«.

III

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Veću da ga izvoli usvojiti.

Za izveštioca određen je Miloš Carević.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Ninko Petrović, s. r.

Članovi:

Tomo Čiković, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Mihailo Grbić, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Savo Orović, s. r., Milan Popović, s. r., Mustafa Hodža, s. r., dr Branko Čubrilović, s. r., Miloš Carević, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Radovan Popović, s. r., Josip Rus, s. r., dr Josip Hrnčević, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OPŠTEG ZAKONA O MORSKOM RIBOLOVU

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 8

19 januara 1950 godine

Beograd

SAVEZNOG VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 17 i 19 januara 1950 godine pretresao

je Predlog opšteg zakona o morskome ribolovu, dostavljen mu od Predsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

I

Zakonodavni odbor Saveznog veća uzevši u pretres ovaj zakonski predlog proučio je kako sam predlog, tako i obrazloženje Ministra poljoprivrede FNRJ. Nužnost donošenja ovog zakona rezultira iz obimnosti naše morske obale i vrednosti morskog ribarstva kao važne privredne grane. Do danas ova materija kod nas nije bila obuhvaćena jednim sistematskim sredenim zakonodavstvom. Pored toga nužno je bilo doneti odgovarajuće zakonske propise i radi unapređenja samog načina ribolova i tehničkih sredstava za ribarenje. U skladu sa našom društvenom i državnom stvarnošću ribarstvo se postavlja na socijalističku osnovu i posebna pažnja posvećena je propisima o ribarskim radnim zadrugama kao ekonomskim organizacijama ribara.

II

Gaglasno istaknutim načelima i na osnovu pretresa svakog člana Predloga opšteg zakona o morskome ribolovu, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću sledeće izmene i dopune u tekstu tekstu navedenog zakonskog predloga:

Član 1 menja se i glasi: »Pod morskim ribolovom razume se lov morske ribe kao i vadenje iz mora drugih morskih životinja i morskog bilja.

Propisi ovog zakona primenjivaće se shodno i u pogledu gajenja ribe i ostalih morskih životinja.«

Čl. 11, prvi stav menja se i glasi: »Morski ribolov mogu vršiti naučne ustanove i pojedini naučnici u svrhu naučnog ispitivanja i proučavanja mora, morskih životinja i morskog bilja.«

Čl. 13, u trećem redu mesto reči »vojno-pomorskog« staviti »vojnog«, a u četvrtom redu isto tako mesto reči »vojno-pomorskog« staviti »vojnog«.

Čl. 15, u drugom redu mesto reči »drugim« staviti »sličnim«.

Čl. 16 menja se i glasi: »Na označenim mestima gde se nalaze telegrafsko-telefonski ili električni kablovi, vodovodne ili druge cevi, zabranjeno je vršiti ribolov mrežama ili drugim ribarskim sredstvima koja se vuku po dnu mora i spuštati sidro.«

Čl. 18 menja se i glasi: »U cilju unapređivanja ribolova, njegovog uključenja u socijalističku privredu i podizanja ovog

životnog standarda, ribari se mogu udruživati u ribarske radne zadruge.

kolektivnog ribolova i druge ribarske proizvodnje. Ova proizvodnja Ribarske radne zadruge su ekonomske organizacije u kojima ribari udružuju ribarska sredstva za proizvodnju radi vodnja ostvaruje se zajedničkim radom i po principu nagradivanja prema ličnom radu u zajedničkoj proizvodnji.

Ribarske radne zadruge imaju svojstvo pravnog lica.«

Čl. 20, prvi stav menja se i glasi: »Svaki član ribarske radne zadruge pri stupanju u zadrugu dužan je uneti u zadrugu sva svoja ribarska sredstva za proizvodnju.«

Čl. 24, stav drugi briše se.

Čl. 25, reči »pri Ministarstvu Narodne republike nadležnom« menjaju se u: »pri ministarstvima narodnih republika nadležnim«.

Čl. 26, u prvom stavu, četvrti red, mesto reči »od« staviti »do«.

Čl. 27, u prvom stavu, reči »u ponovljenom slučaju« brišu se, a u četvrtom redu posle reči »oduzimanja« dodati »ulova i«. U stavu trećem, treći red posle reči »dana«, mesto »i« staviti »ili«, a posle »dinara« dodati »i oduzimanjem ulova«

Čl. 28, drugi stav briše se.

Čl. 31, prvi stav briše se. Dosadašnji drugi stav postaje prvi i posle reči »republika« brišu se reči »iz prethodnog stava«, a dodaje »o morskome ribolovu«.

Odbor je učinio još i ispravke izvesnih sitnih štamparskih omaški i grešaka.

Podnoseći Saveznom veću ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Edhema Čama.

Sekretar

dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsjednik

Zakonodavnog odbora

Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., Mihailo Đurović, s. r., Života Đermanović, s. r., Radovan Mijušković, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., Jože Lampret, s. r., Matevž Hace, s. r., Edhem Čamo, s. r., Boško Šiljegović, s. r., Mara Naceva, s. r., Đuro Salaj, s. r., dr Jerko Radmilović, s. r., Sulejman Filipović, s. r.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ОПОЈНИМ ДРОГАМА

I. — Опште одредбе

Члан 1

У циљу заштите народног здравља и спречавања неовлашћене употребе опојних дрога и њихових сировина, производња, фабрикација, прерада и промет опојних дрога и њихових сировина стоји под контролом државе и врши се у оквиру државног привредног плана.

Члан 2

Као опојне дроге у смислу овога закона сматрају се њиви производи:

I — група

- а) сирови опијум;
- б) кока-лишће;
- в) индиска конопља.

II — група

- а) медицински опијум и препарати добивени непосредно од опијума, који садрже више од 0,2% морфина;
- б) препарати индиске конопље (екстракти), тинктуре и смоле;
- в) морфин, његове соли и препарати, официнални и неофицинални, који садрже више од 0,2% морфина;
- г) диацетилморфин (хероин) и остали естери морфина; њихове соли и препарати који садрже диацетилморфин;
- д) дихидрооксикодеоинон (еукодал), дихидрокодеоинон (дикодид), дихидроморфинон (дилаудид), метилдихидроморфинон (метапон), ацетилдихидрокодеоинон (ацедикон), дихи-

дроморфин (параморфин), њихови естери и соли ма које од ових супстанција и њихових естера, Н-оксиморфин (геноморфин), Н-оксиморфинске комбинације, као и остале морфинске комбинације на петовалентном азоту;

ђ) кокаин, његове соли и сви препарати који садрже више од 1,1% кокаина;

е) екгонин, естери екгоина и њихове соли;

ж) синтетични препарати: етил — 1 — метил — 4 — фенилпиперадин — 4 — карбоксилат хидрохлорид (долактин, перидин, демерол) и хлоралхидрат 4,4 дифенил — 6 — диметил аминоксептан — 3 — (амидон, миадон, аданон, долофин фисептом).

III — група

а) тебаин и његове соли; и

б) метилморфин (кодеин), етилморфин (дионин), бензилморфин (перонин) и њихове соли.

Овлашћује се Претседник Комитета за заштиту народног здравља Владе ФНРЈ да оглашава за опојне дроге и друге производе за које се утврди да могу изазвати токсикоманију, или да се могу претворити у дроге које проузрокују токсикоманију.

II. — Производња, фабрикација и прерада опојних дрога

Члан 3

Сирови опијум може се производити само на одређеним подручјима. Министар пољопривреде ФНРЈ одређује за сваку економску годину подручја и површину на појединим подручјима која ће се засејати маком за производњу опијума.

Сирови опијум могу производити државна пољопривредна добра, сељачке радне и опште земљорадничке задруге и земљорадничка домаћинства по одобрењу извршног одбора средског односно градског (рејонског) народног одбора на чијем се подручју сирови опијум производи.

Произвођачи су дужни да у одређеном року предају овлашћеним државним откупним предузећима сву произведену количину сировог опијума.

Члан 4

Производња кока-лишћа и индиске конопље забрањена је.

Изузетно, кока-лишће и индиску конопљу могу производити одређене научно-истраживачке установе на својим

огледним пољима у научне сврхе под условима и у количинама које пропише Претседник Комитета за заштиту народног здравља Владе ФНРЈ.

Члан 5

Фабрикација и прерада опојних дрога дозвољене су само у медицинске и научне сврхе.

Фабрикацију и прераду опојних дрога врше државна предузећа које одреди Министар лаке индустрије ФНРЈ.

Члан 6

Производња, фабрикација и прерада опојних дрога могу се вршити само у количинама које су одређене државним привредним планом за сваку годину.

III. — Промет опојним дрогама

Члан 7

Откуп сировог опијума врше државна откупна предузећа које одреди надлежни министар Владе ФНРЈ. Ова предузећа предаће сву откупљењу количину сировог опијума државним предузећима овлашћеним за фабрикацију односно прераду опојних дрога.

Члан 8

Испоруку опојних дрога на велико за потребе у земљи, односно за извоз, врше на основу утврђеног плана овлашћена државна предузећа за фабрикацију односно прераду опојних дрога.

Члан 9

Продају опојних дрога на велико у земљи врше републичка предузећа за набавку и расподелу лекова.

Продају опојних дрога на мало врше апотеке, апотекарске станице и продавнице ветеринарских цеписа и лекова.

Члан 10

Извозом и увозом опојних дрога могу се бавити само државна предузећа која овласти Министар спољне трговине ФНРЈ.

Ова предузећа извозе и увозе опојне дроге на основу специјалног одобрења које за сваку пошиљку издаје Министар спољне трговине ФНРЈ. Одобрење за извозну пошиљку издаје се пошто се претходно утврди постојање исправне увозне дозволе издате од стране земље увознице.

Члан 11

Опојне дроге могу се увозити за медицинске и научне потребе.

Члан 12

Контролу производње, фабрикације, прераде и промета опојних дрога врши Комитет за заштиту народног здравља Владе ФНРЈ преко одређених органа.

Контролу извоза и увоза опојних дрога врши и Министарство спољне трговине ФНРЈ.

Овлашћује се Претседник Комитета за заштиту народног здравља Владе ФНРЈ да доноси ближе прописе о вршењу контроле из овог члана.

IV. — Контрола производње, фабрикације, прераде и промета опојних дрога

Члан 13

Предузећа за откуп сировог опијума, предузећа за фабрикацију односно прераду опојних дрога, републичка предузећа за набавку и расподелу лекова и предузећа за извоз и увоз опојних дрога, као и апотеке, апотекарске станице и продавнице ветеринарских цевива и лекова, дужни су да воде посебне књиге о примању и издавању опојних дрога.

V. — Комисија за опојне дроге

Члан 14

При Комитету за заштиту народног здравља Владе ФНРЈ оснива се Комисија за опојне дроге, коју сачињавају претставници заинтересованих министарстава.

Задаци ове комисије су да координира рад заинтересованих министарстава при спровођењу одредаба овог закона, да се стара о правилној примени прописа о опојним дрогама и о извршењу обавеза које произилазе из конвенција и других међународних споразума, као и да припрема материјал потребан за учествовање на међународним конференцијама по питањима у вези са опојним дрогама.

Ближе одредбе о саставу и пословању Комисије за опојне дроге прописаће Претседник Комитета за заштиту народног здравља Владе ФНРЈ.

VI. — Казнене одредбе

Члан 15

Као учинилац прекршаја казниће се новчаном казном до 20.000.— динара руководилац и одговорни службеник предузећа и установе из чл. 13 овог закона, који не води посебне књиге о примању и издавању опојних дрога.

Члан 16

Као учинилац кривичног дела казниће се новчаном казном до 50.000.— динара или казном поправног рада до 6 месеци:

1) произвођач који у одређеном року не преда овлашћеном државном откупном предузећу произведену количину сировог опијума;

2) лице које неовлашћено производи, фабрикује или прерађује опојне дроге.

Члан 17

Ко неовлашћено продаје или на други начин ставља у промет, купује или преноси опојне дроге, казниће се као учинилац кривичног дела казном поправног рада или казном лишења слободe до годину дана.

Ко ово дело учини као члан кријумчарске банде или ово дело врши у виду заната, или га учини у поврату, казниће се лишењем слободe с принудним радом до 3 године.

Члан 18

Ко неовлашћено износи из земље или уноси у земљу опојне дроге, казниће се као учинилац кривичног дела казном поправног рада или казном лишења слободe до 2 године.

Ко ово дело учини као члан кријумчарске банде или ово дело врши у виду заната или га учини у поврату, казниће се казном лишења слободe са принудним радом до 5 година.

Члан 19

Учиниоци кривичних дела предвиђених у чл. 16, 17 и 18 овог закона казниће се још и конфискацијом опојних дрога које су предмет кривичног дела.

Ближе одредбе о квалитету опојних дрога, као и о њиховом држању, чувању и издавању, прописаће Претседник Комитета за заштиту народног здравља Владе ФНРЈ.

Члан 21

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ОПОЈНИМ ДРОГАМА

Опојне дроге имају велики значај за нашу индустрију лекова а тиме и за заштиту народног здравља. Њихова производња чини важну грану наше народне привреде. У том погледу на првом месту стоји производња сировог опијума у Македонији. Област наше југоисточне Македоније по својим гео-климатским условима веома је погодна за производњу првокласног опијума, који по квалитету стоји изнад опијума многих земаља. Поред тога постоји могућност проширења досадашњег подручја гајења ове културе како у Македонији тако и у другим нашим крајевима (херцеговачко-далматинско подручје, равничарски део Црне Горе, Војводина). У самој Македонији може се сваке године засејати око 8.000—12.000 хектара мака за производњу опијума. Са те површине може се постићи производња од 70.000—120.000 кг сировог опијума, рачунајући скоро најнижи принос у нормалним годинама (у родним годинама принос је достигао и до 200.000 кг), што претставља велику вредност. Ова производња сировог опијума чини основицу наше производње осталих опојних дрога, а сем тога опијум претставља и наш врло важан извозни артикал. Поред овога и производња осталих опојних дрога и медицинских препарата са опојним дрогама, која се знатно повећала и проширила у условима наше социјалистичке привреде, ванредно је важна и биће све важнија у вези с планираним развојем ове гране наше индустрије.

Предложени закон регулише материју опојних дрога и односи се како на производњу сировог опијума и осталих опојних дрога, тако и на њихову фабрикацију, прераду и промет.

У циљу заштите народног здравља, спречавања неовлашћене употребе опојних дрога и спровођења планског газдовања у овој области, законски предлог поставља начело да сва производња, фабрикација, прерада и промет опојних дрога стоје под контролом државе и да се врше у оквиру државног привредног плана. Ово начело законски предлог спроводи доследно кроз све даље одредбе. Тако, пре свега, у циљу остварења контроле, предлог закона тачно одређује шта се све сматра опојним дрогама, предвиђајући истовремено и могућност проширења режима овог закона и на нове дроге и њихове прерађевине. Спровodeћи начела плана и контроле у области производње, предлог закона прописује да се сирови опијум може производити само на одређеним подручјима и уз претходно одобрење надлежног органа и обавезује произвођаче да сву произведену количину предају у одређеном року овлашћеним откупним предузећима. Ова начела спроведена су и код регулисања фабрикације и прераде где законски предлог предвиђа, с једне стране, да се фабрикација и прерада могу вршити само у медицинске и научне сврхе, а с друге стране, да фабрикацију и прераду могу вршити само одређена државна предузећа. Овим се пружа максимум гаранције да неће бити илегалне производње и фабрикације. Предлог, затим, садржи одредбе о унутрашњем промету којима се тежи да се промет опојним дрогама врши плански по тачно утврђеним путевима и искључиво у одређене сврхе како би се онемогућила свака недопуштена трговина. У циљу ефикасне контроле над извозом опојних дрога предвиђено је да Министарство спољне трговине одређује предузећа која ће се бавити њиховим извозом и увозом. Да би се што боље контролисале све привредне делатности око опојних дрога законски предлог предвиђа контролу над свим тим делатностима, одређујући органе који ће вршити контролу.

У циљу координирања рада заинтересованих ресора и припремања материјала за учествовање на међународним конференцијама по питањима у вези са опојним дрогама, законски предлог предвиђа посебан орган — Комисију за опојне дроге — чије оснивање захтевају и међународни споразуми. Комисија се установљава при Комитету за заштиту народног здравља с обзиром на важност коју питање опојних дрога има за нашу земљу и за заштиту народног здравља.

Предлог коначно садржи и казнене одредбе које су формулисане саобразно прописима Општег дела Кривичног законика и Основног закона о прекршајима.

Доношењем овог закона биће чврсто регулисана основна питања која се односе на производњу, фабрикацију, прераду и про-

мет опојних дрога. Ово истовремено даје и веће гаранције за заштиту народног здравља и за спречавање злоупотреба опојним дрогама. Најзад, наша држава доноси овај закон и као учесник у међународним споразумима и организацијама којима је циљ да се режим опојних дрога у свакој земљи регулише и онемогући таква употреба опојних дрога која би била штетна за народно здравље.

Београд, 5 јануара 1950 г.

Министар-Претседник
Комитета за заштиту
народног здравља Владе ФНРЈ
др Павле Грегорић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ОПОЈНИМ ДРОГАМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 25

19 јануара 1950 године

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својим седницама од 17 и 19 јануара 1950 године претресао је Предлог закона о опојним дрогама, достављен му од Претседништва Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народне скупштине ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Већа народа, а на основу претреса горњег законског предлога, Законодавни одбор подноси Већу овај извештај:

Предлог закона о опојним дрогама, у начелу и у појединостима, осим појединих незнатних измена стилиског карактера у неким одредбама, Законодавни одбор је у потпуности усвојио. Приликом претреса овог законског предлога подвучен је значај како, сједне стране, гајења оних биљака

за производњу опојних дрога које су од користи, тако, с друге стране, и сузбијање гајења оних биљака које су штетне по народно здравље.

На основу претреса сваког члана овог законског предлога, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба законодавна одбора, Законодавни одбор предлаже Већу народа следеће измене и допуне у тексту наведеног законског предлога:

Члан 2, у групи II под „ж” у другом реду уместо „фенилпиперадин” ставити „фенилпиперидин”, а уместо речи „долактин” ставити „долантин”. У трећем реду уместо речи „перидин” ставити „пертидин”, а у петом реду после речи „долофин” ставити запету, а место „фисепто” ставити „фисептон”. У групи III под а) у првом реду на крају брисати „и”.

Члан 5, у другом ставу у другом реду место речи „које” ставити „која”.

Члан 7, у другом реду место речи „које” ставити „која”.

Члан 8, у трећем реду, после речи „предузећа” ставити тачку и брисати остатак реченице.

Поднаслов испод члана 12 ставити испод члана 11.

Члан 13 постаје члан 12, а члан 12 постаје члан 13.

Члан 15, у другом реду, иза броја 20.000 брисати тачку и цртицу, а у трећем реду место броја „13” ставити „12”.

Члан 16, у другом реду, после броја 50.000 брисати тачку и цртицу, а после речи „рада” ставити тачку, а на место речи „до 6 месеци: „додати текст означен под тач. 1) и уместо тачке и запете после речи „опијума” ставити тачку. Друга тачка овог члана се брише.

Члан 17, у првом ставу, у првом реду, уместо речи „Неовлашћено” ставити речи: „Лице које у циљу зараде неовлашћено производи, фабрикује или прерађује опојне дроге, или које неовлашћено”. На крају првог става уместо речи „до годину дана” ставити речи „до две године”. (Други став овог члана остаје у првобитној редакцији).

Члан 18, у првом ставу, у трећем реду, место броја „2” ставити „3”.

Члан 19 мења се и гласи: „Код кривичних дела предвиђених у чл. 16, 17 и 18 овог закона увек ће се одузети опојне дроге које су предмет кривичног дела.”

Изнад члана 20 додаје се нов поднаслов „VII.— Завршне одредбе”.

Подносећи Већу овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио др Бранка Чубриловића.

Секретар
Рато Дугоњић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Нинко Петровић, с. р.

Чланови:

Томо Чиковић, с. р., Панко Брашнарар, с. р., Срећко Жумер, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Михаило Грбић, с. р., Сретен Вукосављевић, с. р., Богдан Орешчанин, с. р., Саво Оровић, с. р., Милан Поповић, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Милош Царевић, с. р., Косан Павловић, с. р., Радован Поповић, с. р., Јосип Рус, с. р., др Јосип Хрнчевић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ОПОЈНИМ ДРОГАМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 7

19 јануара 1950 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, на својим седницама од 17 и 19 јануара 1950 године, претресао је Предлог закона о опојним дрогама, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

На основу претреса сваког члана овог законског предлога, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба већа, Законодавни одбор предлаже Савезном већу да се изврше следеће измене:

Члан 2, у групи II под „ж” у другом реду уместо „фенилпиперадин” ставити „фенилпиперидин”, а уместо речи „долактин” ставити „долантин”. У трећем реду уместо речи „перидин” ставити „пертидин”, а у петом реду после речи „долофин” ставити запету, а место „фисепто” ставити „фисептон”. У групи III под а) у првом реду на крају брисати „и”.

Члан 5, у другом ставу у другом реду место речи „које” ставити „која”.

Члан 7, у другом реду место речи „које” ставити „која”.

Члан 8, у трећем реду, после речи „предузећа” ставити тачку и брисати остатак реченице.

Поднослов испод члана 12 ставити испод члана 11.

Члан 13 постаје члан 12, а члан 12 постаје члан 13.

Члан 15, у другом реду, иза броја 20.000 брисати тачку и цртицу, а у трећем реду место броја „13” ставити „12”.

Члан 16, у другом реду, после броја 50.000 брисати тачку и цртицу, а после речи „рада” ставити тачку, а на место речи „до 6 месеци:” додати текст означен под тач. 1) и уместо тачке и запете после речи „олијума” ставити тачку. Друга тачка овог члана се брише.

Члан 17, у првом ставу, у првом реду, уместо речи „Ко неовлашћено” ставити речи: „Лице које у циљу зараде неовлашћено производи, фабрикује или прерађује опојне дроге, или које неовлашћено”. На крају првог става уместо речи „до годину дана” ставити речи „до две године”. (Други став овог члана остаје у првобитној редакцији).

Члан 18, у првом ставу у трећем реду, место броја „2” ставити „3”.

Члан 19 мења се и гласи: „Код кривичних дела предвиђених у чл. 16, 17 и 18 овог закона увек ће се одузети опојне дроге које су предмет кривичног дела.”

Изнад члана 20 додаје се нов поднаслов „VII.— Завршне одредбе”.

Подносећи Савезном већу овај свој извештај, Законодавни одбор моли Веће да га у целости изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Јоже Лампрета.

Секретар
др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Владимир Симић, с. р., Михаило Ђуровић, с. р., Живота Бермановић, с. р., Радован Мијушковић, с. р., др Јаков Гргурић, с. р., Тихомир Никодијевић, с. р., Лајчо Јарамазовић, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Матевж Хаце, с. р., Едхем Чамо, с. р. Бошко Шиљеговић, с. р., Мара Нацева, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA

Član 1

U čl. 82 Zakona o državnim službenicima, st. 3 menja se i glasi:

»Šteta koju državi pričinu službenik može se oglasiti nenaplativom za onaj deo koji se nije mogao naplatiti u roku od 5 godina od dana kada je započeta obustava prinadležnosti službenika na osnovu rešenja o zabrani. Rešenje o tome donosi nadležni član Vlade, predsednik komiteta odnosno komisije Vlade, Generalni sekretar Vlade FNRJ, Sekretar Vlade FNRJ za personalnu službu kao i starešina ustanove Vlade FNRJ«.

U stavu 4 i 5, u prvom redu odozgo, umesto reči »oslobodjenju od plaćanja« stavlja se reč »nenaplativosti«.

Član 2

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA

Primena odredbe stava 3 člana 82 Zakona o državnim službenicima često je dovodila u praksi do slabljenja lične odgovornosti službenika u radu, a naročito u rukovanju opštedržavnom imovinom. Kako se sistem materijalne odgovornosti službenika za naknadu pričinjene štete osniva na načelima građanskog prava (čl. 81 ovog zakona), to ovom sistemu najbolje i odgovara usta-

nova odustajanja od naplate štete i to samo u slučajevima ako se ona ne može naplatiti od službenika. U tom cilju predlaže se izmena čl. 82 st. 3 ovog zakona.

17 januara 1950 godine
Beograd

Potpredsednik Vlade FNRJ i
Pretsednik
Komiteta za zakonodavstvo i izgradnju
narodne vlasti Vlade FNRJ
Edvard Kardelj, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 18

19 januara 1950 godine

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama od 18 i 19 januara 1950 godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, dostavljen mu od Pretsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu člana 63 Ustava Vlada FNRJ dostavila Narodnoj skupštini FNRJ.

Posle svestranog proučavanja ovog zakonskog predloga, i potpune saglasnosti postignute u zajedničkoj redakcionoj komisiji zakonodavnih odbora oba veća, Žakonodavni odbor predlaže Veću da usvoji ovaj zakonski predlog u predloženom obliku.

Za izvestioca Odbor je odredio Kosana Pavlovića.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Ninko Petrović, s. r.

Članovi:

**Tomo Čiković, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Dragoljub Ilić, s. r., Mihailo Grbić, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Savo Orović, s. r., Milan Popović, s. r., Mustafa Hodža, s. r., Miloš Carević, s. r., dr Branko Čubri-
lović, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Radovan Popović, s. r.**

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNIM SLUŽBENICIMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 12

19 januara 1950 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojim sednicama od 18 i 19 januara 1950 godine pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o državnim službenicima, dostavljen mu od Pretsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Uviđajući potrebu donošenja predloženih izmena i dopuna ovim zakonskim predlogom, Zakonodavni odbor ih je usvojio bez ikakve izmene.

Podnoseći Saveznom veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je dr Maks Šnuderl.

Sekretar

dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., Života Đermanović, s. r., Mihailo Đurović, s. r., Radovan Mijušković, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., Jože Lampret, s. r., Matevž Hace, s. r., Edhem Čamo, s. r., Boško Šiljegović, s. r., Mara Naceva, s. r., Đuro Salaj, s. r., dr Jerko Radmilović, s. r., Sulejman Filipović, s. r.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ПРЕКРШАЈИМА

Члан 1

Члан 10 мења се и гласи:

„Износи од наплаћених новчаних казни за прекршаје иду у корист буџета оног државног органа који је новчану казну изрекао”.

Члан 2

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ПРЕКРШАЈИМА

Чланом 10 Основног закона о прекршајима прописано је да износи од наплаћених новчаних казни за прекршаје по савезним прописима иду у корист савезног буџета, а по свим другим прописима у корист буџета оног државног органа који је новчану казну прописао.

Пошто је свакако правилније и целисходније да новчане казне наплаћене по прекршајима припадну буџету оног државног органа који је предузео све потребне радње које су довеле до наплате новчане казне, указује се потреба да се члан 10 Основног закона о прекршајима измени у смислу како је предложено.

Путем ове измене члана 10 Основног закона о прекршајима наплата новчаних казни изречених за прекршаје вршиће се свакако брже и ефикасније, чиме ће се боље остваривати и циљеви ради којих се прекршаји прописују.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ПРЕКРШАЈИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Број 19

19 јануара 1950 год.

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својим седницама од 18 и 19 јануара 1950 године претресао је Предлог закона о изменама и допунама Основног закона о прекршајима, достављен му од Претседништва Већа народа, а који је на основу члана 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ.

После свестраног проучавања горњег законског предлога, а на основу пуне сагласности постигнуте у заједничкој редакционој комисији законодавних одбора оба већа, Законодавни одбор предлаже Већу да изволи усвојити овај законски предлог у предложеном облику.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Косана Павловића.

Секретар

Рато Дугоњић, с. р.

Претседник

Законодавног одбора

Нинко Петровић, с. р.

Ч л а н о в и :

Томо Чиковић, с. р., Панко Брашнарар, с. р., Срећко Жумер, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Михаило Грбић, с. р., Сретен Вукосављевић, с. р., Богдан Орешчанин, с. р., Саво Оровић, с. р., Милан Поповић, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Милош Царевић, с. р., Косан Павловић, с. р., Радован Поповић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ОСНОВНОГ ЗАКОНА О ПРЕКРШАЈИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Број 15

19 јануара 1950 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама од 18 и 19 јануара 1950 године претресао је Предлог закона о изменама и допунама Основног закона о прекршајима, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Увиђајући потребу доношења измена и допуна предложених овим законским предлогом, Законодавни одбор их је усвојио без икакве измене.

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га у целости изволи усвојити.

За известиоца одређен је др Макс Шнудерл.

Секретар

др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник

Законодавног одбора

Моша Пијаде, с. р.

Ч л а н о в и :

Владимир Симић, с. р., Живота Бермановић, с. р., Михаило Ђуровић, с. р., Радован Мијушковић, с. р., др Јаков Гргурић, с. р., Тихомир Никодијевић, с. р., Лајчо Јарамазовић, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Матевж Хаце, с. р., Едхем Чамо, с. р., Бошко Шиљеговић, с. р., Мара Нацева, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р.

ИЗВЕЩАНИЕ

ТАКА ДОСЛОННО ЗАКОНА О ПЕРЕКЛАДАХ
ИЛИНЕ ФИЛМ О ПЕРЕКЛАД ЗАКОНА О ПЕРЕКЛАДАХ
ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО СБОРА РАЙОННОГО СЕЛА НАПОЛИНЕ КОЛО

ЗАКОН О ПЕРЕКЛАДАХ
ИЛИНЕ ФИЛМ О ПЕРЕКЛАД ЗАКОНА О ПЕРЕКЛАДАХ
ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО СБОРА РАЙОННОГО СЕЛА НАПОЛИНЕ КОЛО

ЗАКОН О ПЕРЕКЛАДАХ

ЗАКОН О ПЕРЕКЛАДАХ
ИЛИНЕ ФИЛМ О ПЕРЕКЛАД ЗАКОНА О ПЕРЕКЛАДАХ
ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО СБОРА РАЙОННОГО СЕЛА НАПОЛИНЕ КОЛО

ЗАКОН О ПЕРЕКЛАДАХ
ИЛИНЕ ФИЛМ О ПЕРЕКЛАД ЗАКОНА О ПЕРЕКЛАДАХ
ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО СБОРА РАЙОННОГО СЕЛА НАПОЛИНЕ КОЛО

ЗАКОН О ПЕРЕКЛАДАХ

ЗАКОН О ПЕРЕКЛАДАХ
ИЛИНЕ ФИЛМ О ПЕРЕКЛАД ЗАКОНА О ПЕРЕКЛАДАХ
ЗАКОНОДАТЕЛЬНОГО СБОРА РАЙОННОГО СЕЛА НАПОЛИНЕ КОЛО

PREDLOG

ZAKONA O POŠTANSKO-TELEGRAFSKO-TELEFONSKOJ TARIFI

U Zakonu o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama (prečišćen tekst) od 4 oktobra 1946 godine unose se izmene i dopune tako da prečišćeni tekst tog zakona glasi:

Z A K O N

O POŠTANSKO-TELEGRAFSKO-TELEFONSKOJ TARIFI

Član 1

Poštansko-telegrafsko-telefonskom tarifom propisuju se iznos i način plaćanja poštanskih, telegrafskih i telefonskih usluga koje na području Federativne Narodne Republike Jugoslavije vrši Ministarstvo pošta i njegove ustanove.

Član 2

Unutrašnju poštansko-telegrafsko-telefonsku tarifu propisuje Vlada FNRJ na predlog Ministra pošta FNRJ.

Međunarodnu poštansko-telegrafsko-telefonsku tarifu izraženu u dinarima propisuje, na osnovu međunarodnih konvencija i sporazuma koje je zaključila Vlada FNRJ, Ministar pošta FNRJ u saglasnosti s Ministrom finansija FNRJ.

Član 3

Tarifne naknade za poštanske, telegrafske i telefonske usluge naplaćuju se putem vrednosnih obrazaca (vrednosnica), lepljenjem poštanskih maraka, upotrebom mašina za frankiranje i u gotovom novcu.

Ministar pošta FNRJ propisuje na koji se od navedenih načina vrši naplata naknada za pojedine poštanske, telegrafske i telefonske usluge, kao i da li će se te naknade naplaćivati pre ili posle izvršene usluge.

Član 4

Naplata naknade za učinjene usluge vrši se odmah ili u propisanom roku.

Za nepodmirene naknade odgovara korisnik usluge Ministarstvu pošta FNRJ odnosno njegovim ustanovama.

Ako u smislu poštanskih propisa kakva pošiljka bude prodana ili na drugi način unovčena, Ministarstvo pošta FNRJ ili njegove ustanove će od dobijene svote najpre naplatiti svoja potraživanja. Naplatu nepodmirenih naknada vrše organi Ministarstva pošta FNRJ ili, prema potrebi, organi nadležni za naplatu poreza.

Korisnik usluge ima pravo na povraćaj više plaćenih naknada. Bliže odredbe o tome propisuje Ministar pošta FNRJ.

Član 5

Poštanske marke i vrednosnice izdaje Ministarstvo pošta FNRJ, saglasno propisima koje donosi Ministar pošta FNRJ.

Puštanje poštanskih maraka i vrednosnica u tečaj i njihovo povlačenje iz tečaja prethodno se obavezno objavljuje u »Službenom listu FNRJ«.

Član 6

Niko ne sme prodavati poštanske marke i vrednosnice za njihovu redovnu namenu po skupljoj ceni od one koja je na njima označena. Ovlašćeni prodavci poštanskih maraka i vrednosnica dobijaju proviziju, koju određuje Ministar pošta FNRJ a koja ne može biti veća od 5%. Ova provizija isplaćuje se u poštanskim markama.

Član 7

Oslobodenja od plaćanja naknada za poštanske, telegrafске i telefonske usluge u međunarodnom saobraćaju regulišu se konvencijama, sporazumima i pravilnicima zaključenim sa stranim poštansko-telegrafsko-telefonskim upravama.

Član 8

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju važiti svi propisi koji su u suprotnosti s njegovim odredbama.

Član 9

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

O B R A Z L O Ž E N J E

PREDLOGA ZAKONA O POŠTANSKO-TELEGRAFSKO-TELEFONSKOJ TARIFI

Zakon o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama od 4 oktobra 1946 godine regulisao je pitanje propisivanja i naplate poštansko-telegrafsko-telefonskih taksa u saglasnosti s načinom na koji se u to vreme poslovalo sa ovim taksama. U sklopu s time u pomenutom zakonu bila su predviđena izrično i oslobođenja određenih ustanova i državnih organa od plaćanja poštansko-telegrafsko-telefonskih taksa. Međutim, počev od 1 januara 1949 godine poštansko-telegrafsko-telefonska služba prešla je na poslovanje po načelima privrednog računa, u vezi čega je 6 aprila 1949 godine donesena Uredba o strukturi cene i fondu rukovodstva preduzeća za eksploataciju poštansko-telegrafsko-telefonskih veza. Ovu uredbu potvrdila je Narodna skupština FNRJ na svojoj sednici od 27 maja 1949 godine. Donošenjem ove uredbe data je pravna podloga novom načinu poslovanja poštansko-telegrafsko-telefonske službe, pa je otuda nastala potreba da se odredbe Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama usklade kako sa odredbama navedene uredbe tako i sa faktičkim stanjem u pogledu načina plaćanja poštansko-telegrafsko-telefonskih usluga od strane njihovih korisnika.

U skladu sa ovim predložene izmene predviđaju pre svega izmenu u samom nazivu zakona. Ova izmena sastoji se u tome što se umesto izraza »takse« stavlja izraz »tarifa«, a što je u skladu s načinom određivanja iznosa koji se imaju platiti za korišćenje usluga koje vrše pošte, telegrafi i telefoni, pošto se kod poslovanja po privrednom računu ne propisuju takse, već se na osnovu kalkulacija iznosi koji se imaju platiti utvrđuju tarifom. Kako, pak, pitanje određivanja tarife po privrednom računu interesuje više resora, naročito Ministarstvo finansija FNRJ i Privredni savet Vlade FNRJ, predložene izmene predviđaju da tarifu propisuje Vlada FNRJ na predlog Ministra pošta FNRJ.

Dosadašnje odredbe zakona predviđaju da izmene i dopune tarife za korišćenje poštansko-telegrafsko-telefonskih usluga u međunarodnom saobraćaju propisuje sam Ministar pošta FNRJ. Međutim, pošto se tarifni stavovi mahom predviđaju sa gornjom i donjom granicom, unutar kojih može biti slobodnog pomeranja, te pošto je Ministar finansija FNRJ nadležan organ za donošenje odluka po deviznim i valutnim pitanjima, predložene izmene predviđaju da međunarodnu tarifu izraženu u dinarima

propisuje Ministar pošta FNRJ u saglasnosti s Ministrom finansija FNRJ, a na osnovu zaključenih međunarodnih konvencija i sporazuma.

Dalja važnija izmena je ukidanje čl. 5 Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama koji je predviđao oslobodenja od plaćanja naknada za korišćenje poštansko-telegrafsko-telefonskih usluga od strane određenih ustanova i državnih organa, a koja su oslobodenja stvarno već ukinuta s obzirom na prirodu novog načina poslovanja poštansko-telegrafsko-telefonske službe. U vezi s ovom izmenom predviđeno je i ukidanje čl. 7 i 8 ranijeg teksta ovog zakona.

Usvajanjem predloženih izmena i dopuna Zakon o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama od 4 oktobra 1946 godine biće usklađen s načinom na koji se sada obavlja poslovanje poštansko-telegrafsko-telefonske službe, čime će ujedno biti doprineto i prečišćavanju našeg pravnog sistema.

S obzirom na opseg predloženih izmena i dopuna smatram da je opravdano da se ovaj zakon donese u formi prečišćenog teksta starog zakona i sa novim nazivom.

17 januara 1950 godine
Beograd

Ministar pošta FNRJ
dr Zaim Šarac, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O POŠTANSKO- TELEGRAFSKO-TELEFONSKOJ TARIFI

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 24

19 januara 1950 godine

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ na sednicama od 18 i 19 januara 1950 godine pretresao je Predlog zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi, dostavljen mu

od Predsednika Veća naroda, a koje je na osnovu čl. 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Saglasno Poslovniku Veća naroda, a na osnovu pretresa gornjeg zakonskog predloga, Zakonodavni odbor podnosi Veću ovaj izveštaj.

I

Prilikom pretresa predloženog projekta novog Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi, Zakonodavni odbor Veća naroda usvojio je u celosti obrazloženje Ministra pošta FNRJ o potrebi donošenja ovog zakona.

Prelaskom poslovanja poštansko-telegrafsko-telefonske službe sa starog sistema budžetiranja na nov sistem privrednog računa, koji je sistem poslovanja otpočeo 1 januara 1949 i u vezi čega je 6 aprila 1949 donesena i Uredba o strukturi cene i fondu rukovodstva preduzeća poštansko-telegrafsko-telefonskih veza, namekala se potreba da se odredbama ove uredbe i faktičkom stanju koje postoji danas u praksi u pogledu načina plaćanja poštansko-telegrafsko-telefonskih usluga da pravna podloga u formi jednog ovakvog novog zakona.

● Bitne karakteristike ovog zakonskog predloga su u tome, što se propisima zakona ustanovljava da se iznosi za korišćenje poštansko-telegrafsko-telefonskih usluga utvrđuju tarifom i plaćaju na bazi kalkulacije u skladu sa sistemom poslovanja po privrednom računu (čl. 1), a ne na bazi taksa kako je to propisivao dosadašnji Zakon o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama od 4 oktobra 1946 i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama od 23 decembra 1946. U vezi s tim principom, novi zakon ukida povlastice oslobođenja od plaćanja naknada za korišćenje poštansko-telegrafsko-telefonskih usluga od strane izvesnih ustanova i državnih organa koje su povlastice bile propisane u čl. 5 pomenutog dosadašnjeg Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama. Kako je pitanje određivanja tarife za poštansko-telegrafsko-telefonske usluge od krupnijeg značaja kako za interese naroda, narodne privrede i državnih finansija, tako i za pravilno budžetiranje poštansko-telegrafsko-telefonskih ustanova i preduzeća, i za njihov tehnički razvoj, — Zakon pravilno predviđa da tarifu treba da propusuje Vlada FNRJ na predlog Ministra pošta FNRJ. U određivanju tarife zainteresovano je više resora, naročito Ministarstvo finansija FNRJ i Privredni savet Vlade FNRJ, a ne samo Ministarstvo pošta FNRJ i Ministarstvo finansija FNRJ kako je to dosadašnjim propisima bilo predviđeno.

Odbor je u zajedničkoj redakcionoj komisiji oba Veća i na svome ponovnom sastanku usvojio predlog Zakonodavnog odbora Saveznog veća da ovaj zakonski predlog bude nov zakon i da nosi naziv: Zakon o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi. Po svojoj suštini ovaj zakonski predlog sadrži ustvari nov zakonski tekst, a sa stanovišta praktičnosti i zakonske tehnike nezgodno bi bilo da zakon nosi karakter »izmena i dopuna« Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama, kako je to u uvodu zakonskog predloga stajalo, jer se novim zakonom ustanovljava propisivanje tarife za plaćanje poštansko-telegrafsko-telefonskih usluga, što bitno menja i sam naziv ranijeg Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama.

U ostalim propisima zakonskog projekta učinjene su izvjesne stilske izmene u cilju lakše i razumljivije primene ovog zakona.

Usvajanjem ovog zakonskog predloga biće uskladen način sadanjeg poslovanja poštansko-telegrafsko-telefonske službe sa pravilnim zakonskim propisima, čime će ujedno biti doprineto i učvršćenju i prečišćavanju našeg pravnog sistema uopšte.

II

Saglasno istaknutom a na osnovu pretresa svakog člana ovog zakonskog predloga, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba zakonodavna odbora, Zakonodavni odbor slobodan je da predloži Veću naroda sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

Naslov predloga zakona sa uvodom briše se i kao nov glasi:

»Predlog zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi«.

Član 1, u poslednjem redu, mesto reči »i njegove ustanove« staviti reči: »preko svojih ustanova i preduzeća.«

Član 4, prvi stav se briše. U trećem stavu, koji postaje drugi, u trećem redu mesto reči: »će od dobijene svote najpre naplatiti« staviti reči: »odnosno preduzeća naplatiće od dobijene svote najpre«.

Član 8 menja se i glasi: »Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama (prečišćen tekst) od 4 oktobra 1946 godnie, kao i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama od 21 decembra 1946 godine.«.

III

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Mihaila Grbića.

Sekretar
Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Ninko Petrović, s. r.

Članovi:

Tomo Čiković, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Dragomir Ilić, s. r., Mihailo Grbić, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Savo Orović, s. r., Milan Popović, s. r., Mustafa Hodža, s. r., dr Branko Čubrilović, s. r., Miloš Carević, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Radovan Popović, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU ZAKONA O POŠTANSKO- TELEGRAFSKO-TELEFONSKOJ TARIFI

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 14

19 januara 1950 godine

Beograd

SAVEZKOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća, uzevši u razmatranje na svojoj sednici od 19 januara 1950 godine pretresao je Predlog zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi, dostavljen mu od Pretsednika Saveznog veća a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

I

Zakonodavni odbor Saveznog veća, uzevši u razmatranje Zakon o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi, svestrano je razmotrio kako zakonski predlog, tako i obrazloženje Ministra pošta FNRJ.

Ovaj zakon došao je kao rezultat razvitka naše privrede s obzirom na prelazak poslovanja p.t.t. službe sa starog sistema budžetiranja na novi sistem privrednog računa koji je otpočeo 1 januara 1949 godine, a u vezi čega je 6 aprila 1949 donesena Uredba o strukturi cena i fondu rukovodstva preduzeća za eksploataciju p.t.t. veza. Budući da ovaj zakonski predlog usklađuje dosadašnju uredbu sa stvarnim stanjem u pogledu načina plaćanja p.t.t. usluga to ga je ovaj Odbor u potpunosti usvojio sa izvesnim stilskim izmenama.

II

Saglasno istaknutim načelima i na osnovu pretresa svakog člana Predloga zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

Naslov predloga zakona sa uvodom briše se i kao nov glasi:

»Predlog zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskoj tarifi«.

Član 1, u poslednjem redu, mesto reči »i njegove ustanove« staviti reči: »preko svojih ustanova i preduzeća.«

Član 4, prvi stav se briše. U trećem stavu, koji postaje drugi, u trećem redu mesto reči: »će od dobijene svote najpre naplatiti« staviti reči: »odnosno preduzeća naplatiće od dobijene svote najpre«.

Član 8 menja se i glasi: »Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama (prečišćeni tekst) od 4 oktobra 1946 godine, kao i Zakon o izmenama i dopunama Zakona o poštansko-telegrafsko-telefonskim taksama od 21 decembra 1946 godine.«.

Podnoseći Saveznom veću ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti usvoji.

Za izvestioca određena je Mara Naceva.

Sekretar

dr Maks Šnuderl, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., Mihailo Đurović, s. r., Života Đermanović, s. r., Radovan Mijušković, s. r., dr Jakov Grgurić, s. r., Tihomir Nikodijević, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., Jože Lampret, s. r., Matevž Hace, s. r., Edhem Čamo, s. r., Boško Šiljegović, s. r., Sulejman Filipović, s. r.

P R E D L O G

OPŠTEG ZAKONA O DRŽAVNIM ARHIVAMA

I. Organi za čuvanje, zaštitu i obradu istorisko-arhivskog materijala

Član 1

Sav istorisko-arhivski materijal na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije, bez obzira čija je svojina ili u čijim se rukama nalazi, stavlja se propisima ovog zakona pod naročitu zaštitu države u cilju očuvanja i naučnog istraživanja.

Član 2

U cilju skupljanja, zaštite i obrade istorisko-arhivskog materijala ustanovljavaju se:

Državna arhiva FNRJ sa sedištem u Beogradu;

državne arhive narodnih republika;

arhive gradova koje mogu osnivati narodni odbori u velikim gradovima i narodni odbori u istoriski značajnim gradovima uz odobrenje vlade narodne republike.

Član 3

Pojedine državne ustanove i društvene organizacije mogu imati specijalne arhive u kojima će prikupljati i čuvati sav istorisko-arhivski materijal nastao u njihovom radu. Odluku o ustanovljenju i okviru rada ovih arhiva donosi Vlada FNRJ, odnosno vlada narodne republike.

Akademije nauka, univerziteti, muzeji, naučni instituti i druge naučne i kulturne ustanove mogu imati zbirke istorisko-arhivskog materijala u koje ulaze pojedina akta i dokumenti koji služe za njihov rad. Ove ustanove dužne su dostavljati nadležnim državnim arhivama sumaran popis istorisko-arhivskog materijala koji se kod njih nalazi. Ustanovljenje i obim tih

zbirki propisuje Ministar za nauku i kulturu FNRJ, odnosno ministar ili predsednik komiteta nadležnog za pitanja nauke i kulture.

Član 4

Pri Ministarstvu za nauku i kulturu FNRJ osniva se Glavni arhivski savet, a pri ministarstvima odnosno komitetima nadležnim za pitanja nauke i kulture narodnih republika osnivaju se republički arhivski saveti, kao savetodavna stručna tela.

Sastav Glavnog arhivskog saveta FNRJ i lica koja će ga sačinjavati određuje Vlada FNRJ.

Sastav republičkih arhivskih saveta propisuje vlada narodne republike i određuje lica koja će ga sačinjavati.

Član 5

Nadleštva, ustanove, organizacije i pojedinci kod kojih se nalazi istorisko-arhivski materijal dužni su savesno čuvati ga i obezbediti ga od kvara ili uništenja. Oni su dužni dostaviti nadležnoj Državnoj arhivi sumarni popis istorisko-arhivskog materijala kojim raspoložu i izveštavati arhivu o svim promenama.

Ovlašćenj službenici Državne arhive FNRJ i državnih arhiva narodnih republika imaju pravo i dužnost da, u okviru svoje nadležnosti, vrše nadzor nad čuvanjem istorisko-arhivskog materijala bez obzira u čijim se rukama taj materijal nalazi i da u svrhu njegovog očuvanja određuju obavezne mere zaštite.

Ministar za nauku i kulturu FNRJ odnosno ministar narodne republike nadležan za pitanja nauke i kulture, u saglasnosti sa nadležnim ministrom, može odrediti da državna nadleštva i ustanove, društvene i zadružne organizacije, verske ustanove i pojedinci određeni istorisko-arhivski materijal predaju državnim arhivama, kao i propisati uslove pod kojima će se ovaj materijal predavati.

Član 6

Državne arhive imaju prvenstveno pravo otkupa istorisko-arhivskog materijala.

Društvene i zadružne organizacije, verske ustanove i pojedinci ne mogu otuditi istorisko-arhivski materijal pre nego što ga ponude na otkup nadležnoj državnoj arhivi.

Državna arhiva kojoj je istorisko-arhivski materijal ponuđen na otkup obavestiće sopstvenika u roku od trideset dana od prijema izveštaja da li želi da se koristi pravom prvenstvenog otkupa.

Postupak procene otkupljenog materijala propisuje pravilnikom Ministar za nauku i kulturu FNRJ.

Član 7

Licima koja ne postupaju po propisu čl. 5 ovog zakona istorisko-arhivski materijal može biti oduzet uz naknadu, a prema proceni Ministarstva za nauku i kulturu FNRJ, odnosno republičkih ministarstava ili komiteta nadležnih za pitanja nauke i kulture.

Postupak procene propisuje Ministar za nauku i kulturu FNRJ.

Član 8

Zabranjeno je iznoženje istorisko-arhivskog materijala van teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Izuzetno istorisko-arhivski materijal može se izneti van teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije samo po odobrenju Ministra za nauku i kulturu FNRJ.

Član 9

Državne arhive su ustanove koje imaju posebne predračune u okviru predračuna višeg organa.

Državnom arhivom rukovodi upravnik.

Državna arhiva FNRJ stoji pod nadzorom Ministra za nauku i kulturu FNRJ i radi po njegovim uputstvima, a državne arhive narodnih republika pod nadzorom republičkih ministara, odnosno predsednika komiteta nadležnih za pitanja nauke i kulture.

II. Kaznene i završne odredbe

Član 10

Ko u cilju da onemogući očuvanje ili korišćenje u naučne i druge opštekorisne svrhe uništiti ili oštetiti istorisko-arhivski materijal ili ga iznese u inostranstvo bez prethodnog odobrenja nadležnog državnog organa kazniće se kao učinilac krivičnog dela lišenjem slobode s prinudnim radom do godinu dana, ukoliko posebnim propisima nije predviđena strožija kazna.

Član 11

Administrativnom kaznom lišenja slobode do tri meseca ili kaznom popravnog rada do tri meseca ili novčanom kaznom do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorni rukovodilac, odnosno drugo odgovorno lice u nadležtvima, ustanovama ili organizacijama kao i pojedinac koji:

1. ne čuva savesno istorisko-arhivski materijal koji se nalazi kod njega, odnosno kod nadležstva, ustanove ili organizacije, ili ga ne obezbedi od kvara ili uništenja;

2. onemogućava ovlašćenim službenicima državnih arhiva da vrše nadzor nad čuvanjem istorisko-arhivskog materijala;

3. ne preuzima mere zaštite određene od strane ovlašćenih službenika državne arhive radi očuvanja istorisko-arhivskog materijala;

4. ne dostavi nadležnoj državnoj arhivi sumaran popis istorisko-arhivskog materijala kojim raspolaže ili dostavi netačan popis ili ne obavesti nadležnu državnu arhivu o promenama koje su nastupile u materijalu kojim raspolaže;

5. ne obavesti nadležnu državnu arhivu o istorisko-arhivskom materijalu koji se nađe u njegovim rukama;

6. onemogućava organima državnih arhiva da se služe istorisko-arhivskim materijalom koji se kod njega odnosno kod nadležstva, ustanove i organizacije nalazi;

7. ošteti istorisko-arhivski materijal ili ga uništi bez prethodnog odobrenja nadležne državne arhive.

Član 12

Administrativno-kazneni postupak po prekršajima određenim u ovom zakonu vodi i kazne izriče izvršni odbor sreskog, gradskog ili rejonskog narodnog odbora.

Ministar narodne republike nadležan za pitanja nauke i kulture može umesto izvršnog odbora narodnog odbora za svaki učinjeni prekršaj povesti administrativno-kazneni postupak i izreći kaznu.

Član 13

Ovlašćuje se Ministar za nauku i kulturu FNRJ da donese bliže propise o tome šta se smatra istorisko-arhivskim materijalom, o korišćenju državnih arhiva istorisko-arhivskim materijalom, kao i ostale propise potrebne za primenu ovog zakona.

Član 14

Ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA ZAKONA O DRŽAVNIM ARHIVAMA

Istorisko-arhivski materijal ima veliku važnost kako za poznavanje i proučavanje istorije naših naroda tako i za rad određenih državnih organa. Međutim, pitanje zaštite istorisko-arhivskog materijala nije do danas bilo rešeno na način koji

bi potpuno obezbedivao njegovo čuvanje i korišćenje. Važan i dragocen istorisko-arhivski materijal postoji širom naše zemlje, ali je on često neevidentiran i nepoznat, ili se nalazi u rukama lica koja nisu svesna njegove važnosti, usled čega je ustvari nezaštićen i prepušten oštećenju ili uništenju. U materijalu koji se danas nalazi u ovakvim uslovima ima i takvog bez čijeg poznavanja neće biti moguće ponovo obraditi i osvetliti našu stariju i noviju istoriju, pa ga zato treba što pre efikasno zaštititi i sačuvati.

S ovim problemom u vezi je i pitanje organizacije i rada državnih arhiva, kao ustanova čiji je zadatak skupljanje, zaštita ili obrada istorisko-arhivskog materijala. Ovo pitanje takode nije do sada bilo čvrsto regulisano. Međutim, državne arhive imaju važne zadatke kako u pogledu proučavanja istorije naših naroda, tako i u pogledu prikupljanja i čuvanja akata organa državne uprave. Zato je pravilno očuvanje istorisko-arhivskog materijala i dobro uređenje i rad arhivskih ustanova u interesu kako nauke tako i pravilnog rada nadležnih državnih organa. Usled ovoga nastala je potreba da se donese predloženi zakon.

Predlog zakona u prvom redu određuje ustanove koje će se baviti skupljanjem, zaštitom i obradom istorisko-arhivskog materijala. U tom pogledu predviđa se jedna Državna arhiva za celu teritoriju FNRJ, državne arhive narodnih republika kao i mogućnost osnivanja arhiva u pojedinim gradovima. Predlog takode predviđa specijalne arhive koje mogu ustanoviti pojedine državne ustanove i organizacije, kao i zbirke istorisko-arhivskog materijala koje mogu imati pojedine naučne i kulturne ustanove. Ovako predviđena mreža arhivskih ustanova doprineće bez sumnje, uz primenu ostalih odredaba predloženog zakona, da se sav istorisko-arhivski materijal koncentriše u ove ustanove i već time jednim delom obezbedi njegovo očuvanje i pravilno korišćenje. Predlog zakona predviđa da državne arhive stoje pod nadzorom nadležnih ministarstava, odnosno komiteta za pitanje nauke i kulture i rade po njihovim uputstvima.

Najzad, predlog predviđa formiranje Glavnog arhivskog saveta i republičkih arhivskih saveta kao savetodavnih stručnih tela. Ustanovljenje ovih saveta pomoći će da se što pre i pravilno reši niz stručnih pitanja koja se odnose na istorisko-arhivski materijal i rad državnih arhiva, a koja pitanja do sada često nisu bila rešavana uvek stručno i jednoobrazno.

Predloženi zakon postavlja načelo da se sav istorisko-arhivski materijal na teritoriji FNRJ, bez obzira čija je svojina i u čijim se rukama nalazi stavlja pod naročitu zaštitu države u cilju očuvanja i naučnog istraživanja. Ova zaštita obezbeduje se

odredbama predloženog zakona kojima se za sve držaoce istorisko-arhivskog materijala zasniva obaveza da ga savesno čuvaju i obezbede od kvara ili uništenja. Dalje, u cilju evidentiranja istorisko-arhivskog materijala i omogućavanja da se on očuva u predlog zakona uneta je i odredba da su nadležstva, ustanove, organizacije i pojedinci dužni da nadležnoj državnoj arhivi dostavljaju sumaran popis svega istorisko-arhivskog materijala kojim raspolažu, kao i da ovu arhivu izveštavaju o svim promenama koje u pogledu tog materijala nastupe.

U vezi sa osnovnim principom o stavljanju istorisko-arhivskog materijala pod naročitu zaštitu države, predlog zakona regulisao je i pitanje odnosa prema privatnim arhivskim zbirkama koje su u našoj zemlji brojne. I ovaj istorisko-arhivski materijal koji se nalazi kod privatnih lica biće ubuduće vezan za državne arhive na taj način što će privatna lica kod kojih se taj materijal nalazi dostavljati državnim arhivama u određenim vremenskim razmacima sumaran popis ovog materijala.

Isto tako u cilju obezbeđenja istorisko-arhivskog materijala predlog zakona predviđa da ovlašćeni službenici državnih arhiva imaju pravo nadzora nad čuvanjem ovog materijala, kao i da mogu određivati obavezne mere zaštite.

U cilju da se omogući očuvanje i iskorišćenje istorisko-arhivskog materijala koji nastaje u toku rada državnih nadležstava i ustanova predlog zakona sadrži odredbu prema kojoj Ministar za nauku i kulturu FNRJ, odnosno ministar narodne republike nadležan za pitanja nauke i kulture, u saglasnosti sa nadležnim ministrom, može odrediti da se određeni istorisko-arhivski materijal predaje državnim arhivama, kao i propisati uslove pod kojima će se ovaj materijal predavati.

Predlog zakona najzad propisuje kaznene odredbe u cilju da se pruži pojačana zaštita istorisko-arhivskog materijala.

Najzad napominjem da je predlog zakona predviđen u obliku opšteg zakona te će na osnovu njegovih načela, narodne republike doneti svoje zakone o državnim arhivama.

Usvajanjem predloženog zakona stvoriće se mogućnost za rešenje niza pitanja u vezi sa organizacijom i radom državnih arhiva kao i za očuvanjem i pravilnim iskorišćenjem istorisko-arhivskog materijala.

17 januara 1950 godine
Beograd

Ministar za nauku i kulturu FNRJ

Rodoljub Čolaković, s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OPŠTEG ZAKONA O DRŽAVNIM ARHIVAMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 13

19 januara 1950 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda na svojim sednicama 156 i 157 od 18 i 19 januara 1950 godine pretresao je Predlog opšteg zakona o državnim arhivama, dostavljen mu od Predsedništva Veća naroda, a koji je na osnovu člana 63 Ustava dostavila Vlada FNRJ Narodnoj skupštini FNRJ.

I

Saglasno poslovniku, Zakonodavni odbor podnosi Veću sledeći izveštaj:

Istorisko-arhivski materijal ima veliku važnost kako za poznavanje i proučavanje istorije naših naroda tako i za rad određenih državnih organa.

Do danas pitanje zaštite istorisko-arhivskog materijala nije bilo rešeno na način, koji bi potpuno obezbeđivao njegovo čuvanje i korišćenje. Predloženi zakon postavlja načelo da se sav istorisko-arhivski materijal na teritoriji FNRJ, bez obzira čija je svojina i u čijim se rukama nalazi stavlja pod naročitu zaštitu države u cilju očuvanja i naučnog istraživanja.

II

Posle svestranog proučavanja gornjeg zakonskog predloga i na osnovu pune saglasnosti o učinjenim izmenama i dopunama dostignute u zajedničkoj redakcionoj komisiji zakonodavnih odbora oba veća, Zakonodavni odbor predlaže Veću sledeće izmene i dopune:

Član 2, u 4 redu mesto tačke i zapete staviti zapetu i dati »i«.

Član 3 u prvom stavu u drugom redu brisati reč »sav«. U drugom stavu u trećem i četvrtom redu brisati reči »u koje ulaze pojedina akta i dokumenti koji služe za njihov rad«. U pretposlednjem redu, posle reči »komiteta« dodati reči »narodne republike«.

Član 4, drugi i treći stav se spajaju u jedan koji glasi: »Glavni arhivski savet postavlja Vlada FNRJ, a republičke arhivske savete vlada narodne republike.

Član 5, u drugom redu, ispred reči »savesno« dodati »ga«, a reč »ga« brisati kao i u trećem redu, posle reči »obezbediti«. U četvrtom redu reč »Državnoj« pisati malim slovom, a reč »sumarni« brisati. U petom redu umesto reči »arhivu« staviti »je«. Drugi stav prvi red menja se i glasi: »Državna arhiva FNRJ i državne arhive«. U stavu 3, red peti, reč »predaju« staviti ispred reči »odredeni«.

Član 7, drugi stav se briše.

Član 9, drugi stav se briše.

Naslov iznad člana 10 menja se i glasi: »II. Kaznene odredbe.

Član 10, u drugom redu umesto reči »uništiti« staviti »uništi«. U četvrtom redu, posle reči »organa« staviti zapeću. U petom redu, posle reči »godinu dana« staviti tačku i brisati ostatak teksta.

Član 11, tačka 3 i 4 brišu se. Tačka 5 postaje tačka 3. Tačka 6 postaje tačka 4, a tačka 7 postaje tačka 5.

Član 12, u prvom stavu, u trećem redu, mesto reči »ili« staviti »odnosno«. U drugom stavu, u prvom redu, posle reči »Mistar« dodati reči »odnosno predsednik komiteta«.

Iza člana 12 dodaje se nova glava »III. Završne odredbe«.

Dodaje se novi član 13 koji glasi: »Do donošenja zakona narodnih republika o državnim arhivama propisi ovog zakona neposredno će se primenjivati na celoj teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Član 13 postaje član 14. U trećem redu, posle reči »materijalom« dodati reč »iz državnih arhiva«, a umesto reči »o korišćenju državnih arhiva istorisko-arhivskim materijalom« staviti reči »o korišćenju istorisko-arhivskog materijala«.

Podnoseći Veću ovaj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio P. Brašnarova.

Sekretar

Rato Dugonjić, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Ninko Petrović, s. r.

Članovi:

Tomo Čiković, s. r., Panko Brašnarov, s. r., Srećko Žumer, s. r., Dragoljub, Ilić, s. r., Mihailo Grbić, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., Bogdan Oreščanin, s. r., Savo Orović, s. r., Milan Popović, s. r., Mustafa Hodža, s. r., dr Branko Čubrilović, s. r., Miloš Carević, s. r., Kosan Pavlović, s. r., Radovan Popović, s. r., Josip Rus, s. r., dr Josip Hrnčević, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU OPŠTEG ZAKONA O DRŽAVNIM ARHIVAMA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br 13

19 januara 1950 godine

Beograd

SAVEZKOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ na svojoj sednici održanoj 19 januara 1950 godine pretresao je Predlog opšteg zakona o državnim arhivama, dostavljen mu od Pretsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Na osnovu pretresa svakog člana ovog zakonskog predloga, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću da se izvrše sledeće izmene:

Član 2, u četvrtom redu, mesto tačke i zapete staviti zapetu i dodati »i«.

Član 3, u prvom stavu, u drugom redu brisati reč »sav«. U drugom stavu, u trećem i četvrtom redu brisati reči »u koje ulaze pojedina akta i dokumenti koji služe za njihov rad.« U pretposljednem redu, posle reči »komiteta« dodati reči »narodne republike«.

Član 4, drugi i treći stav spajaju se u jedan koji glasi: »Glavni arhivski savet postavlja Vlada FNRJ, a republičke arhivske savete vlada narodne republike.«

Član 5, u drugom redu, ispred reči »savesno« dodati »ga«, a reč »ga« brisati kao i u trećem redu, posle reči »obezbediti«. U četvrtom redu reč »Državnoj« pisati malim slovom, a reč »sumarni« brisati. U petom redu, umesto reči »arhivu« staviti »je«. Drugi stav, prvi red menja se i glasi: »Državna arhiva FNRJ i državne arhive«. U stavu 3, peti red, reč »predaju« staviti ispred reči »određeni«.

Član 7, drugi stav se briše.

Član 9, drugi stav se briše.

Naslov iznad člana 10 menja se i glasi: »II. Kaznene odredbe.«

Član 10, u drugom redu, umesto reči »uništiti« staviti »uništi«. U četvrtom redu, posle reči »organa« staviti zapetu. U petom redu, posle reči »godinu dana« staviti tačku i brisati ostatak teksta.

Član 11, tačke 3 i 4 brišu se. Tačka 5 postaje tačka 3. Tačka 6 postaje tačka 4, a tačka 7 postaje tačka 5.

Član 12, u prvom stavu, u trećem redu, mesto reči »ili« staviti »odnosno«, u drugom stavu, u prvom redu, posle reči »Ministar« dodati reči »odnosno predsednik komiteta«.

Iza člana 12 dodaje se nova glava »III. Završne odredbe«.

Dodaje se novi član 13 koji glasi: »Do donošenja zakona narodnih republika o državnim arhivama propisi ovog zakona neposredno će se primenjivati na celoj teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Član 13 postaje član 14. U trećem redu, posle reči »materijalom« dodati reči »iz državnih arhiva«, a umesto reči »o korišćenju državnih arhiva istorisko-arhivskim materijalom« staviti reči »o korišćenju istorisko-arhivskog materijala.«

Podnoseći Saveznom veću ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca Odbor je odredio Matevža Hacea.

Sekretar
dr **Maks Šnuderl**, s. r.

Pretsednik
Zakonodavnog odbora
Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Vladimir Simić, s. r., **Mihailo Đurović**, s. r., **Života Đermanović**, s. r., **Radovan Mijušković**, s. r., dr **Jakov Grgurić**, s. r., **Tihomir Nikodijević**, s. r., **Lajčo Jaramazović**, s. r., **Jože Lampret**, s. r., **Matevž Hacea**, s. r., **Edhem Čamo**, s. r., **Boško Šiljegović**, s. r., **Mara Naceva**, s. r., **Đuro Salaj**, s. r., dr **Jerko Radmilović**, s. r., **Sulejman Filipović**, s. r.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О РАТНИМ ВОЈНИМ ИНВАЛИДИМА

Члан 1

Члан 5 мења се и гласи:

„Страном држављанину припада право на помоћ и заштиту по одредбама овог закона ако се за време рата борио у редовима Партизанских одреда Југославије, Народноослободилачке војске и Партизанских одреда Југославије и Југословенске армије, ако испуњава услове из овог закона и ако не ужива од државе чији је држављанин никакву помоћ и заштиту на основу инвалидитета.

Право на помоћ и заштиту по овом закону припада и породици односно родитељима односно деди и баби страног држављанина који је погинуо, умро или нестао за време рата борећи се у редовима Партизанских одреда Југославије, Народноослободилачке војске и Партизанских одреда Југославије и Југословенске армије или који је умро као ратни војни инвалид ПОЈ, НОВ и ПОЈ и ЈА, ако не уживају од државе чији су држављани никакву помоћ ни заштиту на основу инвалидитета.“

Члан 2

Члан 7 мења се и гласи:

„Породицу у смислу одредаба овог закона чини брачна жена, деца рођена у браку и ван брака и усвојена деца, коју је у рату погинуло, умрло или нестало лице усвојило пре своје смрти или нестанка, односно умрли ратни војни инвалид пре наступања свог инвалидитета, као и пасторчад и храњеници које су ова лица издржавала до своје смрти, односно наступању инвалидитета, али најмање за последњих 5 година.“

Члан 3

Члан 8 мења се и гласи:

„Лица која уживају помоћ и заштиту по овом закону могу бити чланови Савеза ратних војних инвалида Југославије.

Савез ратних војних инвалида Југославије је организација која претставља лица која уживају помоћ и заштиту по овом закону и помаже државне органе у свим пословима који се тичу инвалидске заштите.

Држава пружа помоћ Савезу ратних војних инвалида Југославије у извршавању његових задатака.“

Члан 4

Члан 9 брише се.

Члан 5

Члан 12 мења се и гласи:

„Половину пуне инвалиднине примају ови ратни војни инвалиди:

1) радници, службеници, намештеници и пензионери чије припадности односно стални месечни приход прелазе износ који ће се одредити уредбом;

2) земљорадници који на доходак плаћају порез преко износа који ће се одредити уредбом;

3) који од обављања ма каквог самосталног привредног рада или иначе имају сталан месечни приход који прелази износ који ће се одредити уредбом;

4) који су смештени на бесплатно издржавање или лечење у државним установама или установама Савеза ратних војних инвалида Југославије или других друштвених организација док се тамо налазе, сем ако су у те установе смештени ради школовања или оспособљавања за привређивање или ако имају неког на издржавању.

Одредбе предњег става примењиваће се и на остала лица заштићена овим законом.

Члан 6

Члан 13 мења се и гласи:

„Инвалиднина припада и породицама лица која су погинула, умрла или нестала под околностима наведеним у чл. 1 и 2 овог закона, као и породицама умрлих ратних војних инвалида од I до VII групе закључно.

Право на породичну инвалиднину имају:

1) удове које су навршиле 45 година живота на дан 8 јуна 1946 године (дан ступања на снагу овог закона) односно на дан смрти ратног војног инвалида ако је исти умро после тог датума. Удове које наврше 45 година живота у року од 5 година рачунајући од 8 јуна 1946 године односно од дана смрти ратног

војног инвалида ако је умро после тог датума, имају право на породичну инвалиднину од дана кад наврше 45 година живота. Удовама које у напред одређеним роковима нису навршиле односно не наврше 45 година живота припада инвалиднина ако су неспособне за привређивање или постану неспособне за привређивање у тим роковима;

2) деца, усвојеници, пасторчад и храњеници, који су млађи од 17 година, а ако се школују онда до навршене 23 године. Ако су неспособна за привређивање онда док та неспособност траје, под условом да је узрок неспособности за привређивање наступио пре навршене 17 односно 23 године живота.

Ако породицу сачињава удова са једним или више лица из тач. 2) овог члана одређује се заједничка породична инвалиднина, коју уживају заједнички удова и деца, без обзира на услове предвиђене у тач. 1) овог члана.

Изузетно може се признати право на породичну инвалиднину, под условима наведеним у ставу 1, ставу 2 тач. 1) и у ст. 3 овог члана, и жена која је са погинулим, несталим или умрлим пре ступања на снагу Основног закона о браку (9 мај 1946 године) живела дуже времена пре његове смрти или нестанка или и краће време ако са њиме има једно или више деце, а са њиме није била у брачном односу. Ово право постоји само ако до закључења брака није могло доћи услед оправданих сметњи или разлога.

Висина инвалиднине породици одређује се према броју чланова.

Деци којој су оба родитеља у рату погинула, нестала или умрла односно умрла као ратни војни инвалиди од I до VII групе закључно инвалиднина се повећава“.

Члан 7

Члан 14 ст. 1 мења се и гласи:

„Поред инвалиднине припада ратним војним инвалидима и породични додатак на децу и то само у случају ако примају пуну инвалиднину. Изузетно кад се ратном војном инвалиду инвалиднина смањује због смештаја на лечење у болници или другој здравственој установи овај му додатак припада и за то време иако прима смањену инвалиднину“.

Члан 8

Члан 15 брише се.

Члан 9

Члан 16 мења се и гласи:

„Инвалидна припада и родитељима односно деди и баби по оцу и мајци лица која су погинула, умрла или нестала под околностима наведеним у чл. 1 и 2 овог закона, као и родитељима односно деди и баби по оцу и мајци умрлих ратних војних инвалида од I до VII групе закључно.

Родитељи имају право на инвалиднину само ако породица ову не прима, а деда и баба само ако ни породица ни родитељи не примају инвалиднину.

Право на инвалиднину имају родитељи и то мајка која је навршила 45 година а отац 50 година живота на дан 8 јуна 1946 године односно на дан смрти ратног војног инвалида ако је исти умро после тог датума. Мајци која наврши 45 година а оцу који наврши 50 година живота у року од 5 година од 8 јуна 1946 године односно од дана смрти ратног војног инвалида ако је овај умро после тог датума припада инвалидна од дана кад наврши 45 односно 50 година живота. Родитељима који су млађи од 45 односно 50 година припада инвалидна ако су неспособни за привређивање или постану неспособни за привређивање у горе назначеном року.

Право на инвалиднину по овом члану имају и усвојилац или усвојитељка, очух или маћеха као и хранилац или хранитељка и то сви под условом из претходног става, као и под условом да су се за погинулог, умрлог или несталог старали најмање за пет година пре његове смрти или да их је овај издржавао за последњих пет година пре своје смрти. Усвојилац или усвојитељка, очух и маћеха, хранилац или хранитељка који испуњавају ове услове имају пред родитељима првенствено право на инвалиднину.

Родитељима који су у рату изгубили двоје или више деце повећава се износ инвалидине за свако изгубљено дете.

Кад право на инвалиднину имају деда и баба и по оцу и по мајци онда првенствено право на инвалиднину има онај од њих који се старао за подизање и васпитавање погинулог, умрлог или несталог лица или кога је то лице издржавало.

Немају право на инвалиднину они родитељи, односно деда и баба који живе у кућној заједници са двоје или више пунолетне и за привређивање способне деце која немају своју ужу породицу, а у стању су да издржавају своје родитеље”.

Члан 10

У члану 21 ст. 2 брише се последња реч „републике“.

У истом члану ст. 3 и 4 мењају се и гласе:

„Директор или друго одговорно лице у предузећу односно послодавац који без основаног разлога одбије да запосли ратног војног инвалида у смислу ст. 1 овог члана казниће се за прекршај новчаном казном до 20.000 динара.

Административно-казнени поступак у првом степену води извршни одбор среског односно градског народног одбора.

За војна лица и припаднике народне милиције важи одредба члана 56 Основног закона о прекршајима“.

Члан 11

У члану 26 ст. 1 мења се и гласи:

„Породици умрлог ратног војног инвалида, уколико изврши његову сахрану, односно оном лицу које га достојно сахрани, припада на име погребних трошкова двомесечни износ инвалиднине коју је умрли примао.“

Члан 12

У члану 27 став 2 мења се и гласи:

„Женским уживаоцима породичне инвалиднине удајом се гасе инвалидска права.

Удовама које напусте децу без оправданих разлога одузимају се инвалидска права“.

Члан 13

Члан 28 мења се и гласи:

„Ратни војни инвалиди и остала лица која уживају помоћ и заштиту по овом закону губе за увек сва инвалидска права ако су правоснажном пресудом осуђена на смртну казну или ако изгубе држављанство, сем у случају отпуста.

Ратним војним инвалидима и осталим лицима која уживају помоћ и заштиту по овом закону која се налазе на издржавању казне поправног рада дуже од годину дана, казне лишења слободe дуже од шест месеци или казне лишења слободe с принудним радом обуставља се за време трајања казне уживање инвалидских права. Изузетно суд може при изрицању пресуде одредити у нарочито тешким случајевима да се породици осуђеног ратног војног инвалида остави делимично или у целини уживање инвалидских права.

У случају да се ратни војни инвалид или друго лице које ужива помоћ и заштиту по овом закону налази у истражном затвору, породица коју је издржавао има право на 50% његових инвалидских принадлежности. У случају ослобођења од кривичне одговорности задржане принадлежности исплаћују се у целини“.

Члан 14

Члан 29 брише се.

Члан 15

У члану 30 на крају реченице под б) брише се тачка и додају се речи „задружних или друштвених организација“.

Поред овога додаје се нови став који гласи:

„Додатак за негу и туђу помоћ изузима се од извршења“.

Члан 16

У члану 31 тач. 1) мења се и гласи:

„1) износ инвалиднине ратних војних инвалида као и износ инвалиднине породица лица која су погинула, умрла или нестала под околностима наведеним у чл. 1 и 2 овог закона односно умрлих ратних војних инвалида од I до VII групе закључно“.

После тач. 7) додаје се нова тач. 8) која гласи:

„8) коме ће се и колики износ исплатити од неисплаћених инвалидских принадлежности умрлих корисника.“

Члан 17

У члану 33 ст. 6 у првој реченици број 1948 замењује се бројем 1950.

Члан 18

Члан 34 мења се и гласи:

„Ако после коначног решења о инвалидским правима ратног војног инвалида наступе промене у способности за привређивање из истог узрока из кога је настао инвалидитет, може се поново утврђивати инвалидско право и принадлежности на основу накнадне пријаве надлежној инвалидској комисији.

Поступак за признање инвалидских права обновиће се у случају када се накнадно поднесу нови докази за стицање инвалидских права, а ови докази до завршетка ранијег поступка нису били познати или се нису могли прибавити.

Ако се накнадно установи да је раније правоснажно решење засновано на нетачним подацима или погрешној оцени ствари,

биће донето ново решење у сагласности са утврђеним чињеницама. Такво решење има правно дејство од дана покренутог поступка за ревизију. Изузетно у тежим случајевима повреде закона и правичности решење може имати дејство као да је први пут донето."

Члан 19

У члану 36 речи „официра ратног војног инвалида“ замењују се речима „претставника Савеза ратних војних инвалида Југославије“.

Члан 20

Члан 37 мења се и гласи:

„Виша лекарска комисија састоји се од пет чланова и то од три лекара разних специјалности, од којих један мора бити хирург, једног претставника Савеза ратних војних инвалида Југославије и једног претставника Савеза бораца Народноослободилачког рата.“

Члан 21

Члан 38 мења се и гласи:

„На налаз и мишљење ниже лекарске комисије прегледано лице може ставити приговор на основу ког ће се предмет доставити вишој лекарској комисији.“

Ако су у нижој лекарској комисији мишљења подељена упутиће се лице које је прегледано вишој лекарској комисији.“

Члан 22

Члан 39 мења се и гласи:

„Министарство за социјално обезбеђење народне републике у споразуму са министарством народног здравља народне републике одредиће у којим ће болницама и у којим местима постојати ниже и више лекарске комисије.“

Члан 23

Члан 41 мења се и гласи:

„О инвалидским правима решавају у првом степену инвалидске комисије при министарствима за социјално обезбеђење народних република, повереништво за социјално обезбеђење Главног извршног одбора Народне скупштине Аутономне Покрајине Војводине и повереништво за социјално обезбеђење Извршног одбора Обласног народног одбора Аутономне Косовско-метохијске Области а у другом и последњем степену Врховна инвалидска комисија при Комитету за социјално обезбеђење Владе ФНРЈ.“

Члан 24

Члан 50 брише се.

Члан 25

Иза члана 51 додаје се нови члан 51а који гласи:

„Органи социјалног обезбеђења народних република, Аутономне Покрајине Војводине и области извршиће превођење, без поновног вођења поступка, на нове принадлежности по одредбама Закона о изменама и допунама овог закона од . . . свих лица којима је правоснажно признато право на инвалидске принадлежности по овом закону, ако им се поменути изменама инвалидске принадлежности мењају.

На исти начин поступиће и у случајевима ако су истим правоснажним решењем једном родитељу призната сва инвалидска права а другом родитељу само остале врсте државне помоћи и заштите без инвалиднине.

Против решења о превођењу може се поднети писмени приговор код органа који је решење донео. Овај орган измениће своје решење ако нађе да је приговор оправдан, а у противном доставиће приговор са решењем о превођењу надлежној инвалидској комисији на редован поступак.

Ако се досадашњим уживаоцима инвалидских принадлежности одредбама Закона о изменама и допунама овог закона од . . . одузимају сва инвалидска права или право на инвалиднину, органи наведени у првом ставу овог члана наредиће обуставу исплате инвалидских принадлежности, а надлежну инвалидску комисију обавестиће о томе ради доношења решења о одузимању инвалидских права.

Инвалидске комисије узеће без пријаве у разматрање предмете оних лица којима су признате остале врсте помоћи и заштите без инвалиднине, а која по одредбама Закона о изменама и допунама овог закона од . . . стичу право на инвалидске принадлежности.“

Члан 26

У члану 52 ст. 2 мења се и гласи:

„Уредбом Владе ФНРЈ могу се инвалидска права из овог закона признати и лицима која су задобила ране, повреде, озледе или болест вршећи дужност за циљеве државне безбедности и народне одбране и после рока из чл. 2 тач. 1) овог закона, али најдаље до 31 децембра 1947 године, а тако исто и осталим лицима наведеним у чл. 4 овог закона“

Члан 27

Иза члана 52 додаје се нови члан 52а који гласи:

„Инвалидске припадности као и остале врсте државне заштите и помоћи по одредбама Закона о изменама и допунама овог закона од... почињу тећи од 1 јула 1950 године, а до тога дана инвалидска права ће се оцењивати и инвалидске припадности исплаћивати по ранијим одредбама.

Изузетно у погледу лица која стичу право на инвалидске припадности по Закону о изменама и допунама овог закона од..., а раније то право нису имали, инвалидске припадности почињу тећи од првог дана наредног месеца по његовом ступању на снагу.”

Члан 28

Министар финансија ФНРЈ у споразуму са Претседником Комитета за социјално старање Владе ФНРЈ прописаће начин и ликвидацију фондова који се укидају овим законом.

Члан 29

У свима одредбама Закона о ратним војним инвалидима у којима се говори о надлежности Министра народне одбране речи „Министар народне одбране“ замењују се речима „Претседник Комитета за социјално обезбеђење Владе ФНРЈ“, а речи „Министарство народне одбране“ замењују се речима „Комитет за социјално обезбеђење Владе ФНРЈ“.

Члан 30

Овлашћује се Президијум Народне скупштине ФНРЈ да на основу овог закона изда пречишћени текст Закона о ратним војним инвалидима.

Члан 31

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије“.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О РАТНИМ ВОЈНИМ ИНВАЛИДИМА

Закон о ратним војним инвалидима од 25 маја 1946 године регулисао је проблем материјалног обезбеђења и збри-

њавања ратних војних инвалида Народноослободилачког рата и ранијих ратова, односно породица бораца палих у овим ратовима.

Основни задатак у остваривању овог закона састојао се у утврђивању и реализовању права инвалида, односно породица палих бораца и у превођењу лица којима су инвалидска права призната по ранијим прописима на прописе новог закона. Законом о ратним војним инвалидима стављени су ови, као и други послови старања о ратним војним инвалидима, у надлежност Министарства народне одбране, које је овај задатак у потпуности извршило. Стога се садашњи државни задатак у овој области састоји у руковођењу службом заштите и старања о ратним војним инвалидима на основу утврђених принципа и права. Услед тога су указом Президијума Народне скупштине ФНРЈ пренесене надлежности за послове старања о ратним војним инвалидима с Министарства народне одбране на Комитет за социјално обезбеђење Владе ФНРЈ. Сама та чињеница изискује да се у Закону о ратним војним инвалидима учине потребне измене.

Поред тога потребу измена и допуна овог закона изазвало је и искуство трогодишње праксе рада инвалидских комисија. Показало се да је потребно изменити оне одредбе због којих је у примени долазило до неоправданог ускраћивања инвалидских права, односно до њиховог признања тамо где је оно требало да изостане. Даље, услед непотпуности неких одредаба није увек било могућно донети решење у складу са захтевима правичности и са циљем инвалидске заштите. Најзад, требало је донети нове одредбе за неке случајеве који су се појавили при примени закона а који досада нису били правно регулисани.

Полазећи од ових разлога предлог закона садржи ове значајне измене и допуне одговарајућих одредаба Закона о ратним војним инвалидима од 25 маја 1946 године:

1) У чл. 5 Закона о ратним војним инвалидима предвиђено је да право на помоћ и заштиту по одредбама тог закона припада и страним држављанима ако су се за време рата борили у редовима наше војске, као и њиховим женама односно деци. Предлогом закона (чл. 1 ст. 2) ова права проширују се и на родитеље, деду и бабу оних страних држављана који су погинули, умрли или нестали у рату као борци Партизанских одреда Југославије, Народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије и Југословенске армије или који су умрли као наши ратни војни инвалиди.

Наведена допуна чл. 5 учињена је зато да би се побројани чланови породица страних држављана изједначили у овом погледу са нашим држављанима. Овом допуном користиће се нарочито лица са подручја Слободне Територије Трста чији су синови, односно унуци погинули, умрли или нестали у протеклом рату као борци у редовима Народноослободилачке војске, односно умрли као наши ратни војни инвалиди.

2) Према чл. 7 Закона о ратним војним инвалидима породицу у смислу одредаба тог закона чини законита жена, деца рођена у браку или ван брака и деца усвојена пре инвалидности. Предлог закона у чл. 2 проширује појам породице и на пасторчад и храњенике које је у рату погинуло, умрло или нестало лице, односно умрли ратни војни инвалид издржавао пре своје смрти, односно инвалидности. На тај би начин помоћ и заштита по овом закону обухватила сву децу о којима се старало погинуло, нестало или умрло лице.

3) По досадашњим одредбама Закона о ратним војним инвалидима нису била призната права на инвалиднину жени која је са погинулим, несталим или умрлим лицем живела више година у заједници, а до закључења брака није дошло из оправданих разлога, као што су рат или прогањање од бивших реакционарних режима због напредног политичког схватања. Предлог закона, признаје у чл. 6 ст. 4 оваквој жени право на инвалиднину под условом да је пре ступања на снагу Основног закона о браку живела у заједници са лицем од кога изводи своје право све до његове смрти односно нестанка.

4) Даље измене су оне којима се удовама повишавају а мајци снижавају године живота преко којих им припада право на инвалиднину. Тако за удове у чл. 13 Закона о ратним војним инвалидима предвиђено је да им инвалиднина припада од навршених 40 година живота, док је прописима донетим ради спровођења овог закона за мајку било предвиђено да јој инвалиднина припада од навршених 50 година живота. Чланом 6 и 9 предлога утврђује се и за једне и за друге 45 година живота као граница преко које имају право на инвалиднину. Ово изједначење учињено је с обзиром да је пракса јасно показала да је раније прављена разлика неоправдана, а граница од 45 год. живота у складу је са способностима жене за привређивање.

5) По садашњим прописима о ратним војним инвалидима сви уживаоци инвалиднине који су радници, службеници, пензионери и лица која живе од примања на основу социјалног осигурања примају половину инвалиднине без обзира на

висину плате, пензије или примања. Оваква одредба показала се у пракси као сувише строга јер је доводила до тога да већи број лица која имају мале месечне приходе примају само половину инвалиднине. На тај начин радници, службеници и пензионери били су стављени у тежи положај од осталих уживалаца инвалиднине који су под извесним условима примали пуну инвалиднину а могли су имати већи приход. Зато се показује као правично и нужно да се уживаоцима малих месечних принадлежности призна право на пуну инвалиднину.

6) По досадашњој одредби чл. 15 Закона о ратним војним инвалидима деца су могла примати инвалиднину само ако ову не прима удова. Иначе по чл. 13 пом. закона у вези прописа за његово спровођење удова је примала целокупну инвалиднину као своју тако да деца нису у томе случају имала право на инвалиднину и зависило је од удове како ће је употребити. Предлог закона у своме чл. 6 ст. 3 предвиђа за удову и децу заједничку породичну инвалиднину коју уживају заједнички удова и деца. Ова измена учињена је услед потребе на коју је указала пракса да се на чвршћи начин обезбеди да деца у сваком случају уживају инвалиднину.

У вези са овом изменом учињена је и измена чл. 27 закона (чл. 12 предлога) која се састоји у томе да се удовама које без оправданог разлога напусте децу одузимају инвалидска права. Ова измена оправдана је као мера за оне мајке које занемаре своје дужности према деци.

7) У чл. 16 Закона о ратним војним инвалидима предвиђено је да инвалиднина припада и родитељима, односно деди и баби по оцу и мајци бораца погинулих, умрлих или несталих у рату, односно умрлих ратних војних инвалида. Предлог закона у своме чл. 9 садржи и одредбу о признавању инвалидских права и оним лицима која су према погинулим, несталим или умрлим борцима имала дужности родитеља. То су усвојилац палог или несталог борца, односно умрлог ратног војног инвалида, његови очух и маћеха као и хранилац. Према тексту предлога ова лица уживаће инвалидска права под условом да имају одређени број година као и да су се најмање пет година старала за подизање и васпитање лица од кога изводе своје право, или да их је ово лице издржавало за последњих пет година пре своје смрти, односно нестанка.

8) Члан 9 Закона о ратним војним инвалидима предвиђа оснивање инвалидског фонда при Министарству финансија

ФНРЈ. Међутим, до функционисања овог фонда није дошло јер се за то није указала потреба, па зато предлог у чл. 28 предвиђа његово укидање а Министру финансија даје се овлашћене да, у споразуму са Претседником комитета за социјално обезбеђење Владе ФНРЈ, пропише начин ликвидације овога фонда.

9) Предлог садржи и више одредаба које се односе на поступак за решавање инвалидских предмета. Ове су измене изазване искуством из досадашње праксе инвалидских комисија и других органа који раде на инвалидским предметима.

10) Најзад, предлог садржи и овлашћење за Президијум Народне скупштине ФНРЈ да изда пречишћени текст Закона о ратним војним инвалидима.

Предложене измене и допуне не дирају основне принципе Закона о ратним војним инвалидима, који су се у досадашњој примени показали као правилни. Суштина свих предложених измена и допуна састоји се у омогућавању правилног решавања случајева који су се у пракси појавили а који нису били обухваћени досадашњим прописима или нису били најправилније решени.

12 јануара 1950 године
Београд

Претседник Владе ФНРЈ
и Министар народне одбране,
Маршал Југославије
Јосип Броз Тито, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О РАТНИМ ВОЈНИМ ИНВАЛИДИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 23

19 јануара 1950 године

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа на својим седницама од 17 и 19 јануара 1950 године претресао је Предлог закона

о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима, достављен му од Претседништва Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава доставила Влада ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Већа народа, а на основу претреса овог законског предлога, Законодавни одбор подноси Већу овај извештај.

I

Претресајући Предлог закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима, Законодавни одбор Већа народа нашао је да су предложене измене и допуне у складу са основним принципима Закона о ратним војним инвалидима и даје законску могућност за правилније решавање случајева који су се у пракси појавили, а за које је постојала сметња да буду решени у духу наведених принципа, с обзиром да досадањим прописима нису били обухваћени или њихово решење није најправилније постављено.

У погледу значајнијих измена које је Законодавни одбор Већа народа у сагласности са Законодавним одбором Савезног већа са своје стране унео у сам предлог закона спада укидање последњег става чл. 9 и измена чл. 12 предлога закона. На овај начин родитељи односно деца и баба задржавају право на инвалиднину и кад живе у кућној заједници са двоје или више пунолетне и за привређивање способне деце, а исто тако и мати односно баба и у случају удаје задржавају своја инвалидска права, док остали женски уживаоци породичне инвалиднине удајом своја инвалидска права губе. Законодавни одбор налази да је овакво решење правично и у духу основних принципа Закона о ратним војним инвалидима.

II

На основу претреса сваког члана овог законског предлога, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба законодавна одбора, Законодавни одбор Већа народа слободан је предложити Већу следеће измене и допуне у тексту наведеног законског предлога:

У наслову законског предлога, после речи „инвалидима” додају се речи „од 25 маја 1946 године, допуњеног и измењеног Законом о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима, од 27 новембра 1947 године”.

Чл. 1, у другом ставу, шести и седми ред, скраћенице ПОЈ, НОВ, и ПОЈ и ЈА исписати.

Чл. 2, у трећем реду, место речи „у рату” ставити „лице”. У четвртном реду, место речи „лице” ставити „у рату”. У шестом реду, место речи „наступању” ставити „наступања”. У последњем реду, место речи „за последњих 5 година” ставити „последњу годину дана”.

Чл. 4, уместо речи „брише” ставити реч „укида”.

Чл. 5, под тач. 4) брисати речи „или лечење”. У четвртном реду, после речи „ради” ставити реч „лечења”.

Чл. 6, под тач. 1), у другом реду, после речи „године” ставити запету, а брисати речи „(дан ступиња на снагу овог тач. 2) у другом реду, после речи „а ако” додати речи „су на школовању онда до краја прописаног редовног школовања, а најдаље до навршене 24 године живота”, а речи „се школују онда до навршене 23 године” бришу се. У трећем реду, после речи „су” додати реч „потпуно”. У петом реду, место броја „23” ставити „24”. У четвртном ставу, трећи ред, место речи „жена” ставити „жени”. У петом реду, после речи „живела” додати реч „заједно”. У шестом ставу, други ред, закона)”. У петом реду, после „године” ставити запету. Под после речи „умрла” ставити запету. У трећем реду, после речи „закључно” ставити запету а место речи „инвалиднина се повећава” ставити речи „може Влада ФНРЈ својом уредбом повећати инвалиднину”.

Чл. 7, брише се цела друга реченица.

Чл. 9, цео последњи став брише се.

Чл. 10, у трећем реду уместо речи „Директор” ставити реч „Руководилац”, а иза речи „предузећу” додати речи „или установи”. У истом реду, место речи „одговорно” ставити „одговорно”. У другом реду место речи „мењају се и гласе” ставити „замењују се следећим ставовима”.

Чл. 11, у првом реду, место речи „мења се и гласи” ставити „замењује се следећим ставом”.

Чл. 12 мења се и гласи: У члану 27 ст. 2 замењује се следећим ставовима:

„Женској деци и удовици ратног војног инвалида удајом се гаси право на породичну инвалиднину.

Удови ратног војног инвалида која напусти децу без оправданих разлога одузимају се инвалидска права”.

Чл. 13, последњи ред, после речи „отпуста” додати „из држављанства”. У другом ставу, други ред, после речи „закону” додати „и”. У петом реду, после речи „радом” ставити

запету. У седмом реду, место речи „тешким” ставити „оправданим”. У трећем ставу, трећи ред, место речи „издражавао” ставити „издржавао”.

Чл. 14, уместо речи „брише” ставити реч „укида”.

Чл. 16, под тач. 1) у трећем реду, после речи „закона” ставити запету.

Чл. 18, у последњем ставу, у претпоследњем реду, после речи „правичности” ставити запету.

Чл. 22, у другом реду, уместо „обезбеђење” ставити „старање”.

Чл. 23, у трећем, четвртном, шестом и деветом реду, место речи „обезбеђење” ставити „старање”.

Чл. 24, уместо речи „брише” ставити „укида”.

Чл. 25, први став, у другом реду, место „обезбеђење” ставити „старање”. У петом реду, место речи „овог закона од . . .” ставити речи „Закона о ратним војним инвалидима од 25 маја 1946 године допуњеног и измењеног Законом о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима од 27 новембра 1947 године”. У седмом реду, место речи „овом закону” ставити „тим законима”. У четвртном ставу, место речи „Закона о изменама и допунама овог закона од . . .” ставити „закона наведеног у првом ставу овог члана”. У петом ставу, у трећем и четвртном реду, место речи „закона о изменама и допунама овог закона од . . .” ставити „закона наведеног у првом ставу овог члана”.

Чл. 27, у првом ставу у трећем и четвртном реду, место речи „Закона о изменама и допунама овог закона од . . .” ставити речи „Закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима од 25 маја 1946 године допуњеног и измењеног Законом о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима од 27 новембра 1947 године”. У другом ставу, у другом реду, место речи „Закону о изменама и допунама овог закона од . . .” ставити „наведеном закону”.

Чл. 29, у четвртном и у шестом реду, уместо „обезбеђење” ставити „старање”.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор моли Веће да га изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Срећка Жумера.

Секретар

Рато Дугоњић, с. р.

Претседник

Законодавног одбора

Нинко Петровић, с. р.

Чланови:

Томо Чиковић, с. р., Панко Брашнар, с. р., Срећко Жумер, с. р., Драгољуб Илић, с. р., Михаило Грбић, с. р., Сретен Вукосављевић, с. р., Богдан Орешчанин, с. р., Саво Оровић, с. р., Милан Поповић, с. р., Мустафа Хоџа, с. р., др Бранко Чубриловић, с. р., Милош Царевић, с. р., Косан Павловић, с. р., Радован Поповић, с. р., Јосип Рус, с. р., др Јосип Хричевић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О РАТНИМ ВОЈНИМ ИНВАЛИДИМА

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 3

19 јануара 1950 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама од 17 и 19 јануара 1950 године претресао је Предлог закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

I

Претресајући Предлог закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима, Законодавни одбор

Савезног већа нашао је да су предложене измене и допуне у складу са основним принципима Закона о ратним војним инвалидима и дају законску могућност за правилније решавање случајева који су се у пракси појавили, а за које је постојала сметња да буду решени у духу наведених принципа, с обзиром да досадашњим прописима нису били обухваћени или њихово решење није најправилније постављено.

У погледу значајнијих измена које је Законодавни одбор Савезног већа у сагласности са Законодавним одбором Већа народа са своје стране унео у сам предлог закона спада укидање последњег става члана 9 и измена члана 12 предлога закона. На овај начин родитељи односно деда и баба задржавају право на инвалиднину и кад живе у кућној заједници са двоје или више пунолетне и за привређивање способне деце, а исто тако и мати односно баба и у случају удаје задржавају своја инвалидска права, док остали женски уживаоци породичне инвалиднине удајом своја инвалидска права губе. Законодавни одбор налази да је овакво решење правично и у духу основних принципа Закона о ратним војним инвалидима.

II

Сагласно истакнутим начелима и на основу претреса сваког члана Предлога закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба већа, Законодавни одбор предлаже Савезном већу следеће измене и допуне у тексту наведеног законског предлога:

У наслову законског предлога, после речи „инвалидима” додају се речи „од 25 маја 1946 године, допуњеног и измењеног Законом о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима, од 27 новембра 1947 године”.

Чл. 1, у другом ставу, шести и седми ред, скраћенице ПОЈ, НОВ, и ПОЈ и ЈА исписати.

Чл. 2, у трећем реду, место речи „у рату” ставити „лице”. У четвртном реду, место речи „лице” ставити „у рату”. У шестом реду, место речи „наступању” ставити „наступања”. У последњем реду, место речи „за последњих 5 година” ставити „последњу годину дана”.

Чл. 4, уместо речи „брише” ставити реч „укида”.

Чл. 5, под тач. 4) брисати речи „или лечење”. У четвртном реду, после речи „ради” ставити реч „лечења”.

Чл. 6, под тач. 1), у другом реду, после речи „године” ставити запету, а бришати речи „(дан ступања на снагу овог закона)”. У петом реду, после „године” ставити запету. Под тач. 2) у другом реду, после речи „а ако” додати речи „су на школовању онда до краја прописаног редовног школовања, а најдаље до навршене 24 године живота”, а речи „се школују онда до навршене 23 године” бришу се. У трећем реду, после речи „су” додати реч „потпуно”. У петом реду, место броја „23” ставити „24”. У четвртном ставу, трећи ред, место речи „жена” ставити „жени”. У петом реду, после речи „живела” додати реч „заједно”. У шестом ставу, други ред, после речи „умрла” ставити запету. У трећем реду, после речи „закључно” ставити запету а место речи „инвалиднина се повећава” ставити речи „може Влада ФНРЈ својом уредбом повећати инвалиднину”.

Чл. 7, брише се цела друга реченица.

Чл. 9, цео последњи став брише се.

Чл. 10, у трећем реду уместо речи „Директор” ставити реч „Руководилац”, а иза речи „предузећу” додати речи „или установи”. У истом реду, место речи „одговорно” ставити „одговорно”. У другом реду место речи „мењају се и гласе” ставити „замењују се следећим ставовима”.

Чл. 11, у првом реду, место речи „мења се и гласи” ставити „замењује се следећим ставом”.

Чл. 12 мења се и гласи: У члану 27 ст. 2 замењује се следећим ставовима:

„Женској деци и удовици ратног војног инвалида удајом се гаси право на породичну инвалиднину.

Удови ратног војног инвалида која напусти децу без оправданих разлога одузимају се инвалидска права”.

Чл. 13, последњи ред, после речи „отпуста” додати „из држављанства”. У другом ставу, други ред, после речи „закону” додати „а”. У петом реду, после речи „радом” ставити запету. У седмом реду, место речи „тешким” ставити „оправданим”. У трећем ставу, трећи ред, место речи „издражавао” ставити „издржавао”.

Чл. 14, уместо речи „брише” ставити реч „укида”.

Чл. 16, под тач. 1) у трећем реду, после речи „закона” ставити запету.

Чл. 18, у последњем ставу, у претпоследњем реду, после речи „правичности” ставити запету.

Чл. 22, у другом реду, уместо „обезбеђење” ставити „старање”.

Чл. 23, у трећем, четвртном, шестом и деветом реду, место речи „обезбеђење” ставити „старање”.

Чл. 24, уместо речи „брише” ставити „укида”.

Чл. 25, први став, у другом реду, место „обезбеђење” ставити „старање”. У петом реду, место речи „овог закона од . . .” ставити речи „Закона о ратним војним инвалидима од 25 маја 1946 године допуњеног и измењеног Законом о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима од 27 новембра 1947 године”. У седмом реду, место речи „овом закону” ставити „тим законима”. У четвртном ставу, место речи „Закона о изменама и допунама овог закона од . . .” ставити „закона наведеног у првом ставу овог члана”. У петом ставу, у трећем и четвртном реду, место речи „закона о изменама и допунама овог закона од . . .” ставити „закона наведеног у првом ставу овог члана”.

Чл. 27, у првом ставу у трећем и четвртном реду, место речи „Закона о изменама и допунама овог закона од . . .” ставити речи „Закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима од 25 маја 1946 године допуњеног и измењеног Законом о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима од 27 новембра 1947 године”. У другом ставу, у другом реду, место речи „Закону о изменама и допунама овог закона од . . .” ставити „наведеном закону”.

Чл. 29, у четвртном и у шестом реду, уместо „обезбеђење” ставити „старање”.

Одбор је учинио још и исправке извесних ситних штампарских омашки и грешака.

Подносећи Савезном већу овај свој извештај, Законодавни одбор моли Веће да га у целости изволи усвојити.

За известиоца Одбор је одредио Животу Ђермановића.

Секретар
др Макс Шнудерл, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Владимир Симић, с. р., Михаило Ђуровић, с. р., Живота Ђермановић, с. р., Радован Мијушковић, с. р., др Јаков Гргурић, с. р., Тихомир Никодијевић, с. р., Лајчо Јарамзовић, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Матевж Хаце, с. р., Едхем Чамо, с. р., Бошко Шилеговић, с. р., Мара Нацева, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Јерко Радмиловић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р.

ВЕЋЕ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

ПРЕТСЕДНИШТВО ВЕЋА НАРОДА

Претседник

Јосип Видмар

Потпретседници:

Крсто Попивода

Косан Павловић

Секретари:

др Бранко Чубриловић Јоза Миливојевић Михаило Грбић

СТАЛНИ ОДБОРИ ВЕЋА НАРОДА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

Нинко Петровић, претседник

Томо Чиковић, потпретседник

Рато Дугоњић, секретар

Чланови:

Љиљана Чаловска

Саво Оровић

Сретен Вукосављевић

Панко Брашнаров

Срећко Жумер

Драгољуб Илић

Јоза Миливојевић

Љуба Момчиловић

Богдан Орешчанин

Милан Поповић

Јосип Рус

др Сениша Станковић

Тоне Хафнер

Мустафа Хоџа

др Јосип Хрнчевић

Милош Царевић

Михаило Грбић

др Бранко Чубриловић

Заменици:

Косан Павловић

Ладислав Амброжич

Митра Митровић

Радован Поповић

Антун Аугустинчић

Наум Наумовски

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

Иван Гошњак, *потпретседник*
Раде Хамовић, *секретар*

Чланови:

Анка Берус	Митра Митровић
Хасан Бркић	Александар Стојановић
др Војин Царић	Али Шукриа
Јосип Јерас	Радомир Тодоровић
Бено Котњик	Алекса Томић
Веселинка Малинска	Иван Турковић

Заменици:

Крсто Филиповић	Тоне Долиншек
Радован Поповић	Кирил Миљовски
Богде Јадрешин	Пуниша Перовић

ОДБОР ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ

Иван Гошњак, *претседник*
Сретен Вукосављевић, *потпретседник*
др Алеш Беблер, *секретар*

Чланови:

Спасенија Бабовић	др Димитар Несторов
Анка Берус	Богдан Орешчанин
Франце Бевк	Крсто Попивоџа
Радован Зоговић	Хасан Ребац
Нико Јуринчић	Алекса Томић
Петар Комненић	Лидија Шентјурц

Заменици:

Љубо Бабић	Наум Нумовски
Павле Илић	Пал Шоти
Али Шукриа	

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ ВЕЋА НАРОДА

Абдураим Мустафа	Гошњак Иван	Коцбек Едвард
Агуши Куртеш	Грбић Михаило	Кризман др Хинко
Амброжич Ладислав	Грегорић др Павле	Крајачић Иван
Андрејев Бане		Кршул Мате
Апостолски Михаило		Куленовић Скендер
Аугустинчић Антун	Димитријевић Спасоје	
Ацева Вера	Добрашиновић Милоје	Лауташ Трајан
	Долиншек Тоне	Лиси Сали
	Дугоњић Рато	Лубеј Франце
Бабић Анто		Луначек др Павел
Бабић Љубо		
Бабовић Спасенија	Баковић Спасоје	
Бајалски Ристо	Ђилас Милован	Маглајлић Шефкет
Бакић Митар	Ђуричин Миливој	Малинска Веселинка
Барбарих Божо		Манојловић Радмила
Бемлер др Алеш	Еветовић др Матија	Марковски Венко
Бевк Франце		Мартиновски Никола
Берус Анка	Жижих Живко	Марушић др Драго
Благојевић др Обрен	Жумер Срећко	Масларић Божидар
Бојновић Ђурађ	Жупанчич Отон	Маснић Петар
Борић Фрањо		Миљовски Кирил
Братић др Душан	Затрић Саит	Миљовски Кирил
Брашнарлов Панко	Зоговић Радован	Митровић Божо
Бркић Хасан		Митровић Митра
Бурсаћ Милан	Ивовић Душан	Мићуновић Вељко
	Илић С. Драгољуб	Млакар Алојзиј
	Илић Павле	Мојсов Лазар
	Имамовић Фадил	Момчиловић Љуба
		Мугоша Андрија
	Јадрешин Богде	Мухтари Осман
	Јаковљевић др Стеван	
	Јегдић Јован	Нађ Гаврило
	Јерас Јосип	Назор Владимир
	Јуринчић Нико	Наумовски Наум
		Ненезић Радојица
	Кавчич Стане	Несторов др Димитар
	Капетановић Хајро	Николић Зора
	Кардељ Пепица	Новак Иван
	Кериме Муча	Ношпал Тоде
	Кнезић Анка	
	Комненић Петар	Обрачунч др Рудолф
	Котник Бено	Олах Шандор

Орешчанин Богдан
Оровић Саво

Павић Нико
Павловић Косан
Папић Радован
Пејновић Ката
Перовић Пуниша
Петровић Мато
Петровић Никола
Петровић Нинко
Плепелић Стјепан
Пешев Никола Панчев
Поглајен Франц
Попивода Крсто
Поповић Душан
Поповић С. Милан
Поповић др Милош
Поповић Радован

Радовић Вуко
Радосављевић Добривоје
Рајковић Јоца
Ребац Хасан
Реца Зекерија
Ркман Душан
Рус Јосип

Савић Кирило
Саили Драгутин
Салацан дон Анте
Сејфула Кемал
Смиљанић Милан
Смодлака др Јосип
Спиров др Борис
Станковић др Синиша
Стојановић Александар
Сулејмани Хивзи
Сулејмановски Нафи
Сучић Флоријан

Тадић Живота
Темелковски Борко
Тодоровић Радомир
Томић Алекса
Томичић Миљан
Турковић Иван

Ћетковић Јован
Ћишић Хусеин
Ћурчић Живојин

Филиповић Крсто
Фрол Фране

Хамовић Раде
Хафнер Тоне
Херљевић Фрањо
Хоџа Мустафа
Хоџић Цеко
Хрнчевић др Јосип

Цајнкар др Станко
Царевић Милош
Царић др Војин
Целески Лазар

Чаловска Лиљана
Чиковић Томо
Чолаковић Родољуб
Чубриловић др Бранко

Џанкић Хасан

Шентјурц Лидија
Шећерагић Мурад
Шоти Пал
Шукриа Али
Шуштершич Тоне

САВЕЗНО ВЕЋЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

ПРЕТСЕДНИШТВО САВЕЗНОГ ВЕЋА

Претседник

Владимир Св. Симић

Потпретседници:

Фрањо Гажи

Пашага Манџић

Секретари:

Момчило Марковић

Вида Томшич

Стеван Јовичић

СТАЛНИ ОДБОРИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

Моша Пијаде, претседник

Владимир Симић, потпретседник

др Макс Шнудерл, секретар

Чланови:

Иван Гранђа

Милош Минић

др Јаков Гргурић

Живота Ђермановић

Михаило Ђуровић

Мара Нацева

Лајчо Јарамазовић

др Јерко Радмиловић

Тихомир Никодијевић

Ђуро Салај

Јоже Лампрет

Сулејман Филиповић

Филип Лакуш

Матевж Хаце

Радован Мијушковић

Едхем Чамо

Риста Антуновић

Мехмед Хоџа

Заменици:

Бошко Шиљеговић

Иса Јовановић

Божидарка Дамњановић

Немања Марковић

Владо Малески

Џавид Нимани

Душан Мугоша

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

Јован Веселинов, *претседник*
Филип Лакуш, *потпретседник*
Живота Бермановић, *секретар*

Чланови:

Добросав Томашевић	Албин Випотник
Петар Мундрић	Јоже Јуранчич
Горољуб Поповић	Мустафа Виловић
Груја Новаковић	Петар Војновић
Душан Чалић	Васил Ђорговски
Томо Војковић	Мирко Крчић

Заменици:

Тома Гранфил	Живко Ерчић
Вујица Гајиновић	Ванчо Бурзевски
Андрија Бубањ	

ОДБОР ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ

Ђуро Пуцар, *потпретседник*
Борис Зихерл, *секретар*

Чланови:

Петар Стамболић	Србољуб Јосиповић
др Владимир Бакарић	др Златан Сремеч
Миша Маринко	Душан Бркић
Лазар Колишевски	Јосип Шестан
Блажо Јовановић	Угљеша Даниловић
Љубодраг Ђурић	Цветко Узуновски
Милош Рашовић	

Заменици:

Миливоје Радовановић	Звонко Бркић
Станка Веселинов-Мунђан	Страхил Гигов

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

Јован Веселинов, *претседник*
Петар Комадина, *потпретседник*
Вида Томшич, *секретар*

Чланови:

Ратко Петровић	Богоја Фотев
Владо Шегрт	Вељко Зековић

Заменици:

Душан Грк Драго Гиздић Милорад Вујичић

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

Драгослав Марковић, претседник
Тома Кутурец, потпретседник
Александар Шевић, секретар

Чланови:

Адам Остовић Хамдија Ђемерлић
Фердо Година Панто Малишић

Заменици:

Љубинка Милосављевић Богдан Црнобрња
Јоже Борштнар

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

Миле Перуничкић, претседник
др Метод Микуж, потпретседник
Борис Станковски, секретар

Чланови:

др Александар Жижа Велибор Љујић
Мартин Сучић Перо Ђукановић

Заменици:

Иштван Лерик Мато Јакшић Богољуб Стојановић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

Аголи Неџат	Вејновић Светозар	Дамњановић Божидарка
Алексоски Борис	Величковић Вучко	Даниловић Угљеша
Андрић Ратомир	Веселинов Јован	Девеџић Душан
Антић Милоје	Веселинов — Мунџан	Диминић Душан
Антолић Фрањо	Станка	Дорошки др Јован
Антуновић Риста	Видовић Никола	Драгин Радивој
Арсов Љубчо	Виловић Мустафа	Драушник Јурица
Аугустинов Мата	Випотник Албин	
	Влатковић Немања	Ђермановић Живота
Бабић Антун-Туна	Влахов Димитар	Ђорговски Васил
Бакарић др Владимир	Војковић Томо	Ђорђевић Стојан
Бакрач Јозо	Војновић Петар	Ђукановић Перо
Банак Јосип	Врбанац Јосип	Ђукић Пане
Баричевић Перо	Вркљан Анте	Ђурђевић Чеда
Белинић Марко	Вујичић Милорад	Ђурић Љубодраг
Беловуковић Милан	Вујковац Михаило	Ђуровић Лазар
Бенчић Драго	Вукадиновић Ђуро	Ђуровић Михаило
Бериша Рифат	Вукашиновић Иван	
Бећирић др Тодор	Вукмановић Светозар	Ерчић Живко
Бисић М. Милорад	Вулин Сава	
Блажевић Јаков	Вучковић Сретен	Жигић Раде
Богданов Душан		Жижа др Александар
Богданов Ђура	Гажи Фрањо	Жујовић Сретен
Божовић Никола	Гајиновић Вујица	
Боројевић Јован	Гајић Гојко	Зековић Вељко
Борштнар Жеже	Гаџић Радосав	Зечевић Влада
Бреџељ др Маријан	Гашпар Јан	Зечевић Славко
Бохинц Андреј	Гигов Страхил	Зечевић Стево
Бошковић Ђорђе	Гиздић Драго	Зихерл Борис
Бркић Душан	Глухић Омер	Златић Дина
Бркић Звонко	Година Фердо	Златић др Саво
Брњашевић Влајко	Госпић Светолик	
Броз Јосип Тито	Гранђа Иван	Иванов Андреј
Бубањ Андрија	Гранфил Тома	Иванчевић Никола
Буљан Вице	Грбић Чедо	Ивековић др Младен
Бурзевски Ванчо	Гргурић др Јаков	Ивић Стјепан
Бурић Хасан	Гретић Ивица	
Бутозан др Васо	Грк Душан	Јакшић Мато
	Грубић Чеда	Јакшић Никола
Василев Ђорџи	Грујић Радован	Јанковић Љубо
Васиљевић Живан	Груловић Аћим	Јанић Владо

Јарамазовић Лајчо	Крајгер Борис	Масарото Ђусто
Јеленц Алеш	Крајцер Јанко	Мастиловић Новак
Јермић Воја	Крањец Мишко	Матић Радомир
Јовановић Блажо	Крзнар Ђуро	Мачек Иван—Матија
Јовановић Ђура	Криезиу Хасан	Месић Јосип
Јовановић Иса	Крстевски Киро	Међо Томо
Јовановић Радош	Крстић Бошко	Мијатовић Цвијетин
Јовановић Спасоје	Крстић Светозар	Мијушковић Радован
Јовановић Станимир	Крстуловић Вицко	Микуж др Метод
Јовићевић Павле	Крце Павао	Милојевић Милоје
Јовичић Стеван	Крчић Мирко	Милосављевић Љу-
Јојкић Ђурица	Кузмановић др Славко	бинка
Јоксимовић Момир	Кузмановски Боге	Миљковић Мита
Јосиповић Србољуб	Курт Хуснија	Минић Милка
Јоцић Живојин	Кутурец Тома	Минић Милош
Јуранчић Жеже	Куфрин Милка	Минчев Никола
	Кухар Ловро	Михајловски Кирил
Карабеговић Осман		Московљевић др Ми-
Карајовић др Дра-	Лакатош Иштван	лош
гомир	Лакуш Филип	Мразовић Карло —
Кардељ Едвард	Лалић Ђуро	Гашпар
Карнер др Иво	Лампрет Жеже	Мрковић Новица
Кецмановић др	Лековић Воја	Мркоци Марко
Војислав	Лерик Иштван	Мугош Душан
Кидрич Борис	Лескошек Франц	Мујагић Хасан
Кимовец Франце	Леши Акиф Мустафа	Мундрић Петар
Клаусбергер Петар	Лукић Костадин	
Кнез Јурица	Лулић Грго	Нађ Коста
Ковачевић Вељко		Наумовски Круме
Ковачевић Митар	Љујић Велибор	Нацева Мара
Ковачевић Урош	Љујић Војо	Нефат Фрањо
Ковачић Иван		Нешић Светомир
Колишевски Лазар	Мајхен Владо	Нешковић др Благоје
Комадина Петар	Малески Владо	Никодијевић Тихомир
Комненић Симо	Малишић Панто	Николић Живојин
Корен Јаков	Манчић Пашага	Нимани Цавид
Косановић Сава	Маринко Миха	Новаков Душан
Косовац Младен	Марковић Драгослав	Новаковић Груја
Костић Велимир	Марковић Милош	Новосел др Шиме
Кохаровић др Алек-	Марковић Момчило	
сандар	Марковић Немања	Омановић Хамдија
Коцбек Жеже	Маркотић Мато	Опачић Станко
Кочевар Франц	Марчинковић Јозо	Остовић Адам

Павковић Миљивоје	Рамљак др Анте	Тодоровић Мијалко
Павловић Михаило	Ранковић Александар	Тодоровић Симо
Павловић Павле	Рапаић Ђиро	Толо Нико
Пађен Бранко	Рац Винце	Томашевић Добросав
Пајковић Ђоко	Рашовић Милош	Томшич Вида
Пахић Лука	Регент Иван	Трајковић Александар
Пашалић Едхем	Релић Петар	Трифунковић Светислав
Пенезић Слободан	Реџић Енвер	Турковић Иван
Перковић Миле	Рибар др Иван	Туцман Јосип
Перуничкић Миле	Рибич Иван	
Петровић Душан	Рибникар Владислав	Ђемерлић др Хамдија
Петровић Ратко	Рикановић Илија	Ђурувија Тоде
Петровић Славољуб	Ритиг др Светозар	
Петрушев Кирил		Узуновски Цветко
Пијаде Моша	Савић Брано	
Плавшић Лазар	Салаи Јожеф	Фајфар Тоне
Побрић Едхем	Салај Ђуро	Ференчак Иван
Полич Зоран	Самарџија Стево	Ференчина Томо
Половић Марко	Светек Франце	Филаковић Имро
Попов Жива	Секел Јожеф	Филиповић Сулејман
Поповић Горољуб	Симеоновић Јанко	Фотев Богоја
Поповић Јован	Симеунчевић Гавро	Фритић Елизабета
Поповић Коча	Симић Владимир	
Поповић Љубомир	Синановић Хамдија	Хасанагић Хилмија
Поповић Миљентије	Смајовић Василије	Хаџе Матевж
Почуча Миле	Сремец др Златан	Хаџи Мустафа Хасан
Првчић Стјепан	Стамболиски Асен	Шукри
Прибић Милан	Стамболић Петар	Хаџић Бошко
Прибићевић др Раде	Станковски Борис	Хебранг Андрија
Приможич Јоже	Стефановић Миљивоје	Хољевац Већеслав
Пуцар Ђуро — Стари	Стефановић Светислав	Хотић Месуд
	Стојадиновић Михаило	Хоџа Мехмед
Радмиловић др Јерко	Стојановић Богољуб	Хоџа Фадил
Радовановић Миљивоје	Суботин Иван	Хоџић Мујо
Радовановић Миљија	Сутловић Рикард	Хрибар Јанез
Радуловић Таса	Сучић Мартин	Хукић Мехмедалија

Хумо Авдо

Цветић Боса

Цветић Милија

Цетинић Марин

Црнобрња Богдан

Црногорчевић Јово

Чакић Бошко

Чалић Душан

Чамо Едхем

Чаушевић-Чауш Иван

Ченгић Ферид

Чешњај Томо

Чобански Спасоје

Чолак Петар

Чубриловић др Васо

Џојић Анто

Шакић Јован

Шарац др Заим

Шарац Спасоје

Шатев Павел

Шаћири Исмет

Шевић Александар

Шегрт Владо

Шестан Јосип

Шиљеговић Бошко

Шкаре Станко

Шнудерл др Макс

Шпиљак Мика

Шпиљак Фрањо

Шпрљан Гуште

Шутић Анте

**КОМИСИЈЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ АУТЕНТИЧНИХ ТЕКСТОВА
ЗАКОНА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНР**

а) на српском језику

**Моша Пијаде, Владимир Симић, Михаило Ђуровић, др Симиша
Станковић, Радован Зоговић, Милош Царевић.**

б) на хрватском језику

**др Саво Златић, др Јерко Радмиловић, др Јаков Гргурић, др Јосип
Хрнчевић, Јоза Миливојевић, Анто Бабић.**

в) на словеначком језику

**Вида Томшич, Јоже Лампрет, др Макс Шнудерл, Јосип Рус,
Франце Бевк, Јосип Јерас.**

г) на македонском језику

**Никола Минчев, Владо Малески, Ванчо Бурзевски, Венко
Марковски, Кирил Миљовски и Лазар Мојсов.**

ПРЕЗИДИЈУМ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Претседник
др Иван Рибар

Потпретседници:

Моша Пијаде
Филип Лакуш

Јосип Рус
Ђуро Пуцар

Димитар Влахов
Марко Вујачић

Секретар
Миле Перуничкић

Чланови:

Јосип Броз Тито, Бане Андрејевић, др Владимир Бакарић, Душан Бркић, Јосип Видмар, Милован Ђилас, др Саво Златић, Едвард Кардељ, Иван Гошњак, Петар Стамболић, др Симиша Станковић, Влада Зечевић, др Стеван Јаковљевић, Блажо Јовановић, Нинко Петровић, Борис Кидрич, Сава Косановић, Лазар Колишевски, др Благоје Нешковић, Алекса Томић, Александар Ранковић, Иван Регент, др Златан Сремец, Добросав Томашевић, Фране Фрол, Авдо Хумо, Родољуб Чолаковић, Владо Шегрт.

Врховни командант Југословенске армије
Маршал Југославије
Јосип Броз Тито

В Л А Д А

ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Претседник Владе ФНРЈ и Министар народне одбране
Маршал Југославије Јосип Броз Тито;

Потпредседник Владе ФНРЈ и Министар иностраних
послова Едвард Кардељ;

Потпредседник Владе ФНРЈ и Министар унутрашњих
послова Александар Ранковић;

Потпредседник Владе ФНРЈ и Претседник Савезне ко-
мисије државне контроле др Благоје Нешковић;

Министар Савезне владе Милован Ђилас;

Министар Савезне владе Станоје Св. Симић;

Министар Савезне владе Сава Косановић;

Претседник Планске комисије Борис Кидрич;

Министар финансија Добривоје Радосављевић;

Министар спољне трговине инж. Милентије Поповић;

Министар тешке индустрије Франц Лескошек;

Министар лаке индустрије Јосип Цази;

Министар рударства Светозар Вукмановић;

Министар електропривреде инж. Никола Петровић;

Министар пољопривреде инж. Мијалко Тодоровић;

Министар шумарства др Васо Чубриловић;

Министар државних набавки Јаков Блажевић;

Министар трговине и снабдевања Осман Карабеговић;

Министар железница Тодор Вујасиновић;

Министар поморства Вицко Крстуловић;

Министар саобраћаја Божидар Масларић;

Министар пошта др Заим Шарац;

Министар грађевина Влада Зечевић;

Министар рада Љубчо Арсов;

Министар правосуђа Фране Фрол;

Министар — Претседник Комитета за народно здравље
др Павле Грегорић;

Министар за питања науке и културе Родољуб Чола-
ковић;

Министар за навоослобођене крајеве Већеслав Хољевац.

ВРХОВНИ СУД ФНРЈ

Претседник

Витомир Петровић

Чланови:

Милован Крђић, Петар Пирузе, Никола Станковић, Алек-
сандар Тодоровић, др Маријан Деренчин и др Иван Грђић

ЈАВНО ТУЖИОШТВО ФНРЈ

Јавни тужилац ФНРЈ

др Јосип Хрнчевић

С а д р ж а ј

ПРВА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 20 ЈАНУАРА 1950

Пре дневног реда:

	Страна
1 — Саопштење Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ у V ванредно заседање за 20 јануар 1950 године — — — — —	3
2 — Саопштење о поднетим законским предлозима — — — — —	3
3 — Саопштење о поднетим извештајима Законодавног одбора — — — — —	4
4 — Усвајање одлуке Већа да се може приступити решавању Предлога закона о измена броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ — — — — —	4
5 — Саопштење да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ поднео на потврду Указ о разрешењу од дужности Министра-Претседника Комитета за водопривреду Владе ФНРЈ Бана Андрејева — — — — —	5
6 — Отсуства народних посланика — — — — —	5

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	5
---------------------------------------	---

ПРВА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 20 ЈАНУАРА 1950

Пре дневног реда:

1 — Саопштење Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ у V ванредно заседање за 20 јануар 1950 године — — — — —	7
2 — Саопштење о поднетим законским предлозима — — — — —	7
3 — Саопштење о поднетим извештајима Законодавног одбора — — — — —	8
4 — Усвајање одлуке Већа да се може приступити решавању Предлога закона о измена броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ — — — — —	8

5 — Саопштење да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ поднео на потврду Указ о разрешењу од дужности Министра-Претседника Комитета за водопривреду Владе ФНРЈ Бана Андрејева — — — — —	9
6 — Отсуства народних посланика — — — — —	9

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	9
---------------------------------------	---

ПРВА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 20 ЈАНУАРА 1950**Пре дневног реда:**

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	11
---------------------------------------	----

Дневни ред:

1 — Претрес Предлога закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица — — — — —	11—40
Говорници: извештач Законодавног одбора Савезног већа др Јерко Радмиловић — — — — —	11
извештач Законодавног одбора Већа народа др Бранко Чубриловић — — — — —	11
Министар рада ФНРЈ Љубчо Арсов — — — — —	12

ДРУГА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 21 ЈАНУАРА 1950**Пре дневног реда:**

1 — Читање и усвајање записника прве заједничке седнице — — — — —	41
---	----

Дневни ред:

1 — Наставак претреса Предлога закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица — — — — —	41—64
Говорници: Буро Салај — — — — —	41
Алекса Томић — — — — —	46
др Јерко Радмиловић — — — — —	49
Јоза Миливојевић — — — — —	55
Певица Кардељ — — — — —	60
Саопштење о заједничкој седници административних одбора оба већа — — — — —	64

ДРУГА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 21 ЈАНУАРА 1950**Пре дневног реда:**

1 — Читање и усвајање записника прве редовне седнице — — — — —	65
--	----

	Страна
2 — Усвајање одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ	65
3 — Саопштење о поднетом извештају Законодавног одбора	66
4 — Читање и усвајање извештаја Административног одбора о рачуноводствено-благајничком пословању по буџету Већа народа	66
Говорници: извештач др Гјорги Гаврилски	66
5 — Отсуства народних посланика	67

Дневни ред:

1 — Гласање о Предлогу закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица	67
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ	68—69
Говорници: извештач Нинко Петровић	68
Усвајање дефинитивног текста Предлога закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ	69

ДРУГА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 21 ЈАНУАРА 1950

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника прве редовне седнице	71
2 — Усвајање одлуке о потврди уредаба Владе ФНРЈ	71
3 — Саопштење о поднетом извештају Законодавног одбора	72
4 — Отсуства народних посланика	72

Дневни ред:

1 — Гласање о Предлогу закона о социјалном осигурању радника и службеника и њихових породица	72
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ	73
Говорници: извештач Моша Пијаде	73
Усвајање дефинитивног текста Предлога закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ	74

ТРЕЋА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 21 ЈАНУАРА 1950

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника друге заједничке седнице	75
--	----

Дневни ред:

	Страна
1 — Читање и усвајање Одлуке Народне скупштине ФНРЈ о проглашењу Закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по чл. 53 Устава ФНРЈ — — — — —	75—76
2 — Претрес Предлога закона о избору народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа) — — — — —	76—87
Говорници: извештач Законодавног одбора Савезног већа др Макс Шнудерл — — — — —	76
извештач Законодавног одбора Већа народа Милош Царевић — — — — —	76
Потпредседник Владе ФНРЈ и Министар спољних послова Едвард Кардељ — — — — —	76
Саво Оровић — — — — —	81
Имро Филаговић — — — — —	85

ТРЕЋА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 21 ЈАНУАРА 1950**Пре дневног реда:**

1 — Читање и усвајање записника друге редовне седнице — — — — —	89
---	----

Дневни ред:

1 — Гласање о Предлогу закона о избору народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа) — — — — —	89
Промена дневног реда — — — — —	89
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о војним судовима — — — — —	89—90
Говорници: извештач Саво Оровић — — — — —	89
3 — Претрес и усвајање Предлога закона о установљењу заставе трговачке морнарице и бродарства унутрашње пловидбе ФНРЈ — — — — —	90
Говорници: извештач Томо Чиковић — — — — —	90
4 — Претрес и усвајање Предлога општег закона о морском риболову — — — — —	90
Говорници: извештач Милош Царевић — — — — —	90
5 — Претрес и усвајање Предлога закона о опојним дрогама — — — — —	90
Говорници: извештач др Бранко Чубриловић — — — — —	90
6 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима — — — — —	91
Говорници: извештач Косан Павловић — — — — —	91
7 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Основног закона о прекршајима — — — — —	91

	Страна
Говорници: извештач Косан Павловић — — — —	91
8 — Претрес и усвајање Предлога закона о поштанско-телеграфско-телефонској тарифи — — — —	91
Говорници: извештач Михаило Грбић — — — —	91
9 — Претрес и усвајање Предлога општег закона о државним архивама — — — —	91—92
Говорници: извештач Панко Брашнар — — — —	91
10 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима — — —	92—96
Говорници: извештач Срећко Жумер — — — —	92
Претседник Комитета за социјално старање Владе ФНРЈ Густав Влахов — — —	92

ТРЕЋА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 21 ЈАНУАРА 1950

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника друге редовне седнице — — — —	93
2 — Читање и усвајање извештаја Административног одбора о рачуноводствено-благајничком пословању по буџету Савезног већа — — — —	93—94

Дневни ред:

1 — Гласање о Предлогу закона о избору народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа) — — — —	94
2 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима — — —	95—103
Говорници: извештач Живота Ђермановић — — —	95
Претседник Комитета за социјално старање Владе ФНРЈ Густав Влахов — — —	99
3 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Закона о војним судовима — — — —	103—104
Говорници: извештач Сулејман Филиповић — — —	103
4 — Претрес и усвајање Предлога закона о установљењу заставе трговачке морнарице и бродарства унутрашње пловидбе ФНРЈ — — — —	104
Говорници: извештач инж. Михаило Ђуровић — — —	104
5 — Претрес и усвајање Предлога закона о морском реболу — — — —	104—109
Говорници: извештач Едхем Чамо — — — —	104
Вице Буљан — — — —	104
6 — Претрес и усвајање Предлога закона о опојним дрогама — — — —	109—110
Говорници: извештач Јоже Лампрет — — — —	110

	Страна
7 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама закона о државним службеницима — — — —	110
Говорници: извештач др Макс Шнудерл — — —	110
8 — Претрес и усвајање Предлога закона о изменама и допунама Основног закона о прекршајима — — — —	110
Говорници: извештач др Макс Шнудерл — — —	110
9 — Претрес и усвајање Предлога закона о поштанско-телеграфско-телефонској тарифи — — — — — — —	111
Говорници: извештач Мара Нацева — — — — —	111
10 — Претрес и усвајање Предлога општег закона о државним архивама — — — — — — — — —	111
Говорници: извештач Матевж Хаце — — — — —	111
Усвајање дефинитивних текстова законских предлога Саопштење о предлогу извесног броја народних посланика да се Народна скупштина ФНРЈ распусти — — — —	111—112
	112

ЧЕТВРТА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 21 ЈАНУАРА 1950

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника треће заједничке седнице — — — — — — — — — —	113
Говорници: Михаило Ђуровић — — — — —	113
секретар Вида Томшич — — — — —	113
2 — Утврђивање дневног реда — — — — — — —	113—114

Дневни ред:

1 — Потврда Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о разрешењу од дужности Министра-Претседника Комитета за водопривреду Владе ФНРЈ Бана Андрејева — — —	114
2 — Усвајање Предлога одлуке о распуштању Народне скупштине ФНРЈ првог сазива — — — — — — — — —	115—116
Говорници: Бошко Шиљеговић — — — — —	115
Закључни говор Претседника Савезног већа Владимира Симића — — — — — — — — — —	116

СПИСАК ПРИЛОГА

	Страна
1 — Предлог закона о социјалном осигурању радника, службеника и њихових породица — — — — —	125
Образложење — — — — —	171
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	175
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	192
2 — Предлог закона о измени броја становника на који се бира један посланик Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ по члану 53 Устава ФНРЈ — — — — —	209
Образложење — — — — —	209
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	210
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	211
3 — Предлог закона о избору народних посланика за Народну скупштину ФНРЈ (Савезно веће и Веће народа) — — —	213
Образложење — — — — —	237
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	241
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	249
4 — Предлог закона о изменама и допунама Закона о војним судовима — — — — —	259
Образложење — — — — —	260
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	261
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	262
5 — Предлог закона о установљењу заставе трговачке морнарице и бродарства унутрашње пловидбе ФНРЈ — — —	265
Образложење — — — — —	266
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	267
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	269
6 — Предлог општег закона о морском риболову — — —	271
Образложење — — — — —	278
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	281
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	284
7 — Предлог закона о опојним дрогама — — — — —	287
Образложење — — — — —	292
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	294
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	296

	Страна
8 — Предлог закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима — — — — —	299
Образложење — — — — —	299
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	300
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	301
9 — Предлог закона о изменама и допунама Основног закона о прекршајима — — — — —	303
Образложење — — — — —	303
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	304
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	305
10 — Предлог закона о поштанско-телеграфско-телефонској тарифи — — — — —	307
Образложење — — — — —	309
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	310
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	313
11 — Предлог општег закона о државним архивама — — — — —	315
Образложење — — — — —	318
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	321
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	323
12 — Предлог закона о изменама и допунама Закона о ратним војним инвалидима — — — — —	327
Образложење — — — — —	335
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — —	339
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — —	343
13 — Претседништво Већа народа — — — — —	347
Стални одбори — — — — —	347
Народни посланици — — — — —	350
14 — Претседништво Савезног већа — — — — —	353
Стални одбори — — — — —	353
Народни посланици — — — — —	356
15 — Комисије за утврђивање аутентичних текстова закона Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	360
16 — Президијум Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	361
17 — Врховни командант Југословенске армије — — — — —	362
18 — Влада ФНРЈ — — — — —	363
19 — Врховни суд ФНРЈ — — — — —	364
20 — Јавни тужилац ФНРЈ — — — — —	364

РЕГИ. ТАР ГОВОРНИКА

рсов Љубчо	12—40
рашнарв Панко	91
уљан Вице	104—109
идмар Јосип	3—6, 11, 40, 65—69, 75—76, 81, 85, 87, 89—92
лахов Густав	92, 99—103
аврилски др Гјорги	66—67
рбић Михаило	91
ермановић Живота	95—99
уровић Михаило	104—113
кумер Срећко	92
ардељ Едвард	76—81
ардељ Пепица	60—64
ампрет Јоже	110
иливојевић Јоза	55—60, 65, 75
ацева Мара	111
ровић Саво	81—85, 89
авловић Косан	91
етровић Нинко	68
ијаде Моша	73

Радмиловић др Јерко	11, 49—55
Салај Ђуро	41—46
Симић Владимир	7—10, 41, 46, 49, 55, 60, 64, 71—74, 93—95, 99, 103—104, 109—112, 113—122
Томић Алекса	46—49
Томшич Вида	41, 71, 93, 113
Филаковић Имро	85—87
Филиповић Сулејман	103
Хаџе Матевж	111
Царевић Милош	90
Чамо Едхем	104
Чиковић Томо	90
Чубриловић др Бранко	11, 89, 90
Шевић Александар	64
Шиљеговић Бошко	115—116
Шнудерл др Макс	110

